Toimivaltaisten viranomaisten käsikirja: Lasten elatusavusta vuonna 2007 tehty Haagin yleissopimus, elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista vuonna 2007 tehty Haagin pöytäkirja ja elatusvelvoitteista vuonna 2009 annettu Euroopan unionin asetus

Lokakuu 2013

Vastuuvapauslauseke: Tämä käsikirja laadittiin Romanian oikeusministeriön johtamassa hankkeessa, jolla pyrittiin parantamaan kansainvälistä oikeudellista yhteistyötä elatusvelvoitteisiin liittyvissä asioissa (avustussopimuksen numero JUST/2010/JCIV/AG/0026). Käsikirja on tuotettu Euroopan unionin rahoitustuella yksityisoikeutta koskevassa ohjelmassa. Tämän julkaisun sisältö on Romanian oikeusministeriön vastuulla, eikä sisällön voida millään tavalla katsoa kuvastavan Euroopan komission näkemyksiä.

Laatijat

Philippe Lortie, First Secretary, Haagin konferenssin pysyvä toimisto
Maja Groff, Senior Legal Officer, Haagin konferenssin pysyvä toimisto

Kuullut asiantuntijat

Ian Curry-Sumner, konsultti, *Voorts Juridische Diensten*, Alankomaat
Michael Grabow, perhetuomioistuimen tuomari, Berliini, Saksa
Hannah Roots, Maintenance Enforcement Programmen toimitusjohtaja, Brittiläinen Kolumbia, Kanada

Alaviitteet ja Romanian lainsäädäntöä koskeva teksti:
Viviana Onaca, johtaja, oikeusministeriö, Romania
Ioana Burduf, neuvos, oikeusministeriö, Romania

Sisällysluettelo

Sivu

JOHDANTO: LASTEN ELATUSAVUSTA VUONNA 2007 TEHTY HAAGIN YLEISSOPIMUS JA ELATUSVELVOITTEISTA VUONNA 2009 ANNETTU EU:N ASETUS XI

A. Mitä asioita käsikirjassa käsitellään (ja mitä ei)? xi
B. Käsikirjan rakenne xii
C. Käsikirjan käyttöohjeita xiii
D. Muita tietolähteitä xiii
E. Lopuksi vielä neuvoja xv

LUKU 1 -JOHDANTO VUODEN 2007 YLEISSOPIMUKSEN JA VUODEN 2009 ASETUKSEN SOVELT

I. Keskusviranomaisten välinen yhteistyöjärjestely 16

A. Johdanto keskusviranomaisten väliseen yhteistyöjärjestelyyn 16
B. Keskusviranomaisten erityiset tehtävät 16

II. Luvun 1 esittely 17

III. Vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen soveltamisalaan kuuluvien hakemusten ja pyyntöjen kuvaus 18

A. Yleiskatsaus yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisalaan kuuluvista hakemuksista 18
1. Päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus 19
2. Pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus 20
3. Päätöksen saamista koskeva hakemus 22
4. Elatusapupäätöksen muuttamista koskeva hakemus 23
B. Erityisiä toimenpiteitä koskeva pyyntö 24
C. Yleiskatsaus pyyntöjen osoittamisesta suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle yleissopimuksen tai asetuksen nojalla 25

LUKU 2 – TERMIEN SELITYKSET: VUODEN 2007 YLEISSOPIMUS 27

A. Luvun tarkoitus 27
B. Tässä käsikirjassa käytettävät termit 27

LUKU 3 – YLEISTÄ SOVELTAMISTA KOSKEVIA ASIOITA: VUODEN 2007 YLEISSOPIMUS JA VUO

I. Luvun tarkoitus 40

OSA I – VUODEN 2007 YLEISSOPIMUKSEN JA VUODEN 2009 ASETUKSEN SOVELTAMISALA 41

I. Yleisiä soveltamisalaan liittyviä kysymyksiä, jotka koskevat sekä vuoden 2007 yleissopimusta että vuoden 2009 asetusta 41

A. Vuoden 2007 yleissopimus ja vuoden 2009 asetus: Perhesuhteiden olemassaoloon kohdistuvan vaikutuksen puuttuminen 41
B. Muita elatusapua koskevia kansainvälisiä välineitä tai sopimuksia 41

II. Vuoden 2007 yleissopimuksen soveltamisala 42

A. Yleiskatsaus: Yleissopimuksen aineellinen soveltamisala 42
B. Keskeinen aineellinen soveltamisala – elatusvelvoitteet 43
1. Lasten elatusapu 43
2. Puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäiset elatusvelvoitteet 43

3. Varaumat ja selitykset 44
4. Yleissopimuksen soveltamisen rajoittamista koskevien varaumien vaikutus 44
5. Yleissopimuksen soveltamisen laajentamista koskevien selitysten vaikutus 45
6. Esimerkkitapauksia 45

C. Yleissopimuksen aineellista soveltamisalaa koskevat Euroopan unionin antamat selitykset ja tekemät varaumat 48

1. Lasten elatusapu – lapsen ikä 48
2. Puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäiset elatusvelvoitteet 48
3. Muiden perheenjäsenten elatusapu 48
4. Elatusapusopimukset 48

D. Yleissopimuksen maantieteellinen ja ajallinen soveltamisala 49

1. Yleiset ja voimaantuloa koskevat määräykset 49
2. Siirtymämääräykset ja yhteensovittaminen muiden välineiden kanssa 49

III. VUODEN 2009 ASETUKSEN SOVELTAMISALA 50

A. Asetuksen aineellinen soveltamisala 50

B. Asetuksen maantieteellinen soveltamisala 50

C. Asetuksen ajallinen soveltamisala 51

1. Voimaantuloa koskevat säännökset ja siirtymäsäännökset 51
2. Yhteensovittaminen muiden välineiden kanssa 52

IV. MUITA YLEISSOPIMUKSEN JA ASETUKSEN SOVELTAMISALAAN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ 52

1. Asuvatko osapuolet sopimusvaltioissa tai jäsenvaltioissa? 52
2. Onko hakija velallinen vai velkoja? 53
3. Onko hakijalla elatusapupäätös? 54
4. Missä elatusapupäätös on tehty? 54
5. Missä velkojan asuinpaikka on? 55

OSA II – VUODEN 2007 YLEISSOPIMUKSEN JA VUODEN 2009 ASETUKSEN MUKAISTEN HAKEMUSTEN JA PYYNTÖJEN YHTEISET KYSYMYKSET 55

I. Vuoden 2007 yleissopimuksen mukaiset kielivaatimukset 55

A. Hakemuksen ja asiakirjojen kieli 55

B. Kääntämistä koskevat poikkeukset 56

II. Vuoden 2009 asetuksen mukaiset kielivaatimukset 56

A. Asetuksessa määritellyt hakemusten ja asiakirjojen kieltä koskevat yleiset vaatimukset (59 ja 66 artikla) 56

B. Asetuksessa määritellyt tiettyihin pyyntöihin ja hakemuksiin liittyvät kääntämistä koskevat vaatimukset 57

III. Laillistaminen vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen yhteydessä 57

IV. Valtakirja vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen yhteydessä 58

V. Allekirjoittaminen ja asiakirjojen oikeaksi todistetut jäljennökset vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen yhteydessä 58

A. Yleissopimus 58

B. Asetus 58

VI. Henkilötietojen suojaaminen ja luottamuksellisuus vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan 59

A. Yleissopimus (38–40 artikla) 59

B. Asetus (61–63 artikla ja 57 artiklan 3 kohta) 60

VII. Todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin ja oikeusapu vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen nojalla 61

A. Yleiskatsaus 61

1. Todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin / oikeuden saatavuus yleissopimuksen ja asetuksen nojalla 61
2. Oikeusapu 62

B. Maksuttoman oikeusavun antamista koskeva vaatimus 64

1. Velkojan tekemät hakemukset 64
2. Velallisen tekemät hakemukset 67
3. Vanhemmuuden vahvistaminen tai geenitestit 68

C. Todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin ja oikeusapu [valtiossa (valtion nimi)] 69

VIII. Vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaiset väliaikaiset toimenpiteet ja turvaamistoimet 69

A. Keskusviranomaisten apu väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi yleissopimuksen ja asetuksen nojalla 69

B. Vain asetukseen sisältyvät väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia koskevat säännökset 70

1. Alkuperävaltiossa toteutettavat väliaikaiset toimenpiteet 70
2. Muissa valtioissa kuin alkuperävaltiossa toteutettavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet 70
3. Asetuksen IV luvun 1 ja 2 jakson mukaiset väliaikaiset toimenpiteet toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvaa päätöksen tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista tai täytäntöönpanoa odotettaessa 71

IX. Muut asiakirjojen tiedoksiantoa ja todisteiden vastaanottamista ulkomailla koskevat yleissopimukset ja asetukset 71

A. Yleiskatsaus 71

B. Asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehty yleissopimus 72

C. Todisteiden vastaanottamisesta vuonna 1970 tehty yleissopimus 73

D. Jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28 päivänä toukokuuta 2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001 73

E. Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (asiakirjojen tiedoksianto) annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1393/2007 74

X. Ostovoimapariteetin arviointi: Valtioiden rajat ylittävä elatusapumäärien tarkistus 74

LUKU 4 – VUODEN 2009 ASETUS: SUORAT TOIMIVALTASÄÄNNÖT 76

A. Johdanto 76

B. Asetuksen 3 artikla: yleiset säännökset 77

C. Asetuksen 4 artikla: oikeuspaikan valinta 77

D. Asetuksen 5 artikla: vastaajan saapuville tuloon perustuva toimivalta 78

E. Asetuksen 6 artikla: toissijainen toimivalta 78

F. Asetuksen 7 artikla: varatoimivalta 78

G. Asetuksen 8 artikla: menettelyn rajat 79

H. Asetuksen 9 artikla: asian vireillepano tuomioistuimessa 80

I. Asetuksen 10 artikla: toimivallan tutkiminen 80

J. Asetuksen 11 artikla: tutkittavaksi ottamisen edellytysten tutkiminen 80

K. Asetuksen 12 artikla: vireilläolo ja 13 artikla: toisiinsa liittyvät kanteet 80

L. Asetuksen 14 artikla: väliaikaiset toimenpiteet ja turvaamistoimet 81

LUKU 5 – SOVELLETTAVA LAKI VUODEN 2007 YLEISSOPIMUKSEN JA VUODEN 2009 ASETUKSI

A. Vuoden 2007 yleissopimus ja sovellettavasta laista tehty vuoden 2007 Haagin pöytäkirja 82
B. Vuoden 2009 asetus ja sovellettavasta laista tehty vuoden 2007 Haagin pöytäkirja 82
C. Pöytäkirjan soveltaminen ja määräykset 83
1. Universaalinen soveltaminen 83
2. Pöytäkirjan soveltamisala 84
3. Sovellettavan lain ala 84
4. Yleissääntö sovellettavasta laista 84
5. Tiettyjä elatusapuun oikeutettuja suosivat erityissäännöt 84
6. Puolisoihin ja entisiin puolisoihin sovellettava erityissääntö 85
7. Sovellettavan lain valinta osapuolten kesken 85
8. Julkisyhteisöt 86
9. Elatusavun määrän määrittäminen 86

LUKU 6 – ULKOMAISTA LAINSÄÄDÄNTÖÄ KOSKEVIEN TIETOJEN ETSIMINEN JA VARMISTAMINEN 87

A. Johdanto 87
B. Maailman ja Euroopan unionin valtioiden lainsäädäntöä koskevien tietojen etsiminen 87
1. Vuoden 2007 yleissopimuksen mukainen maaprofiili 87
2. Vuoden 2009 asetuksen mukaiset tiedot kansallisesta lainsäädännöstä ja menettelyistä 87
3. Muita maailmanlaajuisia ja eurooppalaisia verkkotietolähteitä ulkomaista lainsäädäntöä koskevien tietojen etsimiseen ja varmistamiseen 88
4. Ulkomaista lainsäädäntöä koskevien tietojen saaminen ja varmistaminen oikeudellista yhteistyötä koskevien sopimusten ja mekanismien avulla 89

LUKU 7 – VUODEN 2007 YLEISSOPIMUS: KESKUSVIRANOMAISTEN VÄLITYKSELLÄ TEHTYJEN TUNNUSTAMISTA TAI TUNNUSTAMISTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOA KOSKEVIEN HAKEMUSTEN JA SUORIEN PYYNTÖJEN KÄSITTELY 91

OSA I – KESKUSVIRANOMAISEN VÄLITYKSELLÄ TEHTÄVÄT TUNNUSTAMISTA TAI TUNNUSTAMISTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOA KOSKEVAT HAKEMUKSET 92

I. Yleiskatsaus ja yleiset periaatteet 92

A. Yleiset periaatteet 92
B. Menettelyn yleiskuvaus 92
C. Milloin hakemusta käytetään? 94
D. Esimerkkitapaus 94
E. Kuka voi tehdä hakemuksen? 95

II. Yhteenveto tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelystä 95

III. Menettelyt 97

A. Saapuvien asiakirjojen alustava tarkastus ja muut alustavat kysymykset 97
1. Asiakirjojen alustava tarkastelu 97
2. Onko tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus oikea kyseisessä tilanteessa? 97
3. Onko ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt edellytykset eivät täyty? 97
4. Asiakirjojen täydellisyyden tarkastaminen 98
5. Onko vastaajan olinpaikka selvitettävä? 100
6. Jos asiakirjat ovat puutteelliset 100
7. Tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet 101

B. Toimivaltaisen viranomaisen tekemä täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tai rekisteröinti 101
1. Päätöksen julistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi tai sen rekisteröiminen täytäntöönpanoa varten ... 102
2. Kieltäytyminen päätöksen julistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi tai sen tunnustamisesta täytäntöönpanoa varten ... 102
3. Päätöksen täytäntöönpano ... 103
4. Hakijalla ja vastaajalle ilmoittaminen ... 103
5. Vastaaja tai hakija vastustaa tunnustamista ja täytäntöönpanoa ... 103
C. Tunnustaminen ja täytäntöönpano – hakemuksia koskevat ratkaisut 106
1. Tunnustaminen ja täytäntöönpano ... 106
2. Muut ratkaisut ... 106
D. Yhteydenpito pyynnön esittäneen valtion kanssa 107
IV. Muut seikat: tunnustamista ja tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset 108
A. Velallisen vireille panema tunnustamista koskeva hakemus ... 108
1. Yleistä ... 108
2. Milloin velallinen voi tehdä hakemuksen? ... 108
3. Menettelyt ... 109
4. Muutettujen päätösten tunnustamista koskevat rajoitukset ... 109
B. Elatusapusopimukset ... 109
1. Tärkeimmät erot ... 109
2. Menettelyt ... 110
3. Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan menettelyn päättäminen ... 110
V. Tunnustaminen ja täytäntöönpano – muut seikat 111
A. Oikeusapu ... 111
B. Täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset ... 111
Valuutan muuntaminen ... 111
C. Olennaiset poikkeukset ja varaumat ... 111
VI. Lisäaineistoa 113
A. Käytännön neuvoja ... 113
B. Asiaa koskevat lomakkeet ... 113
C. Yleissopimuksen artiklat ... 113
D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut ... 114
VII. Tarkistuslista – Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset ... 114
VIII. Usein kysyttyä ... 114
OSA II – TUNNUSTAMISTA TAI TUNNUSTAMISTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOA KOSKEVAT SUORAT PYYNNÖT ... 116
I. Yleiskatsaus ... 116
Tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin suoriin pyyntöihin liitettävät asiakirjat ... 117
A. Erilaiset suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle saapuvat tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat pyynnöt ... 118
II. Lisäaineistoa ... 120
A. Käytännön neuvoja ... 120
B. Asiaa koskevat lomakkeet ... 120
C. Asiaa koskevat artiklat ... 120

III. Usein kysyttyä **121**

LUKU 8 – VUODEN 2009 ASETUS: KESKUSVIRANOMAISTEN VÄLITYKSELLÄ TEHTYJEN TUNNUSTAMISTA TAI TUNNUSTAMISTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOKELPOISEKSI JULISTAMISTA KOSKEVIEN HAKEMUSTEN SEKÄ SUORIEN PYYNTÖJEN KÄSITTELY **123**

OSA I — TUNNUSTAMISTA TAI TUNNUSTAMISTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOKELPOISEKSI JULISTAMISTA KOSKEVAT HAKEMUKSET **123**

I. Yleiskatsaus ja yleiset periaatteet **123**

A. Yleiset periaatteet 123
B. Menettelyn yleiskuvaus 125
C. Milloin hakemusta käytetään? 126
D. Esimerkkitapaus 126
E. Kuka voi tehdä hakemuksen? 127

II. Menettelyt: Asetuksen IV luvun sekä 1 että 2 jakson mukaisten hakemusten yhteiset alustavat kysymykset **127**

A. Saapuvien asiakirjojen alustava tarkastus 127
1. Asiakirjojen alustava tarkastelu 127
2. Onko tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus oikea kyseisessä tilanteessa? 128
3. Onko ”ilmeistä”, että asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty?? 128
4. Asiakirjojen täydellisyyden tarkastaminen 128
5. Vaadittavat ja hakemusta tukevat asiakirjat ja tiedot 128
6. Täydentävien asiakirjojen pyytäminen 131
7. Vastaajan olinpaikan selvittäminen 131

III. Menettelyt: Toimivaltaisen viranomaisen suorittama päätöksen tunnustaminen tai päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen **131**

A. Asetuksen IV luvun sekä 1 että 2 jakson yhteiset säännökset (päätökset, jotka on tehty sekä jäsenvaltioissa, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, että jäsenvaltioissa, joita se ei sido) 132
1. Väliaikainen täytäntöönpanokelpoisuus (39 artikla) 132
2. Tunnustettuun päätökseen vetoaminen (40 artikla) 132
3. Täytäntöönpanomenettely ja täytäntöönpanon edellytykset (41 artikla) 132
4. Asiaratkaisun uudelleen tutkinnan kielto (42 artikla) 132
5. Kulujen korvaamisen toissijaisuus (43 artikla) 132

B. Asetuksen IV luvun 1 jakson mukaiset menettelyt: jäsenvaltiot, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo 132
1. Päätöksen tunnustaminen 132
2. Mahdollisten tarvittavien turvaamistoimien toteuttaminen 133
3. Päätöksen täytäntöönpano 133
4. Tiedoksiantaminen vastaajalle ja hakijalle 133
5. Vastaajan oikeus pyytää uudelleentarkastelua alkuperäjäsenvaltiossa (19 artikla) 133
6. Täytäntöönpanosta kieltäytymistä tai sen keskeyttämistä koskevat vaatimukset 134
7. Perhesuhteiden olemassaoloon kohdistuvan vaikutuksen puuttuminen 134

C. Asetuksen IV luvun 2 jakson mukaiset menettelyt: jäsenvaltiot, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido 134
1. Yleiskatsaus 2 jakson mukaisista menettelyistä 134
2. Tunnustaminen (23 artikla) 135
3. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen (26–30 artikla) 135
4. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta tehdyn päätöksen tiedoksi antaminen (31 artikla) 136

5. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta tehtyä päätöstä koskeva muutoksenhaku (32–34 artikla) ... 136
6. Tunnustamisesta kieltäytymisen perusteet (24 artikla) ... 137
7. Asian käsittelyn lykkääminen (25 artikla) ... 137
8. Asian käsittelyn keskeyttäminen (35 artikla) ... 137
9. Väliaikaiset toimenpiteet ja turvaamistoimet (36 artikla) ... 137
10. Osittainen täytäntöönpanokelpoisuus (37 artikla) ... 138
11. Maksun tai veron kielto (38 artikla) ... 138
12. Täytäntöönpano ... 138

D. Yhteydenpito pyynnön esittäneen valtion kanssa ... 138

IV. Muut seikat: tunnustamista sekä tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevat hakemukset 138

A. Velallisen vireille panema tunnustamista koskeva hakemus ... 138

1. Yleistä ... 138
2. Milloin velallinen voi tehdä hakemuksen? ... 139
3. Menettelyt ... 140
4. Muutettujen päätösten tunnustamista koskevat rajoitukset ... 140

B. Sovinnot ja viralliset asiakirjat ... 140

V. Tunnustaminen sekä tunnustaminen ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen – muita seikkoja 140

A. Oikeusapu ... 140

B. Täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset ... 141

Valuutan muuntaminen ... 141

VI. Lisäaineistoa ... 141

A. Käytännön neuvoja ... 141

B. Asiaa koskevat lomakkeet ... 141

C. Asetuksen artiklat ... 142

D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut ... 142

VII. Tarkistuslista – Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset ... 142

VIII. Usein kysyttyä ... 142

IX. Suorat pyynnöt: yleiskatsaus 143

LUKU 9 – PYYNNÖN VASTAANOTTAVASSA VALTIOSSA VUODEN 2007 YLEISSOPIMUKSEN TAI VUODEN 2009 ASETUKSEN MUKAISESTI TEHTYJEN TAI TUNNUSTETTUJEN PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOA KOSKEVIEN HAKEMUSTEN KÄSITTELY ... 144

I. Yleiskatsaus – [Valtiossa (valtion nimi)] vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen mukaisesti tehtyjen tai tunnustettujen päätösten täytäntöönpanoa koskevat hakemukset 144

A. Milloin hakemusta käytetään? ... 144

B. Esimerkkitapaus ... 145

C. Valtion oman päätöksen täytäntöönpanoon liittyvä merkittävä ero 145

II. Täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen käsittely 146

1. Varmista, että hakemus sisältää tarvittavat asiakirjat ... 146
2. Onko ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt tai asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty? ... 150
3. Vastaajan olinpaikan selvittäminen ... 150
4. Tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet ... 151
5. Aloita täytäntöönpano ... 151

III. Lisäaineistoa ... 151

A. Käytännön neuvoja 151
B. Asiaa koskevat lomakkeet 151
C. Asiaa koskevat artiklat 151
D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut 152

IV. Tarkistuslista – saapuvat täytäntöönpanoa koskevat pyynnöt 152

V. Usein kysyttyä 152

VI. [Valtiossa (valtion nimi)] tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskevat suorat pyynnöt 152

LUKU 10 – ELATUSAPUPÄÄTÖKSEN SAAMISTA KOSKEVIEN VUODEN 2007 YLEISSOPIMUKSEN TAI VUODEN 2009 ASETUKSEN SOVELTAMISALAAN KUULUVIEN SAAPUVIEN HAKEMUSTEN KÄSITTELY 153

I. Yleiskatsaus 153

A. Milloin hakemusta käytetään? 153
B. Esimerkkitapaus 153
C. Kuka voi hakea elatusapupäätöstä? 154
D. Elatusapupäätöksen saaminen, jos olemassa olevaa päätöstä ei voida tunnustaa 154
1. Yleissopimuksen mukaan 154
2. Asetuksen mukaan 155

II. Elatusapupäätöksen saamista koskevien vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen soveltamisalaan kuuluvien saapuvien hakemusten käsittely 155

A. Yleistä 155
B. Vuokaavio 156
C. Päätöksen saamista koskevan prosessin vaiheet 157
1. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen suorittama alustava käsittely 157
2. Elatusapua koskevan päätöksen tekeminen – toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] 158

III. Lisäaineistoa 161

A. Käytännön neuvoja 161
B. Asiaa koskevat lomakkeet 161
C. Asiaa koskevat artiklat 161
D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut 162

IV. Tarkistuslista – päätöksen saamista koskevat saapuvat hakemukset 162

V. Usein kysyttyä 162

VI. PÄÄTÖKSEN SAAMISTA KOSKEVAT SUORAT PYYNNÖT 164

LUKU 11 – PÄÄTÖKSEN MUUTTAMISTA KOSKEVAT HAKEMUKSET: *VUODEN 2007 YLEISSOPIMUKSEN 10 ARTIKLAN 1 KOHDAN E JA F ALAKOHTA JA 10 ARTIKLAN 2 KOHDAN B JA C ALAKOHTA SEKÄ VUODEN 2009 ASETUKSEN 56 ARTIKLAN 1 KOHDAN E JA F ALAKOHTA JA 56 ARTIKLAN 2 KOHDAN B JA C ALAKOHTA* 165

OSA I – JOHDANTO 165

I. Yleiskatsaus – Elatusapupäätösten muuttaminen vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen mukaan 166

A. Yleistä 166
B. Minne suoran pyynnön tai hakemuksen päätöksen muuttamisesta voi esittää ja onko hakemus yleissopimuksen tai asetuksen mukaan mahdollinen? 167

OSA II – SAAPUVIA MUUTOSHAKEMUKSIA KOSKEVAT MENETTELYT 168

I. Menettelyt — toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] 168

1. Onko ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt tai asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty? 168
2. Käsittääkö hakemus kaikki vaaditut asiakirjat ja tiedot? 168
3. Ovatko asiakirjat puutteelliset? 170
4. Onko jotakin huomioon otettavia seikkoja? 170
5. Tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet 170
6. Muutoshakemuksen käsittely 170
7. Päätöksen tekemisen jälkeen 172

II. Tarkistuslista – Muutosta koskevat saapuvat hakemukset 172

III. Lisäaineistoa 173

A. Kaikkia muutoshakemuksia tai -pyyntöjä koskevia käytännön neuvoja 173

B. Asiaa koskevat lomakkeet 173

C. Asiaa koskevat artiklat 173

D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut 174

IV. Usein kysyttyä 174

V. Päätöksen muuttamista koskevat suorat pyynnöt 176

LUKU 12 – ELATUSAPUPÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO VUODEN 2007 YLEISSOPIMUKSEN JA VUODEN 2009 ASETUKSEN MUKAAN 177

I. Yleiskatsaus 177

A. Johdanto päätöksen täytäntöönpanoon yleissopimuksen tai asetuksen mukaisesti 177

II. Täytäntöönpano vuoden 2007 yleissopimuksen mukaan 178

A. Yleiset täytäntöönpanoprosessit 178

B. Nopea täytäntöönpano 179

C. Täytäntöönpanotoimenpiteet 179

III. Täytäntöönpano vuoden 2009 asetuksen mukaan (41 artikla) 182

IV. Lisätietoa [valtion (valtion nimi)] täytäntöönpanomenettelyistä 182

V. Maksut vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan 182

VI. Muut täytäntöönpanoon liittyvät seikat 183

1. Täytäntöönpanon haasteita 183
2. Yleissopimus (ja asetus): elatusapurästien perimisen rajoitukset 183
3. Vuoden 2007 yleissopimus: elatusvelvoitteen kesto 184
4. Elatusapurästejä koskevat riita-asiat yleissopimuksen ja asetuksen mukaan .. 185
5. Tilien täsmäytys yleissopimuksen ja asetuksen mukaan – valuuttamuunnoskysymykset 186

VII. Lisäaineistoa 187

A. Käytännön neuvoja 187

B. Asiaa koskevat artiklat 188

C. Asiaa koskevat käsikirjan luvut 188

VIII. Usein kysyttyä 188

Johdanto: Lasten elatusavusta vuonna 2007 tehty Haagin yleissopimus ja elatusvelvoitteista vuonna 2009 annettu EU:n asetus

1. *Lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä 23 päivänä marraskuuta 2007 tehty Haagin yleissopimus* (jäljempänä 'vuoden 2007 yleissopimus') on tärkeä edistysaskel kohti kustannustehokasta, helposti käytettävää ja yksinkertaistettua elatusavun kansainvälisen perinnän järjestelmää.

2. *Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18 päivänä joulukuuta 2008 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 4/2009* (jäljempänä 'vuoden 2009 asetus') annettiin Euroopan unionissa yleissopimuksen tekemisen jälkeen. Monet asetuksen säännöksistä kuvastavat yleissopimuksen määräyksiä, mutta välineissä on myös merkittäviä eroja.[1] Asetusta on sovellettu Euroopan unionin jäsenvaltioissa 18. kesäkuuta 2011 lähtien.[2]

3. Lisäksi samaan aikaan yleissopimuksen kanssa tehtiin *elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23 päivänä marraskuuta 2007 tehty Haagin pöytäkirja* (jäljempänä 'vuoden 2007 pöytäkirja'), jota on sovellettu kaikkialla Euroopan unionissa (Tanskaa ja Yhdistynyttä kuningaskuntaa lukuun ottamatta) 18. kesäkuuta 2011 lähtien (ks. vuoden 2007 pöytäkirjaa käsittelevä luku 5).

4. Päätöksentekijät, ovatpa he sitten tuomioistuimissa toimivia tuomareita tai hallintoviranomaisia, ja muut toimivaltaiset viranomaiset,[3] jotka käsittelevät elatusapuasioita, vastaanottavat hakemuksia ja työskentelevät kotimaassaan elatusapua koskevien päätösten panemiseksi tehokkaasti täytäntöön, vaikuttavat työllään ratkaisevasti kansainvälisen elatusavun saamiseen ja täytäntöönpanoon. Heidän omistautumisensa ja sitoutumisensa lasten ja perheiden auttamiseen varmistaa yleissopimuksen ja asetuksen toimivuuden.

5. Tämän käsikirjan on tarkoitus olla oikeus- ja hallintoviranomaisille sekä muille toimivaltaisille viranomaisille käytännön opas, joka auttaa heitä käsittelemään edellä mainittujen välineiden piiriin kuuluvia tapauksia. Käsikirja on kirjoitettu avuksi kaikenlaisissa oikeusjärjestelmissä toimiville oikeus- ja hallintoviranomaisille sekä muille toimivaltaisille viranomaisille riippumatta siitä, toimivatko he suurissa valtioissa, joissa on käytössä monimutkaiset tietojärjestelmät ja käsitellään satoja tapauksia, vai valtioissa, joissa tapauksia on vähemmän. Käsikirjassa tarkastellaan asioita ja menettelyjä, jotka liittyvät erilaisten kansainvälisten elatusapuasioiden käsittelyyn.

A. Mitä asioita käsikirjassa käsitellään (ja mitä ei)?

6. Tämän käsikirjan tarkoituksena on auttaa oikeus- ja hallintoviranomaisia sekä muita toimivaltaisia viranomaisia käsittelemään yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisalaan kuuluvia elatusaputapauksia. On syytä huomata, **ettei käsikirja ole yleissopimusta eikä asetusta koskeva oikeudellinen opas eikä sisällä**

---

[1] Merkittävimmät erot ovat ns. suorien toimivaltasääntöjen sisällyttäminen asetukseen (ks. luku 4), *elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn Haagin pöytäkirjan* (jäljempänä 'pöytäkirja') soveltaminen useimmissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, joissa asetusta sovelletaan (ks. luku 5), sekä kaksi asetuksen mukaista vaihtoehtoista menettelyä päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa varten sen mukaan, sitooko pöytäkirja jäsenvaltiota vai ei (ks. luku 8). Näihin ja muihin pienempiin välineiden välillä oleviin eroihin kiinnitetään huomiota koko tässä käsikirjassa.

[2] Asetusta ei kuitenkaan sovelleta täysimääräisesti Tanskassa. Asetusta sovelletaan Tanskassa vain siltä osin kuin asetus muuttaa Bryssel I -asetusta (ks. jäljempänä oleva alaviite 8). Asetuksen 76 artiklassa säädetään, että asetuksen 2 artiklan 2 kohtaa, 47 artiklan 3 kohtaa sekä 71, 72 ja 73 artiklaa sovelletaan 18 päivästä syyskuuta 2010. Asetuksen siirtymäsäännöksiä ja soveltamisalaa käsitellään tarkemmin tämän käsikirjan luvun 3 osan I jaksossa III.

[3] Asetuksen ja yleissopimuksen toimivuuden varmistamiseen osallistuvia toimivaltaisia viranomaisia ovat muun muassa kunkin valtion toimivaltaiset täytäntöönpanoviranomaiset, kun pyritään panemaan päätös täytäntöön yleissopimuksen tai asetuksen nojalla. Asetuksen 20 artiklassa viitataan erityisesti toimivaltaisiin täytäntöönpanoviranomaisiin.

oikeudellisia neuvoja. Koska käsikirjassa tarjotaan pääasiallisesti ohjeistusta yleissopimuksen ja asetuksen piiriin kuuluvien tapausten kansainvälisiin tekijöihin, käsikirjassa ei tarkastella kansainvälisten tapausten käsittelyn kaikkia näkökohtia. Kansainvälisiin tapauksiin sovelletaan edelleen kansallisia menettelyjä, kuten täytäntöönpanomenettelyjä. Käsikirjassa esitetään kansallista lainsäädäntöä koskevia tietoja (useimmiten alaviitteissä), mutta ei tyhjentävästi.

7. Yleissopimus syntyi neljä vuotta kestäneiden yli 70 valtion kesken käytyjen neuvottelujen tuloksena ja asetus Euroopan unionissa käytyjen lisäneuvottelujen tuloksena. Neuvottelujen aikana keskusteltiin monista asioista, mikä vaikutti hyväksyttyjen yleissopimuksen ja asetuksen tekstien sisältöön ja muotoiluun. Yleissopimuksen määräyksistä ja neuvottelujen kulusta on annettu hyvin yksityiskohtaisia selityksiä yleissopimuksen kattavassa selitysmuistiossa.[4] Selitysmuistiossa esitetään yleissopimuksen kunkin määräyksen oikeusperusta ja tulkinta. Vastaava yksityiskohtainen perusteltu selitysmuistio on saatavissa myös pöytäkirjasta.[5] Tätä käsikirjaa laadittaessa asetuksesta ei ollut saatavissa vastaavaa selittävää asiakirjaa.

8. Toisin kuin selitysmuistiossa tässä käsikirjassa selitetään yleissopimuksen ja asetuksen prosessien toimintaa ja niihin liittyviä käytäntöjä ja tarkastellaan sitä, miten yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan kuuluvat tapaukset toimivat käytännössä. Yleissopimuksen, asetuksen tai pöytäkirjan oikeudelliseen tulkintaan on käytettävä selitysmuistiota tai vastaavia asiakirjoja ja ajan kuluessa kehittyvää oikeuskäytäntöä, jossa käsitellään näiden kolmen välineen tulkintaa.

9. Näin ollen käsikirjassa ei anneta vastauksia tai ohjeita kaikkiin kansainvälisiin tapauksiin liittyviin kysymyksiin. Kunkin valtion kansallisessa käytännössä ja lainsäädännössä määritellään esimerkiksi, mitä asiakirjoja on käytettävä annettaessa yleissopimuksen tai asetuksen mukainen hakemus tiedoksi osapuolille tai millaisessa muodossa elatusapupäätös on esitettävä. Vaikka oikeus- ja hallintoviranomaiset sekä muut toimivaltaiset viranomaiset voivat siis käyttää käsikirjaa tietolähteenä yleissopimuksen ja asetuksen käytännön toimintaa koskevissa asioissa, käsikirjan lisäksi on aina otettava täysimääräisesti huomioon kunkin valtion kansallinen käytäntö ja lainsäädäntö.

B. Käsikirjan rakenne

10. Tätä käsikirjaa ei ole tarkoitettu luettavaksi kannesta kanteen.

11. Sen sijaan käsikirja on jaettu eri osiin, joissa käsitellään kussakin pääasiassa tietyntyyppisiä hakemuksia tai pyyntöjä, joita voidaan tehdä joko yleissopimuksen tai asetuksen nojalla (luvut 7–12). Kuhunkin hakemukseen tai pyyntöön liittyy kaksi valtiota: lähettäjävaltio eli pyynnön esittävä valtio ja vastaanottajavaltio eli pyynnön vastaanottava valtio.

12. Kussakin luvussa tarkastellaan hakemusta ja sen käyttöä ja esitetään esimerkkitapauksia. Lisäksi kussakin luvussa esitetään vuokaavioita ja kuvataan hakemuksen tai pyynnön käsittelyyn liittyviä menettelyjä vaiheittain. Kunkin luvun lopussa on usein viittauksia lisämateriaaliin sekä tavallisimpia kysymyksiä käsittelevä osio.

13. Jotkin asiat koskevat kaikkia hakemuksia ja pyyntöjä. Sen sijaan, että nämä asiat toistettaisiin joka luvussa, niitä käsitellään käsikirjan alkuosassa luvuissa 1–3. Näissä

---

[4] A. Borrás & J. Degeling, Explanatory Report—*Convention on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance,* saatavissa Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance” / ”HCCH Publications”.

[5] A. Bonomi, Explanatory Report—*Protocol of 23 November 2007 on the Law Applicable to Maintenance Obligations*, saatavissa Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Protocol on Maintenance” / ”HCCH Publications”.

luvuissa esitetään lyhyesti mahdollisten hakemusten ja pyyntöjen tyypit ja viitataan siihen käsikirjan lukuun, jossa asiasta on saatavilla yksityiskohtainen selitys.

14. Luvussa 3 tarkastellaan myös yleissopimuksen ja asetuksen aineellista soveltamisalaa eli sitä, minkätyyppiset elatusvelvoitteet kuuluvat yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan ja minkätyyppiset eivät kuulu, ja selitetään yleissopimuksen soveltamisalan mahdollisia laajennuksia tai rajoituksia (asetuksessa varaumien tekemistä ei sallita). Luku 3 sisältää myös kuvauksen yleissopimuksen ja asetuksen maantieteellisestä ja ajallisesta soveltamisalasta. Luvun 3 lopussa käsitellään yleisiä asioita, kuten kielivaatimuksia, henkilötietojen suojaamisen tärkeyttä, hakijoiden todellista mahdollisuutta päästä menettelyjen piiriin ja oikeusapua yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisalaan kuuluviin hakemuksiin liittyvissä asioissa.

15. Luvussa 2 annetaan selityksiä käsikirjassa useimmin käytetyille yleissopimuksessa esiintyville termeille.[6] Selitykset eivät ole oikeudellisia määritelmiä. Myös itse yleissopimuksessa ja asetuksessa määritellään useita niissä käytettyjä termejä. Yleissopimuksessa säädetään seuraavaa: ”Tätä yleissopimusta tulkittaessa on otettava huomioon sen kansainvälinen luonne sekä pyrkimys yhdenmukaisuuteen sen soveltamisessa.”[7]

16. Luvussa 2 esitettävät selitykset on otettu mukaan yleissopimuksen kielen ja tarkoituksen ymmärtämisen helpottamiseksi erityisesti sellaisilla aloilla, joilla käytetyt käsitteet tai termit eroavat huomattavasti kansallisessa lainsäädännössä tai käytännössä mahdollisesti käytettävistä käsitteistä ja termeistä.

17. Luvussa 4 annetaan tietoja elatusapuasioita koskevista yhtenäisistä toimivaltasäännöistä, joita sovelletaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

18. Luvussa 5 esitetään yhteenveto vuoden 2007 pöytäkirjasta, jonka mukaan määräytyy elatusapuasioihin sovellettava laki useimmissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, joissa asetusta sovelletaan, ja myös muissa kuin Euroopan unionin jäsenvaltioissa, jotka ovat pöytäkirjan sopimusvaltioita. Luvussa 6 esitetään tietoja ja lähteitä, joiden avulla voidaan tarvittaessa etsiä ja varmistaa ulkomaista lainsäädäntöä koskevia tietoja kansainvälisiä elatusaputapauksia käsiteltäessä.

C. Käsikirjan käyttöohjeita

19. Jollet ole perehtynyt yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan kuuluviin tapauksiin, sinun kannattaa aluksi lukea luku 1 – Johdanto vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen soveltamisalaan kuuluviin erityyppisiin hakemuksiin ja pyyntöihin. Luvussa selitetään, minkälaisia hakemuksia tai pyyntöjä yleissopimuksen tai asetuksen nojalla voidaan tehdä, ja kerrotaan, mistä käsikirjan osasta kannattaa etsiä lisätietoja.

20. Tutustu sen jälkeen luvun 3 osaan I ja varmista, että kyseessä oleva elatusapuasia kuuluu yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan. Jos ei kuulu, tätä käsikirjaa ja yleissopimuksen tai asetuksen mukaisia prosesseja ei sovelleta. Jos asia kuuluu yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan, siirry kyseistä hakemusta käsittelevään lukuun ja noudata siinä esitettyjä menettelyjä.

D. Muita tietolähteitä

21. Vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2007 pöytäkirjan tekstien ohella kattavimpia ja luotettavimpia niiden tekstejä koskevia lisätietolähteitä ovat niiden selitysmuistiot, joihin viitattiin edellä. Moniin sellaisiin teknisiin kysymyksiin, joita ei käsitellä tässä käsikirjassa, vastataan selitysmuistioissa. Selitysmuistioiden lisäksi on laadittu runsaasti valmisteluasiakirjoja ja raportteja, jotka sisältävät taustatietoja ja

[6] Tätä käsikirjaa laadittaessa asetuksesta ei ollut saatavissa sanastoa. Näissä kahdessa välineessä saatetaan kuitenkin käyttää samankaltaista tai samanlaista sanastoa.
[7] Yleissopimuksen 53 artikla.

teknisiä tietoja ja joihin viitattiin ja tukeuduttiin yleissopimukseen ja pöytäkirjaan johtaneissa neuvotteluissa. Nämä asiakirjat ovat kaikki saatavilla Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

22. Vuoden 2009 asetus on osa jatkuvaa prosessia, jolla yhtenäistetään kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjä Euroopassa. Monet asetuksen säännöksistä perustuvat itse asiassa muihin jo voimassa oleviin eurooppalaisiin välineisiin. Tässä käsikirjassa viitataan muiden välineiden (esimerkiksi ”Bryssel I -asetuksen”,[8] ”Bryssel II a -asetuksen”[9] ja eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta annetun asetuksen[10]) vastaaviin säännöksiin. Nämä säännökset ja niitä koskeva oikeuskäytäntö saattavat olla hyödyksi uuden elatusvelvoitteista annetun asetuksen säännöksiä tulkittaessa.

23. Toimivaltaa koskevat asetuksen säännökset perustuvat yleensä vastaaviin toimivaltaa koskeviin Bryssel I -asetuksen säännöksiin. Asetuksen IV luvun 1 jaksoon sisältyvät tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat säännökset perustuvat periaatteessa eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta annetun asetuksen säännöksiin, kun taas IV luvun 2 jakson säännökset perustuvat Bryssel I -asetuksen mukaisiin tunnustamista koskeviin säännöksiin.

24. Yleissopimuksen osalta toisen valtion kansallisiin lakeihin ja käytäntöihin liittyviin kysymyksiin elatusapuasioissa voidaan usein löytää vastaus tutustumalla maaprofiiliin, jonka sopimusvaltio on toimittanut Haagin konferenssin pysyvään toimistoon. Maaprofiili sisältää tietoja täytäntöönpanotoimenpiteistä, elatusapupäätösten saamisen perusteista, päätöksen muuttamista koskevista rajoituksista ja siitä, käytetäänkö hakemusten yhteydessä yleensä hallinnollisia vai oikeudellisia menettelyjä. Maaprofiilissa ilmoitetaan myös yhteystiedot sekä erityisvaatimukset, joita kyseinen valtio on saattanut asettaa yleissopimuksen mukaisille hakemuksille. Maaprofiili sisältää myös linkkejä valtion verkkosivustoille tai vastaaviin tietolähteisiin. Maaprofiilit ovat saatavilla Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkkosivustolla.[11]

25. Euroopan unionin jäsenvaltioiden on toimitettava asetuksen osalta samankaltaiset tiedot siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudelliseen verkostoon, jossa ne on pidettävä jatkuvasti ajan tasalla.[12] Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston verkkosivustolla on erityinen elatusapua koskeva osio, jossa on linkkejä maakohtaisiin tietoihin.[13] Euroopan oikeus- ja hallintoviranomaisilla sekä muilla toimivaltaisilla viranomaisilla on käytettävissään siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston puitteissa myös kansalliset yhteystuomarit ja muiden Euroopan maiden kansalliset yhteyspisteet, jotka auttavat yhteisön säädösten taikka kahden tai useamman jäsenvaltion välillä voimassa olevien sopimusten tehokkaassa käytännön soveltamisessa.[14]

26. Todettakoon lopuksi, että oikeus- ja hallintoviranomaisten sekä muiden toimivaltaisten viranomaisten olisi tietysti tutustuttava tarvittaessa myös omiin kansallisiin käytäntöihinsä, menettelyihinsä ja säädöskäsikirjoihinsa. Koska monilla

---

[8] *Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001, annettu 22 päivänä joulukuuta 2000, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla*.

[9] *Neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003, annettu 27 päivänä marraskuuta 2003, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta*.

[10] *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 805/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta*.

[11] Kaikki valtiot eivät välttämättä halua käyttää suositettua maaprofiililomaketta, mutta 57 artiklassa edellytetään, että jokainen sopimusvaltio toimittaa pysyvälle toimistolle samantyyppiset tiedot. Myös nämä tiedot ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

[12] *Neuvoston päätös 2001/470/EY siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston perustamisesta*. Näistä tietojen jakamiseen liittyvistä velvollisuuksista säädetään asetuksen 70 ja 71 artiklassa. Ks. < http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_en.htm >.

[13] Ks. < http://ec.europa.eu/civiljustice/maintenance_claim/maintenance_claim_gen_en.htm >. On syytä panna merkille, että on odotettavissa, että kyseiset tiedot siirretään Euroopan oikeusportaaliin, jonka osoite on < https://e-justice.europa.eu/home.do >.

[14] Edellä alaviitteessä 12 mainitun *neuvoston päätöksen 2001/470/EY* 3 artiklan 2 kohdan b alakohta.

valtioilla on jo merkittävästi kokemusta kansainvälisten elatusaputapausten käsittelystä, monissa valtioissa on paljon asiantuntemusta, joka auttaa toimivaltaisia viranomaisia kansainvälisten tapausten käsittelyssä.

E. Lopuksi vielä neuvoja

27. Käsitellessäsi yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan kuuluvia hakemuksia tai suoria pyyntöjä, saatat huomata, että menettelyillä pyritään selkeästi pitämään prosessi yksinkertaisena, nopeuttamaan hakemusten ja pyyntöjen käsittelyä, hyödyntämään tehokkaita täytäntöönpanotoimenpiteitä ja ylläpitämään säännöllistä yhteydenpitoa keskusviranomaisten kanssa tarpeen mukaan. Nämä ovatkin yleissopimuksen ja asetuksen tärkeimpiä tavoitteita, kuten yleissopimuksen 1 artiklasta ja asetuksen johdanto-osan 9 ja 10 kappaleesta käy ilmi. Jos nämä tavoitteet voidaan saavuttaa näiden välineiden täytäntöönpanossa, siitä on selkeää ja pysyvää hyötyä lapsille ja perheille ympäri maailman. Tavoitteet saavutetaan kaikkien niiden, myös tuomarien ja muiden toimivaltaisten viranomaisten, ahkeralla työllä ja ponnistelulla, jotka hoitavat ja käsittelevät elatusaputapauksia. Toivottavasti tästä käsikirjasta on paljon hyötyä tässä työssä.

Luku 1 – Johdanto vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen soveltamisalaan kuuluviin erityyppisiin hakemuksiin ja pyyntöihin: keskusviranomaisten välityksellä tehtävät hakemukset ja suorat pyynnöt

I. Keskusviranomaisten välinen yhteistyöjärjestely

A. Johdanto keskusviranomaisten väliseen yhteistyöjärjestelyyn

28. Keskeinen osa sekä yleissopimusta että asetusta ovat niiden mukaisesti perustetut hallinnollisen yhteistyön järjestelyt, joiden avulla pyritään helpottamaan valtioiden rajat ylittävää elatusavun perintää. Tällaisia hallinnollisen yhteistyön järjestelyjä, jotka perustuvat kunkin sopimusvaltion nimeämiin ”keskusviranomaisiin”, ei ollut käytettävissä aikaisempien elatusapua koskevien Haagin yleissopimusten tai tätä alaa koskevien EU:n säädösten nojalla. Oikeus- ja hallintoviranomaiset sekä muut toimivaltaiset viranomaiset tekevät usein tiivistä yhteistyötä kansallisen keskusviranomaisensa kanssa. Toimivaltaisten viranomaisten toimintaa olisi tuettava ja edistettävä molempien välineiden mukaisesti perustetun keskusviranomaisten kansainvälisen verkoston keskeisen roolin ja sille määriteltyjen tehtävien avulla.

B. Keskusviranomaisten erityiset tehtävät

29. Yleissopimuksen II luvussa määritellään keskusviranomaisten yleiset ja erityiset tehtävät ja III luvussa säännöt, joita sovelletaan keskusviranomaisten välityksellä tehtäviin hakemuksiin. Asetuksen VII luvussa annetaan vastaavat säännökset, jotka eroavat vain vähän yleissopimuksen määräyksistä.

30. Yleissopimuksessa (6 artiklan 1 kohta) ja asetuksessa (51 artiklan 1 kohta) edellytetään, että keskusviranomaiset antavat yleissopimuksen III luvun (10 artikla) tai asetuksen VII luvun (56 artikla) mukaisiin keskusviranomaisten välityksellä tehtäviin hakemuksiin liittyvää apua. Keskusviranomaisten on erityisesti

- toimitettava edelleen ja otettava vastaan kyseisiä hakemuksia
- pantava vireille näihin hakemuksiin liittyviä menettelyjä tai helpotettava niiden vireillepanoa.

> ***Keskusviranomainen*** on sopimusvaltion nimeämä viranomainen, joka vastaa yleissopimuksen tai asetuksen mukaisista hallinnolliseen yhteistyöhön ja apuun liittyvistä tehtävistä tai suorittaa ne. [Valtiossa (valtion nimi)] keskusviranomainen [molempien välineiden osalta] on […].
>
> ***Toimivaltainen viranomainen*** on tietyn valtion julkisen sektorin elin tai henkilö, jonka tehtävänä on tai joka saa kyseisen valtion lainsäädännön mukaan hoitaa tiettyjä yleissopimuksen tai asetuksen mukaisia tehtäviä. Toimivaltainen viranomainen voi olla tuomioistuin, hallintoyksikkö, elatusaputoimisto tai muu valtiollinen elin, joka hoitaa joitakin yleissopimukseen tai asetukseen liittyviä tehtäviä. [Valtiossa (valtion nimi)] toimivaltaisia viranomaisia ovat […].

31. Yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan ja asetuksen 51 artiklan 2 kohdan mukaan keskusviranomaisten on myös toteutettava kaikki kyseisiin hakemuksiin liittyvät toimenpiteet

- oikeusavun antamiseksi tai helpottamiseksi olosuhteiden sitä vaatiessa (a)

- velallisen tai velkojan olinpaikan selvittämiseksi (yleissopimus) tai selvittämisessä avustamiseksi (asetus) (b)[15]
- velallisen tai velkojan asiaankuuluvien tulotietojen ja tarvittaessa heidän varallisuuttaan koskevien muiden tietojen hankkimisen edistämiseksi, mukaan lukien omaisuuden sijaintipaikan selvittäminen (c)[16]
- sovintoratkaisuihin pääsyn edistämiseksi, minkä tavoitteena on elatusavun vapaaehtoinen maksaminen, käyttämällä välitys- tai sovittelumenettelyä tai niihin verrattavia menettelyjä, kun tämä osoittautuu asianmukaiseksi (d)
- elatusapupäätösten meneillään olevan täytäntöönpanon helpottamiseksi, elatusapurästit mukaan lukien (e)
- elatusmaksujen keruun ja nopean eteenpäin toimittamisen helpottamiseksi (f)
- asiakirja- tai muun todistusaineiston hankkimisen helpottamiseksi (g)[17]
- avustamiseksi vanhemmuuden vahvistamisessa, kun se on tarpeen elatusavun perimiseksi (h)
- sellaisten menettelyjen vireille panemiseksi tai vireillepanon helpottamiseksi, joita tarvitaan luonteeltaan alueellisten väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi ja joiden tarkoituksena on varmistaa vireillä olevan elatushakemuksen päätökseen saattaminen (i)
- asiakirjojen tiedoksiannon helpottamiseksi (j).[18]

32. Kukin yleissopimuksen sopimusvaltio ja kukin Euroopan unionin jäsenvaltio, jossa keskusviranomaisten yhteistyötä koskevia asetuksen säännöksiä sovelletaan,[19] nimeää keskusviranomaisen (moniosaiset valtiot voivat nimetä useamman kuin yhden keskusviranomaisen). Lisäksi kukin valtio määrittelee, minkätyyppistä apua keskusviranomainen antaa taikka toimivaltainen viranomainen, julkisen sektorin elin tai muut elimet antavat keskusviranomaisen valvonnassa kyseisessä sopimusvaltiossa tai jäsenvaltiossa.[20]

II. Luvun 1 esittely

33. Tässä luvussa selitetään, minkätyyppisiä hakemuksia ja pyyntöjä yleissopimuksen tai asetuksen nojalla voidaan tehdä keskusviranomaisen välityksellä tai ilman keskusviranomaisen avustusta. On odotettavissa, että valtaosa yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan kuuluvista tapauksista, joita oikeus- ja hallintoviranomaiset sekä muut toimivaltaiset viranomaiset käsittelevät, ovat vastaisuudessa keskusviranomaisten välityksellä tehtäviä hakemuksia. Tämän vuoksi on tärkeää, että tuomarit ja muut toimivaltaiset viranomaiset tietävät, minkälaisia hakemuksia keskusviranomaisten välityksellä voidaan tehdä, ja tuntevat keskusviranomaisten tehtävät. Oikeus- ja hallintoviranomaiset sekä muut toimivaltaiset viranomaiset käsittelevät vastaisuudessa myös yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisalaan kuuluvia tapauksia, jotka pannaan vireille suorien pyyntöjen avulla käyttämättä keskusviranomaisten yhteistyöjärjestelyä (ks. jäljempänä oleva jakso III.C). Tätä lukua kannattaa lukea yhdessä luvun 3 osan I kanssa, jossa esitetään tärkeitä tietoja yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisaloista sekä kummankin välineen soveltamisesta kulloiseenkin tapaukseen.

---

[15] Asetuksessa täsmennetään, että tällaiset toimet on toteutettava asetuksen ”61, 62 ja 63 artiklan soveltamiseksi”. Ne koskevat keskusviranomaisten oikeutta saada tietoja, tietojen toimittamista ja käyttöä sekä tietojen keruun kohteena olevalle henkilölle annettavaa ilmoitusta.

[16] Ks. edellinen alaviite.

[17] Asetuksessa säädetään lisäksi, että asiakirja-aineiston hankkimisen helpottamisen olisi tapahduttava ”sanotun kuitenkaan rajoittamatta asetuksen (EY) N:o 1206/2001 soveltamista” (*neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001, annettu 28 päivänä toukokuuta 2001, jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa*). Tätä asetusta käsitellään tarkemmin luvun 3 osan II jaksossa IX.

[18] Asetuksessa säädetään lisäksi, että asiakirjojen tiedoksiannon helpottamisen olisi tapahduttava ”sanotun kuitenkaan rajoittamatta asetuksen (EY) N:o 1393/2007 soveltamista” (*Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1393/2007, annettu 13 päivänä marraskuuta 2007, oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (’asiakirjojen tiedoksianto’)*). Tätä asetusta käsitellään tarkemmin luvun 3 osan II jaksossa IX.

[19] Säännöksiä sovelletaan kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa Tanskaa lukuun ottamatta. Asetuksen maantieteellistä soveltamisalaa käsitellään tarkemmin jäljempänä luvun 3 osassa I.

[20] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

34. On hyvä muistaa, että tämän luvun tarkoituksena on antaa vain yleiskuva erityyppisistä hakemuksista ja pyynnöistä. Kustakin hakemus- tai pyyntötyypistä annetaan tarkempia tietoja erillisissä luvuissa. Näin ollen tämän luvun esimerkeissä käsitellään vain hakemusten tai pyyntöjen tavanomaisinta käyttöä, eivätkä esimerkit ole yhtä yksityiskohtaisia kuin käsikirjan eri luvuissa esitetyt esimerkit.

35. Saatuasi selville, kuuluuko hakemus tai pyyntö joko yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan (ks. luvun 3 osa I), ja määriteltyäsi välittömästi jäljempänä olevien kohtien perusteella, minkätyyppisestä hakemuksesta tai pyynnöstä on kyse, voit siirtyä siihen käsikirjan lukuun, jossa käsitellään kyseistä hakemus- tai pyyntötyyppiä. Luvussa 2 annetaan selityksiä käsikirjassa käytetyille keskeisille (pääasiassa yleissopimuksessa esiintyville) termeille.

III. Vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen soveltamisalaan kuuluvien hakemusten ja pyyntöjen kuvaus

36. Tässä osassa esitetään yleiskatsaus erityyppisistä **hakemuksista** (päätöksen tunnustaminen, tunnustaminen ja täytäntöönpano / täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen, täytäntöönpano, saaminen ja muuttaminen) ja **pyynnöistä** (**erityisiä toimenpiteitä koskevat pyynnöt**), joita voidaan tehdä keskusviranomaisten välityksellä joko yleissopimuksen tai asetuksen nojalla, sekä tilanteista, joissa kutakin hakemusta tai pyyntöä voidaan käyttää. Luvussa esitetään pääpiirteittäin erityyppiset tekijät, jotka vaikuttavat siihen, voidaanko hakemus tai pyyntö tehdä.

Vinkki: Käsikirjassa erotetaan toisistaan ***suorat pyynnöt*** ja ***hakemukset***. Hakemus on yleissopimuksen tai asetuksen mukainen toimi, joka tehdään keskusviranomaisen välityksellä, kuten päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus. Suora pyyntö on toimi, joka osoitetaan suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle, kuten puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiä elatusvelvoitteita koskevan päätöksen saamista koskeva yleissopimuksen nojalla esitettävä suora pyyntö, kun pyynnön vastaanottava valtio ei ole laajentanut yleissopimuksen soveltamisalaa kattamaan tällaisia hakemuksia.

On kuitenkin syytä muistaa, että yleissopimuksen 7 artiklan ja asetuksen 53 artiklan mukainen ***erityisiä toimenpiteitä koskeva pyyntö*** on poikkeus tästä säännöstä. Tällainen pyyntö esitetään keskusviranomaisen välityksellä. Ks. jäljempänä oleva jakso B.

37. Vaikka samantyyppiset hakemukset ovat mahdollisia yleissopimuksen ja asetuksen mukaan, tuomarien ja muiden toimivaltaisten viranomaisten on tietysti sovellettava kussakin tapauksessa *joko* yleissopimusta tai asetusta. Näiden kahden välineen soveltamisalaa koskevia kysymyksiä tarkastellaan yksityiskohtaisesti luvun 3 osassa I, jossa esitetään myös analyysi siitä, milloin välineitä olisi sovellettava. Tässä jaksossa esitettävät esimerkit kuvaavat eri hakemuksia yleisellä tasolla antamatta yksityiskohtaisia tietoja näiden kahden välineen soveltamisalaa tai soveltamista koskevista kysymyksistä.

A. Yleiskatsaus yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisalaan kuuluvista hakemuksista

38. Erityyppiset hakemukset, joita yleissopimuksen tai asetuksen nojalla voidaan tehdä keskusviranomaisen välityksellä, luetellaan yleissopimuksen 10 artiklassa ja asetuksen 56 artiklassa. Henkilö (tai joissakin tapauksissa julkisen sektorin elin / julkisyhteisö) voi tehdä tällaisia hakemuksia seuraavissa tilanteissa:

Tilanne	***Yleissopimuksen tai asetuksen nojalla mahdollinen hakemus***

Hakija, jolla on pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehty elatusapupäätös, haluaa, että se pannaan täytäntöön kyseisessä valtiossa	Täytäntöönpanoa koskeva hakemus
Hakija, jolla on sellaisessa valtiossa tehty päätös, jossa yleissopimus tai asetus on voimassa tai jossa niitä sovelletaan, haluaa, että päätös tunnustetaan tai pannaan täytäntöön toisessa valtiossa	Tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus
Hakija, jolla ei vielä ole elatusapupäätöstä, kun vastaaja asuu toisessa valtiossa, jossa yleissopimus tai asetus on voimassa tai jossa niitä sovelletaan	Elatusapupäätöksen saamista koskeva hakemus
Hakija, jolla on elatusapupäätös, mutta joka tarvitsee uuden päätöksen, koska päätöksen tunnustaminen tai täytäntöönpano on vaikeaa toisessa valtiossa, jossa yleissopimus tai asetus on voimassa tai jossa niitä sovelletaan	Elatusapupäätöksen saamista koskeva hakemus
Hakija, jolla on sellaisessa toisessa valtiossa tehty elatusapupäätös, jossa yleissopimus tai asetus on voimassa tai jossa niitä sovelletaan, mutta joka haluaa muuttaa päätöstä, ja vastaaja (toinen osapuoli) asuu toisessa valtiossa, jossa yleissopimus tai asetus on voimassa tai jossa niitä sovelletaan	Päätöksen muuttamista koskeva hakemus

Kaavio 1: Hakemuksia kuvaava taulukko

39. Kuten edellä olevasta kaaviosta 1 käy ilmi, yleissopimuksen tai asetuksen nojalla voidaan tehdä neljäntyyppisiä hakemuksia. Näiden laajojen luokkien sisällä voidaan pyrkiä useisiin erilaisiin lopputuloksiin. Kyseiset neljä yleistä tyyppiä ovat:

- pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehdyn tai tunnustetun elatusapupäätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus
- elatusapupäätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus
- elatusapupäätöksen saamista koskeva hakemus, mukaan lukien tarvittaessa vanhemmuuden vahvistaminen
- elatusapupäätöksen muuttamista koskeva hakemus.

40. Velkoja voi tehdä kaikki nämä hakemukset, ja myös velallinen voi tehdä osan niistä, kuten yleissopimuksen 10 artiklan 2 kohdassa ja asetuksen 56 artiklan 2 kohdassa esitetään.

1. Päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus

41. Tätä hakemusta käytetään, kun hakijalla on jo **elatusapupäätös**, ja hän haluaa muun kuin asuinvaltionsa tunnustavan tai tunnustavan ja panevan täytäntöön päätöksen. Tunnustamis- ja täytäntöönpanoprosessin ansiosta hakijan ei tarvitse hakea pyynnön vastaanottaneessa valtiossa uutta päätöstä saadakseen elatusapua. Sen sijaan olemassa oleva päätös voidaan tunnustamis- ja täytäntöönpanoprosessin ansiosta panna täytäntöön kyseisessä toisessa valtiossa samoin perustein kuin jos se olisi alun perin tehty kyseisessä valtiossa. Molempien valtioiden on oltava yleissopimuksen

Elatusapupäätöksessä määritellään velallisen velvoite maksaa elatusapua. Päätös voi myös sisältää elatusavun automaattisen tarkistamisen indeksin perusteella ja vaatimuksen elatusrästien, takautuvan elatusavun tai korkojen maksamisesta sekä vahvistuksen oikeudenkäyntikuluista.

sopimusvaltioita tai sellaisia Euroopan unionin jäsenvaltioita, joissa asetusta sovelletaan, ja päätöksen on oltava sopimus- tai jäsenvaltiossa tehty päätös.

a) Milloin hakemusta käytetään?

42. Useimmiten hakija haluaa, että päätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön, jotta elatusapumaksut voidaan kerätä ja tarvittaessa aloittaa täytäntöönpanoa koskeva menettely. Toisinaan hakija pyytää vain tunnustamista. Esimerkiksi velallinen voi pyytää vain toisessa valtiossa tehdyn päätöksen tunnustamista toisen päätöksen mukaisten maksujen täytäntöönpanon rajoittamiseksi tai keskeyttämiseksi tai velkoja voi pyytää vain päätöksen tunnustamista, mutta ei toisen valtion apua päätöksen panemiseksi täytäntöön.

Toimivaltainen viranomainen on tietyn valtion viranomainen, jonka tehtävänä on tai joka saa kyseisen valtion lainsäädännön mukaan hoitaa tiettyjä yleissopimuksen tai asetuksen mukaisia tehtäviä. Toimivaltainen viranomainen voi olla tuomioistuin, hallintoyksikkö, elatusaputoimisto tai muu valtiollinen elin, joka hoitaa joitakin yleissopimukseen tai asetukseen liittyviä tehtäviä.

b) Esimerkki

43. D asuu maassa A, ja hänellä on maassa A tehty päätös, jonka mukaan hänen entisen aviomiehensä on maksettava elatusapua hänen kolmelle lapselleen. D:n entinen aviomies asuu maassa B. D haluaa, että elatusapupäätös pannaan täytäntöön. Sekä maa A että maa B ovat valtioita, joiden välillä joko yleissopimus on voimassa tai sovelletaan asetusta.

44. Maan A keskusviranomainen toimittaa edelleen päätöksen ***tunnustamista ja täytäntöönpanoa*** koskevan hakemuksen (yleissopimuksen nojalla) / ***tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista*** koskevan hakemuksen (asetuksen nojalla) maalle B. Maan B keskusviranomainen lähettää päätöksen **toimivaltaiselle viranomaiselle** rekisteröitäväksi täytäntöönpanoa varten tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistettavaksi. Entiselle aviomiehelle annetaan tiedoksi päätöksen tunnustaminen tai täytäntöönpano, ja hän voi riitauttaa päätöksen yleissopimuksessa tai asetuksessa määriteltyjen menettelyjen mukaisesti. Jos entinen aviomies ei maksa elatusapua vapaaehtoisesti, maan B toimivaltainen viranomainen toteuttaa tarvittavat toimenpiteet päätöksen panemiseksi täytäntöön ja maksujen toimittamiseksi edelleen maahan A.[21]

[21] Yleissopimuksen ja asetuksen mukaan keskusviranomaisen tai toimivaltaisen viranomaisen on ”helpotettava” täytäntöönpanoa sekä maksujen keruuta ja eteenpäin toimittamista. Tämän toteuttamiseksi toteutettavat toimenpiteet voivat olla kussakin valtiossa erilaisia. Ks. elatusapupäätösten täytäntöönpanoa käsittelevä luku 12.

Sovellettava yleissopimuksen artikla – 10 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 10 artiklan 2 kohdan a alakohta

Sovellettava asetuksen artikla – 56 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 56 artiklan 2 kohdan a alakohta

Ks. luku 7 – Vuoden 2007 yleissopimus: Keskusviranomaisten välityksellä tehtyjen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten ja suorien pyyntöjen käsittely

Ks. luku 8 – Vuoden 2009 asetus: Keskusviranomaisten välityksellä tehtyjen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevien hakemusten sekä suorien pyyntöjen käsittely

2. Pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus

45. Tämä hakemus on yksinkertaisin kaikista yleissopimuksen tai asetuksen mukaisista hakemuksista. Hakemuksessa pyydetään, että pyynnön vastaanottava valtio panisi täytäntöön oman päätöksensä tai päätöksen, jonka se on jo tunnustanut, ja avustaisi maksujen toimittamisessa edelleen velkojalle.

46. Tämän hakemuksen ja edellä kuvaillun tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen erona on se, että täytäntöönpantava päätös on tehty/annettu tai jo tunnustettu valtiossa, joka panee päätöksen täytäntöön (pyynnön vastaanottavassa valtiossa). Näin ollen päätöstä ei tarvitse tunnustaa ennen kuin se voidaan panna täytäntöön.[22]

[22] Kuten luvuissa 7 ja 8 todetaan, päätöksen on oltava yleissopimuksen sopimusvaltiossa (ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 240 kohta) tai sellaisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tehty päätös, jossa asetusta sovelletaan, jotta päätös voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön pyynnön vastaanottavassa valtiossa. Jos päätös on tehty valtiossa, jossa yleissopimus tai asetus ei ole voimassa tai jossa niitä ei sovelleta, täytäntöönpanoa koskeva hakemus voidaan tehdä, jos pyynnön vastaanottava valtio on jo tunnustanut päätöksen joko toisen sopimuksen tai kansallisen lainsäädäntönsä nojalla. Muussa tapauksessa on tehtävä uuden päätöksen saamista koskeva hakemus.

a) Milloin hakemusta käytetään?

47. Tällainen hakemus tehdään, kun hakijalla on jo elatusapupäätös, joka on tehty tai tunnustettu valtiossa, jossa vastaaja asuu tai jossa hänellä on omaisuutta tai tuloja. Hakija voi pyytää, että kyseinen valtio panee täytäntöön tekemänsä tai tunnustamansa päätöksen. Hakijan ei tarvitse esittää pyyntöä päätöksen tehneessä valtiossa. Sen sijaan hakijan asuinvaltion keskusviranomainen toimittaa päätöksen täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen edelleen pyynnön vastaanottavalle valtiolle. Molempien valtioiden on oltava yleissopimuksen sopimusvaltioita tai sellaisia Euroopan unionin jäsenvaltioita, joissa asetusta sovelletaan.

Pyynnön esittävä valtio on hakijan asuinvaltio, jossa yleissopimuksen tai asetuksen mukainen hakemus tai pyyntö pannaan vireille.

Pyynnön vastaanottava valtio on valtio, joka vastaanottaa hakemuksen tai pyynnön ja jota pyydetään käsittelemään hakemus tai pyyntö. Tämä valtio on tavallisesti vastaajan asuinvaltio.

b) Esimerkki

48. F asuu maassa A, ja hänellä on elatusapupäätös, joka on tehty hänen lapsensa isän asuinmaassa B. F haluaa, että maa B panee elatusapupäätöksen täytäntöön. Sekä maa A että maa B ovat valtioita, joiden välillä yleissopimus tai asetus on voimassa tai niitä sovelletaan.

49. F voi pyytää yleissopimuksen tai asetuksen nojalla maan A keskusviranomaista toimittamaan täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen hänen puolestaan edelleen maahan B. F:n ei tarvitse hakea päätöksen tunnustamista, koska päätös on tehty maassa B. Maan B keskusviranomainen käsittelee hakemuksen ja toimittaa sen edelleen maan B toimivaltaiselle viranomaiselle täytäntöönpanoa varten. Jos velallinen ei maksa elatusapua vapaaehtoisesti, toimivaltainen viranomainen käyttää kansallisen lainsäädännön mukaisesti käytettävissä olevia toimenpiteitä päätöksen panemiseksi täytäntöön.

Sovellettava yleissopimuksen artikla – 10 artiklan 1 kohdan b alakohta

Sovellettava asetuksen artikla – 56 artiklan 1 kohdan b alakohta

Ks. luku 9 – Pyynnön vastaanottavassa valtiossa vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen mukaisesti tehtyjen tai tunnustettujen päätösten täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittely

3. Päätöksen saamista koskeva hakemus

50. Tätä hakemusta käytetään sellaisen päätöksen saamiseksi, joka koskee elatusavun maksamista hakijalle, hänen lapsilleen tai muille henkilöille.[23] Hakija pyytää asuinvaltionsa keskusviranomaista toimittamaan hakemuksen hänen puolestaan edelleen velallisen asuinvaltion keskusviranomaiselle päätöksen tekemistä ja tarvittaessa myös vanhemmuuden vahvistamista varten.[24] Molempien valtioiden on oltava yleissopimuksen sopimusvaltioita tai sellaisia Euroopan unionin jäsenvaltioita, joissa asetusta sovelletaan.

[23] ”Muille henkilöille” maksettavaa elatusapua koskevan päätöksen saamista koskeva hakemus voidaan tehdä yleissopimuksen nojalla vain, jos yleissopimuksen soveltamisalaa on laajennettu käsittämään myös kyseiset muut henkilöt. Ks. soveltamisalaa käsittelevä luvun 3 osa I.

[24] Yleissopimuksen 10 artiklan 3 kohdan ja asetuksen 56 artiklan 4 kohdan mukaan hakemuksia käsitellään pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännön mukaisesti ja hakemukseen sovelletaan kyseisessä valtiossa sovellettavia toimivaltasääntöjä. (Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 248 kohta.) Euroopan unionin jäsenvaltioissa käytetään asetuksessa säädettyjä toimivaltasääntöjä päätöksen saamista koskevien hakemusten käsittelyssä sekä asetuksessa säädettyjä sovellettavaa lakia koskevia sääntöjä sen mukaan kuin niitä sovelletaan eri jäsenvaltioissa (ks. käsikirjan luvut 4 ja 5).

a) Milloin hakemusta käytetään?

51. Tätä hakemusta käytetään, kun elatusapupäätöstä ei ole tehty tai kun hakijalla on elatusapupäätös, mutta sitä ei jostain syystä voida tunnustaa tai panna täytäntöön siinä valtiossa, jossa velallinen asuu tai jossa täytäntöönpanon olisi tapahduttava.

b) Esimerkki

52. G asuu maassa A, ja hänellä on 4-vuotias lapsi. Hän ei ole koskaan ollut avioliitossa lapsensa isän kanssa, eikä vanhemmuutta ole vahvistettu. Lapsen isä on muuttanut maahan B. G haluaa, että isä alkaa maksaa elatusapua lapselle. Sekä maa A että maa B ovat yleissopimuksen sopimusvaltioita tai sellaisia Euroopan unionin jäsenvaltioita, joissa asetusta sovelletaan.

53. Maan A keskusviranomainen toimittaa lasta koskevan ***elatusapupäätöksen saamista*** koskevan hakemuksen yleissopimuksen tai asetuksen nojalla edelleen maan B keskusviranomaiselle. Maan B keskusviranomainen toteuttaa tarvittavat toimenpiteet päätöksen saamista koskevan hakemuksen vireille panemiseksi, tavallisesti toimittamalla hakemuksen toimivaltaiselle viranomaiselle. Maan B toimivaltainen viranomainen avustaa vanhemmuuden vahvistamisessa. Vanhemmuus voidaan vahvistaa isyystestien avulla, ja äitiin otetaan yhteyttä joko suoraan tai keskusviranomaisten välityksellä, jotta äiti ja lapsi voidaan testata. Vaihtoehtoisesti joissakin valtioissa vanhemmuus voidaan vahvistaa oikeudellisilla menettelyillä tai vanhempi voi tunnustaa vanhemmuutensa. Kun elatusapupäätös on tehty maassa B, maan B toimivaltainen viranomainen varmistaa, että se pannaan tarvittaessa täytäntöön ja että maksut toimitetaan eteenpäin äidille maahan A ilman, että äidin täytyy tehdä lisähakemuksia.[25]

Sovellettava yleissopimuksen artikla – 10 artiklan 1 kohdan c ja d alakohta

Sovellettava asetuksen artikla – 56 artiklan 1 kohdan c ja d alakohta

Ks. luku 10 – Saapuvien elatusapupäätöksen saamista koskevien vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen soveltamisalaan kuuluvien hakemusten käsittely

4. Elatusapupäätöksen muuttamista koskeva hakemus

54. Tätä hakemusta käytetään, kun osapuolilla on elatusapupäätös, mutta toinen heistä haluaa muuttaa sitä.

a) Milloin hakemusta käytetään?

55. Päätöksen muuttamista koskeva hakemus voidaan tehdä siksi, että velkojan tai lasten tarve taikka velallisen kyky maksaa elatusapua on muuttunut. Hakija (joko velkoja tai velallinen) pyytää asuinvaltionsa keskusviranomaista toimittamaan muuttamista koskevan hakemuksen edelleen valtioon, jossa toinen osapuoli asuu (tai jossa päätöksen muuttaminen olisi tehtävä). Päätöstä muutetaan tai tehdään uusi päätös, mikäli pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädäntö sen sallii.[26] Muutettu päätös voi olla tarpeen tunnustaa tämän jälkeen, jos se on tehty muussa valtiossa kuin siinä, jossa päätös pannaan täytäntöön.

56. Yleissopimus ja asetus eivät kata kaikkia tilanteita, joissa henkilö haluaa muuttaa olemassa olevaa päätöstä kansainvälisessä elatusapuasiassa. Monissa tilanteissa ei tehdä hakemusta yleissopimuksen 10 artiklan nojalla tai asetuksen 56 artiklan nojalla, vaan hakija esittää muuttamista koskevan suoran pyynnön kotivaltionsa toimivaltaiselle viranomaiselle tai sen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa päätös on tehty. On

[25] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 108 kohta, jossa tarkastellaan termin ”avustaa” (*facilitate*) käyttöä.

[26] Ks. yleissopimuksen 10 artiklan 3 kohta ja asetuksen 56 artiklan 4 kohta. Hakemus käsitellään pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännön mukaisesti, myös kyseisessä maassa sovellettavien toimivaltasääntöjen mukaisesti. Euroopan unionin jäsenvaltioissa käytetään asetuksessa säädettyjä toimivaltasääntöjä päätöksen muuttamista koskevien hakemusten käsittelyssä sekä asetuksessa säädettyjä sovellettavaa lakia koskevia sääntöjä sen mukaan kuin niitä sovelletaan eri jäsenvaltioissa (ks. käsikirjan luvut 4 ja 5).

kuitenkin yleissopimuksen ja asetuksen mukaisia mekanismeja, joiden avulla hakemus voidaan toimittaa edelleen, jos henkilö haluaa tehdä hakemuksen tai jos hänen on tehtävä hakemus yhdessä valtiossa ja menettelyt on toteutettava toisessa valtiossa.[27]

b) Esimerkki

57. H:lla on maassa A tehty elatusapupäätös, jonka mukaan hänen entisen aviomiehensä on maksettava elatusapua kahdelle lapselleen. H:n entinen aviomies on muuttanut maahan B. Päätös pannaan täytäntöön maassa B. H haluaisi korottaa elatusavun määrää, sillä hänen entisen miehensä tulot ovat kasvaneet päätöksen tekemisen jälkeen.

58. Jos H haluaa tehdä yleissopimuksen tai asetuksen nojalla päätöksen muuttamista koskevan hakemuksen, maan A keskusviranomainen toimittaa H:n puolesta ***päätöksen muuttamista*** koskevan hakemuksen maan B keskusviranomaiselle. Asia annetaan tiedoksi entiselle aviomiehelle ja asia käsitellään maassa B. Muutettu päätös voidaan panna täytäntöön maassa B heti päätöksen tekemisen jälkeen.

Sovellettava yleissopimuksen artikla – 10 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta, 10 artiklan 2 kohdan b ja c alakohta

Sovellettava asetuksen artikla – 56 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta, 56 artiklan 2 kohdan b ja c alakohta

Ks. luku 11 – Päätöksen muuttamista koskevat hakemukset: Vuoden 2007 yleissopimuksen 10 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta ja 10 artiklan 2 kohdan b ja c alakohta sekä vuoden 2009 asetuksen 56 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta ja 56 artiklan 2 kohdan b ja c alakohta

B. Erityisiä toimenpiteitä koskeva pyyntö

59. Yleissopimuksen ja asetuksen nojalla tehtävien neljäntyyppisten hakemusten lisäksi näiden välineiden nojalla voidaan esittää tiettyjä lisäpyyntöjä keskusviranomaiselle, jos hakija ei ole vielä tehnyt hakemusta. Näitä pyyntöjä kutsutaan ”erityisiä toimenpiteitä koskeviksi pyynnöiksi”. Avun antaminen tällaisten pyyntöjen yhteydessä on harkinnanvaraista, ja pyynnön vastaanottava valtio määrittelee, mitä toimenpiteitä pyynnön johdosta toteutetaan.

60. Yleissopimuksen 7 artiklassa ja asetuksen 53 artiklassa luetellaan kuusi mahdollista pyyntöä, jotka keskusviranomainen voi esittää toiselle keskusviranomaiselle. Toimenpiteestä ja kansallisesta oikeusjärjestelmästä riippuen kansallinen keskusviranomainen voi pyytää maansa oikeus- ja hallintoviranomaisia tai muita toimivaltaisia viranomaisia avustamaan erityisten toimenpiteiden toteuttamisessa. Erityisiä toimenpiteitä koskeva pyyntö voidaan esittää

1 velallisen tai velkojan olinpaikan selvittämiseksi
2 velallisen tai velkojan tulotietojen ja heidän varallisuuttaan koskevien muiden tietojen hankkimisen edistämiseksi, mukaan lukien omaisuuden sijaintipaikan selvittäminen
3 asiakirja- tai muun todistusaineiston hankkimisen helpottamiseksi
4 avustamiseksi vanhemmuuden vahvistamisessa
5 sellaisten menettelyjen vireille panemiseksi tai vireillepanon helpottamiseksi, joita tarvitaan väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi ja vireillä olevan elatushakemuksen päätökseen saattamiseksi
6 asiakirjojen tiedoksiannon helpottamiseksi.

[27] Ks. käsikirjan luvut 4 ja 11. Yleissopimukseen ja asetukseen sisältyy rajoituksia, jotka saattavat vaikuttaa velallisen mahdollisuuksiin saada muutosta jo tehtyyn päätökseen, erityisesti jos velkoja asuu siinä valtiossa, jossa päätös on tehty.

a) Milloin erityisiä toimenpiteitä koskeva pyyntö esitetään?

61. Erityisiä toimenpiteitä koskeva pyyntö esitetään, kun hakija tarvitsee vain tietyntyyppistä apua päätöksen tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista, täytäntöönpanoa, saamista tai muuttamista koskevan hakemuksen tekemiseksi yleissopimuksen tai asetuksen nojalla. Apua voidaan pyytää myös sen määrittämiseksi, onko hakemus pantava vireille, tai apua voidaan pyytää kansallisen elatusapumenettelyn aikana, jos elatusapuasialla on kansainvälinen ulottuvuus.

62. Joissakin valtioissa saatetaan soveltaa myös muita kansainvälisiä yleissopimuksia tai asetuksia asiakirjojen tiedoksiantoon tai todistusaineiston hankkimiseen liittyvissä kysymyksissä (ks. yleissopimuksen 50 artikla ja asetuksen 51 artiklan 2 kohta). Lisätietoja on käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa IX.

b) Esimerkki

63. J asuu maassa A, ja hänellä on kaksi lasta. Hän on eronnut lasten isästä, ja hänellä on elatusapupäätös, jonka mukaan isän on maksettava elatusapua. J arvelee, että lasten isä asuu mahdollisesti joko maassa B tai maassa C, koska tällä on sukulaisia molemmissa maissa. J haluaa, että elatusapupäätös pannaan täytäntöön, mutta hän ei tiedä, kumpaan maahan se olisi lähetettävä.

64. Maan A keskusviranomainen voi yleissopimuksen tai asetuksen nojalla esittää maan B tai maan C keskusviranomaiselle pyynnön, jotta nämä antaisivat apua isän olinpaikan selvittämiseksi. Tällöin tehdään erityisiä toimenpiteitä koskeva pyyntö, jonka mukaan J haluaisi tehdä päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen, kun isän/vastaajan olinpaikka on selvitetty. Maan B tai maan C keskusviranomainen vahvistaa, onko vastaaja kyseisessä valtiossa, jotta maa A voi toimittaa hakemuksen edelleen oikealle keskusviranomaiselle.

Sovellettava yleissopimuksen artikla – 7 artikla

Sovellettava asetuksen artikla – 53 artikla

Ks. myös luvun 3 osan II jakso VIII – Vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaiset väliaikaiset toimenpiteet ja turvaamistoimet

C. Yleiskatsaus pyyntöjen osoittamisesta suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle yleissopimuksen tai asetuksen nojalla

65. Oikeus- ja hallintoviranomaiset sekä muut toimivaltaiset viranomaiset voivat vastaanottaa myös ”suoria pyyntöjä” eli hakijoiden suoraan toimivaltaisille viranomaisille joko yleissopimuksen tai asetuksen nojalla osoittamia pyyntöjä, jotka eivät ole keskusviranomaisten välityksellä tehtyjä hakemuksia.

66. Yleissopimuksessa määrätään erikseen suorista pyynnöistä (37 artikla). Niihin sovelletaan pääasiassa pyynnön vastaanottavan valtion kansallista lainsäädäntöä. Kansallisen lainsäädännön mukaan määräytyy se, voidaanko suoraa pyyntöä ylipäätään esittää sekä millaisia lomakkeita tai prosesseja on käytettävä. On kuitenkin syytä huomata, että yleissopimuksen 37 artiklassa luetellaan tiettyjä yleissopimuksen määräyksiä, joita on silti sovellettava suoriin pyyntöihin tietyissä tapauksissa (eli joitakin määräyksiä, jotka koskevat todellista mahdollisuutta päästä menettelyjen piiriin / oikeusavun antamista, menettelyn rajoja (18 artikla), tunnustamista ja täytäntöönpanoa, täytäntöönpanoa ja hakijoina toimivia julkisen sektorin elimiä).

67. Asetuksen mukaan asetuksen säännöksiä sovelletaan suoriin pyyntöihin, jos suorat pyynnöt kuuluvat asetuksen soveltamisalaan, lukuun ottamatta V luvun (Oikeuden

saatavuus) laajinta mahdollista oikeusapua koskevia säännöksiä[28] ja VII luvun (Keskusviranomaisten välinen yhteistyö) monia säännöksiä. Tutustu myös lukuihin, joissa käsitellään erityyppisiä yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisalaan kuuluvia hakemuksia ja joissa kerrotaan lyhyesti erityyppisistä näiden kahden välineen nojalla esitettävistä suorista pyynnöistä (luvussa 7 kerrotaan tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevista yleissopimuksen mukaisista suorista pyynnöistä, luvussa 8 tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevista asetuksen mukaisista suorista pyynnöistä, luvussa 9 pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehtyjen tai tunnustettujen päätösten täytäntöönpanoa koskevista suorista pyynnöistä, luvussa 10 päätöksen saamista koskevista suorista pyynnöistä ja luvussa 11 päätöksen muuttamista koskevista suorista pyynnöistä).

[28] Se, ettei asetuksen V luvun 46 artiklaan sisältyviä laajinta mahdollista oikeusapua koskevia säännöksiä sovelleta elatusapua koskeviin alle 21-vuotiaiden velkojien suoriin pyyntöihin (vaan vain keskusviranomaisten välityksellä tehtäviin hakemuksiin), voidaan päätellä asetuksen 55 artiklan, 56 artiklan 1 kohdan ja 46 artiklan 1 kohdan sekä asetuksen johdanto-osan 36 kappaleen perusteella. Sen sijaan asetuksen V luvussa olevassa 47 artiklassa viitataan suppeampaa oikeusapua koskeviin sääntöihin, joita sovelletaan myös suoriin pyyntöihin.

Luku 2 – Termien selitykset: Vuoden 2007 yleissopimus

A. Luvun tarkoitus

68. Yleissopimuksessa käytetyt termit on valittu neljä vuotta kestäneiden neuvottelujen ja keskustelujen aikana. Monia termeistä käytetään myös asetuksessa, sillä asetusta koskevat neuvottelut käytiin yleissopimuksesta käytyjen neuvottelujen jälkeen. Asetuksesta ei ollut virallista sanastoa tätä käsikirjaa laadittaessa, joten tässä luvussa esitetään vain yleissopimukseen sisältyvien termien määritelmiä. Yleissopimuksessa käytettyjen termien kuvaus saattaa kuitenkin helpottaa myös joidenkin asetuksessa käytettyjen termien ymmärtämistä.

69. Muutamat yleissopimuksessa käytetyistä termeistä määritellään itse yleissopimuksessa. Monia käytetyistä termeistä ei kuitenkaan määritellä, ja termin määritelmä saattaa riippua sen maan kansallisesta lainsäädännöstä, jossa elatusapuasia on vireillä. Esimerkiksi termille ”täytäntöönpano” ei anneta määritelmää. Termiä käytetään yleissopimuksessa jatkuvasti, mutta termin määrittelyä yleissopimuksessa pidettiin tarpeettomana, koska elatusvelvoitteita käsittelevät valtiot ovat yleisesti yksimielisiä termin määritelmästä ja koska yhden yleissopimuksen keskeisen perusperiaatteen mukaan yleissopimusta olisi tulkittava laajasti ja vapaasti.[29]

70. Näin ollen päätöksen täytäntöönpanosta vastaavan toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä on määritellä, katsotaanko tietty toimi täytäntöönpanoksi. On kuitenkin syytä huomata, että yleissopimuksessa viitataan tiettyihin toimenpiteisiin, joilla päätös voidaan panna täytäntöön, ja annetaan siten ohjeita siitä, mitä toimia yleensä pidetään täytäntöönpanona. Vastaavasti määriteltäessä, onko kyse puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisistä elatusvelvoitteista, termin ”puoliso” merkityksestä päättää päätöksen tekevä toimivaltainen viranomainen (kun hakemus koskee päätöksen saamista) tai tunnustamista koskevaa pyyntöä käsittelevä toimivaltainen viranomainen (kun hakemus koskee päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa).

71. Tämän luvun tarkoituksena ei ole antaa oikeudellisia tai ehdottomia määritelmiä yleissopimuksessa käytettäville termeille. Sen sijaan luvussa esitetään sanasto eli käsikirjassa käytettyjen termien selitykset. Termien merkitystä selitetään yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa käytettävien ***operatiivisten prosessien yhteydessä***, jotta kansainvälisiin elatusaputapauksiin perehtymättömien olisi helpompi noudattaa menettelyjä. Jos tietyn yleissopimuksessa käytetyn sanan tai termin oikeudellisesta merkityksestä on epävarmuutta, kannattaa aina etsiä lisätietoja selitysmuistiosta sekä kansainvälisen tai kansallisen lainsäädännön tietolähteistä.

B. Tässä käsikirjassa käytettävät termit

Liittyminen

72. Liittyminen on yksi niistä prosesseista, joita valtio voi käyttää tullakseen yleissopimuksen sopimusvaltioksi.[30] Yleissopimuksen 60 artiklassa määrätään, milloin yleissopimus tulee voimaan (kolmen kuukauden kuluttua toisen ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta) ja milloin se tulee voimaan yksittäisessä sopimusvaltiossa. Haagin konferenssin verkkosivustolla luetellaan valtiot, joista on tullut yleissopimuksen sopimusvaltioita.

[29] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 60–65 kohta.
[30] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 690 kohta.

Ks. yleissopimuksen 58 ja 60 artikla.

Hallintoviranomainen

73. Joissakin valtioissa elatusapuasioita koskevat päätökset tekee hallintoviranomainen (jota kutsutaan joskus elatusaputoimistoksi), jonka valtio on perustanut erityisesti auttamaan elatusapupäätösten saamisessa, täytäntöönpanossa ja muuttamisessa.[31]

74. Yleissopimuksen 19 artiklan 3 kohdassa hallintoviranomainen määritellään julkisen sektorin elimeksi, jonka tekemät päätökset täyttävät kaksi artiklassa esitettyä edellytystä. Päätöksiin on voitava hakea muutosta tai pyytää niiden uudelleen tarkastelua kyseisen valtion oikeusviranomaisessa ja päätöksillä on oltava sama oikeusvoima ja vaikutus kuin samaa asiaa koskevalla oikeusviranomaisen päätöksellä.

Ks. yleissopimuksen 19 artiklan 1 ja 3 kohta.

Läsnäolo

75. Termillä tarkoitetaan henkilön läsnäoloa kuulemistilaisuudessa. Valtion lainsäädännöstä ja menettelyistä riippuen henkilön tai osapuolen läsnäolo voi käsittää henkilön henkilökohtaisen läsnäolon kuulemistilaisuudessa tai osallistumisen kuulemiseen puhelimitse tai sähköisesti muilla keinoin. Henkilö voi myös ”olla läsnä menettelyssä” niin, että asianajaja tai muu edustaja on läsnä menettelyssä tai esittää huomautuksia hänen puolestaan. Osapuolen läsnäolo päätöksen saamista koskevassa menettelyssä on olennaista yleissopimuksen soveltamisen kannalta, jotta voidaan määrittää, onko päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen liitettävä asiakirja, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä.

Ks. yleissopimuksen 25 ja 29 artikla.

Ks. käsikirjan luku 7.

Hakija

76. Käsikirjassa hakijalla tarkoitetaan henkilöä tai viranomaista (”julkisen sektorin elintä” (yleissopimus) / ”julkisyhteisöä” (asetus)), joka esittää 10 artiklan mukaisia hakemuksia (päätöksen tunnustaminen, tunnustaminen ja täytäntöönpano, täytäntöönpano, saaminen tai muuttaminen) koskevan pyynnön keskusviranomaiselle.

77. Yleissopimuksen joissakin kohdissa hakijalla voidaan tarkoittaa myös henkilöä tai oikeudellisen menettelyn osapuolta, joka on hakenut muutosta päätökseen. Esimerkiksi 23 artiklan 6 kohdassa hakijalla viitataan henkilöön, joka hakee muutosta päätökseen, joka koskee päätökseen rekisteröintiä täytäntöönpanoa varten tai päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista.

78. Hakija voi olla velkoja, velallinen tai lapsen laillinen edustaja. Joidenkin hakemusten osalta velkoja voi olla myös julkisen sektorin elin / julkisyhteisö.

Ks. yleissopimuksen 7, 10, 36 ja 37 artikla.

Hakemukset ja pyynnöt

79. Tässä käsikirjassa ja yleissopimuksessa erotetaan toisistaan ”*hakemukset*” ja ”*pyynnöt*”. Termillä ”hakemus” viitataan keskusviranomaiselle 10 artiklan mukaisesti tehtyihin hakemuksiin. Artiklan nojalla voidaan tehdä päätöksen tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa, täytäntöönpanoa, saamista ja muuttamista koskeva hakemus.

80. Suoraa pyyntöä ei esitetä keskusviranomaisen välityksellä. Suora pyyntö tarkoittaa toimivaltaisen viranomaisen, kuten tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen, suoraan

[31] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 432 kohta.

henkilöltä vastaanottamaa pyyntöä. Sitä ei tehdä 10 artiklan nojalla. Pyyntö osoitetaan suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle esimerkiksi silloin, kun haetaan vain puolisolle tai entiselle puolisolle maksettavaa elatusapua koskevan päätöksen tunnustamista.

81. Yleissopimuksen 7 artikla, jonka mukaan voidaan esittää erityisiä toimenpiteitä koskevia pyyntöjä, on poikkeus tästä käsitteiden välisestä erottelusta. Vaikka erityiset toimenpiteet eivät kuulu 10 artiklan soveltamisalaan, niitä koskevan pyynnön esittää keskusviranomainen toiselle keskusviranomaiselle.

Ks. yleissopimuksen 7, 10 ja 37 artikla.

Ks. käsikirjan luku 1.

Virallinen asiakirja

Ks. elatusapusopimus.

Keskusviranomainen

82. Keskusviranomainen on sopimusvaltion nimeämä viranomainen, joka vastaa yleissopimuksen mukaisista hallinnolliseen yhteistyöhön ja apuun liittyvistä tehtävistä tai suorittaa ne. Tehtävät määritellään yleissopimuksen II ja III luvussa.[32]

83. Liittovaltioilla ja valtioilla, joissa on itsehallintoalueita, voi olla useampi kuin yksi keskusviranomainen.[33] Keskusviranomainen toimittaa hakemuksia edelleen muihin valtioihin ja huolehtii yleisesti hakemusten kulusta ja käsittelystä. Valtion julkisen sektorin elimet, esimerkiksi elatusaputoimisto, voivat hoitaa monia keskusviranomaisen tehtävistä keskusviranomaisen valvonnassa kyseisen valtion lainsäädännön sallimissa rajoissa.

Ks. yleissopimuksen 4–8 artikla.

Toimivaltainen viranomainen

84. Toimivaltainen viranomainen on tietyn valtion julkisen sektorin elin tai henkilö, jonka tehtävänä on tai joka saa kyseisen valtion lainsäädännön mukaan hoitaa tiettyjä yleissopimuksen mukaisia tehtäviä. Toimivaltainen viranomainen voi olla tuomioistuin, hallintoyksikkö, elatusaputoimisto tai muu valtiollinen elin, joka hoitaa joitakin yleissopimukseen liittyviä tehtäviä. Joissakin valtioissa keskusviranomainen voi olla myös toimivaltainen viranomainen, joka hoitaa kaikkia tai tiettyjä yleissopimuksen mukaisia tehtäviä.

Ks. yleissopimuksen 6 artikla.

Sopimusvaltio

85. Sopimusvaltio on valtio, joka on yleissopimuksen sitoma, koska valtio on saattanut päätökseen 58 artiklassa määrätyn ratifiointi- tai hyväksymisprosessin.

86. Tässä käsikirjassa käytetään usein termiä ”valtio”. Sillä viitataan yleensä suvereeniin valtioon tai maahan eikä valtion eri osiin tai alueisiin, kuten maakuntaan tai Amerikan yhdysvaltojen osavaltioon. Joissakin tilanteissa termi ”valtio” käsittää myös valtion eri alueet. Tästä määrätään yleissopimuksen 46 artiklassa. Esimerkiksi viittauksia päätöksen tehneen valtion toimivaltaisiin viranomaisiin voidaan pitää viittauksina asianomaisen alueen oikeus- tai hallintoviranomaisiin.[34]

[32] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 85 kohta.
[33] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 89 kohta.
[34] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 637 kohta.

Ks. yleissopimuksen 46 ja 58 artikla.

Yleissopimus

87. Käsikirjassa termillä ”yleissopimus” tarkoitetaan *lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä 23 päivänä marraskuuta 2007 tehtyä Haagin yleissopimusta.*

Maaprofiili

88. Yleissopimuksen 57 artiklan mukaan kunkin sopimusvaltion on toimitettava Haagin konferenssin pysyvälle toimistolle tiettyjä tietoja lainsäädännöstä, menettelyistä ja toimenpiteistä, joita toteutetaan yleissopimuksen panemiseksi täytäntöön, sekä kuvaus siitä, miten valtiossa käsitellään elatusapupäätösten saamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia pyyntöjä.[35]

89. Sopimusvaltiot voivat käyttää tietojen toimittamiseen Haagin konferenssin suosittamaa ja julkaisemaa maaprofiililomaketta. Maaprofiilista käyvät ilmi kaikki valtiokohtaiset hakemuksia koskevat asiakirjat tai vaatimukset.

90. Maaprofiililomakkeen käyttö ei ole pakollista. Valtion, joka ei käytä maaprofiililomaketta, on silti toimitettava 57 artiklassa edellytetyt tiedot Haagin konferenssin pysyvälle toimistolle.

91. Sekä maaprofiili että muut sopimusvaltion mahdollisesti 57 artiklan nojalla toimittamat tiedot ovat saatavilla Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

Ks. yleissopimuksen 57 artikla.

Velkoja

92. Velkoja määritellään 3 artiklassa luonnolliseksi henkilöksi, jolla on tai jolla väitetään olevan oikeus saada elatusapua. Velkoja voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa, lasta, kasvatusvanhempia, sukulaisia tai muita lapsesta huolehtivia henkilöitä. Joissakin valtioissa tätä henkilöä voidaan kutsua elatusavun vastaanottajaksi, huoltajaksi tai holhoojaksi. Velkoja voi olla joko henkilö, joka hakee elatusapua ensimmäistä kertaa (esimerkiksi päätöksen saamista koskevalla hakemuksella) tai henkilö, jolla on jo tehdyn päätöksen mukaan oikeus elatusapuun.[36]

93. Jos sopimusvaltio laajentaa yleissopimuksen soveltamisalaa muiden perheenjäsenten, mukaan lukien haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, elatusapuun, velkoja voi olla kuka tahansa tällaiseen muiden perheenjäsenten elatusapuun oikeutettu henkilö.

94. Yleissopimuksen 36 artiklassa määrätään, että yleissopimuksen tietyissä osissa ”velkoja” käsittää julkisen sektorin elimen. Julkisen sektorin elin voi toimia velkojana vain päätöksen tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa tai täytäntöönpanoa koskevissa hakemuksissa taikka uuden elatusapupäätöksen saamista koskevissa hakemuksissa, jos päätöstä ei voida tunnustaa 20 artiklan 4 kohdassa esitetyistä syistä.

Ks. yleissopimuksen 3, 10 ja 36 artikla.

Velallinen

95. Velallinen määritellään 3 artiklassa luonnolliseksi henkilöksi, joka on tai jonka väitetään olevan velvollinen maksamaan elatusapua. Velallinen voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa taikka ketä tahansa muuta henkilöä, joka on päätöksentekopaikan lainsäädännön mukaan velvollinen maksamaan elatusapua. Joissakin valtioissa tätä henkilöä voidaan kutsua elatusavun maksajaksi, vanhemmaksi,

[35] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 683 kohta.
[36] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 66 kohta.

joka ei ole lapsen huoltaja, tai etävanhemmaksi. Julkisen sektorin elin, kuten sosiaalitoimisto, ei voi olla velallinen.

96. Jos sopimusvaltio laajentaa yleissopimuksen soveltamisalaa muiden perheenjäsenten elatusapuun, velallinen voi olla kuka tahansa henkilö, joka on tai jonka väitetään olevan velvollinen maksamaan muiden perheenjäsenten elatusapua.

Ks. yleissopimuksen 3 ja 10 artikla.

Päätös

97. Termi ”päätös” määritellään yleissopimuksessa tunnustamista ja täytäntöönpanoa tai täytäntöönpanoa koskevien hakemusten sekä tietyntyyppisten toimivaltaisille viranomaisille osoitettavien pyyntöjen osalta.

98. Päätöksessä määritellään velallisen velvoite maksaa elatusapua. Päätös voi sisältää elatusavun automaattisen tarkistamisen indeksin perusteella ja vaatimuksen elatusrästien, takautuvan elatusavun tai korkojen maksamisesta sekä vahvistuksen oikeudenkäyntikuluista.[37]

99. Termi käsittää esimerkiksi päätökset, jotka tekee tavallisesti oikeusviranomainen ja jotka sisältyvät tuomioon tai päätökseen. Myös erityisesti hallintoviranomaisen päätökset sisältyvät käsitteeseen edellyttäen, että ne täyttävät 19 artiklan 3 kohdassa esitetyt edellytykset. Näin ollen myös elatusaputoimiston hallintojärjestelmässä tekemät arvioinnit sisältyvät yleissopimuksen soveltamisalaan edellyttäen, että ne täyttävät edellä mainitut edellytykset.

Ks. yleissopimuksen 3 ja 19 artikla.

Selitys

100. Selitys on sopimusvaltion antama virallinen ilmoitus, joka koskee yleissopimuksen tiettyjä artikloja tai vaatimuksia. Selityksistä määrätään 63 artiklassa. Valtio voi esimerkiksi antaa 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti selityksen, jonka mukaan koko yleissopimusta sovelletaan puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiin elatusvelvoitteisiin. Selityksiä voidaan antaa valtion liittyessä yleissopimukseen tai milloin tahansa liittymisen jälkeen. Selityksiä voidaan myös muuttaa. Valtion maaprofiilissa esitetään kyseisen valtion antamat selitykset, ja ne ovat saatavilla myös Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

Ks. yleissopimuksen 63 artikla.

Ks. käsikirjan luku 3.

Täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen

101. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen on mekanismi, jota jotkin valtiot voivat käyttää sen mahdollistamiseksi, että toisessa valtiossa tehdyllä päätöksellä on sama vaikutus (kansallisessa lainsäädännössä asetetuissa rajoissa) kuin kyseisessä valtiossa tehdyllä päätöksellä. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen on eri asia kuin asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen alkuperävaltiossa, ja joka on sisällytettävä tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen liiteasiakirjoihin.

[37] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 434–437 kohta.

Ks. yleissopimuksen 23 artiklan 2 kohta ja 25 artiklan 1 kohdan b alakohta.

Ks. käsikirjan luvut 7 ja 8.

Päätöksen saaminen

102. Termillä tarkoitetaan elatusapupäätöksen saamiseksi käytettävää prosessia, kun elatusapupäätöstä ei ole tai kun olemassa olevaa elatusapupäätöstä ei voida jostakin syystä tunnustaa tai panna täytäntöön. Päätöksen saaminen voi käsittää myös vanhemmuuden vahvistamisen, jos elatusapupäätöksen tekeminen sitä edellyttää.

Ks. yleissopimuksen 10 artikla.

Ks. käsikirjan luku 10.

Vanhemmuuden vahvistaminen

103. Vanhemmuuden vahvistaminen tarkoittaa lapsen biologisen tai laillisen vanhemman selvittämistä elatusvelvoitteen määrittelemiseksi. Vanhemmuuden vahvistamista haetaan yleissopimuksen nojalla usein elatusapupäätöksen saamista koskevan hakemuksen yhteydessä, vaikka vanhemmuuden vahvistamista voidaan hakea myös esittämällä 7 artiklan mukainen erityisiä toimenpiteitä koskeva pyyntö.[38] Vanhemmuus voidaan vahvistaa geenitestien avulla, mutta se voidaan vahvistaa myös oikeudellisesti olettamusten perusteella, kuten lapsen syntymää edeltävän osapuolten avio- tai avoliiton perusteella, taikka vanhemmuuden myöntämisen tai tunnustamisen perusteella.

Ks. yleissopimuksen 7 ja 10 artikla.

Ks. käsikirjan luvut 1 ja 10.

Omasta aloitteesta tehtävä uudelleentarkastelu

104. Omasta aloitteesta tehtävällä uudelleentarkastelulla tarkoitetaan uudelleentarkastelua, jonka toimivaltainen viranomainen voi tehdä omasta aloitteestaan tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevassa menettelyssä. Uudelleentarkastelusta määrätään 23 artiklan 4 kohdassa ja 24 artiklan 4 kohdassa.[39] Kummallakaan osapuolella ei ole oikeutta esittää uudelleentarkastelua koskevia huomautuksia.

105. Jos pyynnön vastaanottava valtio ei ole antanut selitystä, jonka mukaan se soveltaa 24 artiklan mukaista menettelyä, 23 artiklan mukaisessa omasta aloitteesta tehtävässä uudelleentarkastelussa voidaan tarkastella, onko päätöksen rekisteröinti täytäntöönpanoa varten tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen selvästi vastoin kyseisen valtion oikeusjärjestyksen perusteita.

106. Jos käytetään 24 artiklan mukaista vaihtoehtoista menettelyä, omasta aloitteesta tehtävä uudelleentarkastelu on hieman erilainen, koska toimivaltaisen viranomaisen on tarkasteltava myös eräitä muita perusteita.

Ks. yleissopimuksen V luku, jossa tarkastellaan tunnustamista ja täytäntöönpanoa yksityiskohtaisesti.

Ks. yleissopimuksen 12 artiklan 8 kohta, 23 artiklan 4 kohta ja 24 artiklan 4 kohta.

Ks. käsikirjan luku 7.

Ulosmittaus

107. Ulosmittauksella tarkoitetaan sitä, että täytäntöönpanoviranomainen pidättää osan varoista, jotka maksettaisiin muutoin velalliselle. Ulosmittausilmoituksen tai -määräyksen mukaan henkilön tai organisaation, joka olisi muutoin maksanut varat velalliselle, on

[38] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 174 kohta.
[39] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 500 kohta.

maksettava ne täytäntöönpanoviranomaiselle elatusapuvelkojan hyväksi. Joissakin valtioissa ulosmittausta kutsutaan takavarikoinniksi tai varojen pidättämiseksi.

Ks. yleissopimuksen 34 artikla.

Ks. käsikirjan luku 12.

Asuinpaikka

108. Termiä ”(vakinainen) asuinpaikka” ei määritellä yleissopimuksessa.[40] Termiä käytetään useissa yleissopimuksen artikloissa sen yhteydessä, voidaanko päätös tunnustaa tai panna täytäntöön. Kussakin tapauksessa yksittäiset tosiseikat määräävät, onko henkilön asuinpaikka kyseisessä valtiossa. Asuinpaikan määrittäminen voi perustua esimerkiksi siihen, missä henkilö asuu, missä henkilön vakituinen (tai pääasiallinen) asunto on ja missä hän työskentelee tai käy koulua. Pelkkä valtiossa oleskelu ei kuitenkaan riitä asuinpaikan määritysperusteeksi.

Ks. yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan a alakohta.

Toimivalta

109. Vastaaja voi riitauttaa tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen tai hakea siihen muutosta esittämällä, että 20 artiklassa määritellyt tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteet eivät täyty. Tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteet sekä viittaus toimivaltaan tässä yhteydessä liittyvät yhteyksiin, joita osapuolten ja päätöksen tekevän valtion välillä on oltava. Esimerkiksi tuomioistuimella voi olla toimivalta tehdä elatusapupäätös, jos molemmat osapuolet asuvat kyseisessä valtiossa. Näin ollen tällä perusteella tehty päätös voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön.

Ks. yleissopimuksen 20 ja 21 artikla.

Laillistaminen

110. Termiä ”laillistaminen” käytetään kuvaamaan tiettyjä virallisia oikeudellisia menettelyjä. Laillistamisella todistetaan oikeaksi henkilön allekirjoitus, asiakirjan allekirjoittaneen henkilön virka-asema sekä tarvittaessa asiakirjaan liitetty sinetti tai leima. Laillistaminen ei koske varsinaisen asiakirjan (eli laillistetun asiakirjan) sisältöä. Yleissopimuksen 41 artiklan mukaan yleissopimuksen yhteydessä ei vaadita laillistamista eikä muuta vastaavaa muodollisuutta, kuten Apostille-todistuksen käyttöä.[41]

Ks. yleissopimuksen 41 artikla.

Panttaus

111. Panttaamisella tarkoitetaan omaisuuden tai sen panttioikeuden luovuttamista saamisen vakuudeksi. Joissakin valtioissa velallisen omaisuutta, myös maata ja ajoneuvoja, voidaan pantata, jos velallinen on velvollinen maksamaan elatusapua. Jos pantattu omaisuus myydään, elatusrästit voidaan periä myynnin tuotosta.

Ks. yleissopimuksen 34 artikla.

Ks. käsikirjan luku 12.

Elatusapu

112. Elatusapu käsittää lasten, puolison tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolen elatustuen sekä lapsen tai puolison / rekisteröidyn parisuhteen osapuolen elatukseen liittyvät kulut. Valtio voi laajentaa yleissopimuksen koskemaan myös muista perhesuhteista johtuvia elatusvelvoitteita.

---

[40] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 63 ja 444 kohta.
[41] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 614 kohta.

113. Velallinen maksaa elatusapua velkojalle. Elatusapu voi tarkoittaa sekä säännöllisesti maksettavia suorituksia että kertasuorituksia tai omaisuuden siirtoja sen valtion lainsäädännöstä riippuen, jossa päätös tehdään.[42]

Ks. yleissopimuksen 2 artikla.

Elatusapusopimus

114. Yleissopimuksen 30 artiklan nojalla elatusapusopimus voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön edellyttäen, että se on siinä valtiossa, jossa se on tehty, samalla tavoin täytäntöönpanokelpoinen kuin päätös. Yleissopimuksen 10 artiklan mukaisissa tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa hakemuksissa termi ”päätös” käsittää myös elatusapusopimuksen.[43]

115. Elatusapusopimus määritellään 3 artiklassa elatusavun maksamisesta tehdyksi kirjalliseksi sopimukseksi, jota toimivaltainen viranomainen voi tarkastella uudelleen ja muuttaa ja joka

- on laadittu virallisesti tai rekisteröity virallisena asiakirjana toimivaltaisen viranomaisen toimesta tai
- on toimivaltaisen viranomaisen vahvistama tai tehty, rekisteröity tai tallennettu toimivaltaisen viranomaisen toimesta.

116. Näin ollen määritelmä kattaa joissain valtioissa käytetyt viralliset asiakirjat ja yksityiset sopimukset. Elatusapusopimuksena ja yleissopimuksen mukaisesti täytäntöönpanokelpoisena voidaan pitää esimerkiksi avioeromenettelyn aikana vanhempien välillä tehtyä elatusapusopimusta tai vanhempien välisen välitysmenettelyn tuloksena syntynyttä päätöstä, jos sopimus tai päätös täyttää edellä mainitut edellytykset.

117. Sopimusvaltio voi tehdä varauman, jonka mukaan se ei tunnusta elatusapusopimuksia.

Ks. yleissopimuksen 3 ja 30 artikla.

Ks. käsikirjan luku 7.

Elatusapupäätös

Ks. päätös.

Varallisuuden arviointi

118. Yleissopimuksen mukaan valtio voi joissakin tilanteissa käyttää varallisuuden arviointia sen määrittämiseksi, onko hakijalla oikeus saada oikeusapua yleissopimuksen mukaisessa menettelyssä ja annetaanko hakijalle tai osapuolelle oikeusapua maksutta. Varallisuuden arvioinnissa tarkastellaan yleisesti hakijan tuloja ja omaisuutta tai hänen varallisuuttaan koskevia muita tietoja, jotka vaikuttavat hänen kykyynsä maksaa oikeusavusta.

119. Yleissopimuksen 16 artiklassa sallitaan lapsen varallisuuden selvittäminen tiettyjen hakemusten yhteydessä. Arvioinnissa tarkastellaan lapsen – ei vanhemman – varallisuutta tai taloudellista tilannetta. Jotkin valtiot voivat käyttää lapsen varallisuuden arviointia sen määrittämiseen, annetaanko oikeusapua maksutta.

[42] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 65 kohta.
[43] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 554 kohta.

Ks. yleissopimuksen 16 ja 17 artikla.

Ks. käsikirjan luku 3.

Hakemuksen sisällön arviointi

120. Yleissopimuksen mukaan valtio voi joissakin tilanteissa käyttää hakemuksen sisällön arviointia sen määrittämiseksi, onko hakijalla oikeus saada maksutonta oikeusapua yleissopimuksen mukaisessa menettelyssä. Hakemuksen sisällön arvioinnissa tarkastellaan yleensä hakemuksen aiheellisuutta tai menestymismahdollisuuksia ja pohditaan esimerkiksi hakemuksen oikeusperustaa ja sitä, johtavatko asiaan liittyvät tosiseikat todennäköisesti myönteiseen lopputulokseen. Hakemuksen sisällön arvioinnissa tarkasteltavat kysymykset riippuvat arviointia käyttävästä valtiosta.

Ks. yleissopimuksen 15 artiklan 2 kohta ja 17 artiklan a alakohta.

Ks. käsikirjan luku 3.

Päätöksen muuttaminen

121. Päätöksen muuttamisella tarkoitetaan menettelyä, jossa jo tehtyä elatusapupäätöstä muutetaan. Joissakin valtioissa kyseistä hakemusta kutsutaan muutoshakemukseksi tai päätöksen muuttamista koskevaksi hakemukseksi. Hakemuksella voidaan muuttaa elatusavun määrää, maksujen tiheyttä tai elatusapupäätöksen muita ehtoja. Yleissopimuksessa termillä ”muuttaminen” tarkoitetaan myös uuden päätöksen tekemistä, jos pyynnön vastaanottavan valtion kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä toisessa valtiossa tehdyn päätöksen muuttamismenettelystä tai sallitaan vain uuden päätöksen tekeminen.[44] Päätöksen muuttamista koskevan hakemuksen voi panna vireille joko velkoja 10 artiklan 1 kohdan e tai f alakohdan nojalla tai velallinen 10 artiklan 2 kohdan b tai c alakohdan nojalla.

Ks. yleissopimuksen 10 ja 18 artikla.

Ks. käsikirjan luku 11.

Pysyvä toimisto / Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssi

122. Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssi (”Haagin konferenssi”) on kansainvälinen hallitustenvälinen organisaatio, joka kehittää ja hoitaa monenvälisiä oikeudellisia välineitä ja edistää kansainvälistä oikeudellista ja hallinnollista yhteistyötä yksityisoikeuden alalla, erityisesti perheen ja lasten suojelun sekä siviiliprosessi- ja kauppaoikeuden aloilla.

123. Pysyvä toimisto on Haagin konferenssin sihteeristö, joka vastaa organisaation päivittäisestä työstä.

124. Sopimusvaltioiden on yleissopimuksen nojalla toimitettava pysyvälle toimistolle 57 artiklassa määritellyt tiedot, joista käy ilmi, miten yleissopimuksessa asetettuja vaatimuksia toteutetaan kyseisessä valtiossa. Pysyvä toimisto kerää myös tietoja yleissopimuksen soveltamisesta, erityisesti tilastotietoja ja oikeuskäytäntöä.

Ks. yleissopimuksen 54 ja 57 artikla.

Henkilötiedot

125. Henkilötiedot ovat henkilöä koskevia henkilökohtaisia tietoja, joita kerätään, käytetään tai luovutetaan yleissopimuksen mukaisten menettelyjen aikana. Henkilötiedot sisältävät tunnistamiseen liittyviä tietoja, kuten syntymäajan, henkilön osoitteen, henkilön tulo- ja työllisyystietoja sekä kansallisia tai kyseisessä valtiossa käytettäviä

[44] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 264 kohta.

tunnisteita, kuten sosiaalivakuutusnumeron, sosiaaliturvanumeron, terveydenhoitonumeron tai vastaavan yksilöllisen tunnuksen.[45]

126. Yleissopimuksen mukaan henkilötietoja saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on hankittu tai toimitettu. Tietojen luottamuksellisuus on varmistettava tietoja käsittelevän valtion lain mukaisesti. Henkilötietoja ei saa luovuttaa, jos tietojen luovuttaminen saattaisi vaarantaa henkilön terveyden, turvallisuuden tai vapauden.[46]

Ks. yleissopimuksen 38, 39 ja 40 artikla.

Ks. käsikirjan luku 3.

Pöytäkirja elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista

127. *Elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23 päivänä marraskuuta 2007 tehty Haagin pöytäkirja* on kansainvälinen väline, joka sisältää sovellettavaa lakia koskevia yleisiä sääntöjä ja jolla täydennetään *lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä 23 päivänä marraskuuta 2007 tehtyä Haagin yleissopimusta*. Jotkin valtiot, jotka ovat yleissopimuksen osapuolia, voivat olla myös pöytäkirjan allekirjoittajia ja soveltavat pöytäkirjaa elatusapuasioihin.

Ks. käsikirjan luvut 5, 10 ja 11.

Väliaikaiset toimenpiteet

128. Väliaikaisista toimenpiteistä määrätään yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan i alakohdassa ja 7 artiklassa. Ne ovat valtion vireille panemia menettelyjä, joiden tarkoituksena on varmistaa vireillä olevan elatushakemuksen päätökseen saattaminen. Väliaikaisia toimenpiteitä voidaan pyytää esimerkiksi omaisuuden luovuttamisen estämiseksi tai sen estämiseksi, että velallinen poistuu valtiosta välttääkseen elatusapumenettelyt.[47]

Ks. yleissopimuksen 6 ja 7 artikla.

Ks. käsikirjan luvut 1 ja 3.

Julkisen sektorin elin / julkisyhteisö

129. Termejä ”julkisen sektorin elin” ja ”julkisyhteisö” (*public body*) käytetään yleissopimuksessa kahdessa eri yhteydessä.

130. Yleissopimuksen 36 artiklan mukaan julkisen sektorin elin on viranomainen, joka voi tehdä elatushakemuksen velkojana vain rajoitetuissa tilanteissa. Julkisen sektorin elin voi panna vireille 10 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan mukaisen päätöksen tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa tai täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen. Lisäksi julkisen sektorin elin voi panna vireille päätöksen saamista koskevan hakemuksen, jos tehtyä elatusapupäätöstä ei voida tunnustaa 20 artiklan 4 kohdassa esitetyistä syistä.[48]

131. Julkisen sektorin elimellä on oikeus tehdä hakemus vain silloin, jos julkisen sektorin elin toimii velkojan sijasta tai perii takaisin etuudet, jotka se on maksanut elatusavun sijasta.

132. Yleissopimuksen 6 artiklan 3 kohdassa viitataan julkisyhteisöihin, joilla tarkoitetaan tässä yhteydessä elimiä, jotka voivat valtion lainsäädännön mukaan suorittaa keskusviranomaisen tehtävät. Näistä tehtävistä vastaavan julkisyhteisön on oltava valtion toimivaltaisen viranomaisen valvonnan alainen, ja julkisyhteisön yleissopimuksen

[45] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 605 kohta.
[46] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 608 kohta.
[47] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 176 kohta.
[48] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 590 kohta.

mukaisten tehtävien laajuudesta on ilmoitettava Haagin konferenssin pysyvälle toimistolle.

Ks. yleissopimuksen 6 artiklan 3 kohta ja 36 artikla.

Ratifiointi

133. Ratifiointi on yksi niistä tavoista, joita valtio voi käyttää tullakseen yleissopimuksen sopimusvaltioksi. Yleissopimuksen 60 artiklassa määrätään, milloin yleissopimus tulee voimaan (kolmen kuukauden kuluttua toisen ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta) ja milloin se tulee voimaan yksittäisessä sopimusvaltiossa. Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkkosivustolla luetellaan valtiot, joista on tullut yleissopimuksen sopimusvaltioita.

Ks. yleissopimuksen 58 ja 60 artikla.

Tunnustaminen

134. **Elatusapupäätöksen tunnustaminen on menettely, jota valtion toimivaltainen viranomainen käyttää** hyväksyäkseen elatusapua koskevat oikeudet ja velvoitteet, jotka alkuperävaltion viranomainen on määrittänyt siinä valtiossa, jossa päätös on tehty. Tunnustamisen ansiosta päätöksestä tulee tunnustavassa valtiossa sitova.[49] Useimmissa tapauksissa hakija hakee myös päätöksen täytäntöönpanoa, jolloin hakemus koskee sekä tunnustamista että täytäntöönpanoa. Hakija voi kuitenkin hakea pelkkää päätöksen tunnustamista. Yleissopimuksen 26 artiklan mukaan päätöksen tunnustamista koskevaan hakemukseen sovelletaan samoja vaatimuksia kuin päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen, paitsi että täytäntöönpanokelpoisuuden sijaan päätöksen ”on oltava voimassa” alkuperävaltiossa.

Ks. yleissopimuksen 19–28 artikla.

Tunnustaminen ja täytäntöönpano

135. Elatusapupäätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano on yksi yleissopimuksen keskeisistä menettelyistä. Tunnustamisen ja täytäntöönpanon tarkoituksena on, että toisessa valtiossa tehty päätös voidaan saattaa voimaan tai panna täytäntöön toisessa sopimusvaltiossa.[50] Tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyn ansiosta velkojan ei tarvitse saada uutta päätöstä siinä valtiossa, jossa päätös pannaan täytäntöön, vaan pyynnön vastaanottava valtio voi panna täytäntöön jo tehdyn päätöksen.

Ks. yleissopimuksen 19–28 artikla.

Ks. käsikirjan luku 7.

Pyynnön esittävä keskusviranomainen ja pyynnön vastaanottava keskusviranomainen

136. Pyynnön esittävä keskusviranomainen on sen valtion keskusviranomainen, jossa hakemus tai pyyntö pannaan vireille. Pyynnön esittävä keskusviranomainen toimittaa hakemuksen edelleen pyynnön vastaanottavalle keskusviranomaiselle, joka käsittelee hakemuksen ja lähettää sen toimivaltaiselle viranomaiselle päätökseen saattamista varten. Keskusviranomaisen tehtävät määritellään yleissopimuksen 7 artiklassa.

Ks. yleissopimuksen 7 artikla.

Pyynnön esittävä valtio ja pyynnön vastaanottava valtio

137. ***Pyynnön esittävä valtio*** on hakijan asuinvaltio, jossa yleissopimuksen mukainen hakemus tai pyyntö pannaan vireille. ***Pyynnön vastaanottava valtio*** on valtio, jota

[49] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 429 kohta.
[50] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 490 kohta.

pyydetään käsittelemään hakemus tai pyyntö. Tämä valtio on tavallisesti vastaajan asuinvaltio. [51]

Ks. yleissopimuksen 10 ja 12 artikla.

Varauma

138. Varauma on virallinen ilmoitus, jonka sopimusvaltio voi yleissopimuksen mukaan antaa tietyissä tilanteissa ja jolla rajoitetaan yleissopimuksen soveltamista kyseisessä valtiossa jollain tapaa. Valtio voi esimerkiksi varata oikeuden olla tunnustamatta tai panematta täytäntöön elatusapusopimuksia. Varaumia koskevasta prosessista määrätään 62 artiklassa. Valtion tekemät varaumat käyvät ilmi sen maaprofiilista. Kaikki valtioiden tekemät varaumat ovat kokonaisuudessaan saatavilla myös Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

Ks. yleissopimuksen 62 artikla.

Ks. käsikirjan luku 3.

Vastaaja

139. Vastaaja on henkilö, joka vastaa yleissopimuksen nojalla tehtyyn hakemukseen tai muutoksenhakuun. Vastaaja voi olla velkoja tai velallinen.

Ks. yleissopimuksen 11, 23 ja 24 artikla.

Erityiset toimenpiteet

140. Erityisillä toimenpiteillä tarkoitetaan hallinnolliseen yhteistyöhön liittyviä tiettyjä tehtäviä, jotka luetellaan 7 artiklassa ja joiden toteuttamista keskusviranomainen voi pyytää toiselta keskusviranomaiselta. Pyyntö esitetään erillään päätöksen tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa, saamista, täytäntöönpanoa tai muuttamista koskevasta hakemuksesta. Pyydettävät erityiset toimenpiteet voivat koskea esimerkiksi apua

- velallisen tai velkojan olinpaikan selvittämiseksi
- velallisen tai velkojan tulotietojen ja heidän varallisuuttaan koskevien muiden tietojen hankkimisen edistämiseksi, mukaan lukien omaisuuden sijaintipaikan selvittäminen
- vanhemmuuden vahvistamiseksi
- asiakirja- tai muun todistusaineiston hankkimiseksi
- asiakirjojen antamiseksi tiedoksi
- väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Ks. yleissopimuksen 7 artikla.

Ks. käsikirjan luvut 1 ja 3.

Valtio

Ks. sopimusvaltio

[51] Termejä ”pyynnön vastaanottava valtio” ja ”pyynnön esittävä valtio” ei määritellä yleissopimuksessa eikä selitysmuistiossa. Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 64 kohta. Yleissopimuksen 9 artiklassa määritellään termi ”asuminen” vain kyseisen artiklan soveltamista varten. Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 228 kohta.

Alkuperävaltio

141. Tällä termillä tarkoitetaan valtiota, jossa elatusapupäätös on tehty. Alkuperävaltio voi olla eri valtio tai sama valtio kuin hakijan tai vastaajan nykyinen asuinvaltio. Alkuperävaltion selvittäminen on tärkeää määritettäessä esimerkiksi sitä, minkä toimivaltaisen viranomaisen on täytettävä tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen yhteydessä asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen. Alkuperävaltiota voidaan kutsua myös päätöksen antaneeksi valtioksi.

142. Elatusapusopimusten osalta alkuperävaltio on todennäköisimmin valtio, jossa sopimus on tehty tai virallistettu.

Ks. yleissopimuksen 11, 20, 25 ja 30 artikla.

Asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen (*Statement of Enforceability*)

143. Tämä asiakirja on liitettävä yleissopimuksen mukaiseen päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen, jotta voidaan vahvistaa, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen siinä valtiossa, jossa se on tehty (alkuperävaltio). Joissakin valtioissa asiakirjan antaa toimivaltainen viranomainen, ja siitä käy ilmi, että päätös on sitova eli että se voidaan panna täytäntöön kyseisessä valtiossa. Tämä asiakirja on eri asia kuin täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen, joka on mekanismi, jota jotkin valtiot voivat käyttää päätöksen tunnustamiseksi tai tunnustamiseksi ja panemiseksi täytäntöön.[52]

Ks. yleissopimuksen 23 artiklan 2 kohta ja 25 artiklan 1 kohdan b alakohta.

Ks. käsikirjan luku 7.

Asiakirja, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä (*Statement of Proper Notice*)

144. Tämä asiakirja on liitettävä yleissopimuksen mukaiseen päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen, jos vastaaja (usein velallinen) ei ole ollut läsnä eikä edustettuna menettelyissä alkuperävaltiossa. Asiakirjassa vahvistetaan, että vastaajalle on ilmoitettu elatusapupäätökseen johtaneesta menettelystä ja hänellä on ollut mahdollisuus tulla kuulluksi tai että hänelle on ilmoitettu päätöksestä ja hänellä on ollut mahdollisuus riitauttaa se tai hakea siihen muutosta tosiseikkojen ja oikeusperustan perusteella (”tosiasia- ja oikeuskysymyksen osalta”).

Ks. yleissopimuksen 25 artikla.

Ks. käsikirjan luku 7.

Haavoittuvassa asemassa oleva henkilö

145. Haavoittuvassa asemassa oleva henkilö määritellään yleissopimuksen 3 artiklassa henkilöksi, joka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi ei pysty huolehtimaan itsestään. Yleissopimusta sovelletaan haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin vain silloin, jos sekä pyynnön esittävä että pyynnön vastaanottava valtio ovat antaneet 2 artiklan 3 kohdan mukaisen selityksen soveltamisalan laajentamisesta.

Ks. yleissopimuksen 2 artikla.

Ks. käsikirjan luku 3.

---

[52] Joissakin valtioissa voidaan käyttää ”*attestation de la force de chose jugée*” -asiakirjaa, josta käy ilmi, että päätös on sitova kyseisessä valtiossa.

Luku 3 – Yleistä soveltamista koskevia asioita: Vuoden 2007 yleissopimus ja vuoden 2009 asetus

I. Luvun tarkoitus

146. Kunkin yleissopimuksen tai asetuksen nojalla tehdyn saapuvan hakemuksen, suoran pyynnön tai erityisiä toimenpiteitä koskevan pyynnön yhteydessä on pohdittava useita yhteisiä näkökohtia ja suoritettava toistuvia tehtäviä. Ensimmäinen ja tärkein ratkaistava kysymys on, kuuluuko hakemus tai pyyntö yleissopimuksen *vai* asetuksen soveltamisalaan. Näin ollen on tarkasteltava näiden kummankin välineen aineelliseen, maantieteelliseen ja ajalliseen soveltamisalaan liittyviä kysymyksiä. Vaikka yleissopimuksen ja asetuksen välillä on monia samankaltaisuuksia, ne ovat erillisiä ja itsenäisiä välineitä, ja niitä sovelletaan erikseen tämän luvun osassa I kuvailtujen niiden soveltamisalaa koskevien määräysten tai säännösten mukaisesti kulloisiinkin tapauksiin.

147. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että asetusta sovelletaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisiin valtioiden rajat ylittäviin elatusaputapauksiin, kun taas yleissopimusta sovelletaan kansainvälisiin tapauksiin, joihin liittyy Euroopan unionin jäsenvaltio ja Euroopan unionin ulkopuolinen valtio, joka on yleissopimuksen sopimusvaltio. Yleissopimusta sovelletaan kuitenkin Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin ulkopuolisten sopimusvaltioiden välillä vasta sen jälkeen, kun Euroopan unioni on liittynyt yleissopimukseen ja yleissopimus on tullut voimaan Euroopan unionissa.[53] Euroopan unionin odotetaan liittyvän yleissopimukseen vuoden 2014 aikana (ks. myös jäljempänä oleva jakso II.C). Euroopan unionin ulkopuolella yleissopimusta sovelletaan yleissopimuksen sopimusvaltioiden välillä.

148. On pantava merkille, että asetukseen sisältyviä toimivaltasääntöjä ja sovellettavaa lakia koskevia sääntöjä (jäsenvaltioissa, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo) sovelletaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa yleisesti kaikkiin tapauksiin, jotka kuuluvat asetuksen aineelliseen ja ajalliseen soveltamisalaan, eli myös tapauksiin, joihin liittyy Euroopan unionin ulkopuolinen valtio. Asetukseen sisältyviä toimivaltasääntöjä käsitellään tarkemmin luvussa 4 ja vuoden 2007 Haagin pöytäkirjaa (johon viitataan asetuksen 15 artiklassa) luvussa 5.

149. Jos hakemus tai pyyntö ei kuulu yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan, käsikirjassa kuvailtuja menettelyjä ei sovelleta. Sen sijaan saatetaan soveltaa elatusavun kansainvälistä perintää koskevia muita kansainvälisiä välineitä (ks. jäljempänä oleva osan I jakso I.B). Luvun 3 osassa I tarkastellaan tekijöitä, joiden perusteella määritellään, kuuluuko hakemus tai suora pyyntö yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan.

150. Luvun 3 osassa II käsitellään asioita, jotka ovat yhteisiä kaikille yleissopimuksen ja asetuksen mukaisille menettelyille: viestintään liittyviä kielivaatimuksia, asiakirjojen ja päätösten käännöstarvetta, henkilötietojen suojaamista, vaatimusta, jonka mukaan hakijoille on annettava todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin, väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia, asiakirjojen tiedoksiantoa ja todisteiden vastaanottamista ulkomailla.

[53] Tanska ei osallistu Euroopan unionin tekemään yleissopimukseen (ks. jäljempänä oleva alaviite 59).

Osa I – Vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen soveltamisala

I. Yleisiä soveltamisalaan liittyviä kysymyksiä, jotka koskevat sekä vuoden 2007 yleissopimusta että vuoden 2009 asetusta

A. Vuoden 2007 yleissopimus ja vuoden 2009 asetus: Perhesuhteiden olemassaoloon kohdistuvan vaikutuksen puuttuminen

151. On tärkeää pitää mielessä, ettei yleissopimuksella, asetuksella ja pöytäkirjalla (vuoden 2007 Haagin pöytäkirjaa käsitellään tarkemmin luvussa 5) säännellä perhe- tai sukulaisuussuhteita tai muita suhteita, joihin elatusvelvoitteet perustuvat, ja etteivät kyseiset välineet vaikuta näiden suhteiden olemassaoloon. Sellaisen suhteen olemassaoloon ja luonteeseen liittyvä kysymys, johon elatusvelvoitteet voivat perustua, ratkaistaan kansallisen lainsäädännön (mukaan lukien tarvittaessa kansainvälistä yksityisoikeutta koskevat kansalliset säännöt) mukaan sovellettavan lain perusteella menettelyissä, joissa vahvistetaan tällaiset suhteet, tai sovellettavan lain perusteella, jos tällainen suhde syntyy lainsäädännön nojalla ilman eri toimenpiteitä.[54]

152. Asetuksen 22 artiklassa säädetään seuraavaa:

> ”Tämän asetuksen nojalla tapahtuva elatusvelvoitetta koskevan päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano eivät merkitse millään tavalla sen perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteen tunnustamista, johon päätökseen johtanut elatusvelvoite perustuu.”

153. Vaikka yleissopimukseen ei sisälly asetuksen 22 artiklaa vastaavaa artiklaa, mikään yleissopimuksessa ei viittaa vastakkaiseen näkemykseen. Yleissopimuksen 2 artiklan 4 kohdassa määrätään kuitenkin, että yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan lapsiin ”vanhempien siviilisäädystä riippumatta”.

154. Sekä yleissopimuksen että asetuksen mukaan elatusapupäätöksen saamista koskeva hakemus voi kuitenkin käsittää vanhemmuuden vahvistamisen (yleissopimuksen 10 artiklan 1 kohdan c alakohta ja asetuksen 56 artiklan 1 kohdan c alakohta) ja keskusviranomaisten on tarvittaessa avustettava vanhemmuuden vahvistamisessa (yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan h alakohta ja asetuksen 51 artiklan 2 kohdan h alakohta) (ks. edellä olevan luvun 1 kohdat I.B ja III.B).

B. Muita elatusapua koskevia kansainvälisiä välineitä tai sopimuksia

155. Toimivaltaisten viranomaisten olisi oltava tietoisia siitä, että ellei kumpaakaan tarkastelun kohteena olevaa välinettä, asetusta tai yleissopimusta, sovelleta, valtioiden rajat ylittävään elatusavun perintään saatetaan soveltaa muita kansainvälisiä välineitä tai sopimuksia. Aiemmin on tehty muun muassa seuraavat kansainväliset välineet, jotka koskevat valtioiden rajat ylittävää elatusavun perintää:

- Yhdistyneiden Kansakuntien *yleissopimus elatusavun perimisestä ulkomailla, tehty New Yorkissa 20 päivänä kesäkuuta 1956* (jäljempänä ’vuonna 1956 tehty YK:n yleissopimus’)[55]

---

[54] Ks. kuitenkin edellä olevassa alaviitteessä 5 mainittu pöytäkirjan selitysmuistio, jossa käsitellään tarkemmin tilanteita, joissa tietyt valtiot voivat soveltaa pöytäkirjaa perhesuhteen olemassaoloa koskevaan kysymykseen, joka nousee esiin esikysymyksenä menettelyissä, joiden päätavoitteena on ratkaista elatusapuvaade.

[55] [Valtio (valtion nimi)] [on] [ei ole] liittynyt vuonna 1956 tehtyyn YK:n yleissopimukseen.

- *Haagin yleissopimus elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta, tehty 2 päivänä lokakuuta 1973* (jäljempänä 'vuoden 1973 yleissopimus')[56]

- *Haagin yleissopimus lapsen elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta, tehty 15 päivänä huhtikuuta 1958* (jäljempänä 'vuoden 1958 yleissopimus')[57]

156. Toimivaltaiset viranomaiset voivat etsiä vuonna 1956 tehdyn YK:n yleissopimuksen sopimusvaltioita koskevia tietoja YK:n sopimustietokannasta osoitteessa < http://treaties.un.org > sekä vuoden 1973 ja vuoden 1958 yleissopimuksia koskevia tietoja Haagin konferenssin verkkosivustolta osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa "Conventions" / "Convention No 23" ja "Convention No 9". Luetteloa vuonna 1956 tehdyn YK:n yleissopimuksen sopimusvaltioiden nimeämistä välittävistä ja vastaanottavista elimistä pidetään nykyään ajan tasalla vain Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa "Conventions" / "Convention No 38" / "1956 New York Convention".

157. Valtiot ovat voineet tehdä myös muita kansainvälisiä, alueellisia tai kahdenvälisiä sopimuksia elatusavun kansainvälisestä perinnästä. Tällaisten sopimusten olemassaolo olisi varmistettava elatusapuasioista vastaavilta kansallisilta viranomaisilta.

II. Vuoden 2007 yleissopimuksen soveltamisala

A. Yleiskatsaus: Yleissopimuksen aineellinen soveltamisala

158. Yleissopimuksen aineellisen soveltamisalan ymmärtäminen on hyvin tärkeää sen määrittämiseksi, missä määrin yleissopimusta sovelletaan elatusapua koskevaan hakemukseen tai pyyntöön (päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa, täytäntöönpanoa, saamista tai muuttamista koskeva hakemus tai pyyntö). Yleissopimusta ei ole tarkoitus soveltaa kaikenlaisiin elatusapua koskeviin hakemuksiin tai pyyntöihin, kun osapuolet asuvat eri valtioissa. Yleissopimuksen jokaista määräystä ei myöskään automaattisesti sovelleta kaikkiin yleissopimuksen nojalla tehtyihin hakemuksiin tai pyyntöihin.

159. Toisin kuin asetuksessa yleissopimuksessa sallitaan se, että sopimusvaltiot laajentavat tai rajoittavat sen keskeistä soveltamisalaa koskevia määräyksiä antamalla selityksiä tai tekemällä varaumia (yleissopimuksen 2 artiklan 2 ja 3 kohta).

160. Tämän vuoksi ensimmäiseksi on tärkeää määrittää, sovelletaanko kyseisessä tilanteessa yleissopimuksen lukuja, jotka koskevat hallinnolliseen yhteistyöhön liittyviä tehtäviä ja keskusviranomaisten tehtäviä, myös oikeusavun antamista, sekä hakemusten sisältöä ja eteenpäin toimittamista koskevia sääntöjä. Tehtävät määritellään yleissopimuksen II ja III luvussa.

161. Yleissopimuksen 2 artiklan avulla määritetään lähtökohtaisesti yleissopimuksen soveltamisala sekä II ja III luvun mahdollinen soveltaminen yksittäiseen hakemukseen. Kyseisessä artiklassa esitetään, minkälaisiin elatusvelvoitteisiin yleissopimusta sovelletaan ja missä määrin soveltamisalaa voidaan laajentaa tai rajoittaa joko sopimusvaltion antamalla selityksellä tai sopimusvaltion tekemällä varaumalla.

162. Euroopan unionin tulevia yleissopimukseen liittyessään todennäköisesti antamia selityksiä ja tekemiä varaumia käsitellään jäljempänä olevassa jaksossa II.C.

---

[56] [Valtio (valtion nimi)] [on] [ei ole] liittynyt vuoden 1973 yleissopimukseen.
[57] [Valtio (valtion nimi)] [on] [ei ole] liittynyt vuoden 1958 yleissopimukseen.

B. Keskeinen aineellinen soveltamisala – elatusvelvoitteet

163. Yleissopimuksen keskeiseen soveltamisalaan kuuluvat lapsiin kohdistuvat elatusvelvoitteet sekä puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäiset elatusvelvoitteet, joita kuvaillaan jäljempänä.

1. Lasten elatusapu

164. Yleissopimusta sovelletaan laajimmin lasten elatusapuun. Lähtökohtana on, että yleissopimuksen kaikkia lukuja sovelletaan kaikkiin lapsiin kohdistuviin **elatusvelvoitteisiin**, jos

- elatusvelvoite johtuu vanhemman ja lapsen suhteesta
- lapsi on alle 21-vuotias.

Elatusapu käsittää lasten, puolison tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolen elatustuen sekä lapsen tai puolison / rekisteröidyn parisuhteen osapuolen elatukseen liittyvät kulut. Valtio voi laajentaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan myös muista perhesuhteista johtuvia elatusvelvoitteita.

165. Sopimusvaltiot voivat joko laajentaa tai rajoittaa yleissopimuksen alkuperäistä soveltamisalaa antamalla selityksiä tai tekemällä varaumia, kuten jäljempänä olevassa jaksossa 3 kuvaillaan.

2. Puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäiset elatusvelvoitteet

166. Yleissopimusta ei sovelleta yhtä laajasti puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiin elatusvelvoitteisiin kuin lasten elatusapuun.

167. Yleissopimusta sovelletaan aina kokonaisuudessaan, myös II ja III luvun määräyksiä, päätöksen tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa tai täytäntöönpanoa koskeviin hakemuksiin, jos puolisolle tai entiselle puolisolle maksettavaa elatusapua koskeva vaade esitetään edellä kuvaillussa yhteydessä yhdessä lapsen elatusapua koskevan vaateen kanssa tai osana sitä.[58] Näin ollen tällaisten hakemusten käsittelyyn osallistuvat molempien valtioiden keskusviranomaiset ja hakemuksiin sovelletaan kaikkia keskusviranomaisia koskevia yleissopimuksen määräyksiä, kuten velvollisuuksia pitää yhteyttä ja toimittaa päätöksiä edelleen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.

168. Jos hakemus koskee kuitenkin vain puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiä elatusvelvoitteita, hakemukseen ei sovelleta yleissopimuksen II ja III luvun määräyksiä, paitsi jos kyseinen valtio on antanut selityksen, jonka mukaan koko yleissopimuksen soveltamisalaa laajennetaan myös tämäntyyppiseen elatusapuun. Tällöin pyyntöä tai hakemusta ei tehdä keskusviranomaisen välityksellä, vaan pyyntö tai hakemus toimitetaan suoraan toisen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle. Tätä kutsutaan pyyntöjen osoittamiseksi suoraan toimivaltaisille viranomaisille (ks. edellä oleva luvun 1 jakso III.C). Koska keskusviranomaiset eivät osallistu prosessiin, niiden tehtäviä koskevia yleissopimuksen määräyksiä ei sovelleta, sillä toimivaltaisille viranomaisille osoitettuihin suoriin pyyntöihin sovelletaan muita määräyksiä. Kaikkia yleissopimuksen artikloja, jotka eivät sisälly II ja III lukuun, sovelletaan aina päätöksiin, jotka koskevat vain puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiä elatusvelvoitteita.

169. Sopimusvaltio voi laajentaa keskusviranomaisen osallistumisen kaikkiin asioihin, jotka liittyvät puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiin elatusvelvoitteisiin. Tätä käsitellään jäljempänä.

---

[58] Yleissopimuksessa käytetään ilmaisua ”esitetään yhdessä [lasten elatusapua koskevan] vaateen kanssa”. Puolisolle tai entiselle puolisolle maksettavaa elatusapua koskevan vaateen ei kuitenkaan tarvitse välttämättä sisältyä samaan päätökseen, vaan sen on liityttävä tai oltava yhteydessä lapsen elatusapua koskevaan vaateeseen. Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 47 kohta.

3. Varaumat ja selitykset

170. Sopimusvaltion mahdollisuudesta rajoittaa tai laajentaa yleissopimuksen soveltamista määrätään 2 artiklassa.

a) Lasten elatusapu – lapsen ikä

171. Sopimusvaltio voi yleissopimuksen mukaisesti tehdä **varauman**, jonka mukaan se rajoittaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan vain alle 18-vuotiaita lapsia. Sopimusvaltio voi myös laajentaa yleissopimuksen (tai sen osan) soveltamisen koskemaan yli 21-vuotiaita lapsia.

Varauma on virallinen ilmoitus, jonka sopimusvaltio voi yleissopimuksen mukaan antaa tietyissä tilanteissa ja jolla rajoitetaan yleissopimuksen soveltamista kyseisessä valtiossa jollain tapaa. Varaumista määrätään yleissopimuksen 62 artiklassa.

b) Puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäiset elatusvelvoitteet

172. Sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan se laajentaa yleissopimuksen II ja III luvun soveltamisen koskemaan joitakin tai kaikkia hakemuksia, jotka koskevat puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiä elatusvelvoitteita. Käytännössä tämä tarkoittaa, että keskusviranomaisten tehtäviä, myös erityisiä toimenpiteitä koskevien pyyntöjen esittämistä ja niihin vastaamista, sekä joitakin tai kaikkia hakemuksia koskevia määräyksiä sovelletaan kaikkiin tällaisiin elatusvelvoitteisiin ja niitä koskeviin pyyntöihin.

c) Muiden perheenjäsenten elatusapu

173. Yleissopimuksen mukaan sopimusvaltiot voivat antaa **selityksen**, jonka mukaan ne laajentavat yleissopimuksen (tai sen osan) soveltamisen koskemaan kaikenlaisista perhesuhteista johtuvia elatusvelvoitteita. Näin ollen sopimusvaltio voi laajentaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan lankous- tai muusta perhesuhteesta johtuvia elatusvelvoitteita. Sopimusvaltio voi myös laajentaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan yleissopimuksessa määriteltyihin haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin kohdistuvia elatusvelvoitteita.

Selitys on sopimusvaltion antama virallinen ilmoitus, joka koskee yleissopimuksen tiettyjä artikloja tai vaatimuksia. Selityksistä määrätään yleissopimuksen 63 artiklassa.

d) Elatusapusopimukset

174. Sopimusvaltio voi yleissopimuksen mukaan tehdä varauman, jonka mukaan se ei tunnusta eikä pane täytäntöön **elatusapusopimuksia**. Jos sopimusvaltio tekee tällaisen varauman, vain yleissopimuksessa tarkoitettuja elatusapupäätöksiä voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön kyseisessä valtiossa. Valtio voi myös antaa selityksen, jonka mukaan elatusapusopimuksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset on tehtävä keskusviranomaisen välityksellä. Ks. yleissopimuksen 19 artiklan 4 kohta ja 30 artiklan 7 kohta.

Elatusapusopimuksella tarkoitetaan yleissopimuksen 3 artiklan määritelmän mukaan elatusavun maksamisesta tehtyä kirjallista sopimusta, joka on laadittu virallisesti tai rekisteröity virallisena asiakirjana toimivaltaisen viranomaisen toimesta tai joka on toimivaltaisen viranomaisen vahvistama tai tehty, rekisteröity tai tallennettu toimivaltaisen viranomaisen toimesta ja jota toimivaltainen viranomainen voi tarkastella uudelleen ja muuttaa.

4. Yleissopimuksen soveltamisen rajoittamista koskevien varaumien vaikutus

175. Kuten edellä todettiin, sopimusvaltio voi tehdä yleissopimuksen mukaisesti varauman, jonka mukaan sopimusvaltio rajoittaa yleissopimuksen soveltamista.

Sopimusvaltio voi 2 artiklan 2 kohdan mukaisesti rajoittaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan vain alle 18-vuotiaita lapsia. Tällöin yleissopimusta ei kyseisessä valtiossa sovelleta hakemuksiin, jotka koskevat 18 vuotta täyttäneiden lasten elatusapua.

176. Jos sopimusvaltio on tehnyt varauman, jonka mukaan se rajoittaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan vain alle 18-vuotiaita henkilöitä, se ei voi pyytää muita valtioita käsittelemään hakemuksia, jotka koskevat 18 vuotta täyttäneitä lapsia (2 artiklan 2 kohta ja 62 artiklan 4 kohta).

177. Lisätietoja siitä, onko sopimusvaltio tehnyt yleissopimuksen soveltamista koskevia varaumia, on saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

5. Yleissopimuksen soveltamisen laajentamista koskevien selitysten vaikutus

178. On tärkeää huomata, että pyynnön vastaanottavan valtion ja pyynnön esittävän valtion on annettava vastaava yleissopimuksen soveltamisalan laajentamista koskeva selitys, jotta yleissopimusta voidaan soveltaa näissä molemmissa valtioissa laajennetun soveltamisalan mukaisesti. Koko laajentamisen ei kuitenkaan tarvitse olla täysin samanlainen molemmissa valtioissa, vaan riittää, että osa laajentamisesta on vastaava.

> **Selitys** on sopimusvaltion antama virallinen ilmoitus, joka koskee yleissopimuksen tiettyjä artikloja tai vaatimuksia.

179. Esimerkiksi jos sopimusvaltio A (pyynnön esittävä valtio) on laajentanut yleissopimuksen kaikkien artiklojen, myös II ja III luvun, soveltamisen koskemaan haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden elatusapua koskevia asioita, tämä ei velvoita mitenkään sopimusvaltiota B (pyynnön vastaanottava valtio) hyväksymään haavoittuvassa asemassa olevan henkilön elatusapupäätöksen saamista koskevaa hakemusta, jollei valtio B ole laajentanut yleissopimuksen soveltamisalaa koskemaan haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä antamalla **selityksen** ja laajentanut II ja III luvun soveltamista koskemaan myös haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden elatusapupäätösten saamista koskevia hakemuksia. Tässä esimerkissä maan A ja maan B antamat selitykset eivät välttämättä ole aivan samanlaisia, mutta ne vastaavat toisiaan haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden elatusapupäätösten saamista koskevien hakemusten osalta, sillä molemmat valtiot ovat laajentaneet yleissopimuksen soveltamisen koskemaan päätöksen saamista koskevia hakemuksia.

180. Lisätietoja siitä, onko sopimusvaltio antanut yleissopimuksen laajentamista koskevia selityksiä, on saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

6. Esimerkkitapauksia

Esimerkki 1

181. K asuu maassa A. Hänellä on maassa A tehty elatusapupäätös, jonka mukaan L:n on maksettava elatusapua kahdelle lapselle, jotka ovat 10- ja 12-vuotiaita, sekä puolison tai entisen puolison elatusapua. L on lasten isä ja asuu maassa B. K haluaa, että elatusapupäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön maassa B. Sekä maa A että maa B ovat yleissopimuksen sopimusvaltioita.

Sovelletaanko yleissopimusta?

182. Yleissopimusta sovelletaan tilanteeseen. Lapset ovat alle 21-vuotiaita ja asia koskee lasten elatusapua, joka johtuu vanhemman ja lapsen suhteesta. Koska puolison tai entisen puolison elatusavun tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva pyyntö sisältyy lasten elatusapua koskevaan vaateeseen, yleissopimuksen kaikkia määräyksiä sovelletaan myös puolison tai entisen puolison elatusapua koskevaan vaateeseen.

Esimerkki 2

183. M asuu maassa A, ja hänellä on maassa A tehty elatusapupäätös, jonka mukaan elatusapua maksetaan yhdelle lapselle, joka on nyt 20-vuotias. M haluaa, että elatusapupäätös pannaan täytäntöön ja että maassa B nykyisin asuva lapsen isä velvoitetaan maksamaan elatusapua. Sekä maa A että maa B ovat yleissopimuksen sopimusvaltioita.

Sovelletaanko yleissopimusta?

184. Koska asia koskee lasten elatusapua, joka johtuu vanhemman ja lapsen suhteesta, yleissopimusta sovelletaan, paitsi jos maa A tai maa B on tehnyt varauman, jonka mukaan yleissopimuksen soveltaminen rajoitetaan koskemaan vain alle 18-vuotiaita lapsia. Jos joko maa A tai maa B on tehnyt tällaisen varauman, yleissopimusta ei sovelleta tähän asiaan.

Esimerkki 3

185. N asuu maassa A ja hakee lapsen elatusapua koskevan päätöksen saamista puolivuotiaalle lapselleen sekä entisen puolison elatusapua itselleen. Lapsen isä, N:n entinen aviomies, asuu maassa B. Sekä maa A että maa B ovat yleissopimuksen sopimusvaltioita.

Sovelletaanko yleissopimusta?

186. Yleissopimusta sovelletaan lapsen elatusapua koskevan päätöksen saamista koskevaan hakemukseen. N ei kuitenkaan voi käyttää keskusviranomaisen palveluja tai yleissopimuksen määräyksiä entisen puolison elatusapua koskevan päätöksen *saamiseksi*, paitsi jos sekä maa A että maa B ovat laajentaneet yleissopimuksen II ja III luvun soveltamisen koskemaan puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiä elatusvelvoitteita tai tarkemmin tällaista elatusapua koskevien päätösten saamista.

187. Seuraavalla sivulla olevassa kaaviossa (kaavio 2) esitetään, miten yleissopimuksen soveltamisalaa koskevia määräyksiä sovelletaan määritettäessä, sovelletaanko tiettyyn elatusvelvoitteeseen yleissopimusta tai sen osaa.

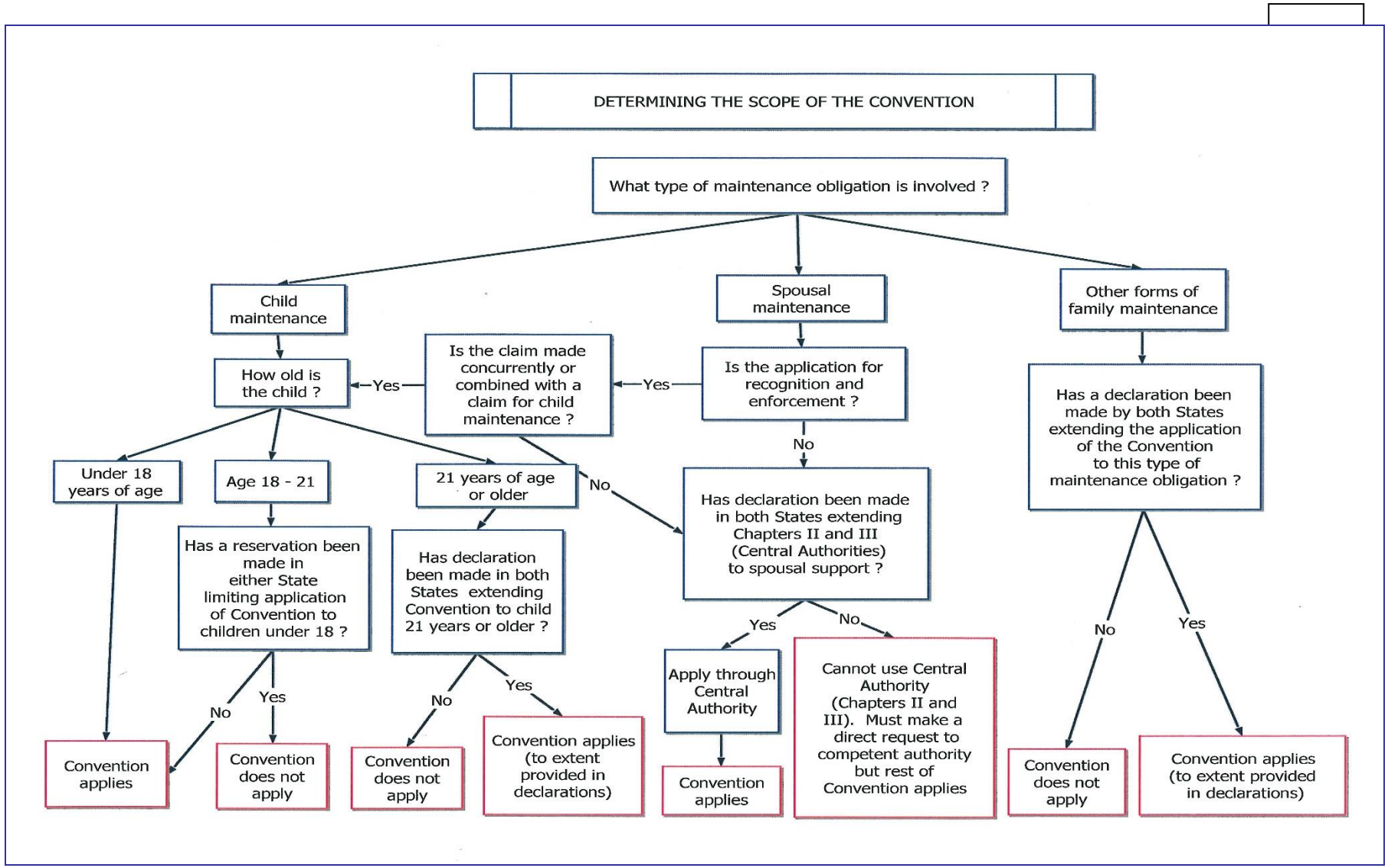

Kaavio 2: Sen määrittäminen, kuuluuko hakemus yleissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan.

C. Yleissopimuksen aineellista soveltamisalaa koskevat Euroopan unionin antamat selitykset ja tekemät varaumat

188. Yleissopimuksen 59 artiklan mukaan alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöt, kuten Euroopan unioni, voivat liittyä yleissopimukseen. Euroopan unionin odotetaan liittyvän yleissopimukseen vuoden 2014 aikana (Euroopan unioni allekirjoitti yleissopimuksen 6. huhtikuuta 2011).

189. Lisätietoja Euroopan unionin yleissopimukseen liittymisen edistymisestä on saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”Conventions” / ”Convention No 38” / ”Status table” tai kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”. Jäljempänä esitetään tietoja yleissopimusta koskevista Euroopan unionin antamista selityksistä ja tekemistä varaumista, joita sovelletaan Euroopan unionissa, kun yleissopimuksen soveltaminen alkaa.[59]

1. Lasten elatusapu – lapsen ikä

190. Euroopan unioni ei tee yleissopimuksen mukaista varaumaa, jonka mukaan yleissopimuksen soveltaminen rajoitettaisiin koskemaan vain alle 18-vuotiaita lapsia, eikä anna selitystä, jonka mukaan yleissopimuksen soveltaminen laajennettaisiin koskemaan 21 vuotta täyttäneitä lapsia (2 artiklan 2 kohta). Näin ollen Euroopan unionissa sovelletaan yleissopimuksen keskeistä soveltamisalaa, joka käsittää alle 21-vuotiaiden lasten elatusavun.

2. Puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäiset elatusvelvoitteet

191. Euroopan unioni antaa selityksen, jonka mukaan yleissopimuksen II ja III luvun soveltaminen laajennetaan koskemaan myös puolison elatusapua koskevia hakemuksia (2 artiklan 3 kohdan mukaisesti). Käytännössä tämä tarkoittaa, että keskusviranomaisten tehtäviä, myös erityisiä toimenpiteitä koskevien pyyntöjen esittämistä ja niihin vastaamista, sekä hakemuksia koskevia määräyksiä sovelletaan kaikkiin tällaisiin elatusvelvoitteisiin ja niitä koskeviin pyyntöihin.

3. Muiden perheenjäsenten elatusapu

192. Euroopan unioni antaa yksipuolisen selityksen, jonka mukaan se tarkastelee joidenkin vuosien kuluttua mahdollisuutta laajentaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan muista perhesuhteista johtuvia elatusvelvoitteita (2 artiklan 3 kohta). Näin ollen Euroopan unioni voisi tulevaisuudessa laajentaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan elatusvelvoitteita, jotka johtuvat lankoussuhteesta tai muusta perhesuhteesta, mutta Euroopan unioni ei anna tällaista selitystä yleissopimuksen hyväksymisen yhteydessä.

4. Elatusapusopimukset

193. Euroopan unioni ei varaa yleissopimuksen mukaisesti oikeutta olla tunnustamatta ja panematta täytäntöön elatusapusopimuksia (30 artiklan 8 kohta). Euroopan unioni ei myöskään anna yleissopimuksen mukaisesti selitystä, jonka mukaan elatusapusopimuksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset olisi tehtävä keskusviranomaisten välityksellä (30 artiklan 7 kohta).

---

[59] Ks. *neuvoston päätös 2011/432/EU, annettu 9 päivänä kesäkuuta 2011, lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn Haagin yleissopimuksen hyväksymisestä Euroopan unionin puolesta* (julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä L 192, 22.7.2011, s. 39–50).

D. Yleissopimuksen maantieteellinen ja ajallinen soveltamisala

1. Yleiset ja voimaantuloa koskevat määräykset

194. Yleissopimusta sovelletaan vain yleissopimukseen liittyneiden sopimusvaltioiden kesken. Yleissopimus tulee voimaan kunkin valtion osalta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta kyseisen valtion ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjan tallettamisesta (60 artiklan 2 kohdan a alakohta). Tilataulukko, jossa esitetään kaikki yleissopimuksen sopimusvaltiot sekä yleissopimuksen voimaantulo niiden osalta, on saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”Conventions” / ”Convention No 38” tai kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

2. Siirtymämääräykset ja yhteensovittaminen muiden välineiden kanssa

195. On tärkeää huomata, että päätös tai elatusapusopimus, jonka kohteena olevat maksut ovat erääntyneet ennen kuin yleissopimus tulee voimaan kahden sopimusvaltion välillä, on yleissopimuksen 56 artiklan 3 kohdan mukaisesti pantava täytäntöön, jos päätös tai elatusapusopimus koskee vanhemman ja lapsen suhteesta johtuvia elatusvelvoitteita alle 21-vuotiaaseen henkilöön nähden. Sopimusvaltiot eivät kuitenkaan ole velvollisia panemaan täytäntöön muita elatusvelvoitteita koskevia päätöksiä tai elatusapusopimuksia, joiden kohteena olevat maksut ovat erääntyneet ennen yleissopimuksen voimaantuloa (mutta voivat silti tehdä niin[60] esimerkiksi kansallisen lainsäädäntönsä taikka muiden välineiden tai sopimusten nojalla).

196. Yleissopimuksen 56 artiklan 1 kohdassa määrätään, että yleissopimusta sovelletaan keskusviranomaisen vastaanottamiin hakemuksiin (ja 7 artiklan mukaisiin erityisiä toimenpiteitä koskeviin pyyntöihin) sekä pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltaisten viranomaisten vastaanottamiin tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin suoriin pyyntöihin sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut voimaan pyynnön esittävän ja pyynnön vastaanottavan valtion välillä.

197. Yleissopimuksen 48 ja 49 artiklassa määrätään yhteensovittamisesta aikaisempien valtioiden rajat ylittävää elatusavun perintää koskevien kansainvälisten välineiden kanssa. Yleissopimus korvaa vuonna 1956 tehdyn YK:n yleissopimuksen, vuoden 1973 yleissopimuksen ja vuoden 1958 yleissopimuksen sopimusvaltioiden välillä siltä osin, kuin niiden soveltamisala näiden valtioiden välisissä suhteissa vastaa tämän yleissopimuksen soveltamisalaa. Yleissopimuksen 56 artiklan 2 kohdassa määrätään kuitenkin tähän pääsääntöön tehdystä poikkeuksesta. Nimittäin silloin, kun sellaista alkuperävaltiossa ennen yleissopimuksen voimaantuloa tehtyä päätöstä ei voida tunnustaa tai panna täytäntöön yleissopimuksen nojalla, joka olisi tunnustettu tai pantu täytäntöön joko vuoden 1973 yleissopimuksen tai vuoden 1958 yleissopimuksen nojalla, sovelletaan näistä yleissopimuksista jompaakumpaa (jos molemmat valtiot ovat kyseisen yleissopimuksen sopimusvaltioita ja yleissopimus oli voimassa päätöksen antamisajankohtana).

198. Yleissopimus ei vaikuta aiemmin tehtyihin kansainvälisiin välineisiin, jotka sisältävät määräyksiä yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista (51 artiklan 1 kohta) eikä Euroopan unionin kaltaisten alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöjen säädösten soveltamiseen (51 artiklan 4 kohta). Yleissopimuksen mukaan sopimusvaltiot voivat tehdä sopimuksia yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista edistääkseen yleissopimuksen soveltamista (51 artiklan 2 kohta). Yleissopimus ei myöskään estä soveltamasta voimassa olevaa sopimusta, järjestelyä, kansainvälistä

[60] Sellaisen päätöksen tunnustaminen, joka ei kuulu yleissopimuksessa määriteltyjen velvollisuuksien soveltamisalaan sen suppeassa merkityksessä, voi olla joissakin tapauksissa tehokas ratkaisu, esimerkiksi silloin, kun tunnustamatta jättäminen merkitsisi sitä, että toisessa valtiossa tehty elatusapupäätös olisi saatettava kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi uuden päätöksen saamiseksi.

välinettä tai vastavuoroista järjestelyä, jonka määräykset ovat tehokkaampia, laajempia tai edullisempia kuin yleissopimuksen määräykset (52 artiklassa määriteltyjen ehtojen mukaisesti).

III. Vuoden 2009 asetuksen soveltamisala

A. Asetuksen aineellinen soveltamisala

199. Asetusta sovelletaan kaikkiin elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta (1 artikla). Asetuksen johdanto-osan 11 kappaleessa todetaan, että asetuksessa käsite ”elatusvelvoite” olisi tulkittava autonomisesti.[61] Asetuksessa ei määritellä käsitteitä ”elatusvelvoite” ja ”perhesuhde”, joten lopullinen vastuu niiden tulkinnasta on Euroopan unionin tuomioistuimella.

200. Asetuksen johdanto-osan 21 kappaleessa selvennetään myös, etteivät asetuksen säännökset määritä, mitä lakia sovelletaan niiden perhesuhteiden syntymiseen, joihin elatusvelvoite perustuu. Perhesuhteiden syntyminen kuuluu edelleen jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön piiriin, johon luetaan tarvittaessa myös niiden kansainvälistä yksityisoikeutta koskevat säännöt[62] (ks. myös edellä oleva osan I jakso I.A).

201. On pantava merkille, että asetuksen soveltamisalaan sisältyvät ”sovinnot ja viralliset asiakirjat”, joita on kohdeltava tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta samalla tavoin kuin päätöksiä (ks. 48 artikla).

202. Jäsenvaltiot eivät voi tehdä varaumia tai antaa selityksiä, jotka koskevat asetuksen aineellista soveltamisalaa.

B. Asetuksen maantieteellinen soveltamisala

203. Asetusta sovelletaan suoraan jäsenvaltioihin, jotka osallistuvat sen antamiseen. Kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot osallistuvat asetuksen antamiseen.[63] Tosin Tanska osallistuu asetuksen soveltamiseen vain siltä osin kuin asetuksen säännöksillä muutetaan Bryssel I -asetusta. Tämä tarkoittaa, että asetuksen säännöksiä sovelletaan Tanskan ja muiden jäsenvaltioiden välisiin suhteisiin III luvun (Sovellettava laki) ja VII luvun (Keskusviranomaisten välinen yhteistyö) säännöksiä lukuun ottamatta.[64]

204. On pantava merkille, että asetuksen mukaisen sovellettavan lain (III luku) osalta vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido Tanskan ohella myöskään Yhdistynyttä kuningaskuntaa (pöytäkirjaa tarkastellaan lähemmin luvussa 5). Näin ollen näissä kahdessa maassa tehtyjä päätöksiä kohdellaan eri tavalla kuin muualla EU:ssa tehtyjä päätöksiä tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta (ks. luku 8).

205. On myös syytä pitää mielessä, että II luvun mukaiset toimivaltasäännöt (joita sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa) ja III luvun mukaiset sovellettavaa lakia koskevat säännöt (joita sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Tanskaa lukuun ottamatta) ovat luonteeltaan kaikkia koskevia, joten toimivaltaiset viranomaiset soveltavat näitä sääntöjä yleisesti *kaikkiin* kansainvälisiin tapauksiin, jotka kuuluvat asetuksen soveltamisalaan, eivätkä vain muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin liittyviin tai niistä saapuviin tapauksiin.

---

[61] Koska asetus muuttaa Bryssel I -asetusta korvaamalla sen elatusvelvoitteita koskevat säännökset, olisi kuitenkin todennäköisesti otettava huomioon oikeuskäytäntö, jossa on tarkasteltu, mitä voidaan pitää ”elatusvelvoitteena” Bryssel I -asetuksen mukaisesti. Ks. esimerkiksi yhteisöjen tuomioistuin, asia C-220/95, *Van den Boogaard vastaan Laumen*, tuomio 27.2.1997, Kok. *I-01147*.

[62] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

[63] Yhdistynyt kuningaskunta ei osallistunut asetuksen antamiseen, mutta ilmoitti myöhemmin 15. tammikuuta 2009 päivätyllä neuvostolle ja komissiolle lähettämällään kirjeellä aikomuksestaan hyväksyä asetus. Komissio hyväksyi Yhdistyneen kuningaskunnan osallistumisen asetuksen soveltamiseen 8. kesäkuuta 2009 (ks. EUVL L 149, 12.6.2009, s. 73). Tanska ilmoitti 14. tammikuuta 2009 päivätyllä kirjeellään komissiolle päätöksestään panna asetus täytäntöön rajoitetusti (ks. EUVL L 149, 12.6.2009, s. 80).

[64] Ks. edellinen alaviite. Lisäksi asetuksen 2 artiklan ja IX luvun säännöksiä sovelletaan Tanskassa vain siltä osin kuin ne koskevat tuomioistuimen toimivaltaa, tuomioiden tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta ja täytäntöönpanoa sekä oikeuden saatavuutta.

C. Asetuksen ajallinen soveltamisala

1. Voimaantuloa koskevat säännökset ja siirtymäsäännökset

206. Asetusta on sovellettu Euroopan unionissa 18. kesäkuuta 2011 lähtien.[65]

207. Asetuksen 75 artiklan 1 kohdassa säädetään, että asetusta sovelletaan ”ainoastaan sen soveltamispäivän jälkeen vireille pantuihin menettelyihin, tuomioistuimen hyväksymiin tai tuomioistuimessa tehtyihin sovintoihin ja virallisesti laadittuihin, rekisteröityihin tai tehtyihin virallisiin asiakirjoihin”.

208. Asetuksen IV luvun 2 ja 3 jaksoa, jotka koskevat päätösten tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta ja täytäntöönpanoa, sovelletaan kuitenkin jäsenvaltioissa ennen asetuksen soveltamispäivää tehtyihin päätöksiin, joiden tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista haetaan mainitusta päivästä alkaen ja ”asetuksen soveltamispäivästä alkaen mutta ennen tuota päivää vireille pantujen menettelyjen johdosta tehtyihin päätöksiin”. Päätösten on kuuluttava tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta Bryssel I -asetuksen soveltamisalaan (75 artiklan 2 kohta).[66] Asetuksessa säädetään myös, että Bryssel I -asetusta sovelletaan edelleen asetuksen soveltamispäivänä vireillä oleviin tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin menettelyihin. Näitä päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia siirtymäsäännöksiä sovelletaan soveltuvin osin tuomioistuimen hyväksymiin tai tuomioistuimessa tehtyihin sovintoihin ja jäsenvaltiossa virallisesti laadittuihin, rekisteröityihin tai tehtyihin virallisiin asiakirjoihin.

209. Kun on kyse päätöksistä, jotka on tehty muissa sellaisissa jäsenvaltioissa, joissa Bryssel I -asetusta sovelletaan, toimivaltaisten viranomaisten olisi pidettävä mielessä Bryssel I -asetuksen voimaantulopäivä (1. maaliskuuta 2002) Euroopan unionin niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka osallistuivat tuona päivänä asetuksen soveltamiseen (Itävalta, Belgia, Saksa, Kreikka, Irlanti, Suomi, Ranska, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Portugali, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta). Muutamissa muissa valtioissa Bryssel I -asetusta on sovellettu 1. toukokuuta 2004 lähtien (Tšekki, Viro, Kypros, Latvia, Liettua, Unkari, Malta, Puola, Slovakia ja Slovenia) ja 1. tammikuuta 2007 lähtien (Romania ja Bulgaria).

210. Asetuksessa säädetään, että keskusviranomaisten välistä yhteistyötä koskevaa VII lukua sovelletaan keskusviranomaisen asetuksen soveltamispäivästä lähtien vastaanottamiin pyyntöihin ja hakemuksiin (75 artiklan 3 kohta).

2. Yhteensovittaminen muiden välineiden kanssa

211. Asetuksen 68 artikla (Suhde muihin yhteisön välineisiin) ja 69 artikla (Suhde olemassa oleviin kansainvälisiin yleissopimuksiin ja sopimuksiin) koskevat asetuksen yhteensovittamista muiden olemassa olevien kansainvälisten välineiden kanssa.

212. Asetuksen 68 artiklan 1 kohdassa säädetään, että asetuksella muutetaan Bryssel I -asetusta korvaamalla sen elatusvelvoitteita koskevat säännökset, jollei asetuksen 75 artiklan 2 kohdan siirtymäsäännöksistä (joita tarkastellaan välittömästi edellä olevassa jaksossa III.C.1) muuta johdu.

213. Asetuksen 68 artiklan 2–4 kohdassa todetaan, että 1) asetuksella korvataan elatusvelvoitteiden osalta asetus (EY) N:o 805/2004 (*Euroopan parlamentin ja neuvoston*

---

[65] Asetuksen 2 artiklan 2 kohtaa, 47 artiklan 3 kohtaa sekä 71, 72 ja 73 artiklaa, jotka liittyvät lähinnä jäsenvaltioiden toimittamia tietoja koskeviin vaatimuksiin, sovelletaan kuitenkin 18. syyskuuta 2010 lähtien (76 artikla).

[66] Ks. *oikaisu neuvoston asetukseen (EY) N:o 4/2009, annettu 18 päivänä joulukuuta 2008, toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa* (EUVL L 131, 18.5.2011, s. 26) ja *oikaisu neuvoston asetukseen (EY) N:o 4/2009, annettu 18 päivänä joulukuuta 2008, toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa* (EUVL L 8, 12.1.2013, s. 19).

asetus (EY) N:o 805/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta), lukuun ottamatta elatusvelvoitteita koskevia eurooppalaisia täytäntöönpanoperusteita, jotka on annettu jäsenvaltiossa, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido (ks. myös luku 8); 2) asetus ei rajoita elatusvelvoitteiden osalta direktiivin 2003/8/EY (*neuvoston direktiivi 2003/8/EY, annettu 27 päivänä tammikuuta 2003, oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset*) soveltamista, jollei asetuksen V luvun (Oikeuden saatavuus) soveltamisesta muuta johdu (ks. jäljempänä oleva tämän luvun osan II jakso VII); ja 3) asetus ei rajoita direktiivin 95/46/EY (*Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta*) soveltamista (ks. jäljempänä oleva tämän luvun osan II jakso VI).

214. Asetuksen 69 artiklan 1 kohdassa säädetään, että asetus ei vaikuta sellaisten kahden- tai monenvälisten yleissopimusten ja sopimusten soveltamiseen, joiden osapuoli yksi tai useampi jäsenvaltio on asetusta annettaessa (sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden EY:n perustamissopimuksen 307 artiklan mukaisia velvoitteita, jotka koskevat EY:n jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten aiemmin tehtyjen sopimusten etusijaa). Asetuksen 69 artiklan 2 kohdassa säädetään, että asetusta sovelletaan jäsenvaltioiden välisissä suhteissa ensisijaisena sellaisiin muihin välineisiin nähden, jotka koskevat asetuksen soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä ja joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat.

215. Asetuksen 69 artiklan 3 kohdassa säädetään 69 artiklan 2 kohtaa koskevasta poikkeuksesta, jonka mukaan asetus ei estä elatusapusaatavien perimisestä pakkotoimin Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken 23 päivänä maaliskuuta 1962 tehdyn sopimuksen soveltamista niiden jäsenvaltioiden toimesta, jotka ovat sen osapuolia, koska siinä määrätään valtioiden rajat ylittävää elatusavun perintää koskevista edullisemmista edellytyksistä. Sopimusta sovellettaessa on kuitenkin kunnioitettava asetuksen mukaisia vastaajan oikeuksia (19 ja 21 artikla).

IV. Muita yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisalaan vaikuttavia tekijöitä

216. Lisäksi kannattaa ottaa huomioon myös muutamat muut tekijät, jotka voivat vaikuttaa siihen, miten yleissopimusta tai asetusta sovelletaan tietyssä tilanteessa. Näitä ovat esimerkiksi seuraavat tekijät:

- Asuvatko osapuolet sopimusvaltioissa tai jäsenvaltioissa?
- Onko hakija velallinen vai velkoja?
- Onko hakijalla elatusapupäätös?
- Missä päätös on tehty?
- Missä velkojan asuinpaikka on?

1. Asuvatko osapuolet sopimusvaltioissa tai jäsenvaltioissa?

217. Yleissopimuksen tai asetuksen soveltaminen edellyttää, että hakija (henkilö, joka tekee hakemuksen tai pyytää apua yleissopimuksen tai asetuksen nojalla) asuu yleissopimuksen sopimusvaltiossa tai sellaisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, jossa asetusta sovelletaan.[67]

218. Jos hakija asuu sopimusvaltiossa tai jäsenvaltiossa, mutta vastaaja (henkilö, joka vastaa hakemukseen) ei asu sopimusvaltiossa tai jäsenvaltiossa tai jos vastaajana on velallinen, jolla ei ole omaisuutta tai tuloja sopimusvaltiossa tai jäsenvaltiossa, hakija ei voi käyttää yleissopimusta tai asetusta hakeakseen elatusapupäätöksen tunnustamista, täytäntöönpanoa, saamista tai muuttamista.

[67] Ottaen huomioon asetuksen rajoitettu soveltaminen Tanskassa. Ks. edellä oleva 203 kohta.

219. Jos hakija asuu muussa kuin sopimusvaltiossa tai muussa kuin Euroopan unionin jäsenvaltiossa, mutta vastaaja/velallinen asuu tai hänellä on omaisuutta sopimusvaltiossa tai jäsenvaltiossa, hakijan valtion keskusviranomainen ei osallistu prosessiin, vaan hakija voi osoittaa apua koskevan pyynnön suoraan vastaajan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.[68]

220. Yleissopimuksen sopimusvaltiot luetellaan Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

2. Onko hakija velallinen vai velkoja?

221. Yleissopimuksen tai asetuksen nojalla oikeussuojakeinoja käyttävä hakija voi olla velkoja, velallinen tai julkisen sektorin elin (yleissopimus) / julkisyhteisö (asetus). ***Velkoja*** on luonnollinen henkilö, jolla on tai jolla väitetään olevan oikeus saada elatusapua. ***Velallinen*** on luonnollinen henkilö, joka on tai jonka väitetään olevan velvollinen maksamaan elatusapua. **Julkisen sektorin elin / julkisyhteisö** on valtiollinen elin, joka on maksanut velkojalle etuuksia elatusavun sijasta tai joka toimii velkojan sijasta tai puolesta.

Miksi hakijan selvittäminen on tärkeää?

222. On tärkeää tunnistaa hakija, koska yleissopimuksen 10 artiklassa ja asetuksen 56 artiklassa määritellään, kenellä on oikeus panna vireille erityyppisiä hakemuksia.

223. ***Velkoja*** voi panna vireille seuraavat hakemukset:

- päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus
- pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus
- päätöksen saamista koskeva hakemus, mukaan lukien tarvittaessa vanhemmuuden vahvistaminen, jollei asiassa ole annettu päätöstä
- päätöksen saamista koskeva hakemus, jos tehdyn päätöksen tunnustaminen tai täytäntöönpano ei ole mahdollista
- pyynnön vastaanottavassa valtiossa tai muussa kuin pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehdyn päätöksen muuttamista koskeva hakemus.

> ***Velkoja*** on luonnollinen henkilö, jolla on tai jolla väitetään olevan oikeus saada elatusapua. Velkoja voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa, lasta, kasvatusvanhempia, sukulaisia tai muita lapsesta huolehtivia henkilöitä. Joissakin valtioissa tätä henkilöä voidaan kutsua elatusavun vastaanottajaksi, huoltajaksi tai holhoojaksi.

224. ***Velallinen*** voi yleissopimuksen nojalla panna vireille vain seuraavat hakemukset:

- sellaisen päätöksen tunnustamista, joka johtaa aikaisemman päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämiseen tai rajoittamiseen, koskeva hakemus
- pyynnön vastaanottavassa valtiossa tai muussa kuin pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehdyn päätöksen muuttamista koskeva hakemus.

> ***Velallinen*** on luonnollinen henkilö, joka on tai jonka väitetään olevan velvollinen maksamaan elatusapua. Velallinen voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa taikka ketä tahansa muuta henkilöä, joka on päätöksentekopaikan lainsäädännön mukaan velvollinen maksamaan elatusapua. Joissakin valtioissa tätä henkilöä voidaan kutsua elatusavun maksajaksi, vanhemmaksi, joka ei ole lapsen huoltaja, tai etävanhemmaksi.

225. ***Julkisen sektorin elin / julkisyhteisö*** voi panna vireille vain seuraavat hakemukset:

[68] On syytä muistaa, että toimivaltaisen viranomaisen suoraan hyväksymiin tapauksiin liittyvät säännöt ja menettelyt vahvistetaan yleensä kansallisessa lainsäädännössä. Näin ollen tällaisessa tilanteessa hakijan olisi otettava yhteyttä toimivaltaiseen viranomaiseen ja selvitettävä, mitä suoran pyynnön esittäminen edellyttää.

- pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus
- muualla tehdyn päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus
- päätöksen saamista koskeva hakemus, jos tehdyn päätöksen tunnustaminen ei ole mahdollista yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaisen varauman vuoksi (vain yleissopimuksen nojalla, sillä asetuksen mukaan tällaisten varaumien tekeminen ei ole mahdollista).

Julkisen sektorin elin / julkisyhteisö on viranomainen, joka voi tehdä elatusapua koskevan hakemuksen velkojana vain rajoitetuissa tilanteissa.

226. Näin ollen julkisen sektorin elin / julkisyhteisö ei voi yleissopimuksen tai asetuksen nojalla panna vireille esimerkiksi päätöksen muuttamista koskevaa hakemusta eikä velallinen voi käyttää yleissopimuksen tai asetuksen mukaisia menettelyjä elatusapupäätöksen saamiseksi.

227. Lisäksi yleissopimuksessa ja asetuksessa rajoitetaan sitä, missä määrin velkojalle tai velalliselle on annettava oikeusapua hakemusten yhteydessä. Oikeusavun antamista koskevaa vaatimusta käsitellään tarkemmin tämän luvun osan II jaksossa VII.

3. Onko hakijalla elatusapupäätös?

228. ***Elatusapupäätös*** on oikeus- tai hallintoviranomaisen tekemässä päätöksessä oleva määräys, jonka mukaan hakijalle, lapselle tai muulle tukea tarvitsevalle henkilölle on maksettava elatusapua. Elatusapupäätös voi olla oikeusviranomaisen tekemä päätös tai hallintoviranomaisen, tuomioistuimen tai ministeriön antama määräys tai tekemä päätös, jos se täyttää yleissopimuksen 19 artiklassa ja asetuksen 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määritellyt edellytykset. Yleissopimuksen mukainen ”elatusapusopimus” (3 artiklan e alakohta) ja asetuksen mukainen ”virallinen asiakirja”, (2 artiklan 1 kohdan 3 alakohta) voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön valtiossa, jos se on täytäntöönpanokelpoinen siinä valtiossa, jossa se on tehty. Asetuksessa määritellään myös ”sovinto” (2 artiklan 1 kohdan 2 alakohta).

229. Yleissopimuksen mukaan elatusapusopimus ei ole yleissopimuksessa tarkoitettu päätös ja elatusapusopimusten tunnustamiseen sovelletaan eri sääntöjä (ks. yleissopimuksen 30 artikla).

230. Asetuksessa sitä vastoin säädetään, että sovinnot ja viralliset asiakirjat on tunnustettava toisessa jäsenvaltiossa (jos ne ovat täytäntöönpanokelpoisia alkuperäjäsenvaltiossa) ja ne ovat samalla tavoin täytäntöönpanokelpoisia toisessa jäsenvaltiossa kuin asetuksen mukaiset päätökset ja että asetuksen säännöksiä sovelletaan ”tarvittaessa” sovintoihin ja virallisiin asiakirjoihin (48 artikla).

231. Jos hakijalla ei ole elatusapupäätöstä, on tehtävä päätöksen saamista koskeva hakemus. Yleissopimuksen soveltaminen päätöksen saamista koskevaan pyyntöön voi riippua siitä, minkätyyppistä elatusapua haetaan, kuten edellä olevassa yleissopimuksen aineellista soveltamisalaa koskevassa jaksossa todettiin.

4. Missä elatusapupäätös on tehty?

232. Elatusapupäätöksen tekopaikka on olennainen sen kannalta, onko päätös tunnustettava tai julistettava täytäntöönpanokelpoiseksi, ennen kuin se voidaan panna täytäntöön (yleissopimuksen ja asetuksen mukaisia tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjä tarkastellaan luvuissa 7 ja 8). Jos päätös on tehty pyynnön vastaanottavassa valtiossa, tunnustamista koskevaa pyyntöä ei tarvitse esittää. Tällöin hakija voi esittää päätöksen täytäntöönpanoa koskevan pyynnön.

233. Tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevien hakemusten yhteydessä elatusapupäätöksen on oltava tehty

yleissopimuksen sopimusvaltiossa[69] tai sellaisessa jäsenvaltiossa, jossa asetusta sovelletaan.

5. Missä velkojan asuinpaikka on?

234. Sen lisäksi, että kaikkien hakemusten yhteydessä on selvitettävä, asuvatko hakija ja vastaaja sopimusvaltiossa tai jäsenvaltioissa, päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa / täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevien hakemusten sekä velallisten tekemien päätöksen muuttamista koskevien hakemusten yhteydessä on tärkeää määrittää velkojan asuinpaikka. Tämä johtuu siitä, että muutetun päätöksen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon liittyy erityisiä määräyksiä tai säännöksiä riippuen siitä, kuka hakemuksen on pannut vireille ja asuuko velkoja siinä valtiossa, jossa alkuperäinen elatusapupäätös on tehty.

235. Termiä ”asuinpaikka” ei määritellä yleissopimuksessa eikä asetuksessa, joten velkojan asuinpaikka on määritettävä tapauskohtaisten tosiseikkojen perusteella. Yleensä asuinpaikka määritetään tarkastelemalla esimerkiksi sitä, missä henkilöllä on asunto ja missä henkilö tavallisesti asuu, työskentelee tai käy koulua.[70]

236. Jos velkojan asuinpaikka on valtiossa, jossa päätös on tehty, toisen valtion tuomioistuimet eivät ole asetuksen 8 artiklan tai yleissopimuksen 18 artiklan mukaan toimivaltaisia päätöksen muuttamiseksi ja velallisen pyytämästä muutetun päätöksen tunnustamisesta voidaan kieltäytyä, paitsi jos sovelletaan yleissopimuksen 18 artiklan tai asetuksen 8 artiklan mukaisia poikkeuksia. Tätä tarkastellaan yksityiskohtaisemmin käsikirjan luvuissa 4 ja 11.

Osa II – Vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaisten hakemusten ja pyyntöjen yhteiset kysymykset

237. Tässä osassa tarkastellaan joitakin kysymyksiä, jotka ovat yhteisiä joko yleissopimuksen tai asetuksen nojalla esitettäville hakemuksille, suorille pyynnöille ja erityisiä toimenpiteitä koskeville pyynnöille. Toimivaltaisten viranomaisten on ensin tarkistettava, kumpaa välinettä tapaukseen sovelletaan, ennen kuin he käyttävät tässä luvussa esitettyjä tietoja, jotka koskevat jommankumman välineen mukaisia hakemuksia, suoria pyyntöjä tai erityisiä toimenpiteitä (edellä osassa I tarkastellaan yksityiskohtaisesti yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisalaa ja soveltamista).

238. Yleissopimuksen ja asetuksen soveltamisen kansainvälisen luonteen vuoksi on tärkeää, että hakemuksissa ja viesteissä noudatetaan yleissopimuksessa tai asetuksessa määriteltyjä sääntöjä, jotka koskevat viesteissä käytettävää kieltä ja mahdollisia asiakirjojen kääntämistä koskevia vaatimuksia. Säännöt esitetään yleissopimuksen 44 ja 45 artiklassa sekä pääasiassa asetuksen 59 ja 66 artiklassa ja lisäksi asetuksen 20, 28, 29 ja 40 artiklassa.

I. Vuoden 2007 yleissopimuksen mukaiset kielivaatimukset

A. Hakemuksen ja asiakirjojen kieli

239. Yleissopimuksen nojalla tehtävä hakemus ja sen liiteasiakirjat (myös päätös) toimitetaan alkukielisinä. Mukaan on liitettävä hakemuksen (ja liiteasiakirjojen) käännös pyynnön vastaanottavan valtion viralliselle kielelle[71], paitsi jos kyseisen valtion

[69] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 240 kohta.
[70] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 63 ja 444 kohta.
[71] Jos valtiossa on useampia virallisia kieliä eikä sen alueen kaikissa osissa käytetä kaikkia virallisia kieliä, on tärkeää varmistaa, millä kielellä hakemus on toimitettava kyseiseen maan osaan (44 artiklan 2 kohta).

toimivaltainen viranomainen (hakemuksen käsittelevä oikeus- tai hallintoviranomainen) on ilmoittanut, ettei se tarvitse käännöstä.

240. Pyynnön vastaanottava valtio voi myös antaa yleissopimuksen mukaisesti selityksen, jonka mukaan hakemus ja liiteasiakirjat on toimitettava muulla kuin pyynnön vastaanottavan valtion virallisella kielellä.[72] Jos valtiossa on eri alueita (kuten maakuntia tai osavaltioita) ja useampia virallisia kieliä tai jos valtiossa on useita virallisia kieliä, joita käytetään sen eri osissa, sopimusvaltio voi täsmentää selityksessä, millä kielellä tällaiset asiakirjat on laadittava toimitettavaksi maan eri osiin.

241. On syytä panna merkille, että yleissopimuksen mukaiset hakemukset kannattaa laatia käyttäen suositettuja lomakkeita erityisesti sen vuoksi, että lomakkeiden rakenteen ansiosta ne voidaan täyttää millä tahansa kielellä ja niitä on helppo ymmärtää muunkielisinä, mikä vähentää käännöstarvetta. (Yleissopimuksen nojalla tehtäviä hakemuksia varten suositetut lomakkeet ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.)

B. Kääntämistä koskevat poikkeukset

242. Joissakin tapauksissa pyynnön esittävän valtion ei ehkä ole käytännöllistä tai mahdollista käännättää asiakirjoja pyynnön vastaanottavan valtion käyttämälle tai ilmoittamalle kielelle. Pyynnön esittävässä valtiossa ei välttämättä ole saatavilla käännöspalveluja, jotka tarjoaisivat käännöksiä pyynnön vastaanottavan valtion kielelle. Jos tällaisessa tapauksessa on kyse yleissopimuksen III luvussa tarkoitetusta hakemuksesta (yleisesti ottaen mistä tahansa lasten elatusapua koskevasta hakemuksesta tai lasten ja puolison tai entisen puolison elatusavun tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta), pyynnön vastaanottava valtio voi joko yksittäisessä tapauksessa tai yleisesti suostua käännättämään asiakirjat itse.[73]

243. Jos pyynnön vastaanottava valtio ei suostu avustamaan asiakirjojen kääntämisessä, pyynnön esittävä valtio voi käännättää asiakirjat englannin tai ranskan kielelle. Pyynnön vastaanottava valtio voi sen jälkeen käännättää asiakirjat tarvittaessa omalle kielelleen.

244. Esimerkiksi jos pyynnön esittävässä valtiossa (Norja) asuva hakija ei pysty käännättämään asiakirjoja pyynnön vastaanottavan valtion kielelle (Meksikon espanja) eikä Meksikon viranomainen pysty käännättämään päätöstä norjasta espanjaksi, hakija voi sen sijaan käännättää asiakirjat norjasta englanniksi tai ranskaksi. Englannin- tai ranskankielinen käännös voidaan sen jälkeen toimittaa Meksikoon.

245. Kääntämistä koskevasta yleissopimuksen pääsäännöstä tehtyjä poikkeuksia käsittelee yleensä pyynnön vastaanottavan valtion keskusviranomainen, joten tuomarit ja muut toimivaltaiset viranomaiset eivät normaalisti osallistu prosessin tähän vaiheeseen.

II. Vuoden 2009 asetuksen mukaiset kielivaatimukset

A. Asetuksessa määritellyt hakemusten ja asiakirjojen kieltä koskevat yleiset vaatimukset (59 ja 66 artikla)

246. Asetuksessa säädetään (59 artiklan 1 kohta), että hakemuslomake on täytettävä pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion virallisella kielellä tai asianomaisen keskusviranomaisen sijaintipaikan virallisella kielellä tai jollakin muulla Euroopan unionin

[72] [Valtio (valtion nimi)] [täsmentää] [ei täsmennä] [selityksessä, että …].
[73] On syytä huomata, että jos pyynnön vastaanottava valtio käännättää asiakirjat itse edellä kuvaillulla tavalla, käännöskuluista vastaa pyynnön esittävä valtio (paitsi jos asianomaisten valtioiden keskusviranomaiset ovat sopineet toisin).

toimielinten virallisella kielellä, jonka pyynnön vastaanottava jäsenvaltio on ilmoittanut voivansa hyväksyä, paitsi jos tämä haluaa käännättää asiakirjat itse.[74]

247. Asetuksen 59 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että hakemukseen liitettävät asiakirjat käännetään *vain*, jos käännöstä tarvitaan pyydetyn avun antamista varten. Säännöksessä todetaan myös, ettei sanottu kuitenkaan rajoita asetuksessa määriteltyjen menettelyä varten mahdollisesti tarvittavaa käännöstä tai translitteraatiota koskevien yksityiskohtaisempien vaatimusten (joita tarkastellaan jäljempänä) soveltamista. Ne sisältyvät asetuksen 20 artiklaan (Täytäntöönpanoasiakirjat), 28 artiklaan (Menettely, täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen osalta) ja 40 artiklaan (Tunnustettuun päätökseen vetoaminen).

248. Asetuksen 66 artikla on kääntämistä koskevia vaatimuksia koskeva yleinen täydentävä sääntö, jonka mukaan tuomioistuin, jossa asia on vireillä, voi pyytää osapuolia toimittamaan käännöksen muulla kuin menettelyssä käytettävällä kielellä laadituista asiakirjatodisteista ainoastaan siinä tapauksessa, että ”se katsoo tämän käännöksen olevan tarpeen päätöksen tekemiseksi tai puolustuksen oikeuksien kunnioittamiseksi”.[75]

B. Asetuksessa määritellyt tiettyihin pyyntöihin ja hakemuksiin liittyvät kääntämistä koskevat vaatimukset

249. Asetuksessa on useita erityisiä säännöksiä, jotka koskevat asiakirjojen translitteraatiota tai käännöstä tiettyjen pyyntöjen ja hakemusten osalta eli täytäntöönpanoasiakirjojen (20 artikla), täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevien hakemusten (28 artikla), otteen toimittamatta jättämisen (29 artikla) ja tunnustettuun päätökseen vetoamisen (40 artikla) yhteydessä. Asetuksen 20 artiklan 1 kohdan d alakohdan, 28 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 40 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle on toimitettava ”tarvittaessa” asetuksen liitteenä olevan lomakkeen ”sisällön translitteraatio tai käännös” pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion viralliselle kielelle / oikeudenkäyntikielelle (tai jollekin muulle kielelle, jonka jäsenvaltio on ilmoittanut voivansa hyväksyä). Asetuksen 20 artiklan 2 kohdassa ja 28 artiklan 2 kohdassa säädetään lisäksi, että pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ”ei saa” vaatia toimittamaan päätöksen käännöstä. Käännös voidaan kuitenkin vaatia, jos hakemus tai pyyntö on kiistetty tai siihen haetaan muutosta. Asetuksen 29 artiklan 2 kohdan mukaan asiaan liittyvistä asiakirjoista on toimitettava käännös, jos toimivaltainen viranomainen sitä vaatii. Asetuksessa säädetään lisäksi, että 20, 28, 29 ja 40 artiklan mukaisen käännöksen on oltava ”sellaisen henkilön tekemä, jolla on kelpoisuus käännösten tekemiseen jossakin jäsenvaltiossa”.

III. Laillistaminen vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen yhteydessä

250. Muiden Haagin yleissopimusten mukaisesti vuoden 2007 yleissopimuksen 41 artiklassa määrätään, ettei yleissopimuksen yhteydessä vaadita laillistamista eikä muuta vastaavaa muodollisuutta. Asetuksen 65 artikla vastaa täysin tätä artiklaa. Näin ollen asiakirjat laativan virkamiehen allekirjoitusta ei tarvitse todistaa oikeaksi eikä Apostille-todistusta tarvita, jos tämä on sopimusvaltion tai Euroopan unionin jäsenvaltion tavallinen käytäntö.

Laillistaminen *on termi, jota käytetään* kuvaamaan tiettyjä virallisia oikeudellisia menettelyjä, joilla varmennetaan asiakirjoja, kuten Apostille-todistuksen käyttöä tai julkisella notaarilla vahvistuttamista.

[74] [Valtio (valtion nimi)] [on] [ei ole] ilmoittanut hyväksyvänsä muita kieliä kuin [lisää valtion virallinen kieli/viralliset kielet].
[75] Artiklassa todetaan, ettei se rajoita 20, 28 ja 40 artiklassa määriteltyjen tiettyjä hakemuksia ja pyyntöjä koskevien vaatimusten soveltamista.

IV. Valtakirja vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen yhteydessä

251. Yleissopimuksen 42 artiklan ja asetuksen 52 artiklan mukaan hakijalta voidaan vaatia valtakirjaa vain hyvin rajoitetuissa tapauksissa. Valtakirja voidaan vaatia, jos pyynnön vastaanottavan valtion keskusviranomainen tai muu viranomainen edustaa hakijaa esimerkiksi oikeudenkäynnissä, tai edustajan nimeämiseksi tätä varten.[76] Yleissopimuksen osalta pyynnön vastaanottavan valtion maaprofiilista käy ilmi, vaatiiko valtio valtakirjan.[77]

V. Allekirjoittaminen ja asiakirjojen oikeaksi todistetut jäljennökset vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen yhteydessä

A. Yleissopimus

252. Yleissopimukseen ei sisälly vaatimusta, jonka mukaan hakemus olisi allekirjoitettava, jotta se olisi pätevä. Lisäksi tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin hakemuksiin sovellettavissa artikloissa (12 artiklan 2 kohta sekä 13, 25 ja 30 artikla) määrätään prosessista, jonka mukaisesti asiakirjoista, myös päätöksestä, voidaan lähettää pelkkä jäljennös tunnustamista koskevan hakemuksen liitteenä. Tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyn aikana toimivaltainen viranomainen tai vastaaja voi pyytää mistä tahansa asiakirjasta oikeaksi todistetun jäljennöksen, jos sitä tarvitaan hakemuksen käsittelyä tai hakemukseen vastaamista varten. Jollei tällaista pyyntöä esitetä, pelkkä jäljennös kuitenkin riittää. Valtio voi hyväksyä myös sähköisessä muodossa olevat asiakirjat, koska yleissopimuksen ilmaisussa ei tarkoituksellisesti oteta kantaa käytettävään välineeseen.

253. Yleissopimuksen mukaan valtio voi myös täsmentää, että se vaatii aina kaikista asiakirjoista oikeaksi todistetun jäljennöksen. Valtion maaprofiilista käy ilmi, onko se tehnyt tällaisen täsmennyksen. (Sopimusvaltioiden maaprofiilit ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.)

B. Asetus

254. Asetuksen mukaan joko hakijan taikka henkilön tai viranomaisen, jolla on pyynnön esittävässä jäsenvaltiossa valtuudet täyttää lomake hakijan puolesta, on allekirjoitettava hakemuslomake. Asetuksen liitteenä olevien mallien mukaisten hakemuslomakkeiden pakollisesta käytöstä säädetään asetuksen asianomaisissa artikloissa (esimerkiksi 20, 28, 40, 48 ja 57 artikla). Asetuksen nojalla tehtävissä hakemuksissa, joihin on liitettävä ote pyynnön esittävässä valtiossa tehdystä päätöksestä ja jäljennös päätöksestä, otteen (joka on toimitettava asianmukaisella asetuksen liitteenä olevan mallin mukaisella lomakkeella) on oltava päätöksen tehneen tuomioistuimen antama ja allekirjoittama ja päätöksen jäljennöksen on täytettävä ”sen aitouden toteamiseksi tarvittavat vaatimukset”.

[76] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 617 kohta.
[77] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

VI. Henkilötietojen suojaaminen ja luottamuksellisuus vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan

A. Yleissopimus (38–40 artikla)

255. Yleissopimuksessa vahvistetaan tärkeitä takeita yleissopimuksen mukaisesti toimitettujen henkilötietojen ja luottamuksellisten tietojen suojaamiseksi. (Huomaa, että henkilötiedoista käytetään yleissopimuksen englanninkielisessä versiossa termiä "*personal data*", koska tätä termiä käytetään myös muissa Haagin yleissopimuksissa.) Takeista määrätään 38–40 artiklassa. Henkilötietoja ovat esimerkiksi (mutta eivät yksinomaan) nimi, syntymäaika, osoite tai yhteystiedot sekä henkilötunnisteet, kuten kansallinen henkilötunnus.[78]

256. Yleissopimuksessa todetaan, että valtiot jakavat henkilöitä koskevia arkaluonteisia tietoja. Sen vuoksi tietojen suojaaminen on välttämätöntä, jotta voidaan varmistaa, että osapuolia suojellaan mahdollisilta haitallisilta vaikutuksilta, joita tietojen paljastaminen voisi aiheuttaa.

257. Yleissopimuksessa määritetään tarkasti, missä tietyissä tilanteissa yleissopimuksen soveltamiseksi kerättyjä tai toimitettuja tietoja voidaan luovuttaa tai vahvistaa. Tietoja ei saa luovuttaa tai vahvistaa, jos tietojen luovuttaminen tai vahvistaminen saattaisi vaarantaa henkilön terveyden, turvallisuuden tai vapauden (40 artiklan 1 kohta). Henkilö voi olla lapsi, hakija, vastaaja tai kuka tahansa muu henkilö. Yleissopimuksessa ei rajoiteta kiellon soveltamista tässä suhteessa.

258. Kun keskusviranomainen katsoo, että tietojen luovuttaminen tai vahvistaminen voisi aiheuttaa edellä mainitun vaaran, keskusviranomainen ilmoittaa asiasta toisen valtion keskusviranomaiselle, ja tämän on otettava riskinarviointi huomioon käsitellessään yleissopimuksen mukaista hakemusta. Pyynnön esittävän keskusviranomaisen riskinarviointi ei sido pyynnön vastaanottavaa keskusviranomaista. Pyynnön vastaanottavan keskusviranomaisen on kuitenkin arvioitava, saattaisiko tietojen luovuttaminen vaarantaa henkilön terveyden, turvallisuuden tai vapauden, ja pyynnön vastaanottavan keskusviranomaisen on 40 artiklan 2 kohdan mukaisesti otettava huomioon pyynnön esittävän keskusviranomaisen tekemä arviointi. Pyynnön vastaanottavan keskusviranomaisen menettely tällaisessa tilanteessa riippuu siitä, mitä hakemuksen käsittely ja yleissopimuksessa valtiolle asetettujen velvoitteiden täyttäminen edellyttävät (40 artikla). Jos pyynnön esittävä keskusviranomainen arvioi, että hakijaa, velkojaa tai muuta henkilöä koskevien luottamuksellisten tietojen luovuttamiseen liittyy riskejä, on suositeltavaa käyttää pyynnön esittävän valtion keskusviranomaisen tai toimivaltaisen viranomaisen osoitetta velkojan tai hakijan osoitteen sijaan ja lisätä sen yhteyteen c/o-merkintä (”*care of*”).[79]

259. Haagin konferenssin pysyvän toimiston julkaisemat pakolliset ja suositetut lomakkeet on suunniteltu niin, että niissä otetaan huomioon myös henkilötietojen suojaaminen. Keskusviranomainen voi näillä lomakkeilla ilmoittaa, että tietojen luovuttaminen tai vahvistaminen saattaisi vaarantaa henkilön terveyden, turvallisuuden tai vapauden (lomakkeissa on tätä varten rastittava kohta).

260. Jos vaarasta on ilmoitettu, arkaluonteiset henkilötiedot (kuten yhteystiedot tai tiedot, joita voitaisiin käyttää henkilön tunnistamiseen tai olinpaikan selvittämiseen) voidaan ilmoittaa lomakkeen erillisessä osassa. Näin vastaajalle tai toimivaltaiselle viranomaiselle voidaan toimittaa hakemus, joka sisältää vain tiedot, jotka vastaaja tarvitsee siihen vastaamiseksi, eikä tiedoilla vaaranneta hakijaa, velkojaa tai muuta henkilöä.

---

[78] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 605 kohta.

[79] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 612 kohta. Mainittua c/o-osoitetta käyttävän valtion on otettava huomioon, että pyynnön vastaanottava valtio voi kansallisen lainsäädäntönsä vuoksi vaatia velkojan henkilökohtaisen osoitteen ilmoittamista esimerkiksi asiakirjojen tiedoksi antamista varten.

261. Lisäksi pyynnön vastaanottavan valtion kaikkien viranomaisten, myös toimivaltaisten viranomaisten ja oikeusviranomaisten, jotka käsittelevät tietoja yleissopimuksen mukaisissa menettelyissä, on noudatettava tietojen luottamuksellisuutta koskevaa kansallista lainsäädäntöä (39 artikla). Näin ollen kaikessa tietojen toimittamisessa on noudatettava myös kansallisessa lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia, kuten tietojen luovuttamista koskevan suostumuksen hankkimista koskevaa vaatimusta, tai tietojen luovuttamista koskevia rajoituksia.[80]

B. Asetus (61–63 artikla ja 57 artiklan 3 kohta)

262. Asetuksen 68 artiklan 4 kohdassa todetaan, että asetus ”ei rajoita” *yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY* soveltamista. Asetuksen johdanto-osan 34 ja 35 kappaleessa viitataan yleiseen tietosuojaan asetuksen yhteydessä. Johdanto-osan 34 kappaleessa todetaan, että direktiiviä 95/46/EY olisi noudatettava sellaisena kuin se on saatettuna osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä.

263. Asetuksen 61–63 artiklassa olevissa säännöksissä, jotka koskevat henkilötietoihin ja tietosuojaan liittyviä kysymyksiä, määritellään rajat ja menettelyt, joita sovelletaan asetuksen yhteydessä velkojien ja velallisten henkilötietojen jakamiseen ja toimittamiseen jäsenvaltioissa (eli keskusviranomaisten ja viranomaisten, hallintojen, muiden sellaisten oikeushenkilöiden, joilla saattaa olla hallussaan henkilötietoja, toimivaltaisten tuomioistuimien ja asiakirjojen tiedoksi antamisesta tai päätöksen täytäntöönpanosta vastaavien muiden viranomaisten välillä) sekä pyynnön esittävän keskusviranomaisen ja pyynnön vastaanottavan keskusviranomaisen välillä.

264. Asetuksen 61 artikla koskee keskusviranomaisten oikeutta saada tietoja ja sitä, miten keskusviranomaiset voivat asianmukaisesti saada ja toimittaa tietoja, jotka koskevat velallisen tai velkojan osoitetta, velallisen tuloja, velallisen työnantajan ja/tai velallisen pankkitilien yksilöintiä sekä velallisen varallisuutta. Asetuksessa täsmennetään, että pyydettävien tietojen on oltava ”asianmukaisia, asiaankuuluvia ja tarpeellisia”, ja että tiedot, joita keskusviranomainen voi pyytää, vaihtelevat hakemustyypeittäin (61 artiklan 2 kohta). Päätöksen saamista tai muuttamista varten voidaan pyytää ainoastaan velallisen tai velkojan osoitetta koskevia tietoja. Päätöksen tunnustamista tai täytäntöönpanoa varten voidaan pyytää velallisen varallisuutta koskevia tietoja ainoastaan siinä tapauksessa, että velallisen tuloja, työnantajaa tai pankkitilejä koskevat tiedot ovat riittämättömät.

265. Asetuksen 62 artiklassa säädetään, että keskusviranomaiset toimittavat 61 artiklassa tarkoitetut tiedot asianmukaiselle kansalliselle toimivaltaisille viranomaisille ja että viranomainen tai tuomioistuin, jolle tietoja toimitetaan, saa käyttää niitä ”ainoastaan elatussaatavien perinnän helpottamiseen”. Asetuksen 62 artiklan 3 kohdassa säädetään tietojen säilytysaikaa koskevasta yleisestä rajoituksesta, jonka mukaan viranomainen ei saa säilyttää tietoja ”pidempään kuin on tarpeen niihin tarkoituksiin, joita varten tiedot on toimitettu”. Tietoja käsittelevän viranomaisen on varmistettava tietojen luottamuksellisuus kansallisen lainsäädännön mukaisesti (62 artiklan 4 kohta).[81]

266. Henkilölle, jota tietojen keruu koskee (63 artikla), on ilmoitettava asiasta kansallisen lainsäädännön mukaisesti.[82] Asetuksen 63 artiklan 2 kohdassa säädetään poikkeuksesta, jota voidaan soveltaa, jos ilmoittaminen saattaa haitata elatussaatavan tehokasta perintää, ja jonka mukaan ilmoitusta voidaan lykätä enintään 90 päivän ajan siitä päivästä, jona tiedot on toimitettu pyynnön vastaanottaneelle keskusviranomaiselle.

267. Lopuksi todettakoon, että asetuksen 57 artiklan 3 kohdan mukaan hakijan henkilökohtainen osoite voidaan perheväkivaltatapauksissa korvata toisella osoitteella, mutta vain ”jos pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä ei

[80] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[81] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[82] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

menettelyn aloittamista varten edellytetä, että hakija toimittaa henkilökohtaisen osoitteensa”.[83]

VII. Todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin ja oikeusapu vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen nojalla

A. Yleiskatsaus

1. Todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin / oikeuden saatavuus yleissopimuksen ja asetuksen nojalla

268. Sekä yleissopimuksen että asetuksen tärkeimpiä perusperiaatteita on, että hakijoilla on oltava todellinen mahdollisuus päästä niiden menettelyjen piiriin, joita hakemusten tekeminen pyynnön vastaanottavalle valtiolle edellyttää. Todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin tarkoittaa, että hakija pystyy panemaan asiansa tehokkaasti vireille pyynnön vastaanottavan valtion asianmukaisessa viranomaisessa ja saa siihen tarvittaessa apua pyynnön vastaanottavan valtion viranomaisilta.[84] On syytä panna merkille, että asetuksessa käytetään hieman erilaista terminologiaa kuin yleissopimuksessa viittaamaan ”todelliseen mahdollisuuteen päästä menettelyjen piiriin” eli ilmaisua ”tosiasiallinen mahdollisuus saada oikeutta”. Ilmaukset viittaavat kuitenkin perimmiltään molempiin välineisiin sisältyviin samoihin periaatteisiin (ilmaisuja käytetään käsikirjan tässä jaksossa toisiaan korvaavasti).

269. Yleissopimuksen 14–17 artikla ja 43 artikla sekä asetuksen 43–47 artikla ja 67 artikla koskevat pyynnön vastaanottavan valtion velvollisuutta antaa hakijoille todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin ja antaa maksutonta oikeusapua tietyissä tilanteissa sekä mahdollisuutta periä kuluja hävinneeltä osapuolelta tietyissä tilanteissa (yleissopimuksen 43 artikla ja asetuksen 43 ja 67 artikla). Käsikirjan tässä jaksossa esitellään lyhyesti nämä määräykset ja säännökset.

270. Yleinen velvoite antaa hakijoille todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin, täytäntöönpano- ja muutoksenhakumenettelyt mukaan lukien, on kirjattu yleissopimuksen 14 artiklan 1 kohtaan ja asetuksen 44 artiklan 1 kohtaan. Yleissopimusta sovellettaessa hakijat voivat olla velkojia, velallisia, julkisen sektorin elimiä (jos ne toimivat velkojan sijasta tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten yhteydessä), jotka tekevät hakemuksia keskusviranomaisen välityksellä. Asetuksessa säädetään, että kaikilla ”asetuksen soveltamisalaan kuuluvan riita-asian osapuolilla” on oltava tosiasiallinen mahdollisuus saada oikeutta. Toisin kuin yleissopimuksessa asetuksessa täsmennetään lisäksi, että tosiasiallinen mahdollisuus saada oikeutta on turvattava ”jokaiselle sellaiselle kantajalle”, joka asuu pyynnön esittävässä jäsenvaltiossa.

271. Suoraan toimivaltaisille viranomaisille osoitetut pyynnöt kuuluvat pääasiassa yleissopimuksen 17 artiklan b alakohdan ja asetuksen 47 artiklan soveltamisalaan. Valtiot voivat määrätä maksuttoman oikeusavun myöntämisen riippuvaksi varallisuuden tai hakemuksen sisällön arvioinnista, mutta säädöksiin sisältyy ehdollinen vaatimus, jonka mukaan erityisesti hakijalla, joka on saanut alkuperävaltiossa maksutonta oikeusapua tai maksuttoman menettelyn, on tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta tai täytäntöönpanoa koskevassa menettelyssä oikeus saada maksutonta oikeusapua. Yleissopimuksen 14 artiklan 5 kohtaa ja asetuksen 44 artiklan 5 kohtaa sovelletaan myös suoraan toimivaltaisille viranomaisille osoitettuihin pyyntöihin.

---

[83] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[84] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 357 kohta.

2. Oikeusapu

272. Todelliseen mahdollisuuteen päästä menettelyjen piiriin sisältyy tarvittaessa myös oikeusapu. Hakijan varallisuus tai kyky maksaa ei saisi olla este oikeusavun antamiselle. Näin ollen yleissopimuksen 15 artiklan ja asetuksen 46 artiklan mukaan useimmissa tilanteissa **on annettava maksutonta oikeusapua kaikille velkojille, jotka hakevat lasten elatusapua (alle 21-vuotiaille henkilöille) keskusviranomaisten välityksellä tehtävällä hakemuksella**.[85]

273. Velvollisuus antaa maksutonta oikeusapua on ehdollinen, sillä sitä ei tarvitse antaa, jos pyynnön vastaanottavassa valtiossa käytettävät menettelyt ovat niin yksinkertaisia, että hakija voi tehokkaasti hoitaa asian ilman oikeusapua, ja keskusviranomainen tarjoaa tarvittavat palvelut veloituksetta.

Yleissopimuksen 3 artiklan mukaan **oikeusavulla** tarkoitetaan ”apua, joka on tarpeen, jotta hakijat voivat tuntea oikeutensa ja vedota niihin ja jotta voidaan taata, että hakemukset käsitellään pyynnön vastaanottaneessa valtiossa kokonaisuudessaan ja tehokkaasti. Oikeusavun antamisella voidaan tarpeen mukaan tarkoittaa oikeudellista neuvontaa, oikeudellista apua asian saattamiseksi viranomaisen käsiteltäväksi, edustamista oikeudenkäynnissä ja vapauttamista menettelyn kuluista”.

Asetuksen 45 artiklan mukaan **oikeusavulla** tarkoitetaan **”**apua, joka on tarpeen, jotta osapuolet voivat tuntea oikeutensa ja vedota niihin ja jotta taataan, että heidän keskusviranomaisten välityksellä tai suoraan toimivaltaisille viranomaisille tekemänsä hakemukset käsitellään täysimääräisesti ja tehokkaasti”. Oikeusapu käsittää tapauksesta riippuen seuraavat:
”a) riita-asian valmisteluvaiheessa annettava oikeudellinen neuvonta ratkaisuun pääsemiseksi ennen oikeudenkäynnin vireillepanoa;
b) oikeudellinen apu asian saattamiseksi viranomaisen tai tuomioistuimen käsiteltäväksi sekä edustaminen oikeudenkäynnissä;
c) vapauttaminen menettelyn kuluista ja henkilöille, jotka on määrätty suorittamaan toimia menettelyn aikana, maksettavista palkkioista, tai niiden suorittaminen;
d) oikeusavun saajan hävitessä asian, vastapuolelle aiheutuneet kulut jäsenvaltioissa, joissa hävinnyt osapuoli tuomitaan suorittamaan vastapuolen kulut, jos oikeusapu olisi korvannut vastapuolen kulut, mikäli oikeusavun saajan asuinpaikka olisi ollut jäsenvaltiossa, jossa asiaa käsittelevä tuomioistuin sijaitsee;
e) tulkkaus;
f) tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen vaatimien ja oikeusavun saajan esittämien sellaisten asiakirjojen kääntäminen, jotka ovat tarpeen asian ratkaisemiseksi;
g) oikeusavun saajan vastattavaksi tulevat matkakulut, kun asianomaisen jäsenvaltion laki tai asiaa käsittelevä tuomioistuin edellyttää oikeusavun saajan asiaa ajavien henkilöiden henkilökohtaista läsnäoloa ja kun tuomioistuin päättää, että kyseisiä henkilöitä ei voida mitenkään muutoin kuulla sitä tyydyttävällä tavalla.”

274. Tämä on tärkeää, koska monissa valtioissa on kehitetty elatusapupäätösten tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa, täytäntöönpanoa, saamista ja muuttamista varten tehokkaita menettelyjä, joita kaikki kyseisen valtion hakijat voivat käyttää ilman tarvetta **oikeusapuun**, ja nämä menettelyt ovat yhtäläisesti kaikkien yleissopimuksen tai asetuksen mukaisten hakijoiden käytettävissä. Valtiosta riippuen menettelyihin voi sisältyä yksinkertaisten lomakkeiden käyttöä, hallinnollisia menettelyjä sekä tietojen ja neuvonnan tarjontaa kaikille hakijoille keskusviranomaisen tai toimivaltaisen viranomaisen toimesta. Jos hakija pystyy hoitamaan asiansa tehokkaasti näiden yksinkertaistettujen menettelyjen avulla ja pyynnön vastaanottava valtio tarjoaa ne hakijalle veloituksetta, pyynnön vastaanottava valtio ei ole velvollinen antamaan hakijalle maksutonta oikeusapua. [86]

275. Siltä varalta, että yksinkertaistettuja menettelyjä ei ole käytettävissä ja oikeusapu on tarpeen, yleissopimuksessa ja asetuksessa on määräyksiä ja säännöksiä, joissa määritellään tilanteet, joissa hakijoille on annettava maksutonta oikeusapua. Oikeusavun on vastattava asianosaisille vastaavissa kansallisissa oikeusriidoissa annettavaa oikeusapua (yleissopimuksen 14 artiklan 4 kohta ja asetuksen 44 artiklan 4 kohta).

[85] Ks. myös asetuksen johdanto-osan 36 kappale.
[86] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

276. Edellä olevissa tekstiruuduissa esitetään yleissopimuksen ja asetuksen mukaiset ”oikeusavun” määritelmät. Ne ovat samankaltaisia, mutta eroavat toisistaan joissakin merkittävissä seikoissa. Asetuksen määritelmään sisältyy nimittäin täsmennyksiä, jotka koskevat tulkkauksesta, kääntämisestä ja menettelyyn matkustamisesta aiheutuvien kulujen sekä oikeusavun saajan hävitessä asian tämän suoritettavaksi tuomittavien vastapuolelle aiheutuneiden kulujen käsittelyä.

277. Kun hakija tarvitsee oikeusapua, yleissopimuksessa ja asetuksessa edellytetään lähtökohtaisesti, että kaikki sopimusvaltiot tai jäsenvaltiot antavat tällaista apua velkojille veloituksetta lähes kaikissa tapauksissa, jotka liittyvät ***lasten elatusapuun***. Tähän on kuitenkin joitakin poikkeuksia niissä valtioissa, jotka ovat antaneet yleissopimuksen mukaisia selityksiä (asetuksen mukaan tällaisten selitysten antaminen ei ole mahdollista).[87]

HUOMAUTUS: Jos tunnustettava ja täytäntöönpantava päätös koskee sekä puolisolle tai entiselle puolisolle että lapselle maksettavaa elatusapua, sovelletaan samaa oikeutta maksuttomaan oikeusapuun.

278. Sitä vastoin jos hakemus koskee ***muuta kuin lasten elatusapua***, hakijoiden oikeus maksuttomaan oikeusapuun yleissopimuksen tai asetuksen mukaan on rajoitetumpi, samoin kuin velallisten oikeus maksuttomaan oikeusapuun päätöksen tunnustamista ja muuttamista koskevien hakemusten yhteydessä. Tällaisten hakemusten yhteydessä pyynnön vastaanottava valtio voi harkita maksuttoman oikeusavun antamista varallisuuden tai hakemuksen sisällön arvioinnin perusteella.

Varallisuuden arvioinnissa tarkastellaan hakijan tuloja ja omaisuutta tai hänen varallisuuttaan koskevia muita tietoja, jotka vaikuttavat hänen kykyynsä maksaa oikeusavusta.

Hakemuksen sisällön arvioinnissa tarkastellaan hakemuksen aiheellisuutta tai menestymismahdollisuuksia ja pohditaan esimerkiksi hakemuksen oikeusperustaa ja sitä, johtavatko asiaan liittyvät tosiseikat todennäköisesti myönteiseen lopputulokseen.

279. On kuitenkin tärkeää huomata, että kaikissa tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvissä tapauksissa valtion on annettava kaikille hakijoille (velkojille, velallisille tai julkisen sektorin elimille / julkisyhteisöille[88]) vähintään yhtä laajaa maksutonta oikeusapua kuin hakija saisi vastaavassa kansallisessa tapauksessa (yleissopimuksen 17 artiklan b alakohta ja asetuksen 47 artiklan 2 kohta). Näin varmistetaan, että kaikki hakijat saavat asuinpaikastaan riippumatta samantasoista palvelua. Lisäksi vaikka maksutonta oikeusapua ei välttämättä aina ole saatavilla, pyynnön vastaanottava valtio ei saa vaatia oikeudenkäyntikulujen maksamisen vakuudeksi vakuutta, takuuta tai talletusta (yleissopimuksen 14 artiklan 5 kohta ja 37 artiklan 2 kohta sekä asetuksen 44 artiklan 5 kohta). Se, onko hakijan käytettävissä maksutonta oikeusapua, riippuu siis seuraavista tekijöistä:

- onko hakijan käytettävissä pyynnön vastaanottavassa valtiossa yksinkertaistettuja menettelyjä veloituksetta
- millaisesta elatusavusta on kyse (lasten elatusavusta, puolison tai entisen puolison elatusavusta vai muiden perheenjäsenten elatusavusta)
- onko hakija velkoja vai velallinen
- millainen hakemus tehdään (päätöksen tunnustamista, täytäntöönpanoa, saamista tai muuttamista koskeva hakemus, erityisiä toimenpiteitä koskeva pyyntö vai suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle osoitettava pyyntö)
- käyttääkö pyynnön vastaanottava valtio kyseisen hakemuksen yhteydessä varallisuuden tai hakemuksen sisällön arviointia (lapsen varallisuuden selvittäminen tai hakijan edellytyksiin perustuva arviointi).

[87] Yleissopimuksen mukaan valtio voi antaa selityksen, jonka mukaan se selvittää lapsen varallisuuden tiettyjen tapausten yhteydessä (16 artiklan 1 kohta). Euroopan unioni ei anna tällaista selitystä, joten Euroopan unionin jäsenvaltioissa ei sovelleta yleissopimuksen nojalla lapsen varallisuuden arviointia tässä yhteydessä (ks. *neuvoston päätös 2011/432/EU (*edellä oleva alaviite 59)).
[88] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 383 kohta.

280. Seuraavissa kohdissa ja vuokaavioissa selitetään yksityiskohtaisesti oikeutta maksuttomaan oikeusapuun erilaisissa tilanteissa.

B. Maksuttoman oikeusavun antamista koskeva vaatimus

281. Seuraavassa jaksossa selitetään oikeutta maksuttomaan oikeusapuun yleissopimuksen ja asetuksen mukaisten hakemusten yhteydessä kaikissa valtioissa paitsi niissä yleissopimuksen sopimusvaltioissa, jotka ovat antaneet selityksen lapsen varallisuuden selvittämisestä[89] (asetuksen mukaan tällaisen selityksen antaminen ei ole mahdollista).

282. On huomattava, että tässä jaksossa esitettävät vuokaaviot liittyvät ensisijaisesti yleissopimuksen määräyksiin ja sen mukaisiin tapauksiin. Toisinaan kaavioissa kuvataan sopimusvaltioiden yleissopimuksen mukaisesti mahdollisesti tekemien varaumien ja antamien selitysten vaikutuksia.

1. Velkojan tekemät hakemukset

a) Hakemukset, jotka koskevat alle 21-vuotiaalle lapselle (tai alle 18-vuotiaalle lapselle, jos on tehty yleissopimuksen mukainen varauma) maksettavaa lasten elatusapua

283. Kuten jäljempänä olevasta kaaviosta käy ilmi, oikeusapua on yleissopimuksen ja asetuksen mukaan tarjottava maksutta, jos keskusviranomaisten välityksellä tehtävä hakemus koskee lasten elatusapua koskevan päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa taikka täytäntöönpanoa. Tästä vaatimuksesta ei ole poikkeuksia. Jos hakemus koskee lasten elatusapua, mutta sillä haetaan päätöksen saamista tai muuttamista, valtio voi evätä maksuttoman oikeusavun, jos se katsoo, että vaatimus tai muutoksenhaku on selvästi perusteeton.[90]

HUOMAUTUS: Jos tunnustettava ja täytäntöönpantava päätös koskee sekä puolisolle tai entiselle puolisolle että lapselle maksettavaa elatusapua, sovelletaan samaa oikeutta maksuttomaan oikeusapuun.

[89] Yleissopimuksen mukaan valtio voi antaa selityksen, jonka mukaan se selvittää lapsen varallisuuden tiettyjen tapausten yhteydessä (16 artiklan 1 kohta). Euroopan unioni ei anna tällaista selitystä, joten Euroopan unionin jäsenvaltioissa ei sovelleta yleissopimuksen nojalla lapsen varallisuuden arviointia tässä yhteydessä (ks. *neuvoston päätös 2011/432/EU,* edellä oleva alaviite 59).
[90] Ks. myös kulujen perimistä koskeva yleissopimuksen 43 artiklan 2 kohta ja asetuksen 67 artikla.

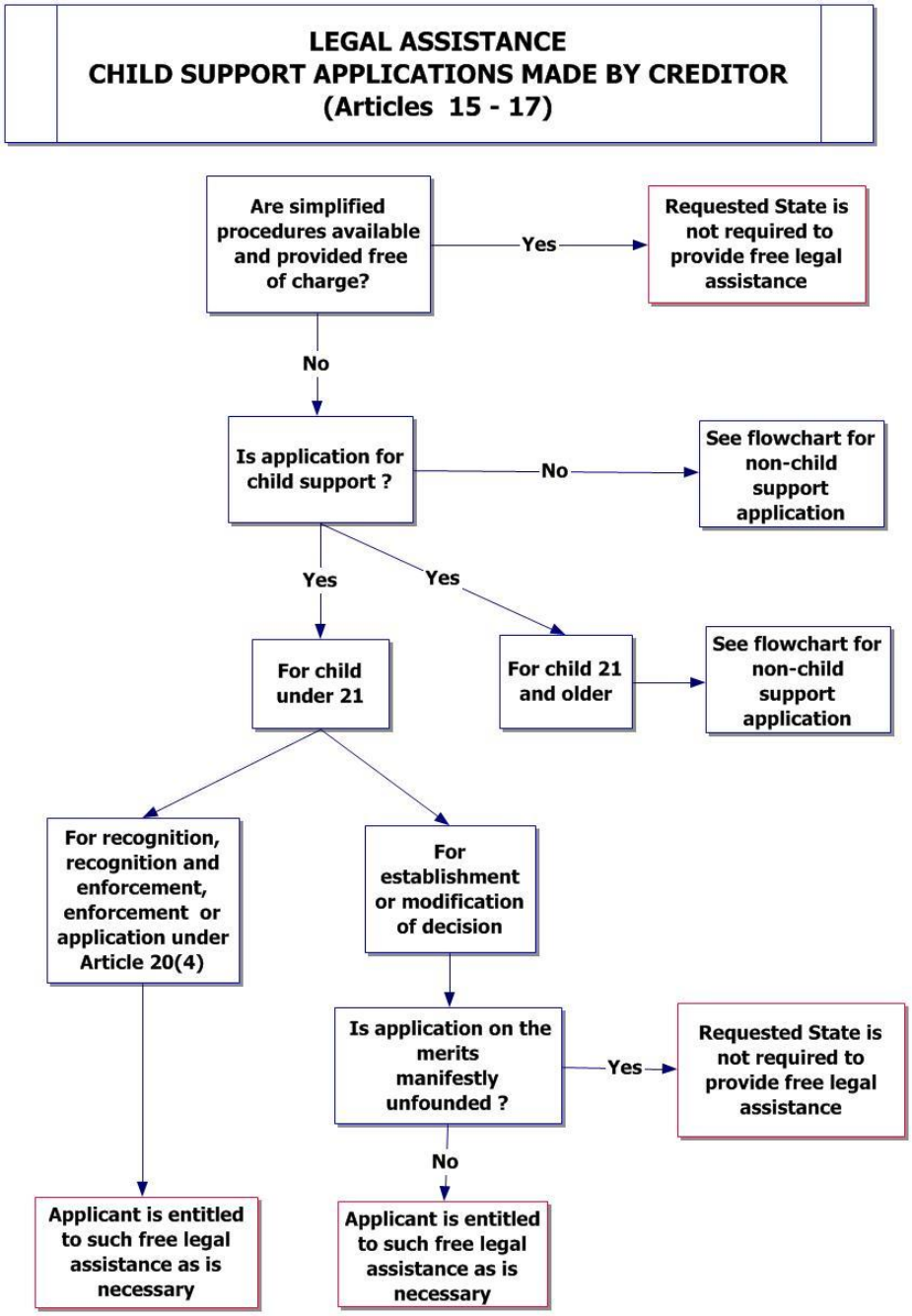

Kaavio 3: Yleissopimuksen mukainen oikeusapu: velkojan tekemät lasten elatusapua koskevat hakemukset

b) Hakemukset, jotka koskevat muuta elatusapua kuin alle 21-vuotiaalle lapselle (tai alle 18-vuotiaalle lapselle, jos on tehty yleissopimuksen mukainen varauma) maksettavaa lasten elatusapua

284. Jos hakemus koskee 21 vuotta täyttäneelle lapselle, puolisolle tai entiselle puolisolle taikka muulle perheenjäsenelle maksettavaa elatusapua (ja valtio on yleissopimuksen mukaisesti laajentanut yleissopimuksen soveltamisen koskemaan myös näitä tapauksia), maksutonta oikeusapua ei tarvitse antaa joka tilanteessa. Euroopan unionin jäsenvaltio tai yleissopimuksen sopimusvaltio voi evätä maksuttoman oikeusavun, jos hakemus todennäköisesti hylätään (hakemuksen sisällön arviointi), ja valtio voi myös edellyttää varallisuuden arviointia tällaisten palvelujen saamiseksi.[91]

285. Kaikissa tapauksissa, jotka koskevat edellä kuvailtuja elatusaputyyppejä koskevan päätöksen tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa tai täytäntöönpanoa, hakijalla, joka on saanut alkuperävaltiossa maksutonta oikeusapua päätöksen saamisen yhteydessä, on kuitenkin oikeus saada vähintään yhtä laajaa apua myös pyynnön vastaanottaneessa valtiossa edellyttäen, että vastaavaa apua on saatavilla. Tätä kuvataan jäljempänä olevassa kaaviossa 4: Yleissopimuksen mukainen oikeusapu: velkojan tekemät muut kuin lasten elatusapua koskevat hakemukset.[92]

[91] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[92] Ks. edellinen alaviite.

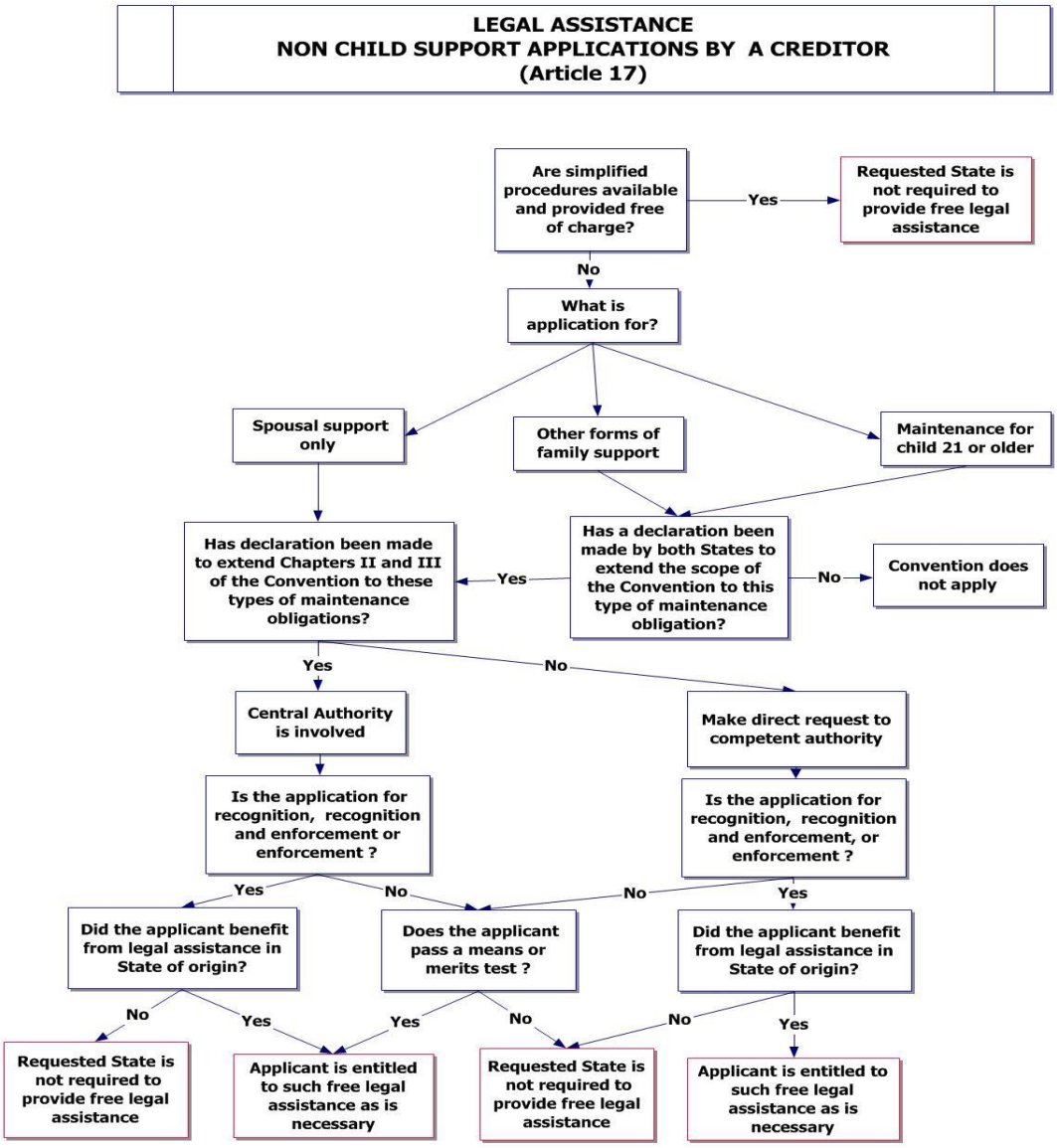

Kaavio 4: Yleissopimuksen mukainen oikeusapu: velkojan tekemät muut kuin lasten elatusapua koskevat hakemukset

c) Julkisen sektorin elimen / julkisyhteisön tekemät hakemukset

286. Jos hakija on yleissopimuksen 36 artiklassa tai asetuksen 64 artiklassa tarkoitettu julkisen sektorin elin / julkisyhteisö, se sisältyy velkojan määritelmään päätösten tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa tai täytäntöönpanoa koskevien hakemusten yhteydessä. Näin ollen julkisen sektorin elimillä / julkisyhteisöillä on näiden hakemusten yhteydessä oikeus maksuttomaan oikeusapuun, jos kyse on alle 21-vuotiaille lapsille (tai alle 18-vuotiaille lapsille, jos on tehty yleissopimuksen mukainen varauma) maksettavasta elatusavusta.[93]

2. Velallisen tekemät hakemukset

287. Velallisen tekemien hakemusten yhteydessä pyynnön vastaanottava valtio voi käyttää sekä varallisuuden että hakemuksen sisällön arviointia määrittääkseen, annetaanko hakijalle maksutonta oikeusapua (yleissopimuksen 17 artikla ja asetuksen 47 artikla). Tätä kuvataan jäljempänä olevassa kaaviossa 5, jossa käytetään yleissopimusta esimerkkinä.

[93] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 383 kohta.

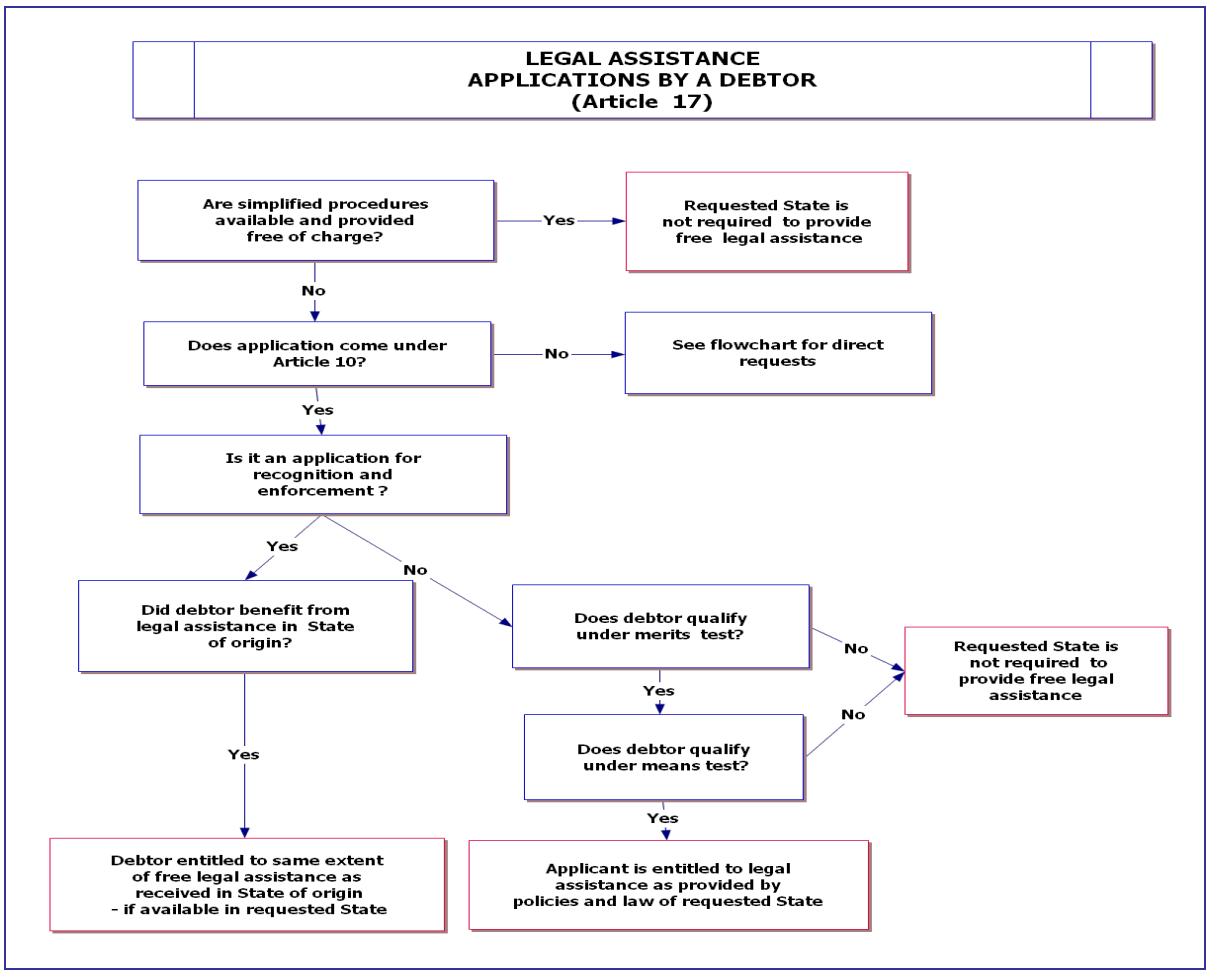

Kaavio 5: Yleissopimuksen mukainen oikeusapu: velallisen tekemät hakemukset

3. Vanhemmuuden vahvistaminen tai geenitestit

288. Yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan h alakohdassa ja asetuksen 51 artiklan 2 kohdan h alakohdassa edellytetään, että keskusviranomainen toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet avustaakseen vanhemmuuden vahvistamisessa, kun se on tarpeen elatusavun perimiseksi (ks. edellä olevat kohta 154 ja luvun 1 jaksot I.B ja III.B). Vanhemmuuden vahvistamiseksi tarvittavista geenitesteistä aiheutuvat kulut voivat olla merkittäviä. Jotta nämä kulut eivät estäisi lasten elatusapua koskevien päätösten saamista[94] silloin, kun vanhemmuuden vahvistaminen on välttämätöntä yleissopimuksen 10 artiklan 1 kohdan c alakohdan tai asetuksen 56 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen hakemuksen yhteydessä, pyynnön vastaanottava valtio ei voi vaatia hakijaa maksamaan testeistä aiheutuvia kuluja, vaan kulut kuuluvat maksuttoman oikeusavun antamista koskevan yleisen määräyksen tai säännöksen piiriin.[95]

289. Tämän toteutus käytännössä riippuu siitä, mitä kansallisia menettelyjä prosessiin osallistuvat sopimusvaltiot soveltavat geenitesteihin. Joissakin valtioissa testien tekeminen voi edellyttää, että testejä pyytävä henkilö maksaa kaikki testeistä, myös äidille ja lapselle tai lapsille tehtävistä testeistä, aiheutuvat kulut etukäteen. Toisissa valtioissa voidaan edellyttää, että velallinen maksaa vain oman osuutensa testeistä aiheutuvista kuluista etukäteen. Tällöin pyynnön vastaanottanut valtio maksaa äidille ja lapselle tai lapsille tehtävistä testeistä aiheutuneet kulut, jotka hakijan olisi muutoin maksettava. Näitä kuluja voidaan kuitenkin periä velalliselta, jos hänen todetaan olevan lapsen vanhempi. Jokainen valtio päättää kansallisen lainsäädäntönsä tai menettelynsä

[94] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 390 kohta.
[95] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 392 kohta.

mukaisesti, missä määrin velallisen on vastattava testeistä aiheutuvista kuluista ja missä prosessin vaiheessa ne on tällöin maksettava.[96]

290. Jos hakemus koskee alle 21-vuotiaalle lapselle maksettavaa elatusapua, yleissääntönä on, ettei velkojan tarvitse maksaa vanhemmuuden vahvistamiseksi tarvittavista testeistä aiheutuvia kuluja etukäteen, jollei hakemus ole selvästi perusteeton.[97]

291. Lisäksi yleissopimuksessa määrätään, että niissä valtioissa, jotka ovat antaneet selityksen lapsen varallisuuden selvittämisestä, vanhemmuuden vahvistamiseksi tarvittavista testeistä aiheutuvat kulut sisältyvät annettavaan oikeusapuun, paitsi jos lapsi ei täytä varallisuuden arvioinnin mukaisia vaatimuksia.[98]

C. Todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin ja oikeusapu [valtiossa (valtion nimi)]

[Lisää kansalliset tiedot]

VIII. Vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaiset väliaikaiset toimenpiteet ja turvaamistoimet

A. Keskusviranomaisten apu väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi yleissopimuksen ja asetuksen nojalla

292. Sekä yleissopimuksen että asetuksen mukaan keskusviranomaisten on annettava apua tietyissä tilanteissa ja tiettyjen edellytysten täyttyessä sellaisten menettelyjen vireille panemiseksi tai vireillepanon helpottamiseksi, joita tarvitaan ”väliaikaisten toimenpiteiden” toteuttamiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa.

293. Yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan i alakohdassa ja asetuksen 51 artiklan 2 kohdan i alakohdassa todetaan, että keskusviranomaisten erityisiin tehtäviin kuuluu molempien välineiden mukaan, että keskusviranomaiset ”toteuttavat kaikki tarvittavat” yleissopimuksen 10 artiklan tai asetuksen 56 artiklan mukaisiin hakemuksiin liittyvät ”toimenpiteet”

> ”sellaisten menettelyjen vireille panemiseksi tai vireillepanon helpottamiseksi, joita tarvitaan luonteeltaan alueellisten väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi ja joiden tarkoituksena on varmistaa vireillä olevan elatushakemuksen päätökseen saattaminen”.[99]

294. Yleissopimuksen 7 artiklan ja asetuksen 53 artiklan mukaan keskusviranomainen voi myös esittää perustellun pyynnön toiselle keskusviranomaiselle yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan i alakohdan tai asetuksen 51 artiklan 2 kohdan i alakohdan mukaisen tehtävän suorittamiseksi, jos yleissopimuksen 10 artiklassa tai asetuksen 56 artiklassa tarkoitettua hakemusta ei ole vireillä (ks. myös käsikirjan luvun 1 jakso III.B). Yleissopimuksen 7 artiklassa määrätään ja asetuksen 53 artiklassa säädetään seuraavaa: ”Pyynnön vastaanottanut keskusviranomainen toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, jos se katsoo, että ne ovat tarpeen mahdollisen hakijan auttamiseksi tekemään

---

[96] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[97] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 390 kohta.
[98] Euroopan unioni ei anna tällaista selitystä, joten Euroopan unionin jäsenvaltioissa ei sovelleta yleissopimuksen nojalla lapsen varallisuuden arviointia tässä yhteydessä (ks. *neuvoston päätös 2011/432/EU,* edellä oleva alaviite 59).
[99] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, jossa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin, mitä ”väliaikaiset toimenpiteet” tarkoittaa tässä yhteydessä, 176 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

[yleissopimuksen 10 artiklassa määrätty tai asetuksen 56 artiklassa säädetty] hakemus tai päättämään, onko tällainen hakemus tehtävä."

295. Keskusviranomaisten tehtävien kuvailuun väliaikaisten toimenpiteiden yhteydessä käytetyn ilmaisun "kaikki tarvittavat toimenpiteet" on katsottu tarkoittavan mitä tahansa toimenpiteitä, joita keskusviranomainen voisi toteuttaa edellytetyn tuloksen saavuttamiseksi valtuuksiensa ja voimavarojensa mukaan ja edellyttäen, että kyseiset toimenpiteet ovat pyynnön vastaanottavan valtion kansallisen lainsäädännön mukaan sallittuja.[100]

296. Sellaisissa valtioissa toimivien toimivaltaisten viranomaisten, joissa yleissopimus on voimassa ja joissa asetusta sovelletaan, on siis oltava tietoisia siitä, että he saattavat saada omalta keskusviranomaiseltaan pyyntöjä tai tehdä yhdessä tämän kanssa työtä sellaisten menettelyjen vireille panemiseksi tai vireillepanon helpottamiseksi, joita tarvitaan väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi.

B. Vain asetukseen sisältyvät väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia koskevat säännökset

297. Asetuksessa on lisäsääntöjä, jotka koskevat asetuksen soveltamiseen liittyviä väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia.

1. Alkuperävaltiossa toteutettavat väliaikaiset toimenpiteet

298. Asetuksen 39 artiklassa säädetään, että vaikka kansallinen lainsäädäntö ei edellyttäisikään, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, päätöksen tehnyt tuomioistuin voi julistaa päätöksen väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoiseksi.

299. Toisessa jäsenvaltiossa tehty väliaikaisia toimenpiteitä koskeva päätös tai päätöksen osa, joka on siellä täytäntöönpanokelpoinen, on täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa ilman, että sitä on tarpeen julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi, joko asetuksen 17 artiklan 2 kohdan (jäsenvaltiossa, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, tehdyt päätökset 1 jakson mukaisilla menettelyillä) tai asetuksen 26 artiklan (jäsenvaltiossa, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido, tehdyt päätökset 2 jakson mukaisilla menettelyillä) nojalla (asetuksen IV luvun mukaista päätösten tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta ja täytäntöönpanoa käsitellään tarkemmin käsikirjan luvussa 8). Asetuksen 17 artiklan 2 kohdassa ja 26 artiklassa todetaan, että toisessa jäsenvaltiossa tehdyn päätöksen on oltava siellä vain "täytäntöönpanokelpoinen", eikä säännöksissä edellytetä, että päätöksen olisi oltava lainvoimainen päätös, jotta se olisi täytäntöönpanokelpoinen tai voitaisiin julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa jäsenvaltiossa.

2. Muissa valtioissa kuin alkuperävaltiossa toteutettavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet

300. Asetuksen 14 artiklassa säädetään asetuksen mukaisesta tuomioistuinten toimivallasta väliaikaisten toimenpiteiden ja turvaamistoimien osalta seuraavaa:

> "Jäsenvaltion lain mukaisia väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia voidaan pyytää sanotun valtion oikeusviranomaisilta myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on tämän asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian."

[100] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 121 kohta.

301. Käyttäessään tällaista toimivaltaansa väliaikaisten toimenpiteiden osalta toimivaltaisten viranomaisten olisi muistettava, että on myös määritettävä tällaisiin toimenpiteisiin sovellettava laki.[101]

3. Asetuksen IV luvun 1 ja 2 jakson mukaiset väliaikaiset toimenpiteet toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvaa päätöksen tunnustamista, tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista tai täytäntöönpanoa odotettaessa[102]

302. Asetuksen IV luvun 1 jaksossa, joka koskee asetuksen soveltamisalaan kuuluvien päätösten tunnustamiseen, täytäntöönpanokelpoisuuteen ja täytäntöönpanoon liittyviä menettelyjä sellaisessa jäsenvaltiossa tehtyjen päätösten osalta, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, selvennetään 18 artiklassa seuraavaa:

> ”Täytäntöönpanokelpoinen päätös oikeuttaa ilman eri toimenpiteitä ryhtymään kaikkiin täytäntöönpanevan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisiin turvaamistoimiin.”

303. Lisäksi asetuksen IV luvun 2 jaksossa, joka koskee menettelyjä sellaisessa jäsenvaltiossa tehtyjen päätösten osalta, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido, selvennetään 36 artiklassa[103], että mikään ei estä hakijaa tekemästä pyyntöä täytäntöönpanevan jäsenvaltion lain mukaisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin tai turvaamistoimiin ryhtymisestä, vaikka julistusta toisessa jäsenvaltiossa tehdyn päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta ei ole annettu. Asetuksen 36 artiklan 2 kohdassa selvennetään myös, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen oikeuttaa ilman eri toimenpiteitä ryhtymään turvaamistoimiin. Asetuksen 36 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että ennen kuin asetuksen 32 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu muutoksenhakuaika on kulunut umpeen, osapuolen, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, omaisuuteen saa kohdistaa ainoastaan turvaamistoimia (väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia asetuksen mukaisten täytäntöönpanomenettelyjen yhteydessä käsitellään tarkemmin käsikirjan luvussa 8).

IX. Muut asiakirjojen tiedoksiantoa ja todisteiden vastaanottamista ulkomailla koskevat yleissopimukset ja asetukset

A. Yleiskatsaus

304. Jotkin valtiot ovat asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehdyn Haagin yleissopimuksen[104] ja/tai todisteiden vastaanottamisesta vuonna 1970 tehdyn Haagin yleissopimuksen[105] osapuolia. Kumpikin näistä välineistä saattaa vaikuttaa tapauksiin, joissa haetaan kansainvälistä elatusapua.[106] Jos tapaukseen voidaan soveltaa jompaakumpaa näistä yleissopimuksista, on tärkeää pyytää oikeudellista neuvontaa sen varmistamiseksi, että yleissopimusten mukaiset vaatimukset täyttyvät asianmukaisesti.

305. Euroopan unionissa sovelletaan *jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden*

---

[101] Sellaisten jäsenvaltioiden osalta, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo (ks. luku 5), ei ole selvää, sisältyvätkö väliaikaiset toimenpiteet pöytäkirjan mukaisen sovellettavan lain alaan (ks. pöytäkirjan 11 artikla, joka koskee sovellettavan lain alaa).

[102] Asetuksen IV luvun mukaista päätösten tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta ja täytäntöönpanoa käsitellään tarkemmin käsikirjan luvussa 8.

[103] Asetuksen 36 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 47 artiklaa.

[104] *Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 15 päivänä marraskuuta 1965 tehty Haagin yleissopimus.*

[105] *Todisteiden vastaanottamisesta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 18 päivänä maaliskuuta 1970 tehty Haagin yleissopimus.*

[106] Ks. yleissopimuksen 50 artikla ja yleissopimuksen selitysmuistio, 648–651 kohta.

vastaanottamisessa 28 päivänä toukokuuta 2001 annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1206/2001 kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa Tanskaa lukuun ottamatta ja *oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (asiakirjojen tiedoksianto) 13 päivänä marraskuuta 2007 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1393/2007* kaikissa jäsenvaltioissa. Tanskan ja Euroopan unionin muiden jäsenvaltioiden välillä sovelletaan todisteiden vastaanottamisesta vuonna 1970 tehtyä Haagin yleissopimusta eikä asetusta (EY) N:o 1206/2001. Jos tapaukseen voidaan soveltaa jompaakumpaa edellä mainituista asetuksista, on tärkeää pyytää oikeudellista neuvontaa sen varmistamiseksi, että asetusten mukaiset vaatimukset täyttyvät asianmukaisesti.

306. Toimivaltaiset viranomaiset voivat varmistaa, ovatko Euroopan unionin ulkopuoliset valtiot asiakirjojen tiedoksiannosta ja todisteiden vastaanottamisesta tehtyjen Haagin yleissopimusten osapuolia, etsimällä lisätietoja molempien yleissopimusten tilataulukoista, jotka ovat saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”Conventions” / ”Convention No 14” ja ”Convention No 20”.

307. Sekä asiakirjojen tiedoksiannosta tehtyä Haagin yleissopimusta että todisteiden vastaanottamisesta tehtyä Haagin yleissopimusta sovelletaan vain, jos asiakirjat on annettava tiedoksi tai todisteet otettava vastaan *ulkomailla*. Tässä suhteessa on tärkeää huomata, ettei termiä ”***ulkomailla***” käytetä vuoden 2007 yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan g alakohdassa, joka koskee myös erityisiä toimenpiteitä koskevia pyyntöjä (”asiakirja- tai muun todistusaineiston hankkimisen helpottamiseksi”), eikä j alakohdassa (”asiakirjojen tiedoksiannon helpottamiseksi”). Tämä johtuu siitä, että useimmiten keskusviranomaista pyydetään helpottamaan todisteiden vastaanottamista tai asiakirjojen tiedoksiantoa *omalla alueellaan* ja *omaan toimivaltaansa kuuluvia* elatusapumenettelyjä varten. ***Ulkomailla*** tapahtuvaa todisteiden vastaanottamista tai asiakirjojen tiedoksiantoa koskevat pyynnöt ovat harvinaisempia. Vuoden 2007 yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluu monia tilanteita, joissa asiakirjoja ei tarvitse toimittaa ulkomaille tiedoksiantoa varten eikä todisteita tarvitse ottaa vastaan ulkomailla.[107] Asetuksen vastaavissa artikloissa, jotka koskevat todisteiden hankkimiseen ja asiakirjojen tiedoksiantoon liittyviä keskusviranomaisten tehtäviä (51 artiklan 2 kohdan g ja j alakohta), mainitaan asetus (EY) N:o 1206/2001 ja asetus (EY) N:o 1393/2007, mutta samoin kuin yleissopimusta sovellettaessa, on todennäköisempää, että keskusviranomaiset käsittelevät pääasiassa pyyntöjä, jotka koskevat kotimaassa tapahtuvaa todisteiden vastaanottamista ja asiakirjojen tiedoksiantoa.

308. Alalla sovellettavia muita yleissopimuksia ei tarkastella tässä käsikirjassa. Lisätietoja siitä, onko valtio riita-asiain oikeudenkäynnistä vuonna 1954 tehdyn Haagin yleissopimuksen,[108] asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehdyn yleissopimuksen ja todisteiden vastaanottamisesta vuonna 1970 tehdyn yleissopimuksen osapuoli, on Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net >.

B. Asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehty yleissopimus[109]

309. Asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehdyssä yleissopimuksessa määrätään lähetysteistä, joita on käytettävä lähetettäessä oikeudenkäynti- ja muita asiakirjoja tiedoksiantoa varten yleissopimuksen osapuolena olevasta valtiosta toiseen yleissopimuksen osapuolena olevaan valtioon.

310. Asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehtyä yleissopimusta sovelletaan, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

---

[107] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 164–167 ja 182–185 kohta. Lisätietoja avusta, jota pyynnön vastaanottava valtio voi antaa todisteiden vastaanottamisesta vuonna 1970 tehdyn yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolella, on yleissopimuksen selitysmuistion 174 kohdassa.

[108] *Riita-asiain oikeudenkäynnistä 1 päivänä maaliskuuta 1954 tehty Haagin yleissopimus*.

[109] Lisätietoja asiakirjojen tiedoksiannosta tehdystä yleissopimuksesta on Haagin konferenssin verkkosivustolla kohdassa ”Specialised sections” / ”Service Section”.

1 Sen valtion lainsäädännössä, jossa menettely on vireillä (tuomioistuinvaltio), edellytetään, että asiakirja (esimerkiksi ilmoitus kanteesta) on lähetettävä kyseisestä valtiosta toiseen valtioon tiedoksiantoa varten.

2 Molemmat valtiot ovat asiakirjojen tiedoksiannosta tehdyn yleissopimuksen osapuolia.

3 Henkilön, jolle asiakirja on annettava tiedoksi, osoite on tiedossa.

4 Tiedoksi annettava asiakirja on oikeudenkäynti- tai muu asiakirja.

5 Tiedoksi annettava asiakirja liittyy siviili- tai kauppaoikeudelliseen asiaan.

311. Jos asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta tai sen määräysten noudattamisesta on epävarmuutta, kannattaa pyytää oikeudellista neuvontaa.

C. Todisteiden vastaanottamisesta vuonna 1970 tehty yleissopimus[110]

312. Todisteiden vastaanottamisesta vuonna 1970 tehdyssä Haagin yleissopimuksessa vahvistetaan yhteistyötavat, joita käytetään todisteiden vastaanottamiseen ulkomailla (eli toisessa valtiossa) siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa. Yleissopimuksessa, jota sovelletaan vain sen osapuolina olevien valtioiden välillä, määrätään todisteiden vastaanottamisesta i) oikeusapupyyntöjen avulla ja ii) diplomaattisten edustajien, konsulivirkamiesten taikka toimimiesten toimesta. Yleissopimukseen sisältyy tehokkaita keinoja, joiden avulla voidaan ratkaista yksityisoikeudellisten ja *common law* -järjestelmien välisiä todisteiden vastaanottamiseen liittyviä eroja.

313. Jos todisteita on otettava vastaan ulkomailla, kannattaa tarvittaessa pyytää oikeudellista neuvontaa, jonka avulla varmistetaan todisteiden vastaanottamisesta vuonna 1970 tehdyn yleissopimuksen vaatimusten noudattaminen.

D. Jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28 päivänä toukokuuta 2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001[111]

314. Neuvoston asetuksella (EY) N:o 1206/2001 pyritään parantamaan, yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan todisteiden vastaanottamista koskevaa tuomioistuinten välistä yhteistyötä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä.[112]

315. Asetuksessa (EY) 1206/2001 säädetään kahdesta todisteiden vastaanottamiseen jäsenvaltioiden välillä käytettävästä tavasta: pyyntöjen toimittamisesta suoraan tuomioistuinten välillä ja pyynnön esittäneessä tuomioistuimessa tapahtuvasta välittömästä todisteiden vastaanottamisesta. Pyynnön esittänyt tuomioistuin on tuomioistuin, jossa oikeudenkäynti on aloitettu tai aiotaan aloittaa. Pyynnön vastaanottanut tuomioistuin on toisen jäsenvaltion toimivaltainen tuomioistuin, jossa todisteet vastaanotetaan. Keskuselimen tehtävänä on antaa tietoja tuomioistuimille ja etsiä ratkaisuja ongelmiin, joita saattaa esiintyä pyynnön esittämisen yhteydessä. Asetuksessa säädetään kymmenestä lomakkeesta, jotka helpottavat pyyntöjen

---

[110] Lisätietoja todisteiden vastaanottamisesta tehdystä yleissopimuksesta on Haagin konferenssin verkkosivustolla kohdassa ”Specialised sections” / ”Evidence Section”.

[111] Lisätietoja asetuksesta (EY) N:o 1206/2001 on Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivustolla osoitteessa < http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_information_fi.htm >. On odotettavissa, että kyseiset tiedot siirretään Euroopan oikeusportaaliin, jonka osoite on < https://e-justice.europa.eu/home.do >.

[112] Kuten edellä todettiin, asetusta sovelletaan kaikkien Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä Tanskaa lukuun ottamatta. Tanskan ja muiden jäsenvaltioiden välillä sovelletaan *todisteiden vastaanottamisesta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 18 päivänä maaliskuuta 1970 tehtyä Haagin yleissopimusta.*

esittämistä. Pyynnöt täytetään pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntöä noudattaen. Pyynnöt on täytettävä 90 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta.

316. Asetusta (EY) N:o 1206/2001 koskevissa tarkasteluissa on esitetty, että asetuksen soveltamisen tehostamiseksi olisi hyödynnettävä uutta tekniikkaa, erityisesti videoneuvotteluja,[113] joten toimivaltaisten viranomaisten kannattaisikin mahdollisesti selvittää, onko käytettävissä videoneuvottelulaitteita, jos heidän on sovellettava asetusta.

E. Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (asiakirjojen tiedoksianto) annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1393/2007[114]

317. Asetuksella (EY) N:o 1393/2007 (jolla kumotaan neuvoston asetus (EY) N:o 1348/2000) pyritään parantamaan ja nopeuttamaan siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa jäsenvaltioiden välillä lähetettävien oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa. Asetusta sovelletaan kaikkien Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä.[115]

318. Asetuksessa (EY) N:o 1393/2007 säädetään erilaisista tavoista, joita käytetään asiakirjojen lähettämiseen ja tiedoksiantoon: lähettäminen lähettävien ja vastaanottavien viranomaisten välityksellä, lähettäminen konsuliviranomaisten tai diplomaattisten edustajien välityksellä, postitiedoksiannot ja suora tiedoksiantopyyntö.

319. Lähettävien viranomaisten tehtävänä on lähettää toiseen jäsenvaltioon tiedoksiantoa varten oikeudenkäynti- tai muita asiakirjoja. Vastaanottavien viranomaisten tehtävänä on vastaanottaa toisesta jäsenvaltiosta lähetettyjä oikeudenkäynti- tai muita asiakirjoja. Keskusyksikön tehtävänä on toimittaa tietoja lähettäville viranomaisille ja etsiä ratkaisuja ongelmiin, joita saattaa syntyä lähetettäessä asiakirjoja tiedoksiantoa varten. Asetuksessa säädetään seitsemästä lomakkeesta, jotka helpottavat asetuksen mukaisia menettelyjä.

X. Ostovoimapariteetin arviointi: Valtioiden rajat ylittävä elatusapumäärien tarkistus

320. Yleissopimusta tai asetusta soveltaessaan toimivaltaiset viranomaiset joutuvat pohtimaan valuutan muuntamiseen liittyviä kysymyksiä (erityisesti päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä, ks. myös käsikirjan luvun 12 jakso VI.5) ja muissa valtioissa vahvistettujen elatusapumäärien tarkistamiseen liittyviä kysymyksiä, jolloin on vertailtava elinkustannuksia eri valtioissa eli tehtävä valtioiden välinen ostovoimapariteettivertailu. Tarkastelu voidaan tehdä elatusapupäätöksen saamisen, muuttamisen tai täytäntöönpanon yhteydessä. Toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava kotimaassaan noudatettavat käytännöt.[116]

321. Muun muassa seuraavat organisaatiot julkaisevat ja pitävät ajan tasalla taulukoita, joissa esitetään vertailukelpoinen ostovoimapariteetti:

---

[113] Komission kertomus neuvostolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, annettu 5 päivänä joulukuuta 2007, jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28 päivänä toukokuuta 2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 soveltamisesta [KOM(2007) 769 lopullinen – Ei julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä].

[114] Lisätietoja asetuksesta (EY) N:o 1393/2007 on Euroopan siviilioikeudellisen atlaksen verkkosivustolla osoitteessa < http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_information_fi.htm >. On odotettavissa, että kyseiset tiedot siirretään Euroopan oikeusportaaliin, jonka osoite on < https://e-justice.europa.eu/home.do >.

[115] Nämä käsittävät myös Tanskan, joka vahvisti Euroopan yhteisön kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti antamallaan ilmoituksella (EUVL L 331, 10.12.2008, s. 21) aikovansa panna asetuksen sisällön täytäntöön.

[116] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

- Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD): < http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=SNA_TABLE4 >. Valitse ”Transaction”-valikosta ”PPPPC: Purchasing Power Parity for Private Consumption”.
- Euroopan komission Eurostat: < http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/purchasing_power_parities/data/database >. (Taulukkoa on mukautettava käyttäjän tarpeiden mukaisesti.)
- Maailmanpankki: < http://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.PRVT.PP >.

Luku 4 – Vuoden 2009 asetus: Suorat toimivaltasäännöt

A. Johdanto

322. Asetukseen sisältyy niin sanottuja suoria toimivaltasäännöksiä, joilla yhtenäistetään elatusapuasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa sovellettavia toimivaltasääntöjä. Kun toimivaltaiset viranomaiset käyttävät toimivaltaansa elatusapuasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, he toimivat asetuksen II luvussa määriteltyjen toimivaltaperusteiden mukaisesti käsitellessään asetuksen tai yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia elatusapupäätösten saamista tai muuttamista koskevia hakemuksia tai suoria pyyntöjä (ks. käsikirjan luvut 10 ja 11).[117] Näiden yhtenäisten toimivaltasääntöjen ansiosta päätöksen tehneen alkuperäjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen toimivaltaa ei tarvitse tutkia, kun päätös tunnustetaan tai pannaan täytäntöön asetuksen mukaisesti (ks. asetuksen mukaista tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta ja täytäntöönpanoa käsittelevä käsikirjan luku 8).

323. Ennen kuin toimivaltaiset viranomaiset soveltavat asetuksen toimivaltasääntöjä, heidän on ensin varmistettava, kuuluuko käsiteltävänä oleva elatusapuasia asetuksen soveltamisalaan arvioimalla myös asetuksen aineellista, maantieteellistä ja ajallista soveltamisalaa (ks. käsikirjan luvun 3 osa I). On pantava merkille, että asetuksen toimivaltasääntöjä sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten näkökulmasta maantieteellisesti universaalisesti Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Tämä tarkoittaa, että asetuksen toimivaltasääntöjä sovelletaan myös silloin, kun elatusapuasiaan liittyy toinen valtio (myös toinen valtio, joka on vuoden 2007 yleissopimuksen sopimusvaltio), joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltio.

324. Asetuksen suoriin toimivaltasääntöihin verrattuna yleissopimuksessa on vain niin sanottuja välillisiä toimivaltasääntöjä, joita sisältyy sen 18 artiklaan (”Menettelyn rajat”, jota käsitellään jäljempänä asetuksen 8 artiklan tarkastelun yhteydessä) ja 20 artiklaan (”Tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteet”). Tämä tarkoittaa, että päätöksen tehneen alkuperävaltion toimivaltaisen viranomaisen toimivalta on tutkittava, kun yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva päätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön. Päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanon edellytyksenä on, että päätöksen tehneen alkuperävaltion toimivaltaisen viranomaisen toimivalta täyttää jonkin yleissopimuksen 20 artiklassa määritellyistä toimivaltaperusteista. Toisaalta muiden kuin Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien päätösten saamiseen tai muuttamiseen liittyviä asioita toimivaltasääntöihin sovelletaan voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä.

325. Käsikirjan tässä luvussa esitellään lyhyesti asetukseen sisältyvät toimivaltasäännöt ja kiinnitetään huomiota mahdollisiin vastaavuuksiin yleissopimuksen välillisten toimivaltasääntöjen kanssa.[118] Tässä luvussa huomautetaan myös alaviitteissä tapauksista, joissa asetuksen säännökset ovat samankaltaisia kuin muissa EU:n yksityisoikeudellisissa välineissä.

---

[117] On syytä panna merkille, ettei asetuksen toimivaltasääntöjen avulla voida yleensä ratkaista asetusta soveltavan jäsenvaltion *sisäisiä* alueelliseen toimivaltaan liittyviä kysymyksiä. Nämä kysymykset ratkaistaan kansallisten sääntöjen mukaisesti. Huomattakoon myös, että yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan kuuluviin hakemuksiin tai suoriin pyyntöihin, jotka koskevat päätösten tunnustamista tai täytäntöönpanoa ja joita kuvaillaan luvuissa 7, 8 ja 9, ei liity toimivaltaisten viranomaisten tekemää tuomiovaltaa koskevaa analyysia, koska nämä hakemukset tai suorat pyynnöt koskevat vain toisessa valtiossa tehdyn päätöksen tunnustamista ja/tai täytäntöönpanoa.

[118] Vaikka yleissopimuksen määräykset eivät ole suoria toimivaltasäännöksiä, toimivaltaisten viranomaisten kannattaa pitää ne mielessä antaessaan tai muuttaessaan elatusapupäätöstä, joka on tarkoitus tunnustaa ja/tai panna täytäntöön ulkomailla yleissopimuksen sopimusvaltiossa (ja jos sopimusvaltio, jossa aiottu tunnustaminen/täytäntöönpano tapahtuu, on tiedossa, myös se, onko kyseinen valtio tehnyt yleissopimuksen 20 artiklan mukaisen varauman). Ks. myös luku 7, jossa käsitellään vuoden 2007 yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia hakemuksia ja suoria pyyntöjä.

B. Asetuksen 3 artikla:[119] yleiset säännökset

326. Asetuksen 3 artiklan a alakohdan mukaan toimivaltainen on vastaajan asuinpaikan tuomioistuin ja b alakohdan mukaan velkojan asuinpaikan tuomioistuin. Nämä säännökset vastaavat yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan a ja c alakohtaan sisältyvää välillistä sääntöä, jossa määrätään yleissopimuksen mukaisista päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteista.[120]

327. Asetuksen 3 artiklan c ja d alakohdan mukaan jäsenvaltion tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa, jos tuomioistuimella on siihen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti toimivalta ratkaista henkilön oikeudellista asemaa tai vanhempainvastuuta koskeva kanne,[121] jos elatusta koskeva vaatimus on liitännäinen tähän kanteeseen nähden, paitsi jos tämä toimivalta perustuu yksinomaan osapuolen kansalaisuuteen. Näitä niin sanottuja suoria toimivaltasääntöjä vastaavat yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan f alakohtaan sisältyvät niin sanotut välilliset toimivaltasäännöt.[122]

328. On syytä panna merkille, että asetuksen 3 artiklaan sisältyvät toimivaltaperusteet eivät ole hierarkkisia, vaan kantaja voi valita niistä haluamansa.

C. Asetuksen 4 artikla:[123] oikeuspaikan valinta

329. Asetuksen 4 artiklan mukaan osapuolet voivat tehdä oikeuspaikan valintaa koskevan sopimuksen, jonka mukaan yksi tai useampi jäsenvaltion tuomioistuimista on toimivaltainen.[124] Asetuksessa määritellään kuitenkin tätä valintaa koskevia rajoituksia. Ensinnäkin oikeuspaikan valintaa koskevaa säännöstä ei sovelleta riitoihin, joissa on kyse elatusvelvoitteesta alle kahdeksantoista vuoden ikäiseen lapseen nähden (4 artiklan 3 kohta). Toiseksi asetuksessa edellytetään, että valittavaan yhteen tai useampaan tuomioistuimeen on asiaankuuluva yhteys (4 artiklan 1 kohta). Tuomioistuimen tai tuomioistuinten on oltava jäsenvaltiossa, jossa jollakin osapuolella on asuinpaikka (4 artiklan 1 kohdan a alakohta), jonka kansalainen jokin osapuoli on (4 artiklan 1 kohdan b alakohta), tai puolisoiden tai entisten puolisoiden välisten elatusvelvoitteiden osalta se tuomioistuin, jolla on toimivalta ratkaista heidän välisensä avioliittoa koskevat riidat (4 artiklan 1 kohdan c alakohdan i luetelmakohta) tai sen jäsenvaltion tuomioistuin tai tuomioistuimet, jossa heillä oli viimeinen yhteinen asuinpaikka vähintään yhden vuoden ajan (4 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii luetelmakohta). Edellä esitettyjen edellytysten on täytyttävä sillä hetkellä, jona oikeuspaikan valintaa koskeva sopimus tehdään tai jona asia pannaan vireille tuomioistuimessa

330. Asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa vahvistetaan oikeuspaikan valintaa koskevat sopimukset, joiden mukaan yksinomainen toimivalta on sellaisella valtiolla, joka ei ole jäsenvaltio, ja jotka on tehty Luganon yleissopimuksen (*tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla Luganossa 30 päivänä*

---

[119] Asetuksen 3 artiklan a alakohta vastaa suurin piirtein Bryssel I -asetuksen 2 artiklaa. Asetuksen 3 artiklan b ja c alakohta vastaavat Bryssel I -asetuksen 5 artiklan 2 kohtaa. Asetuksen 3 artiklan d alakohta on uusi säännös, jota vastaavaa säännöstä ei ole ollut aiemmissa säädöksissä. On syytä panna merkille, että toisin kuin Bryssel I -asetuksessa asetuksen 3 artiklassa käytetään vain termiä ”asuinpaikka”, jolla on uusi itsenäinen merkitys (jota ei ole määritelty asetuksessa), eikä Bryssel I -asetuksessa käytettävää käsitettä ”kotipaikka”.

[120] Yleissopimuksessa täsmennetään lisäksi, että vastaajan ja velkojan asuinpaikan oli oltava alkuperävaltiossa ”silloin, kun kanne nostettiin”. Huomattakoon, että sopimusvaltio voi tehdä yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan c alakohtaa koskevia varaumia, kuten yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdassa määrätään.

[121] Asetuksen 3 artiklan d alakohdan osalta on syytä huomata, että toimivaltaiset viranomaiset, jotka ovat toimivaltaisia Bryssel II a -asetuksen mukaan, voivat siten pystyä käyttämään toimivaltaansa myös elatusapuasioissa, jos elatusta koskeva vaatimus on liitännäinen vanhempainvastuuta koskevaan kanteeseen nähden.

[122] Huomattakoon, että sopimusvaltio voi tehdä yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan f alakohtaa koskevia varaumia, kuten yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdassa määrätään.

[123] Asetuksen 4 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 23 artiklaa. Tosin aiempiin sääntöihin verrattuna säännöksessä on joitakin muutoksia. Uudessa asetuksessa määritellään uusia rajoituksia, joita sovelletaan osapuolten oikeuspaikan valintaa koskeviin sopimuksiin elatusapuasioissa. Sitä vastoin Bryssel I -asetuksen mukaan järjestelmää ei aiemmin rajoitettu.

[124] Huomattakoon, että toisin kuin Bryssel I -asetuksessa (23 artiklan 1 kohta) uudessa asetuksessa ei enää edellytetä, että jollakin osapuolella on oltava jäsenvaltiossa ”kotipaikka”, jotta oikeuspaikan valintaa koskeva sopimus voidaan tehdä.

lokakuuta 2007 allekirjoitettu yleissopimus) mukaisesti (kunhan riidoissa ei ole kyse elatusvelvoitteesta alle kahdeksantoista vuoden ikäiseen lapseen nähden).

331. Asetuksen 4 artiklan 2 kohdassa säädetään, että sopimus on tehtävä ”kirjallisesti”. Kirjalliseksi katsotaan myös ”kaikki sähköinen viestintä, josta jää sopimuksen pysyvä tallenne”.[125]

332. Yleissopimuksen 18 artiklan 2 kohdan a alakohdassa ja 20 artiklan 1 kohdan e alakohdassa[126] viitataan molemmissa osapuolten tekemiin oikeuspaikan valintaa koskeviin kirjallisiin sopimuksiin, joita on noudatettava, ”paitsi jos asia koskee lapsiin kohdistuvia elatusvelvoitteita”.

D. Asetuksen 5 artikla:[127] vastaajan saapuville tuloon perustuva toimivalta

333. Asetuksen 5 artiklan mukaan ”jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen, jos vastaaja vastaa kyseisessä tuomioistuimessa”, paitsi jos vastaaja on vastannut kiistääkseen toimivallan. Tämä vastaa yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan b alakohtaan sisältyvää välillistä toimivaltasääntöä.

E. Asetuksen 6 artikla:[128] toissijainen toimivalta

334. Asetuksen 6 artiklassa säädetään seuraavasta toimivaltaperusteesta: ”Jos mikään jäsenvaltion tuomioistuin ei ole toimivaltainen 3, 4 ja 5 artiklan nojalla ja jollei mikään sellaisen vuoden 2007 Luganon yleissopimuksen osapuolena olevan valtion tuomioistuin, joka ei ole jäsenvaltio, ole mainitun yleissopimuksen määräysten mukaan toimivaltainen, toimivaltaisia ovat sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jonka kansalaisia osapuolet[129] ovat.”

335. On syytä panna merkille, että toimivaltaisen viranomaisen on viran puolesta tutkittava 6 artiklan mukaisesti, onko mikään muu tuomioistuin toimivaltainen asetuksen 3, 4 tai 5 artiklan nojalla.

336. Yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan f alakohtaan sisältyvällä välillisellä toimivaltasäännöllä suljetaan erityisesti pois yksinomaan jonkin osapuolen kansalaisuuteen perustuva toimivalta (henkilöoikeudellista asemaa tai vanhempainvastuuta koskevissa asioissa), mutta yleissopimuksessa ei mainita mitään osapuolten yhteiseen kansalaisuuteen perustuvasta toimivallasta.[130]

F. Asetuksen 7 artikla: varatoimivalta

337. Asetuksen 7 artiklassa säädetään poikkeuksellisesta toimivaltaperusteesta seuraavaa: ”Jollei mikään jäsenvaltion tuomioistuin ole toimivaltainen 3, 4, 5 ja 6 artiklan nojalla, jäsenvaltion tuomioistuimet voivat poikkeustapauksissa käsitellä riita-asian, jos menettelyä ei voida olosuhteet huomioiden kohtuudella panna vireille tai toteuttaa tai jos se osoittautuu mahdottomaksi toteuttaa[131] kolmannessa valtiossa, johon riita-asialla on

---

[125] Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja 2 kohdassa käytetään periaatteessa vastaavia ilmaisuja kuin näissä säännöksissä määriteltäessä, mitä pidetään kirjallisena sopimuksena.
[126] Huomattakoon, että sopimusvaltio voi tehdä yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan e alakohtaa koskevia varaumia, kuten yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdassa määrätään.
[127] Asetuksen 5 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 24 artiklaa.
[128] Bryssel I -asetuksessa ei ole asetuksen 6 artiklaa vastaavaa artiklaa.
[129] Huomattakoon, että 6 artiklassa ei säädetä, että osapuolen tai osapuolten kansalaisuus olisi osoitettava kokeella tai vahvistettava muutoin todelliseksi (esimerkiksi joissakin jäsenvaltioissa, kun osapuolella on kaksoiskansalaisuus) ennen tämän toimivaltasäännön soveltamista.
[130] Koska molempien osapuolten yhteistä kansalaisuutta ei mainita yleissopimuksen 20 artiklassa, jossa määritellään päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteet, asetuksen mukainen toissijainen toimivalta saattaisi aiheuttaa ongelmia tämän toimivaltaperusteen mukaisesti tehtyjen päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon yhteydessä muissa yleissopimuksen sopimusvaltioissa. Toimivaltaisten viranomaisten kannattaa pitää tämä mielessä, jos heidän antamansa tai muuttamansa päätös on tarkoitus tunnustaa ja/tai panna täytäntöön sellaisessa yleissopimuksen sopimusvaltiossa, jossa asetusta ei sovelleta.
[131] Esimerkiksi Alankomaiden siviiliprosessilain 9 §:n b momentin mukaan alankomaalainen tuomioistuin voi ilmoittaa, että se on asiassa toimivaltainen, jos oikeudenkäynti on mahdoton toteuttaa Alankomaiden

läheinen liittymä. Riita-asialla on oltava riittävä liittymä siihen jäsenvaltioon, jonka tuomioistuimessa asia pannaan vireille.” Yleissopimuksessa ei ole vastaavaa välillistä toimivaltasääntöä.[132]

338. Ennen asetuksen 7 artiklan mukaisen toimivallan käyttämistä tuomareiden on tarkasteltava, täyttyvätkö seuraavat kaksi asetuksen mukaista edellytystä: ensinnäkin, että menettelyä ei voida panna vireille tai toteuttaa taikka menettelyn toteuttaminen on mahdotonta kolmannessa valtiossa, johon riita-asialla on läheinen liittymä, ja toiseksi, että riita-asialla on ”riittävä liittymä” siihen tuomioistuimeen, jossa asia pannaan vireille.

G. Asetuksen 8 artikla: menettelyn rajat

339. Asetuksen 8 artikla, jonka otsikko on ”Menettelyn rajat”, on muutamia pieniä eroja lukuun ottamatta periaatteessa samanlainen kuin samoin otsikoitu yleissopimuksen 18 artikla. Lisäksi asetuksen 8 artiklan säännöksissä todetaan, että artiklan mukaisia sääntöjä sovelletaan, jos päätös on tehty ”vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen osapuolena olevassa valtiossa” tai jäsenvaltiossa.

340. Asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa esitetään pääsääntö, jonka mukaan jäsenvaltiossa tai yleissopimuksen osapuolena olevassa valtiossa, jossa velkojan asuinpaikka on, tehdyn päätöksen muuttamiseksi tai uuden päätöksen saamiseksi ei voida panna vireille menettelyä muussa jäsenvaltiossa niin kauan kuin velkojan asuinpaikka on edelleen valtiossa, jossa päätös tehtiin. Yleissopimuksessa tätä säännöstä vastaa 18 artiklan 1 kohta.

341. Asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa, joka vastaa yleissopimuksen 18 artiklan 2 kohtaa, esitetään neljä poikkeusta pääsäännöstä.

342. Ensinnäkin menettelyn rajoja ei sovelleta, jos osapuolet ovat sopineet asetuksen 4 artiklan mukaisesti, että kyseisen muun jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia. Asetuksen 4 artiklassa määritellään osapuolten tekemään oikeuspaikan valintaa koskevaan sopimukseen sovellettavat rajoitukset (ks. edellä oleva tarkastelu).[133] Toiseksi, jos velkojan katsotaan hyväksyneen 5 artiklan mukaisesti kyseisen muun jäsenvaltion tuomioistuimien toimivallan (ks. edellä oleva tarkastelu).[134] Kolmanneksi, jos sellaisen alkuperävaltion toimivaltainen viranomainen, joka on vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen osapuoli, ei voi käyttää tai kieltäytyy käyttämästä toimivaltaansa päätöksen muuttamiseksi tai uuden päätöksen tekemiseksi.[135] Neljänneksi, jos vuoden 2007 Haagin yleissopimuksen osapuolena olevassa alkuperävaltiossa tehtyä päätöstä ei voida tunnustaa tai julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi jäsenvaltiossa, jossa menettely aiotaan panna vireille.[136]

---

ulkopuolella. Oikeuskäytännön mukaan mahdottomuuden käsitteen on tulkittu tarkoittavan sekä tosiasiallista (esimerkiksi sisällissota, luonnonkatastrofi) että oikeudellista (esimerkiksi tiettyjä etnisiä ryhmiä syrjivät lait) mahdottomuutta.

[132] Näin ollen myös tämä toimivaltaperuste saattaisi aiheuttaa ongelmia sen mukaisesti Euroopan unionin jäsenvaltioissa tehtyjen päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon yhteydessä muissa yleissopimuksen sopimusvaltioissa, jos säännöksen mukainen ”riittävä liittymä” siihen tuomioistuimeen, jossa asia pannaan vireille, ei vastaa jotakin yleissopimuksen 20 artiklassa luetelluista tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteista. Toimivaltaisten viranomaisten kannattaa pitää tämä mielessä, jos heidän antamansa tai muuttamansa päätös on tarkoitus tunnustaa ja/tai panna täytäntöön sellaisessa yleissopimuksen sopimusvaltiossa, jossa asetusta ei sovelleta.

[133] Vastaavassa yleissopimuksen 18 artiklan 2 kohdan a alakohdassa yleissopimuksen mukainen poikkeus esitetään seuraavasti: ”jos osapuolet ovat tehneet kirjallisen sopimuksen, jonka mukaan kyseisen muun sopimusvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia, paitsi silloin kun asia koskee lapsiin kohdistuvia elatusvelvoitteita”.

[134] Vastaavassa yleissopimuksen 18 artiklan 2 kohdan b alakohdassa yleissopimuksen mukainen poikkeus esitetään seuraavasti: ”jos velkoja hyväksyy kyseisen muun sopimusvaltion tuomioistuimien toimivallan joko nimenomaisesti tai vastaamalla pääasiaan kiistämättä toimivaltaa ensimmäisen tilaisuuden tullen”.

[135] Vastaavassa yleissopimuksen 18 artiklan 2 kohdan c alakohdassa yleissopimuksen mukainen poikkeus esitetään seuraavasti: ”jos alkuperävaltion toimivaltainen viranomainen ei voi käyttää tai kieltäytyy käyttämästä toimivaltaansa päätöksen muuttamiseksi tai uuden päätöksen tekemiseksi”.

[136] Vastaavassa yleissopimuksen 18 artiklan 2 kohdan d alakohdassa yleissopimuksen mukainen poikkeus esitetään seuraavasti: ”jos alkuperävaltiossa tehtyä päätöstä ei voida tunnustaa tai julistaa

H. Asetuksen 9 artikla:[137] asian vireillepano tuomioistuimessa

343. Asetuksen 9 artiklassa tarkennetaan, milloin asian katsotaan asetuksen mukaan ”olevan vireillä” tuomioistuimessa, eli joko ajankohtana, jona asianmukaiset asiakirjat jätetään tuomioistuimeen, tai jos asiakirjat on annettava tiedoksi ennen tätä, ajankohtana, jona tiedoksiannosta vastaava viranomainen ottaa asiakirjat vastaan.[138]

I. Asetuksen 10 artikla:[139] toimivallan tutkiminen

344. Asetuksen 10 artiklassa täsmennetään, että jos tuomioistuimessa vireille pantu kanne koskee asiaa, jossa tuomioistuin ei ole toimivaltainen, sen ”on omasta aloitteestaan ilmoitettava, ettei sillä ole toimivaltaa”.[140]

J. Asetuksen 11 artikla:[141] tutkittavaksi ottamisen edellytysten tutkiminen

345. Asetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan asian käsittely on keskeytettävä jäsenvaltiossa (joka on asianmukaisesti toimivaltainen), jos vastaaja, jonka asuinpaikka on muussa valtiossa, ei tule saapuville, jotta vastaajalle voidaan ilmoittaa menettelystä asianmukaisesti ja toimittaa asianmukaiset asiakirjat riittävän ajoissa, jotta hän voi vastata asiassa, tai jotta voidaan varmistaa, että on toteutettu kaikki nämä toimenpiteet. Asetuksen 11 artiklan 2 ja 3 kohta sisältävät vaihtoehtoiset säännökset, joita sovelletaan, jos asiakirjat on toimitettava asetuksen (EY) N:o 1393/2007 (*asetus oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa*) tai *oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 15 päivänä marraskuuta 1965 tehdyn Haagin yleissopimuksen* mukaisesti. (Asiakirjojen tiedoksiantoa ulkomailla käsitellään tarkemmin luvun 3 osan II jaksossa IX.)

346. Vaikka yleissopimuksessa ei ole määräystä, jonka mukaan asian käsittely olisi keskeytettävä edellä kuvaillussa tilanteessa, yleissopimuksen 22 artiklan e kohdassa määrätään perusteesta, jonka mukaan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä, jos vastaaja ”ei ole ollut läsnä eikä edustettuna” ja hänelle ei ollut ilmoitettu menettelystä asianmukaisella tavalla (i) tai vastaajalle ei ollut ilmoitettu päätöksestä asianmukaisella tavalla eikä hänellä ollut mahdollisuutta riitauttaa se tai hakea siihen muutosta (ii).

K. Asetuksen 12 artikla:[142] vireilläolo ja 13 artikla:[143] toisiinsa liittyvät kanteet

347. Asetuksessa on 12 ja 13 artiklassa kaksi säännöstä, jotka koskevat eri jäsenvaltioissa samojen osapuolten välillä vireille pantuja samaa ”asiaa koskevia kanteita” ja eri jäsenvaltioissa vireille pantuja ”toisiinsa liittyviä kanteita” (kanteita, joiden ”välillä on niin läheinen yhteys, että kanteiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä näyttää tarpeelliselta, jotta kanteiden ratkaiseminen erillään ei johtaisi ristiriitaisiin ratkaisuihin”). Molempien säännösten mukaan se tuomioistuin, jossa kanne on pantu vireille ensimmäisenä, on toimivaltainen.

---

täytäntöönpanokelpoiseksi sopimusvaltiossa, jossa menettely päätöksen muuttamiseksi tai uuden päätöksen saamiseksi aiotaan panna vireille”.

[137] Asetuksen 9 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 30 artiklaa ja Bryssel II a -asetuksen 16 artiklaa.

[138] Yleissopimuksessa ei ole vastaavaa määräystä.

[139] Asetuksen 10 artikla vastaa Bryssel II a -asetuksen 17 artiklaa.

[140] Yleissopimuksessa ei ole vastaavaa määräystä.

[141] Asetuksen 11 artikla vastaa Bryssel II a -asetuksen 18 artiklaa.

[142] Asetuksen 12 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 27 artiklaa ja *tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn yleissopimuksen* (jäljempänä ’Brysselin yleissopimus’) 21 artiklaa.

[143] Asetuksen 13 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 28 artiklaa.

348. Yleissopimuksessa on yksi määräys (tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteita koskevan 22 artiklan c kohta), joka koskee vireilläoloa. Päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä, jos ”pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaisessa on jo aikaisemmin pantu vireille samojen osapuolten välinen menettely, joka koskee samaa asiaa”.

L. Asetuksen 14 artikla:[144] väliaikaiset toimenpiteet ja turvaamistoimet

349. Asetuksen 14 artiklassa säädetään erityisesti, että jäsenvaltion lain mukaisia väliaikaisia toimenpiteitä (tai turvaamistoimia) voidaan pyytää jäsenvaltioilta myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.[145] (Väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia käsitellään tarkemmin käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa VIII.)

350. Yleissopimuksessa ei ole asetuksen 14 artiklaa vastaavaa määräystä, mutta yleissopimuksessa määrätään keskusviranomaisen välityksellä tehtävistä pyynnöistä. Yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan i alakohdan mukaan keskusviranomaiset ”toteuttavat kaikki tarvittavat” yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin hakemuksiin liittyvät ”toimenpiteet sellaisten menettelyjen vireille panemiseksi tai vireillepanon helpottamiseksi, joita tarvitaan luonteeltaan alueellisten väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi ja joiden tarkoituksena on varmistaa vireillä olevan elatushakemuksen päätökseen saattaminen”. Lisäksi yleissopimuksen 7 artiklan (”Erityisiä toimenpiteitä koskevat pyynnöt”) 1 kohdan nojalla keskusviranomaiset voivat esittää toisille keskusviranomaisille pyyntöjä, jotka voivat koskea myös 6 artiklan 2 kohdan i alakohdan mukaisia väliaikaisia toimenpiteitä, jos hakemusta ei ole vireillä. Lisäksi 7 artiklan 2 kohdassa määrätään, että keskusviranomainen voi toisen keskusviranomaisen pyynnöstä toteuttaa erityisiä toimenpiteitä (myös tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet) myös sellaisen pyynnön esittävässä valtiossa vireillä olevan asian yhteydessä, jolla on ”kansainvälinen ulottuvuus”.

---

[144] Asetuksen 14 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 31 artiklaa ja Brysselin yleissopimuksen 24 artiklaa.

[145] Huomattakoon, ettei asetuksessa mainita mitään siitä, mitä lakia väliaikaisiin toimenpiteisiin olisi sovellettava. Ei myöskään ole selvää, sisältyvätkö väliaikaiset toimenpiteet vuoden 2007 Haagin pöytäkirjan (ks. luku 5) soveltamisalaan sen 11 artiklan mukaisesti. Väliaikaisiin toimenpiteisiin sovellettava laki on joissakin valtioissa tuomioistuimen harkintavaltaan kuuluva asia.

Luku 5 – Sovellettava laki vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan

A. Vuoden 2007 yleissopimus ja sovellettavasta laista tehty vuoden 2007 Haagin pöytäkirja

351. Haagin yleissopimuksessa ei ole kokonaisvaltaisia sovellettavaa lakia koskevia sääntöjä. *Elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23 päivänä marraskuuta 2007 tehty Haagin pöytäkirja* (”pöytäkirja”) on itsenäinen kansainvälinen väline, joka liittyy vuoden 2007 yleissopimukseen ja on sen mukainen, sillä näistä kahdesta välineestä neuvoteltiin ja ne hyväksyttiin samanaikaisesti. Erityisesti yleissopimuksen sopimusvaltioita kehotetaan liittymään myös pöytäkirjan sopimuspuoliksi. Mikä tahansa valtio voi kuitenkin liittyä pöytäkirjan sopimuspuoleksi. Tilataulukko pöytäkirjan sopimusvaltioista on saatavilla Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”Conventions” / ”Convention 39” / ”Status table” tai kohdassa ”International Protection of Children” / ”Protocol of Maintenance”.

352. Kansainvälisiä elatusapuasioita käsittelevien toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] on ensimmäiseksi tarkistettava, onko heidän valtionsa pöytäkirjan sopimuspuoli.[146] Jos valtio on pöytäkirjan sopimuspuoli, elatusapuasioihin sovellettava laki määräytyy pöytäkirjan mukaan, kun on kyse yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista elatusapupäätöksen saamista (ks. luku 10) ja muuttamista (ks. luku 11) koskevista hakemuksista tai suorista pyynnöistä. Yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin hakemuksiin tai pyyntöihin ei yleensä sovelleta pöytäkirjaa, koska sovellettavaa lakia koskevat kysymykset on ratkaistu päätöksen alkuperävaltiossa.[147] Jos toimivaltaisen viranomaisen valtio ei ole pöytäkirjan sopimusvaltio eikä valtio, jossa pöytäkirjaa sovelletaan (ks. jäljempänä oleva jakso B), elatusapupäätöksiin sovelletaan oikeuspaikan (eli pyynnön vastaanottavan valtion) lakia, myös kansainvälistä yksityisoikeutta koskevia sääntöjä.

353. Lisäksi on kuitenkin pidettävä mielessä, että yleissopimukseen sisältyy muutamia erityisiä sovellettavaa lakia koskevia sääntöjä, jotka liittyvät a) julkisen sektorin elimen oikeuteen toimia velkojan sijasta tai vaatia korvausta velkojalle elatusavun sijasta maksetusta suorituksesta (36 artiklan 2 kohta), b) elatusvelvoitteen kestoon ja elatusmaksurästien täytäntöönpanon vanhentumisaikaan (32 artiklan 4 ja 5 kohta) sekä c) lapsen oikeuteen saada elatusapua tietyissä rajoitetuissa tilanteissa (20 artiklan 5 kohta).

354. Jäljempänä jaksossa C esitellään pöytäkirjan määräykset.

355. Lisäksi toimivaltaisten viranomaisten olisi pidettävä mielessä, että vaikkei pöytäkirja olisi voimassa heidän valtiossaan, jokin elatusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevista useista vanhemmista Haagin yleissopimuksista saattaa olla voimassa.[148]

B. Vuoden 2009 asetus ja sovellettavasta laista tehty vuoden 2007 Haagin pöytäkirja

356. *Elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn Haagin pöytäkirjan tekemisestä Euroopan yhteisön toimesta 30 päivänä marraskuuta*

---

[146] Pöytäkirjaa [sovelletaan] [ei sovelleta] [valtiossa (valtion nimi]. Ks. myös tämän luvun jakso B.

[147] Pöytäkirjaa on tietysti kuitenkin saatettu soveltaa alkuperävaltiossa. Ks. myös yleissopimuksen 32 artiklan 4 ja 5 kohta, jotka koskevat yleissopimuksen mukaiseen täytäntöönpanoon liittyviä sovellettavaa lakia koskevia kysymyksiä.

[148] *Lasten elatusapuun sovellettavasta laista 24 päivänä lokakuuta 1956 tehty Haagin yleissopimus* ja *elatusapuun sovellettavasta laista 2 päivänä lokakuuta 1973 tehty Haagin yleissopimus* (jäljempänä ‘vuoden 1973 yleissopimus’). Tilataulukko näiden välineiden sopimusvaltioista on saatavilla Haagin konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”Conventions” / ”Convention 8” tai ”Convention 24” / ”Status table”.

2009 tehdyllä neuvoston päätöksellä (2009/941/EY) Euroopan yhteisön neuvosto (joksi neuvostoa silloin kutsuttiin) hyväksyi pöytäkirjan Euroopan yhteisön muiden jäsenvaltioiden paitsi Tanskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan puolesta.[149]

357. Pöytäkirjaa on sovellettu siihen osallistuvissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, [myös] [valtiossa (valtion nimi)], 18. kesäkuuta 2011 lähtien.[150] On myös syytä panna merkille, että pöytäkirjalla on taannehtiva vaikutus eli sitä sovelletaan elatusapuun, jota on haettu jäsenvaltioissa ennen pöytäkirjan soveltamisen aloittamista.[151]

358. Asetuksen III luvussa oleva 15 artikla on asetuksen pääasiallinen sovellettavaa lakia koskeva artikla. Siinä säädetään, että elatusvelvoitteisiin sovellettava laki määräytyy vuoden 2007 Haagin pöytäkirjan mukaisesti niiden jäsenvaltioiden osalta, joita tämä väline sitoo.[152]

359. Kuten jäljempänä selitetään yksityiskohtaisesti (ks. luku 8) asetuksen IV luvun 1 jaksoon sisältyviä sääntöjä, jotka koskevat toisessa valtiossa tehtyjen päätösten tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvästä eksekvatuurimenettelystä luopumista, sovelletaan sellaisissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, joita pöytäkirja sitoo (kaikissa jäsenvaltioissa Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Tanskaa lukuun ottamatta).

C. Pöytäkirjan soveltaminen ja määräykset

360. Jäljempänä esitellään lyhyesti pöytäkirjan tärkeimmät määräykset. Toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] kannattaa tutustua pöytäkirjan tekstiin ja pöytäkirjan selitysmuistioon saadakseen tarkempia tietoja. Selitysmuistio on saatavilla Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”Conventions” / ”Convention 39” / ”HCCH Publications”.

1. Universaalinen soveltaminen

361. Toisin kuin vuoden 2007 yleissopimuksella, jota sovelletaan vain sopimusvaltioiden välisissä suhteissa, pöytäkirjalla on kaikkiin kohdistuva vaikutus.[153] Näin ollen pöytäkirjan sopimusvaltioiden tai sitä soveltavien valtioiden toimivaltaiset viranomaiset soveltavat pöytäkirjan määräyksiä silloinkin, kun sovellettava laki on muun kuin sopimusvaltion laki.[154] Käytännössä pöytäkirjan kaikkia koskeva luonne tarkoittaa sitä, että pöytäkirja voi olla hyödyksi monille sellaisille velkojille, joilla on kotipaikka sellaisessa valtiossa, joka ei ole pöytäkirjan osapuoli. Esimerkiksi velkoja, joka asuu valtiossa, jossa pöytäkirjaa ei sovelleta, ja joka panee vireille menettelyn valtiossa, jossa pöytäkirjaa sovelletaan (esimerkiksi valtiossa, jossa velallisella on kotipaikka), hyötyy pöytäkirjassa vahvistettujen velkojalle edullisten yhdenmukaisten sääntöjen soveltamisesta.

---

[149] Ks. *elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn Haagin pöytäkirjan tekemisestä Euroopan yhteisön toimesta 30 päivänä marraskuuta 2009 tehdyn neuvoston päätöksen (2009/941/EY)* johdanto-osan 11 ja 12 kappale sekä 3 artikla. Neuvoston päätöksen johdanto-osan 5 kappaleessa todetaan seuraavaa: ”Yhteisöllä on yksinomainen toimivalta kaikissa pöytäkirjan alaan kuuluvissa asioissa.”

[150] Ks. edellinen alaviite, 4 artikla.

[151] Ks. edellinen alaviite, 5 artikla.

[152] On syytä panna merkille, että asetuksen 15 artiklan avulla pöytäkirja sisällytetään Euroopan unionin lainsäädäntöön, joten pöytäkirjaa soveltavat toimivaltaiset viranomaiset voivat esittää ennakkoratkaisukysymyksiä Euroopan unionin tuomioistuimelle.

[153] Pöytäkirjan 2 artikla.

[154] Huomattakoon, että sellaisten sopimusvaltioiden osalta, jotka ovat sekä vuoden 1973 yleissopimuksen että pöytäkirjan sopimusvaltioita, niiden suhteissa muihin vuoden 1973 yleissopimuksen sopimusvaltioihin, jotka eivät ole vuoden 2007 pöytäkirjan osapuolia, voi nousta esiin näiden kahden välineen samanaikaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Erityisesti Japani, Turkki ja Sveitsi ovat sellaisia vuoden 1973 yleissopimuksen sopimusvaltioita, jotka eivät ole vielä pöytäkirjan osapuolia, joten sellaisissa tapauksissa, joihin nämä valtiot liittyvät, saattaa nousta esiin kysymys, kumman välineen kaikkia koskevat sovellettavaa lakia koskevat säännöt saavat etusijan, uuden pöytäkirjan vai vuoden 1973 yleissopimuksen säännöt. Alan kirjallisuudessa asiasta on erimielisyyttä. Ks. pöytäkirjan selitysmuistion 194–197 kohdassa oleva tarkastelu. [Valtio (valtion nimi] [on] [ei ole] liittynyt vuoden 1973 yleissopimukseen.

2. Pöytäkirjan soveltamisala

362. Pöytäkirjaa sovelletaan useammanlaisiin elatusvelvoitteisiin kuin vuoden 2007 yleissopimusta, sillä pöytäkirjassa määrätään laista, jota sovelletaan mistä tahansa perhesuhteesta johtuviin elatusvelvoitteisiin, eikä pöytäkirjaan saa tehdä varaumia.[155] Pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvat kaikki perhe-, sukulaisuus-, avio- tai sivusukulaisuussuhteesta johtuvat elatusvelvoitteet[156], joten sen soveltamisala vastaa asetuksen soveltamisalaa. Pöytäkirjassa ei määritellä termiä ”perhesuhde” eikä muita termejä. Toimivaltaisten viranomaisten olisi näitä termejä ja pöytäkirjaa tulkitessaan otettava huomioon pöytäkirjan kansainvälinen luonne sekä pyrkimys yhdenmukaisuuteen sen soveltamisessa.[157]

363. Pöytäkirjassa on puolustusta koskeva erityissääntö, joka pienentää osittain sen laajaa soveltamisalaa.[158] Elatusvelvollinen (velallinen) voi kiistää elatusapuun oikeutetun (velkojan) vaateen sillä perusteella, että kyseistä velvollisuutta ei ole sen valtion lainsäädännön nojalla, jossa elatusvelvollisen asuinpaikka on, eikä sen valtion lainsäädännön nojalla, jonka kansalaisia molemmat asianosaiset ovat, jos sellainen on. Erityissääntöä sovelletaan, kun kyseessä ovat muut kuin vanhemman ja lapsen suhteesta lapseen nähden johtuvat elatusvelvoitteet ja aviopuolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäiset elatusvelvoitteet.

364. Lopuksi todettakoon, että pöytäkirjan nojalla määräytyvän lain soveltamisesta voidaan kieltäytyä, jos ”sen vaikutukset olisivat selvästi vastoin tuomioistuinvaltion oikeusjärjestyksen perusteita”.[159]

3. Sovellettavan lain ala

365. Pöytäkirjassa on luettelo asioista, jotka määräytyvät sovellettavan lain perusteella (luettelo ei ole tyhjentävä). Niitä ovat esimerkiksi seuraavat: voiko elatusapuun oikeutettu vaatia elatusapua ja jos voi, missä määrin ja keneltä; missä määrin elatusapuun oikeutettu voi vaatia elatusapua takautuvasti; elatusavun määrän laskentaperuste ja indeksointi; kuka on oikeutettu panemaan elatusapumenettelyn vireille, lukuun ottamatta kysymyksiä, jotka liittyvät oikeudenkäyntikelpoisuuteen ja edustamiseen oikeudenkäynnissä; vanhentumis- tai määräajat; elatusvelvollisen velvoitteen laajuus, jos julkisyhteisö vaatii korvausta elatusapuun oikeutetulle elatusavun sijasta suoritetusta etuudesta.[160]

4. Yleissääntö sovellettavasta laista

366. Pöytäkirjan mukaisen sovellettavaa lakia koskevan yleissäännön mukaan sovelletaan elatusapuun oikeutetun asuinpaikan lakia.[161] Yleissäännön etuina ovat se, että elatusvelvoitteen olemassaolo ja määrä voidaan määrätä ottaen huomioon sen maan sosiaalisen ympäristön oikeudellinen ja tosiasiallinen tilanne, jossa elatusapuun oikeutettu asuu, että voidaan varmistaa samassa maassa asuvien elatusapuun oikeutettujen tasapuolinen kohtelu ja että voidaan valita sovellettava laki, joka on usein tuomioistuinvaltion laki.

5. Tiettyjä elatusapuun oikeutettuja suosivat erityissäännöt

367. Pöytäkirjassa on tiettyjä ”porrastettuja” toissijaisia sovellettavaa lakia koskevia sääntöjä, joiden avulla on tarkoitus suosia tiettyjä elatusapuun oikeutettuja.[162] Erityissäännöt perustuvat elatusapuun oikeutetun etuun, ja niiden tarkoituksena on

[155] Pöytäkirjan 27 artikla.
[156] Pöytäkirjan 1 artiklan 1 kohta.
[157] Pöytäkirjan 20 artikla.
[158] Pöytäkirjan 6 artikla.
[159] Pöytäkirjan 13 artikla.
[160] Pöytäkirjan 11 artikla.
[161] Pöytäkirjan 3 artikla.
[162] Pöytäkirjan 4 artikla.

varmistaa, että elatusapuun oikeutetulla on aina parhaat mahdolliset mahdollisuudet saada elatusapua.

368. Erityissäännöistä hyötyviä elatusapuun oikeutettuja ovat: a) lapset, joille vanhemmat ovat velvollisia maksamaan elatusapua (lapsen iästä riippumatta), b) alle 21-vuotiaat henkilöt, joille muut kuin vanhemmat ovat velvollisia maksamaan elatusapua (paitsi jos elatusvelvoitteet johtuvat aviopuolisoiden, entisten puolisoiden tai pätemättömäksi julistetun avioliiton osapuolten välisestä suhteesta) ja c) vanhemmat, joille lapset ovat velvollisia maksamaan elatusapua.[163]

369. Pöytäkirjassa määrätään, että jos johonkin edellä olevista ryhmistä kuuluva elatusapuun oikeutettu ei kykene saamaan sovellettavaa lakia koskevan yleissäännön nojalla elatusapua, sovelletaan tuomioistuinvaltion lakia.[164] Lisäksi pöytäkirjassa määrätään, että jos elatusapuun oikeutettu on saattanut asian sen valtion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka, sovelletaan tuomioistuinvaltion lakia. Jos elatusapuun oikeutettu ei kuitenkaan voi saada elatusapua elatusvelvolliselta tämän lain nojalla, sovelletaan elatusapuun oikeutetun asuinpaikan lakia.[165] Lopuksi 4 artiklassa määrätään, että jos elatusapuun oikeutettu ei voi saada elatusapua elatusvelvolliselta yleissäännön eikä täydentävien sääntöjen nojalla, sovelletaan sen valtion lakia, jonka kansalainen kumpikin on, jos sellainen on.[166]

6. Puolisoihin ja entisiin puolisoihin sovellettava erityissääntö

370. Pöytäkirjassa on erityissääntö, joka koskee aviopuolisoiden, entisten puolisoiden tai pätemättömäksi julistetun avioliiton osapuolten välisiä elatusvelvollisuuksia.[167] Poiketen aiemmasta vuoden 1973 yleissopimuksesta, jonka 8 artiklan mukaan sovelletaan avioeroon sovellettua lakia,[168] pöytäkirjan mukaan sovelletaan periaatteessa sen valtion lakia, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on. Tosin pöytäkirjaan sisältyy poikkeuslauseke.

371. Kumpi tahansa osapuolista voi vastustaa sen valtion lain soveltamista, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on, minkä jälkeen sen tuomioistuimen tai viranomaisen, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, on tutkittava, liittyykö heidän avioliittonsa läheisemmin jonkin toisen valtion lakiin (esimerkiksi sen valtion lakiin, jossa oli heidän viimeinen yhteinen asuin- tai kotipaikkansa, jonka kansalaisia he ovat, jossa heidän avioliittonsa solmittiin tai jossa heidän asumus- tai avioeroasiansa käsiteltiin). Pöytäkirjassa mainitaan tässä yhteydessä erityisesti se valtio, jossa oli heidän viimeinen yhteinen asuinpaikkansa.[169]

7. Sovellettavan lain valinta osapuolten kesken

372. Pöytäkirjassa on uusia piirteitä, jotka suojaavat tietyin rajoituksin sopimusvapauteen liittyviä toimenpiteitä elatusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia valittaessa.

373. Ensinnäkin osapuolet voivat tehdä ”menettelyä koskevia sopimuksia” valitakseen sovellettavaksi laiksi tiettyä menettelyä varten kyseisen tuomioistuinvaltion lain.[170] Tätä määräystä sovelletaan vain, kun elatusapuun oikeutettu on saattanut tai aikoo saattaa elatusvaateen tietyn tuomioistuimen tai viranomaisen käsiteltäväksi.

374. Toiseksi osapuolet voivat tehdä milloin tahansa sopimuksia elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista, myös ennen riidan syntymistä tai menettelyn aikana, aina siihen

[163] Pöytäkirjan 4 artiklan 1 kohta.
[164] Pöytäkirjan 4 artiklan 2 kohta.
[165] Pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohta.
[166] Pöytäkirjan 4 artiklan 4 kohta.
[167] Pöytäkirjan 5 artikla.
[168] Ks. edellä oleva alaviite 148.
[169] Pöytäkirjan 5 artikla.
[170] Pöytäkirjan 7 artikla.

asti, kunnes he haluavat purkaa sopimuksensa tai muuttaa sitä.[171] Osapuolet saavat valita vain sellaisen valtion lain, jonka kansalainen jompikumpi osapuolista on, sen valtion lain, jossa jommankumman osapuolen asuinpaikka on, tai lain, jonka osapuolet ovat valinneet sovellettavaksi tai jota tosiasiassa sovelletaan heidän varallisuussuhteisiinsa taikka heidän avio- tai asumuseroonsa.[172]

375. Elatusapuun oikeutetun suojaamiseksi tällaisia yleisiä sopimuksia rajoitetaan merkittävästi. Sovellettavan lain valintaa koskevat sopimukset, jotka koskevat alle kahdeksantoista vuoden ikäisen lapsen elatusapua tai sellaisen aikuisen elatusapua, joka henkilökohtaisten kykyjensä alentumisen tai riittämättömyyden vuoksi ei pysty ajamaan omia etujaan, ovat kiellettyjä.[173]

376. Osapuolten mahdollisuutta valita sovellettava laki on rajoitettu myös silloin, kun on kyse siitä, voiko elatusapuun oikeutettu luopua oikeudestaan elatusapuun.[174] Mahdollisuuteen luopua oikeudesta elatusapuun ja luopumisen edellytyksiin sovelletaan sen valtion lakia, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on valinnan tekohetkellä.

377. Pöytäkirjassa edellytetään myös, että osapuolet ovat valinnan tekohetkellä saaneet kaikki tiedot ja olleet täysin tietoisia valintansa seurauksista. Muutoin tuomioistuin tai viranomainen, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, voi jättää soveltamatta valittua lakia, jos sen soveltaminen ”johtaisi minkä tahansa osapuolen kannalta selvästi epäoikeudenmukaisiin tai kohtuuttomiin seurauksiin”.[175]

8. Julkisyhteisöt

378. Pöytäkirjan mukaan julkisyhteisön oikeuteen vaatia korvausta elatusapuun oikeutetulle elatusavun sijasta suoritetusta etuudesta sovelletaan lakia, jonka alainen kyseinen julkisyhteisö on.[176]

9. Elatusavun määrän määrittäminen

379. Todettakoon lopuksi, että pöytäkirjaan sisältyy aineellinen määräys[177], jota sopimusvaltion tai pöytäkirjaa soveltavan valtion viranomaisten on sovellettava riippumatta siitä, onko sovellettava laki toisen valtion vai tuomioistuinvaltion laki. Säännön mukaan elatusapuun oikeutetun tarpeet ja elatusvelvollisen varallisuus sekä elatusapuun oikeutetulle säännöllisten elatusmaksujen sijasta mahdollisesti maksettu korvaus (kertakorvaus) on otettava huomioon elatusavun määrää määritettäessä, vaikka sovellettavassa laissa toisin säädettäisiin.

[171] Pöytäkirjan 8 artikla.
[172] Pöytäkirjan 8 artiklan 1 kohta.
[173] Pöytäkirjan 8 artiklan 3 kohta.
[174] Pöytäkirjan 8 artiklan 4 kohta.
[175] Pöytäkirjan 8 artiklan 5 kohta.
[176] Pöytäkirjan 10 artikla.
[177] Pöytäkirjan 14 artikla.

Luku 6 – Ulkomaista lainsäädäntöä koskevien tietojen etsiminen ja varmistaminen

A. Johdanto

380. Yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan kuuluvia kansainvälisiä elatusapuasioita käsittelevien toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] on toisinaan sovellettava ulkomaista lainsäädäntöä ja/tai varmistettava sitä koskevia tietoja. Sovellettavaan lakiin liittyviä kysymyksiä ja tilanteita, joissa voi olla tarpeen tutustua ulkomaisen lainsäädännön sisältöön yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisen yhteydessä, käsitellään luvussa 5.

B. Maailman ja Euroopan unionin valtioiden lainsäädäntöä koskevien tietojen etsiminen

1. Vuoden 2007 yleissopimuksen mukainen maaprofiili

381. Yleissopimuksen 57 artiklan mukaan kunkin sopimusvaltion on toimitettava Haagin konferenssin pysyvälle toimistolle tiettyjä tietoja lainsäädännöstä, menettelyistä ja toimenpiteistä, joita toteutetaan yleissopimuksen panemiseksi täytäntöön, sekä kuvaus siitä, miten valtiossa käsitellään elatusapupäätösten saamista, tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia pyyntöjä.[178]

382. Sopimusvaltiot voivat käyttää tietojen toimittamiseen Haagin konferenssin suosittamaa ja julkaisemaa maaprofiililomaketta. Yleissopimuksen 57 artiklan 1 kohdan a alakohdassa edellytetään erityisesti, että sopimusvaltioiden on toimitettava ”elatusvelvoitteita koskevan kansallisen lainsäädännön ja menettelyjen kuvaus” (joka on maaprofiilin jaksossa III).

383. Sekä maaprofiili että muut tiedot, joita sopimusvaltio on mahdollisesti toimittanut 57 artiklan nojalla, ovat saatavilla Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkkosivustolla osoitteessa < www.hcch.net > kohdassa ”International Protection of Children” / ”Recovery of Maintenance”.

2. Vuoden 2009 asetuksen mukaiset tiedot kansallisesta lainsäädännöstä ja menettelyistä

384. Euroopan unionin jäsenvaltioiden on asetuksen (70 ja 71 artiklan) mukaan toimitettava siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudelliselle verkostolle[179] samanlaisia tietoja kuin yleissopimuksessa edellytetään ja pidettävä tiedot jatkuvasti ajan tasalla. Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston verkkosivustolla on seuraavassa osoitteessa erityinen elatusapua koskeva osio, jossa on linkkejä maakohtaisiin elatusapuasioita koskeviin tietoihin:[180]

< http://ec.europa.eu/civiljustice/maintenance_claim/maintenance_claim_gen_en.htm >

[178] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 683 kohta.
[179] *Neuvoston päätös 2001/470/EY siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston perustamisesta* (muutettu 18 päivänä kesäkuuta 2009 tehdyllä *Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä 568/2009/EY*).
[180] On syytä panna merkille, että on odotettavissa, että kyseiset tiedot siirretään Euroopan oikeusportaaliin, jonka osoite on < https://e-justice.europa.eu/home.do >.

3. Muita maailmanlaajuisia ja eurooppalaisia verkkotietolähteitä ulkomaista lainsäädäntöä koskevien tietojen etsimiseen ja varmistamiseen

385. Jäljempänä tässä jaksossa esitettävät linkit on tarkoitettu vain tietolähteiksi. Ne olivat tätä käsikirjaa laadittaessa tarkkoja linkkejä ja saattavat sisältää linkkejä valtioiden virallisiin oikeudellisiin tietoihin. Jäljempänä olevaan luetteloon on pyritty ottamaan mukaan sellaisia julkishallinnon elimiä, voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä ja akateemisia laitoksia, jotka asettavat lainsäädäntöä koskevia tietoja vapaasti saataville ja jotka tunnetaan laadukkaiden tietojen tarjoajina. Luettelo ei ole missään nimessä tyhjentävä. Jäljempänä luetelluilla verkkosivustoilla on yleensä kattavia oikeudellisia tietoja, jotka koskevat tiettyä oikeudenkäyttöaluetta, eivätkä verkkosivustot ole erikoistuneet elatusapuasioihin.

JOHDANTOJA MAAILMANLAAJUISIIN OIKEUDELLISIIN TIETOIHIN:

Maailmanlaajuisia tietosanakirjoja / oikeusjärjestelmien kartoitusta	• JurisPedia < http://en.jurispedia.org/index.php/Main_Page > • GlobaLex < http://www.nyulawglobal.org/Globalex/ > • JuriGlobe < http://www.juriglobe.ca/index.php >

LINKKEJÄ OIKEUDELLISIIN TIETOIHIN:

Kansainvälisiä tietokantoja	• World Legal Information Institute (WorldLII) < http://www.worldlii.org/ > • Global Legal Information Network (GLIN) < http://www.glin.gov/search.action >
Alueellisia tietokantoja	• Aasia, (Asian Legal Information Institute, AsianLII) < http://www.asianlii.org/ > • Kansainyhteisön jäsenet (CommonLII) < http://www.commonlii.org/ > • Euroopan oikeusportaali < https://e-justice.europa.eu/home.do?action > • EU:n viralliset julkaisut (EUR-Lex) < http://eur-lex.europa.eu/ > • Ranskankielisten maiden järjestön (OIF) jäsenet (Droit francophone) < http://droit.francophonie.org/ > • Tyynenmeren saaret (PacLII) < http://www.paclii.org/ > • Eteläinen Afrikka (SAFLII) < http://www.saflii.org/ > • Yhdistyneen kuningaskunnan merentakaiset alueet ja kruunun alaisuuteen kuuluvat alueet < http://www.worldlii.org/catalog/3144.html >
Kansallisia tietokantoja	• Australia (AustLII) < http://www.austlii.edu.au/ > • Itävalta (RechtsInformationsSystem) < http://www.ris.bka.gv.at/ > • Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti (British and Irish Legal Information Institute, BaiLII) < http://www.bailii.org/ > • Burkina Faso (JuriBurkina)

	< http://www.juriburkina.org/juriburkina/ > • Kanada (Canadian Legal Information Institute, CanLII) < http://www.canlii.org/ > • Kypros (CyLaw) < http://www.cylaw.org/index-en.html > • EU-maat (N-Lex) < http://eur-lex.europa.eu/n-lex/ > • Hongkong (HKLII) < http://www.hklii.org/ > • Intia (LII of India) < http://liiofindia.org/ > • Irlanti (IRLII) < http://www.ucc.ie/law/irlii/index.php > • Kenia (KLR) < http://www.kenyalaw.org/update/index.php > • Meksiko (Instituto de Investigaciones Jurídicas, UNAM) < http://info.juridicas.unam.mx/infjur/leg/ > • Uusi-Seelanti (NZLII) < http://www.nzlii.org/ > • Niger (JuriNiger) < http://juriniger.lexum.umontreal.ca/juriniger/index.do > • Filippiinit (LawPhil) < http://www.lawphil.net/ > • Yhdysvallat (Legal Information Institute (LII)) < http://www.law.cornell.edu/ >
Kirjastojen kokoelmia / tutkimuslaitoksia *Kuvaus: Laitoksia, joilla saattaa olla merkittäviä maailmanlaajuisten oikeudellisten tietojen verkkokokoelmia. Laitokset saattavat myös antaa ulkomaista lainsäädäntöä koskevia lausuntoja tai tarjota tutkimuspalveluja.*	• Institut suisse de droit comparé (Swiss Institute of Comparative Law), Sveitsi < http://www.isdc.ch/ > • Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht (Max Planck Institute for Comparative and International Private Law), Saksa < http://www.mpipriv.de/ww/en/pub/news.cfm > • Law Library of Congress, Yhdysvallat < http://www.loc.gov/law > • Institute of Advanced Legal Studies, Lontoo, Yhdistynyt kuningaskunta < http://ials.sas.ac.uk/ > • Cornell Law Library, Yhdysvallat < http://library.lawschool.cornell.edu/ > • Juristisches Internetprojekt Saarbrücken, Saksa < http://www.jura.uni-saarland.de/index.php?id=76&tx_googlesuchen_pi1%5baction%5d=list >

4. Ulkomaista lainsäädäntöä koskevien tietojen saaminen ja varmistaminen oikeudellista yhteistyötä koskevien sopimusten ja mekanismien avulla

386. Euroopan unionin jäsenvaltioissa toisen jäsenvaltion lainsäädäntöä koskevia tietoja voidaan saada ja varmistaa Euroopan oikeudellisen verkoston kansallisten yhteysviranomaisten välityksellä neuvoston päätöksen 2001/470/EY mukaisesti.[181]

387. (Neuvoston päätöksen 2001/470/EY muuttamisesta tehdyn) päätöksen 568/2009/EY 5 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan Euroopan oikeudellisen verkoston kansallisten yhteysviranomaisten tehtävänä on:

[181] Ks. edellä oleva alaviite 179.

> ”[…] toimittaa tiedot, joiden avulla on helpompaa soveltaa **toisen jäsenvaltion lakia**, jota on sovellettava yhteisön säädöksen tai kansainvälisen sopimuksen nojalla. Tätä varten yhteysviranomainen, jolle tällainen pyyntö on esitetty, voi pyytää apua muilta […] mainituilta jäsenvaltionsa viranomaisilta pyydettyjen tietojen toimittamiseksi. Vastauksessa esitetyt tiedot eivät sido yhteysviranomaisia tai kyseisiä muita viranomaisia eivätkä pyynnön esittänyttä viranomaista [lihavointi lisätty].”

388. Monimutkaisempien ulkomaista lainsäädäntöä koskevien kysymysten sekä joidenkin kolmansien maiden (eli muiden kuin Euroopan unionin jäsenvaltioiden) osalta ulkomaista lainsäädäntöä koskevia tietoja voidaan saada nimettyjen kansallisten vastaanottavien elimien (tavallisesti ulkoministeriö) välityksellä Euroopan neuvoston Lontoossa 7 päivänä kesäkuuta 1968 tehdyn *ulkomaisesta lainsäädännöstä saatavia tietoja koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen* (jäljempänä ’Lontoon yleissopimus’) nojalla tai muiden oikeusapua koskevien monen- tai kahdenvälisten sopimusten välityksellä.[182] Myös Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset saattavat pystyä auttamaan Lontoon yleissopimuksen soveltamisessa Euroopan unionissa, esimerkiksi jos Lontoon yleissopimuksen nojalla esitettyyn pyyntöön vastaamisessa viivytellään. Jos toisen valtion kanssa ei ole oikeudellista yhteistyötä koskevaa sopimusta, [valtiossa (valtion nimi)] […].

[182] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

Luku 7 – Vuoden 2007 yleissopimus: Keskusviranomaisten välityksellä tehtyjen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten ja suorien pyyntöjen käsittely

Luvun käyttö:

Luvun osassa I käsitellään ensisijaisesti yleissopimuksen mukaisia hakemuksia, jotka koskevat elatusapupäätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa ja joita oikeusviranomaiset tai muut toimivaltaiset viranomaiset vastaanottavat keskusviranomaiselta. Osassa II käsitellään kysymyksiä, jotka koskevat oikeusviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten suoraan vastaanottamia yleissopimuksen mukaisia pyyntöjä.

Osa I: Keskusviranomaiselta vastaanotetut hakemukset

Jaksossa I esitetään yleiskatsaus hakemuksesta sekä tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevista yleisistä periaatteista eli siitä, milloin menettelyä käytetään ja kuka sitä voi hakea.

Jakso II sisältää hakemusta koskevia menettelyjä kuvaavan vuokaavion.

Jaksossa III kerrotaan tarkemmin tunnustamiseen liittyvistä menettelyistä.

Jaksossa IV käsitellään muita yleisiin menettelyihin liittyviä näkökohtia, kuten velallisten tekemiä hakemuksia.

Jaksossa V käsitellään muita seikkoja, kuten oikeusapua ja täytäntöönpanoa.

Jakso VI sisältää muuta aineistoa, kuten mainintoja asiaan liittyvistä lomakkeista ja hakemuksia koskevia käytännön vinkkejä.

Jakso VII sisältää tarkistuslistan, joka kuvaa keskusviranomaisilta saatujen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittelyn menettelyjä.

Jaksossa VIII vastataan tavallisimpiin kysymyksiin.

Osa II: Toimivaltaisten viranomaisten suoraan vastaanottamat pyynnöt

Jaksossa I esitetään yleiskatsaus ja käsitellään yleisiä seikkoja, jotka liittyvät toimivaltaisten viranomaisten suoraan vastaanottamiin pyyntöihin.

Jakso II sisältää muuta aineistoa, kuten mainintoja asiaan liittyvistä lomakkeista ja pyyntöjä koskevia käytännön vinkkejä.

Jaksossa III vastataan tavallisimpiin suoria pyyntöjä koskeviin kysymyksiin.

Osa I – Keskusviranomaisen välityksellä tehtävät tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset

I. Yleiskatsaus ja yleiset periaatteet

A. Yleiset periaatteet

389. Tunnustamismenettely on keskeinen osa elatusavun kansainvälistä perintää. Menettelyllä voidaan varmistaa, että velkojalla on kustannustehokas keino vaatia elatusavun maksamista silloin, kun velallinen asuu toisessa sopimusvaltiossa tai hänellä on siellä omaisuutta tai tuloja.[183]

Keskusviranomainen on sopimusvaltion nimeämä viranomainen, joka vastaa yleissopimuksen mukaisista hallinnolliseen yhteistyöhön ja apuun liittyvistä tehtävistä tai suorittaa ne.

390. Toisessa sopimusvaltiossa tehdyn päätöksen tunnustamisen tai tunnustamisen ja täytäntöönpanon ansiosta velkojan ei tarvitse hankkia uutta päätöstä valtiossa, jossa velallinen asuu tai jossa hänellä on omaisuutta tai tuloja.

391. Päätöksen tunnustamisessa tai tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa käytettävät menettelyt on suunniteltu niin, että olemassa olevia päätöksiä voidaan tunnustaa mahdollisimman laajasti. Menettelyllä voidaan myös varmistaa, että hakemus voidaan käsitellä mahdollisimman nopeasti. Yleissopimuksen soveltamisala on laajimmillaan tunnustamisen ja täytäntöönpanon suhteen. Valtioiden odotetaan antavan hakijoille kattavan mahdollisuuden päästä tehokkaiden menettelyjen piiriin. Tunnustamismenettely on yksinkertainen, ja yleissopimuksen mukaan siihen liittyviä toimia on toteutettava ”viipymättä”. Vastaaja voi vastustaa tunnustamista ja täytäntöönpanoa vain rajallisin perustein ja tietyn määräajan puitteissa. Nämä ehdot kuvastavat yleissopimuksen perusperiaatetta, jonka mukaan tunnustamisen ja täytäntöönpanon on oltava yksinkertaista, edullista ja nopeaa.[184]

B. Menettelyn yleiskuvaus

392. Jäljempänä kuvattavia, yleissopimuksen 23 artiklan mukaisia tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen tai rekisteröimisen menettelyjä käytetään useimmissa sopimusvaltioissa. Yleissopimus (24 artikla) mahdollistaa myös vaihtoehtoisen menettelyn, jonka valtio voi valita antamalla asiasta selityksen.[185]

Toimivaltainen viranomainen on tietyn valtion viranomainen, jonka tehtävänä on tai joka saa kyseisen valtion lainsäädännön mukaan hoitaa tiettyjä yleissopimuksen mukaisia tehtäviä. Toimivaltainen viranomainen voi olla tuomioistuin, hallintoyksikkö, elatusaputoimisto tai muu valtiollinen elin, joka hoitaa joitakin yleissopimukseen liittyviä tehtäviä.

---

[183] Tunnustaminen ja täytäntöönpano eivät ole sama asia. Päätöksen tunnustaminen toisessa valtiossa tarkoittaa, että kyseinen valtio hyväksyy alkuperävaltion vahvistamat tai päättämät lailliset oikeudet ja velvoitteet. Täytäntöönpano tarkoittaa, että pyynnön vastaanottava valtio hyväksyy, että sen omia menettelyjä voidaan käyttää päätöksen panemiseksi täytäntöön. Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 472–473 kohta.

[184] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 490 kohta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tekemän päätöksen mukaan kansallisilla viranomaisilla on ehdoton velvollisuus auttaa auliisti ja viipymättä toisessa valtiossa tehdyn elatusapupäätöksen täytäntöönpanossa velkojan eduksi (ks. *Romańczyk vastaan Ranska*, asia 7618/05 (18.11.2010), jossa tuomioistuimen mukaan oli rikottu *ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen* 6 artiklan 1 kohtaa).

[185] Euroopan unioni ei anna selitystä, jonka mukaan se käyttäisi yleissopimuksen mukaista päätöksen tunnustamis- ja täytäntöönpanohakemusta koskevaa vaihtoehtoista menettelyä (24 artikla). Näin ollen Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset käyttävät 23 artiklan mukaisia menettelyjä yleissopimuksen mukaisten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittelyyn (ks. neuvoston päätös 2011/432/EU (edellä oleva alaviite 59)).

393. Sen jälkeen kun pyynnön vastaanottavan valtion keskusviranomainen[186] on vastaanottanut toisen keskusviranomaisen lähettämän hakemuksen, pyynnön vastaanottavan valtion keskusviranomainen lähettää aineiston toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi. Joissakin sopimusvaltioissa keskusviranomainen on asiassa toimivaltainen viranomainen. Muissa valtioissa toimivaltainen viranomainen voi olla oikeus- tai hallintoviranomainen.[187]

394. Toimivaltaisen viranomaisen on viipymättä julistettava päätös täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröitävä se täytäntöönpanoa varten. Toimivaltainen viranomainen voi kieltäytyä tästä vain, jos tunnustaminen ja täytäntöönpano olisi ”selvästi vastoin” valtion oikeusjärjestyksen perusteita. Hakijalla tai vastaajalla ei ole menettelyn tässä vaiheessa oikeutta esittää huomautuksia. Vaihetta kutsutaan omasta aloitteesta tehtäväksi uudelleentarkasteluksi.

Pyynnön esittävä valtio tarkoittaa sitä sopimusvaltiota, jossa hakija asuu ja joka esittää päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan pyynnön.

Pyynnön vastaanottava valtio tarkoittaa sopimusvaltiota, joka vastaanottaa hakemuksen ja tunnustaa päätöksen tai panee sen täytäntöön.

395. Rekisteröintimenettelyä käyttävissä sopimusvaltioissa päätös voidaan antaa oikeusviranomaisen tai tuomioistuimen tallennettavaksi tai rekisteröidä hallintoviranomaisen tai -virkamiehen toimesta.[188]

396. Kun päätös on [julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi] [tai] [rekisteröity täytäntöönpanoa varten], asiasta ilmoitetaan sekä hakijalle että vastaajalle.[189] Vastaajalla on rajallisin perustein oikeus riitauttaa täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tai rekisteröinti taikka hakea siihen muutosta.[190] Vastaaja voi hakea rekisteröintiin tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamiseen muutosta tai riitauttaa sen esimerkiksi, jos hänelle ei ole ilmoitettu alkuperäisestä elatusapua koskevasta pyynnöstä tai jos hänellä ei ole ollut mahdollisuutta riitauttaa tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen kohteena olevaa päätöstä. Asia on riitautettava tai siihen on haettava muutosta 60 päivän kuluessa [täytäntöönpanoa varten rekisteröintiä] [tai] [täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista] koskevasta tiedoksiannosta. Riitauttaminen tai muutoksenhaku pannaan vireille toimivaltaisessa viranomaisessa kyseisen valtion sääntöjen mukaan.[191]

Vinkki: Yleissopimuksen 23 artiklassa määrätään tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevista menettelyistä. Artiklassa mainitaan sekä riitauttaminen tai muutoksenhaku (23 artiklan 7 kohta) että muutoksenhaku ylimpään oikeusasteeseen (23 artiklan 10 kohta). Yleissopimuksen 23 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu riitauttaminen tai muutoksenhaku rajoittuu kolmeen kyseisessä kohdassa tarkoitettuun perustejoukkoon ja saman artiklan 8 kohdassa tarkoitettuun perusteeseen. Asia on riitautettava tai siihen on haettava muutosta 30 tai 60 päivän kuluessa täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista tai rekisteröimistä koskevasta tiedoksiannosta riippuen siitä, kumpi osapuolista päätöstä moittii. Yleissopimuksen 23 artiklan 10 kohdassa tarkoitettu muutoksenhaku ylimpään oikeusasteeseen etenee täysin valtion kansallisen lainsäädännön mukaan. Muutosta voi hakea ainoastaan, jos se on kansallisen lainsäädännön mukaan mahdollista.

397. Jos velallinen ei suostu aloittamaan päätöksen mukaisen elatusavun maksamista vapaaehtoisesti, päätös voidaan panna täytäntöön pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisesti meneillään olevasta riitauttamisesta tai muutoksenhausta huolimatta (ks. myös elatusapupäätöksen täytäntöönpanoa koskeva käsikirjan luku 12). Vapaaehtoinen maksaminen on tärkeä keino varmistaa, että velkoja alkaa saada maksuja mahdollisimman nopeasti. On kuitenkin tärkeää varmistaa myös,

[186] [Valtiossa (valtion nimi)] keskusviranomainen on […].
[187] [Valtiossa (valtion nimi)] toimivaltainen viranomainen on […], ja se [on] [ei ole] keskusviranomainen.
[188] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[189] Jos kumpikin valtio on asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehdyn yleissopimuksen osapuoli, ks. tätä asiaa käsittelevä edellä oleva luvun 3 osan II jakso IX.
[190] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 504 kohta.
[191] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

että tarvittaessa toteutetaan täytäntöönpanotoimenpiteitä maksujen viivästymisen välttämiseksi.

398. Jos tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen riitauttaminen tai päätöstä koskeva muutoksenhaku hyväksytään, [täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen] [tai] [rekisteröinti] voidaan kumota. Se ei kuitenkaan tarkoita, että elatusapua koskevan pyynnön käsittely päättyisi. Riippuen siitä, mihin päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytyminen perustuu, saattaa lapsen elatusapua koskevien päätösten tapauksessa olla mahdollista saada uusi päätös pyynnön vastaanottaneessa valtiossa. Pyynnön vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomainen voi kansallisen lainsäädännön sen salliessa käsitellä tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaa hakemusta kuin se koskisi uuden päätöksen saamista pyynnön vastaanottavassa valtiossa. Määräyksellä varmistetaan, että jos **velkoja** tarvitsee lapsen elatusapua ja olemassa olevaa päätöstä ei voida tunnustaa tai panna täytäntöön, uuden päätöksen saaminen on mahdollista ilman uuden menettelyn käynnistämistä pyynnön esittävässä valtiossa.[192]

Velkoja on luonnollinen henkilö, jolla on tai jolla väitetään olevan oikeus saada elatusapua. Velkoja voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa, lasta, kasvatusvanhempia, sukulaisia tai muita lapsesta huolehtivia henkilöitä. Joissakin valtioissa tätä henkilöä voidaan kutsua elatusavun vastaanottajaksi, huoltajaksi tai holhoojaksi.

399. Jos asian riitauttamista tai muutoksenhakua ei hyväksytä, pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännön mukaan voi olla mahdollista hakea muutosta ylimpään oikeusasteeseen. Jos muutosta voi hakea, yleissopimuksessa säädetään nimenomaisesti, että muutoksenhaku ei keskeytä päätöksen täytäntöönpanoa, paitsi jos kyseessä ovat poikkeukselliset olosuhteet (23 artiklan 10 kohta).[193]

C. Milloin hakemusta käytetään?

400. Toinen sopimusvaltio lähettää olemassa olevan elatusapupäätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen pyytääkseen päätöksen täytäntöönpanoa, koska velallinen asuu pyynnön vastaanottavassa valtiossa tai hänellä on siellä omaisuutta tai tuloja.

401. Vaikka useimmat hakemukset koskevat päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa, joskus velkoja voi hakea pelkkää päätöksen tunnustamista eikä sen täytäntöönpanoa.

Elatusapupäätöksen **tunnustaminen** on menettely, jota valtion toimivaltainen viranomainen käyttää hyväksyäkseen elatusapua koskevat oikeudet ja velvoitteet, jotka alkuperävaltion viranomainen on määrittänyt siinä valtiossa, jossa päätös on tehty. Tunnustamisen ansiosta päätöksestä tulee tunnustavassa valtiossa sitova.

402. Jos päätös on tehty siinä valtiossa, jota pyydetään panemaan se täytäntöön, päätöstä ei tarvitse tunnustaa. Hakemus voidaan käsitellä pelkästään täytäntöönpanon osalta (ks. luku 12).

D. Esimerkkitapaus

403. Velkojalla on maassa A tehty elatusapupäätös, jonka mukaan velallisen on maksettava lapsen elatusapua. **Velallinen** asuu [valtiossa (valtion nimi)]. Sen sijaan, että velkoja hakisi uutta päätöstä [valtiossa (valtion nimi)], hän haluaa, että olemassa oleva elatusapupäätös pannaan täytäntöön [valtiossa (valtion nimi)]. Sekä maa A että [valtio (valtion nimi)] ovat yleissopimuksen sopimusvaltioita.

Velallinen on luonnollinen henkilö, joka on tai jonka väitetään olevan velvollinen maksamaan elatusapua. Velallinen voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa taikka ketä tahansa muuta henkilöä, joka on päätöksentekopaikan lainsäädännön mukaan velvollinen maksamaan elatusapua.

[192] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[193] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

Miten asiassa toimitaan yleissopimuksen mukaisesti?

404. Velkoja[194] pyytää maan A keskusviranomaista välittämään elatusapupäätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen [valtioon (valtion nimi)]. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen tarkastaa hakemuksen sen varmistamiseksi, että siinä on kaikki tarvittavat tiedot, ja käsittelee hakemuksen. Menettelystä ilmoitetaan velalliselle, ja hänelle annetaan mahdollisuus vastustaa päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa yleissopimuksessa määrättyjen rajallisten perusteiden perusteella. Kun päätös on tunnustettu, [valtion (valtion nimi)] toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] voi panna sen täytäntöön kuin se olisi alun perin tehty [valtiossa (valtion nimi)].

Pyynnön vastaanottavassa valtiossa (eli [valtiossa (valtion nimi)]) tehdyn päätöksen ***täytäntöönpanoa*** koskevia hakemuksia käsitellään luvussa 9. Minkä tahansa elatusapupäätöksen **täytäntöönpanoa** käsitellään luvussa 12.

E. Kuka voi tehdä hakemuksen?

405. Tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen voi tehdä velkoja tai velallinen (kuten jäljempänä todetaan, velallisen hakemus voi koskea ainoastaan tunnustamista, kun taas velkoja voi hakea joko tunnustamista tai täytäntöönpanoa taikka molempia). Hakijan on asuttava siinä valtiossa, joka tekee hakemuksen. Hänen ei tarvitse olla henkilökohtaisesti läsnä [valtiossa (valtion nimi)], jotta päätös voitaisiin tunnustaa ja panna täytäntöön siellä (29 artikla). Hakemuksessa velkojana voi olla henkilö, jolla on oikeus saada elatusapua, julkisen sektorin elin, joka toimii velkojan sijasta, tai julkisen sektorin elin, joka on maksanut velkojalle etuuksia.

Vinkki: *Jos etsit selkeää luetteloa noudatettavista vaiheista etkä ole kiinnostunut yksityiskohdista, luvun lopussa on menettelyä koskeva* ***tarkistuslista****.*

II. Yhteenveto tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelystä

406. Seuraavan sivun kaaviossa esitetään velkojan tekemien elatusapupäätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten koko käsittelyprosessi, myös keskusviranomaisen [valtiossa (valtion nimi)] toteuttamat toimet. Tämän luvun seuraavissa kohdissa käsitellään tarkemmin toimien niitä osia, jotka toimivaltaiset viranomaiset saattavat toteuttaa.

407. Tämä jakso koskee yhtä lailla myös pelkkää tunnustamista koskevia hakemuksia. Kyseiset hakemukset ovat melko harvinaisia. Yleissopimuksen 26 artiklassa määrätään, että V luvun (Tunnustaminen ja täytäntöönpano) määräyksiä sovelletaan päätöksen tunnustamista koskeviin hakemuksiin soveltuvin osin siten, että täytäntöönpanokelpoisuutta koskevan vaatimuksen korvaa vaatimus, jonka mukaan päätöksen on oltava voimassa alkuperävaltiossa. Tämä tarkoittaa, että käytännön syistä tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä sovelletaan myös tunnustamishakemuksiin lukuun ottamatta niitä määräyksiä, joita on muutettava, koska hakemuksessa ei pyydetä päätöksen täytäntöönpanoa.[195]

[194] On syytä huomata, että tietyissä tilanteissa hakemuksen tekee velkojan puolesta julkisen sektorin elin (kuten elatusaputoimisto).
[195] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 546 kohta.

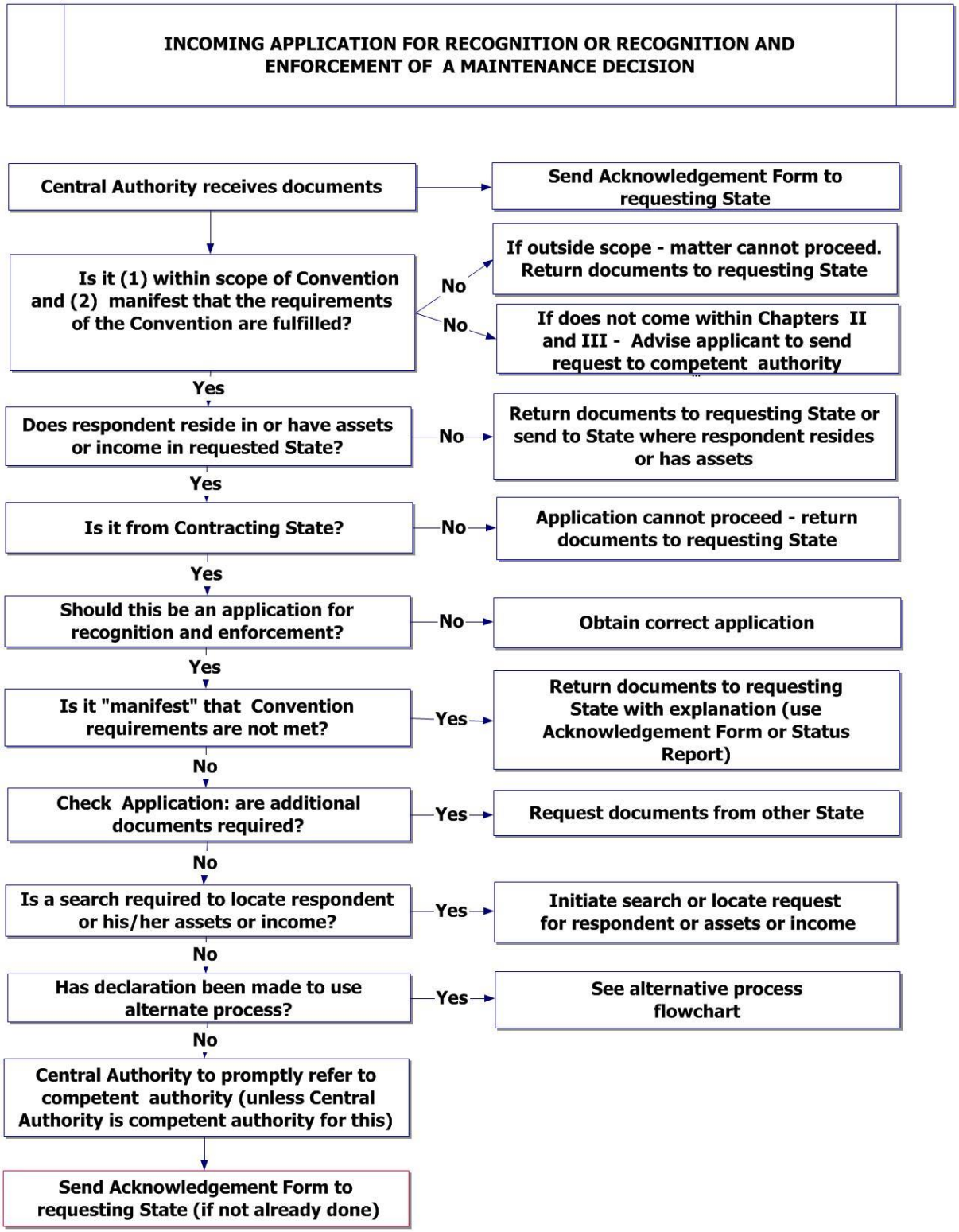

Kaavio 6: Kaavio keskusviranomaiselta saapuvien tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittelystä [valtiossa (valtion nimi)]

III. Menettelyt

A. Saapuvien asiakirjojen alustava tarkastus ja muut alustavat kysymykset

408. Ennen kuin [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen lähettää aineiston [valtion (valtion nimi)] toimivaltaiselle [oikeusviranomaiselle] [hallintoviranomaiselle], keskusviranomaisen on tarkastettava hakemus alustavasti ja varmistettava, että hakemus kuuluu tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien yleissopimuksen määräysten soveltamisalaan ja sisältää kaikki tarvittavat asiakirjat. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on tehtävä samanlainen tarkastus.

1. Asiakirjojen alustava tarkastelu

- Koskeeko hakemus lapsen elatusapua koskevan päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa? Hakemuksen on kuuluttava yleissopimuksen soveltamisalaan. Asiaa käsitellään luvun 3 osassa I. Jos päätös koskee puolison tai entisen puolison elatusapua tai muiden perheenjäsenten elatusapua ja yleissopimuksen soveltamisalaa ei ole laajennettu koskemaan kyseisiä velvoitteita, asiasta on tehtävä suora pyyntö toimivaltaiselle viranomaiselle (ks. jäljempänä oleva osa II).

> **Suoraa pyyntöä** ei esitetä keskusviranomaiselle. Suora pyyntö tarkoittaa toimivaltaisen viranomaisen, kuten tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen, suoraan henkilöltä vastaanottamaa pyyntöä. Sitä ei tehdä 10 artiklan nojalla. Ks. jäljempänä oleva osa II.

- Asuuko vastaaja tai velallinen pyynnön vastaanottaneessa valtiossa tai onko hänellä kyseisessä valtiossa omaisuutta tai tuloja? Jos ei, pyyntö on lähetettävä sinne, missä vastaaja tai velallinen asuu tai missä hänellä on omaisuutta, taikka palautettava pyynnön esittäneeseen valtioon.
- Onko hakemus tehty sopimusvaltiossa? Jos ei, yleissopimusta ei voida soveltaa.

2. Onko tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus oikea kyseisessä tilanteessa?

409. Asiakirjat tarkastetaan sen varmistamiseksi, että tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus on tilanteessa asianmukainen. Asian selvittämisessä on huomioitava seuraavat seikat:

- Jos hakijalla ei ole elatusapupäätöstä, hänen olisi haettava päätöksen saamista eikä sen tunnustamista ja täytäntöönpanoa. Ks. luku 10.
- Jos hakijalla on elatusapupäätös mutta se on tehty <u>pyynnön vastaanottaneessa</u> valtiossa, päätöstä ei tarvitse tunnustaa. Pyynnön vastaanottanut valtio voi yksinkertaisesti käsitellä päätöksen täytäntöönpanoa varten tavanomaisten täytäntöönpanomenettelyjensä mukaisesti. Ks. luku 9.

3. Onko ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt edellytykset eivät täyty?

410. Yleissopimuksen mukaan keskusviranomainen voi kieltäytyä hakemuksen käsittelystä ainoastaan, jos keskusviranomainen katsoo, että on ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt edellytykset eivät täyty (ks. 12 artiklan 8 kohta). Näin voidaan katsoa olevan vain melko rajallisessa joukossa tilanteita.[196] Ollakseen ”ilmeinen” kieltäytymisen syyn on käytävä ilmi vastaanotetuista asiakirjoista ensi näkemältä, ilman

[196] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 345 kohta.

yksityiskohtaista tarkastelua.[197] Hakemuksen käsittelystä voidaan kieltäytyä kyseisen määräyksen perusteella esimerkiksi silloin, jos asiakirjoista käy selvästi ilmi, ettei päätös liity millään tavalla elatusapuun. Käsittelystä voidaan kieltäytyä myös silloin, jos saman osapuolen täysin samoin perustein tekemä aiempi hakemus on hylätty.

411. Vaikka päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano vaikuttaisi olevan vastoin valtion oikeusjärjestyksen perusteita, hakemus on silti välitettävä toimivaltaiselle [oikeusviranomaiselle] [hallintoviranomaiselle] ja tämän on käsiteltävä se. Toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] voi määrittää, onko tunnustaminen ja täytäntöönpano vastoin valtion oikeusjärjestyksen perusteita, ja kieltäytyä sillä perusteella päätöksen tunnustamisesta.

4. Asiakirjojen täydellisyyden tarkastaminen

412. Keskusviranomaisten on tarkastettava pyynnön esittävän valtion lähettämä hakemus joutuisasti ja varmistettava, että hakemuksessa on tarvittavat tiedot. Sen jälkeen hakemus on toimitettava viipymättä toimivaltaiselle [oikeusviranomaiselle] [hallintoviranomaiselle] päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa varten. Jos täydentäviä asiakirjoja tarvitaan, keskusviranomaisen olisi ollut pyydettävä niitä viipymättä. Yleissopimuksen 25 artiklassa luetellaan tyhjentävästi kaikki hakemuksessa tarvittavat asiakirjat. Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa hakemuksissa ei voida vaatia muita asiakirjoja.

413. Yleissopimuksen 11, 12, 25 ja 44 artiklan mukaan saapuvan hakemuksen on sisällettävä seuraavat asiakirjat:

√	Hakemuslomake
√	Päätöksen koko teksti tai tiivistelmä
√	Asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen
√	Asiakirja, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä (ellei vastaaja ole ollut läsnä tai edustettuna taikka riitauttanut päätöstä)
Tarvittaessa	Asiakirjojen käännetyt jäljennökset
Tarvittaessa	Taloudellista tilannetta koskeva lomake (vain velkojan tekemässä hakemuksessa)
Tarvittaessa	Laskelma elatusapurästeistä
Tarvittaessa	Selvitys päätöksen tarkistamisesta tai sitomisesta indeksiin
√	Saatelomake

Kaavio 7: Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen sisältö

414. Seuraavassa kuvataan lyhyesti saapuvan hakemuksen tyypillistä sisältöä (edellä olevasta kaaviosta 7 käy ilmi, mitkä seuraavista lomakkeista ovat aina pakollisia ja mitkä on toimitettava vain tarvittaessa).

a) Kaikissa hakemuksissa vaaditut lomakkeet

1) Hakemuslomake

Useimmiten pyynnön esittävä valtio käyttää suositettua hakemuslomaketta. Sen avulla voidaan varmistaa, että pyynnön vastaanottava valtio saa kaikki vaaditut tiedot. Jos saapuvassa hakemuksessa ei ole käytetty suositettua lomaketta, hakemus on tarkastettava sen varmistamiseksi, että siinä on kaikki vaaditut perustiedot, kuten hakijan yhteystiedot, vastaajan yhteystiedot, tiedot elatusapuun oikeutetuista henkilöistä ja tieto siitä, mihin maksut lähetetään.

[197] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 344 kohta.

2) Päätöksen koko teksti tai tiivistelmä
Hakemukseen on liitettävä elatusapupäätöksen koko teksti, ellei pyynnön vastaanottava valtio ole ilmoittanut hyväksyvänsä pelkän päätöksen tiivistelmän tai otteen päätöksestä. Hakemukseen ei tarvitse liittää oikeaksi todistettua jäljennöstä päätöksestä, ellei pyynnön vastaanottava valtio ole täsmentänyt edellyttävänsä aina oikeaksi todistettua jäljennöstä.[198]

3) Asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen
Hakemukseen on liitettävä asiakirja (*Statement of Enforceability*), josta käy ilmi, että elatusapupäätös on täytäntöönpanokelpoinen siinä valtiossa, jossa se on tehty. Jos päätös on hallintoviranomaisen tekemä, asiakirjasta on käytävä ilmi, että yleissopimuksen 19 artiklan 3 kohdan vaatimukset täyttyvät, paitsi jos pyynnön vastaanottava valtio on täsmentänyt, ettei se vaadi kyseistä lausuntoa.[199] Jos hakemus koskee pelkkää tunnustamista, siitä on käytävä ilmi ainoastaan, että päätös on voimassa alkuperävaltiossa. Siitä ei tarvitse käydä ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen.[200] Täytäntöönpanokelpoisuudesta kertovassa asiakirjassa on kohta, jossa mainitaan päivämäärä, jona päätös on tullut voimaan kyseisessä valtiossa.

4) Asiakirja, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä
Asiakirja, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä (*Statement of Proper Notice*), vaaditaan vain, jos vastaaja ei ole ollut läsnä eikä edustettuna menettelyissä. Se, oliko vastaaja läsnä tai edustettuna, ilmenee suositetusta hakemuslomakkeesta. Vaaditut tiedot annetaan hakemuksen 7 kohdassa.

Jos hakemuslomakkeesta käy ilmi, että vastaaja ei ole ollut päätöstä tehtäessä läsnä eikä edustettuna, asianmukaista ilmoittamista koskeva asiakirja osoittaa, että hakemus on annettu hänelle tiedoksi tai hänelle on ilmoitettu siitä ja hänellä on ollut mahdollisuus olla läsnä elatusapupäätökseen johtaneissa menettelyissä taikka että hänelle on ilmoitettu päätöksestä sen tekemisen jälkeen ja annettu mahdollisuus riitauttaa se. Joissakin valtioissa päätöksen riitauttaminen tai siihen vastaaminen saatetaan tehdä kirjallisesti. Vastaajan ei aina tarvitse olla henkilökohtaisesti läsnä.

5) Saatelomake
Kaikkiin tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin hakemuksiin on liitettävä saatelomake. Lomake on yleissopimuksen nojalla pakollinen. Saatelomakkeessa nimetään osapuolet ja hakemustyyppi. Siinä mainitaan myös, mitkä asiakirjat ovat hakemuksen liitteinä.

b) Muut mahdollisesti tarvittavat lomakkeet

415. Vaikka 11 artiklan 3 kohdassa määrätäänkin, että tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa hakemuksessa voidaan vaatia vain kyseisessä artiklassa tarkoitetut (ja edellä kuvatut) asiakirjat, myös muita asiakirjoja voidaan tarvita tapauksen mukaan. Tällaisia asiakirjoja ovat asiasta riippuen seuraavat:

1) Taloudellista tilannetta koskeva lomake
Jos hakija hakee myös päätöksen täytäntöönpanoa (kuten useimmissa tapauksissa), hakemukseen on aina hyvä liittää taloudellista tilannetta koskeva lomake (*Financial Circumstances Form*). Se sisältää tärkeää tietoa vastaajan olinpaikasta ja taloudellisesta tilanteesta siltä osin kuin ne ovat hakijan tiedossa.

Jos hakija on käyttänyt tarkoitukseen suositettua lomaketta, velkojaa koskevat lomakkeen kohdat on jätetty tyhjiksi, sillä kyseisiä tietoja ei tarvita tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa hakemuksissa. Jos hakemus koskee vain tunnustamista, tätä lomaketta ei ole liitetty hakemukseen.

---

[198] [Valtio (valtion nimi)] edellyttää, että […].
[199] [Valtio (valtion nimi)] edellyttää, että […].
[200] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 546 kohta.

2) Laskelma elatusapurästeistä
Jos elatusapupäätökseen perustuvia elatusapumaksuja on jäänyt maksamatta (rästissä) ja ne on määrä panna täytäntöön, hakemuksessa on oltava asiakirja, jossa ilmoitetaan elatusapurästien määrä, niiden laskutapa ja päivä, jona laskelma on tehty.

3) Selvitys päätöksen tarkistamisesta tai sitomisesta indeksiin
Joissakin valtioissa päätökseen tai päätöksen perustana olevaan kansalliseen lainsäädäntöön sisältyy mahdollisuus päätöksen automaattisesta tarkistamisesta tietyin väliajoin tai päätöksen sitomisesta indeksiin. Jos näin on, pyynnön esittävän valtion olisi ollut annettava hakemuspaketissa tiedot siitä, miten tarkistaminen toteutetaan. Jos tarkistaminen perustuu esimerkiksi prosenttiosuuteen elinkustannuksista, valtion on selvitettävä, miten se laskee tarkistuksen, mitä tietoja laskelmaan tarvitaan ja miten laskettu uusi summa annetaan tiedoksi pyynnön vastaanottavalle keskusviranomaiselle ja asianosaisille.[201]

4) Julkisen sektorin elimen todiste etuuksista
Hakemuksen voi tehdä hakijan puolesta myös julkisen sektorin elin, kuten sosiaalitoimisto. Tällöin elimen on mahdollisesti toimitettava tietoja, jotka osoittavat, että sillä on oikeus toimia hakijan puolesta tai että se on maksanut hakijalle suorituksia elatusavun sijasta (36 artiklan 4 kohta).

5. Onko vastaajan olinpaikka selvitettävä?

416. Jos hakija ei ole antanut vastaajan voimassa olevaa osoitetta, keskusviranomaisen kannattaa aluksi selvittää vastaajan olinpaikka voidakseen varmistaa, että vastaajalle voidaan ilmoittaa tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta. Vastaajan olinpaikan selvittäminen voi olla välttämätöntä myös siksi, että voidaan määrittää, mikä toimivaltainen viranomainen vastaa hakemuksesta. Joissakin valtioissa toimivaltainen viranomainen tekee olinpaikan selvittämistä koskevan pyynnön käsittelyn myöhemmässä vaiheessa. Tämä riippuu sisäisistä menettelyistä.[202]

417. Saadakseen vastaajan olinpaikan selvitettyä keskusviranomaisen on hyödynnettävä kaikkia tietokantoja ja julkista tietoa koskevia tietolähteitä, joihin sillä on pääsy, ja pyydettävä muita julkisen sektorin elimiä selvittämään asiaa puolestaan. Olinpaikan selvittämisessä on kuitenkin noudatettava kansallista lainsäädäntöä ja henkilötietojen saatavuutta koskevia sääntöjä. Osalla keskusviranomaisista voi olla oikeus käyttää myös tietolähteitä, joiden käyttöoikeutta on rajoitettu.

418. Jos vastaajan olinpaikkaa ei saada selville, asiasta on ilmoitettava pyynnön esittäneelle valtiolle (on hyvä muistaa, että jos päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus perustuu siihen, että vastaajalla on omaisuutta tai tuloja pyynnön vastaanottavassa valtiossa, vastaajan olinpaikka voi olla muualla kuin kyseisessä valtiossa). Jos saatavilla ei ole mitään lisätietoja, joista voisi olla apua vastaajan olinpaikan selvittämisessä, asian käsittely ei välttämättä voi edetä.

6. Jos asiakirjat ovat puutteelliset

419. Jos hakija ei ole toimittanut kaikkia vaadittuja asiakirjoja, [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen olisi jo ollut ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle keskusviranomaiselle ja pyydettävä sitä toimittamaan täydentävät asiakirjat ennen kuin asiakirjapaketti lähetetään toimivaltaiselle [oikeusviranomaiselle] [hallintoviranomaiselle]. Jos toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] havaitsee, että jokin vaadituista asiakirjoista puuttuu, sen on ilmoitettava asiasta [valtion

[201] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 435 kohta. Tämä tarkoittaa, että myöhempien, elatusavun tarkistamista koskevien päätösten osalta ei tarvitse käydä läpi koko tunnustamismenettelyä. Alkuperäinen tunnustaminen koskee myös tulevia tarkistuksia. Esimerkiksi Australiassa elatusaputoimisto arvioi elatusavun uudelleen 15 kuukauden välein osapuolten taloudellisen tilanteen perusteella.
[202] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

(valtion nimi)] keskusviranomaiselle välittömästi, jotta tämä voi pyytää puuttuvat tiedot pyynnön esittäneeltä keskusviranomaiselta.

420. Jos pyynnön vastaanottanut [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen pyytää toimittamaan täydentäviä asiakirjoja, pyynnön esittäneen valtion on toimitettava ne ***kolmen kuukauden*** kuluessa. Jos pyydettyjä asiakirjoja ei toimiteta kolmen kuukauden kuluessa eikä hakemuksen käsittelyä voida jatkaa, pyynnön vastaanottaneen valtion keskusviranomainen voi (mutta sen ei ole pakko) lopettaa hakemuksen käsittelyn ja ilmoittaa päätöksestä pyynnön esittäneelle valtiolle.

421. On syytä panna merkille, että asiakirjojen alustava tarkastus ja tarvittavat täydentäviä asiakirjoja koskevat pyynnöt tehdään ennen kuin toimivaltainen viranomainen aloittaa hakemuksen sisällön arvioinnin.

7. Tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet

422. Voi olla tarpeen, että toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia hakemuksen ollessa vireillä. Tällaisia toimia voidaan toteuttaa hakemuksen käsittelyn eri vaiheissa tai jo ennen sitä. Väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia käsitellään käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa VIII.

B. Toimivaltaisen viranomaisen tekemä täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tai rekisteröinti

423. Tässä jaksossa käsitellään yleissopimuksen 23 artiklan mukaisia menettelyjä, joita toimivaltaiset [oikeusviranomaiset] [hallintoviranomaiset] käyttävät elatusapupäätösten tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittelyssä sen jälkeen, kun edellä kuvatuista alustavista kysymyksistä on huolehdittu.[203] Seuraavalla sivulla olevassa kaaviossa esitetään toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] [valtiossa (valtion nimi)] toteuttamat toimet.

[203] Euroopan unioni ei anna selitystä, jonka mukaan se käyttäisi yleissopimuksen mukaista päätöksen tunnustamis- ja täytäntöönpanohakemusta koskevaa vaihtoehtoista menettelyä (24 artikla). Näin ollen Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset käyttävät 23 artiklan mukaisia menettelyjä yleissopimuksen mukaisten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittelyyn (ks. neuvoston päätös 2011/432/EU (edellä oleva alaviite 59)).

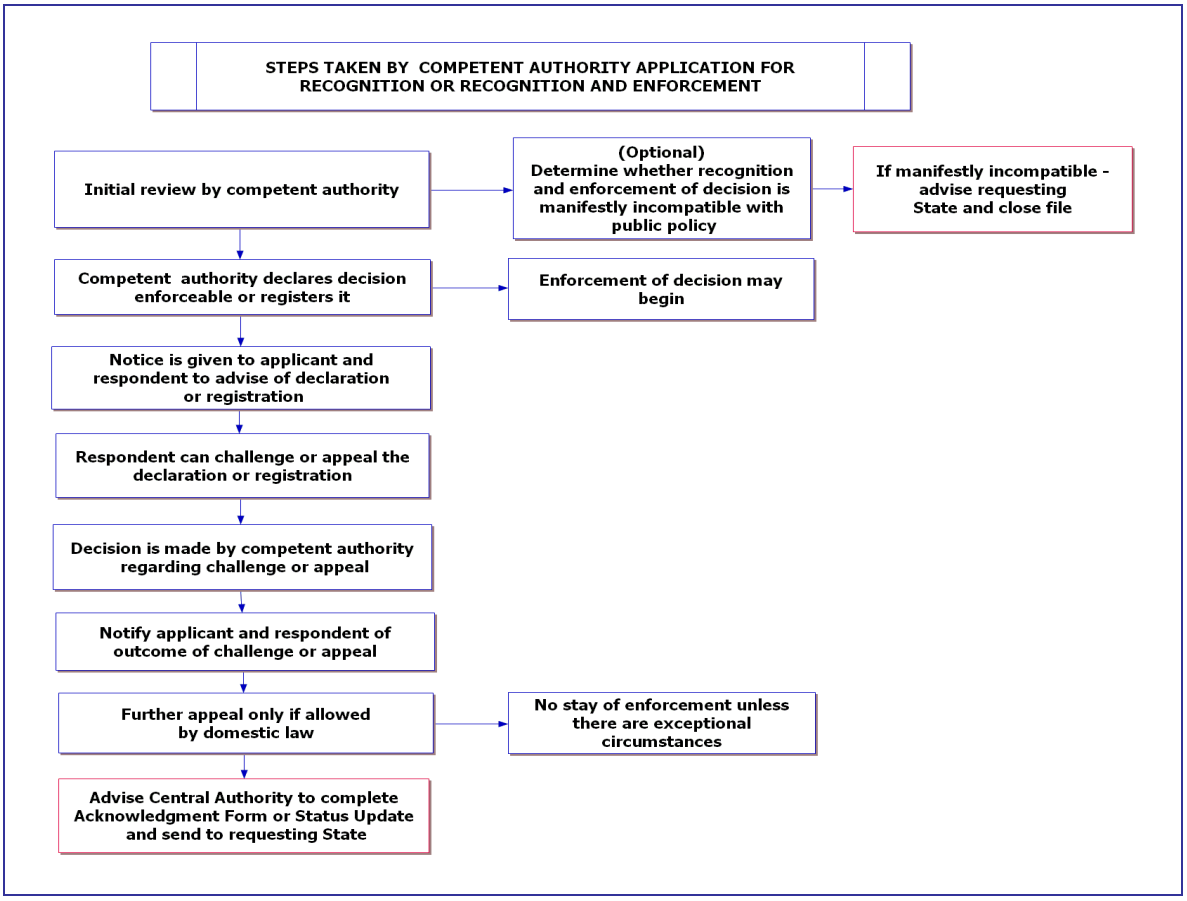

Kaavio 8: Toimivaltaisen viranomaisen toimet tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen yhteydessä (23 artikla)

1. Päätöksen julistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi tai sen rekisteröiminen täytäntöönpanoa varten

424. Kun toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] on vastaanottanut täydellisen hakemuksen, päätös tunnustetaan ja julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröidään täytäntöönpanoa varten.[204] Toimivaltaisen viranomaisen on suoritettava tämä vaihe (täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tai rekisteröiminen täytäntöönpanoa varten) ”viipymättä” (23 artiklan 2 kohdan a alakohta). Kun päätös on julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröity täytäntöönpanoa varten, elatusapupäätös voidaan panna täytäntöön pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisesti ilman erillistä pyyntöä tai hakemusta.[205]

2. Kieltäytyminen päätöksen julistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi tai sen tunnustamisesta täytäntöönpanoa varten

425. Toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] voi kieltäytyä päätöksen tunnustamisesta ja julistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi tai sen rekisteröinnistä täytäntöönpanoa varten vain, jos päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano olisi ***selvästi vastoin*** valtion oikeusjärjestyksen perusteita. Tämän poikkeuksen soveltamisala on tarkoitettu hyvin rajalliseksi, jotta voidaan varmistaa, että yleissopimuksen sopimusvaltiot tunnustavat ja panevat täytäntöön muiden sopimusvaltioiden päätöksiä mahdollisimman laajasti. Poikkeusta voidaan soveltaa vain

[204] Ks. edellä oleva alaviite 188.
[205] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […]. Ks. luku 12.

silloin, jos tunnustaminen tai tunnustaminen ja täytäntöönpano johtaisi ”kestämättömään” lopputulokseen.[206]

3. Päätöksen täytäntöönpano

426. Kun päätös on rekisteröity tai julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi, päätöksen täytäntöönpano ei yleissopimuksen mukaan edellytä hakijalta muuta pyyntöä tai hakemusta. Yleissopimuksessa ei myöskään vaadita, että vastaajalle olisi annettava uusi ilmoitus päätöksen täytäntöönpanosta.[207] (Ks. elatusapupäätösten täytäntöönpanoa käsittelevä luku 12.)

4. Hakijalla ja vastaajalle ilmoittaminen

427. Kun päätös on julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröity, molemmille osapuolille ilmoitetaan asiasta. Ilmoituksen antamismenettelystä ei määrätä yleissopimuksessa, joten ilmoitus on annettava [valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaisesti.[208] Hakijalle annettava vahvistus siitä, että päätös on tunnustettu ja että se pannaan täytäntöön, tai tieto siitä, että tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta on kieltäydytty, voidaan pyynnön vastaanottaneen valtion menettelyistä riippuen antaa hakijalle joko pyynnön esittäneen valtion keskusviranomaisen välityksellä tai suoraan.[209]

5. Vastaaja tai hakija vastustaa tunnustamista ja täytäntöönpanoa

a) Yleistä

428. Elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien yleissopimuksen määräysten tarkoitus on varmistaa, että annetut elatusapupäätökset tunnustetaan ja pannaan täytäntöön sopimusvaltioissa tehokkaasti ja nopeasti aina, kun se on mahdollista.[210] Kuten aiemmin tässä luvussa on todettu, yleissopimuksen mukaiset menettelyt on laadittu niin, että päätös tunnustetaan tai tunnustetaan ja pannaan täytäntöön, ellei vastaaja voi osoittaa hyviä syitä sille, että päätöstä ei tule tunnustaa tai panna täytäntöön.

429. Kun toisessa valtiossa tehty päätös on tunnustettu tai julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi [valtiossa (valtion nimi)], se voi panna päätöksen täytäntöön samalla tavalla kuin alun perin kyseisessä valtiossa tehdyt päätökset. Yleissopimuksen mukaan valtio voi varmistaa päätöksen noudattamisen kaikilla käytettävissään olevilla täytäntöönpanomekanismeilla (ks. luku 12). Yleissopimuksessa määrätään myös joistakin tilanteista, joissa vastaaja (tunnustamishakemukseen vastaava henkilö) voi esittää vastalauseen, jos hän katsoo, että päätöstä ei tulisi tunnustaa tai panna täytäntöön.

---

[206] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 478 kohta.

[207] Joidenkin valtioiden kansallisessa lainsäädännössä saatetaan edellyttää, että velalliselle on annettava ilmoitus ennen täytäntöönpanoa. Tämä ei kuitenkaan perustu yleissopimuksen määräyksiin. [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […]. Jos kumpikin valtio on asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehdyn yleissopimuksen osapuoli, ks. tätä asiaa käsittelevä edellä oleva luvun 3 osan II jakso IX.

[208] Jos [valtion (valtion nimi)] lainsäädännössä säädetään ilmoittamisesta, ulkomailla oleville osapuolille ilmoitetaan asiasta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä *oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (asiakirjojen tiedoksianto) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1393/2007)* mukaisesti tai Euroopan unionin ulkopuolisten valtioiden osalta *oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 15 päivänä marraskuuta 1965 tehdyn Haagin yleissopimuksen* mukaisesti, jos sopimusta sovelletaan [valtion (valtion nimi)] ja toisen valtion välillä. Jos vuonna 1965 tehtyä Haagin yleissopimusta ei sovelleta kyseisten kahden valtion välillä, asiasta ilmoitetaan näiden valtioiden välillä tehtyjen voimassa olevien muiden monen- tai kahdenvälisten sopimusten mukaisesti taikka [valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Asiakirjojen tiedoksiantoa ulkomailla käsitellään tarkemmin luvun 3 osan II jaksossa IX.

[209] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

[210] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 428 kohta.

430. Yleissopimuksen 20 artiklassa luetellaan perusteet, joiden nojalla jossakin valtiossa tehty elatusapupäätös voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön toisessa sopimusvaltiossa. Nämä ”tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteet” liittyvät yleensä siihen, millainen yhteys vanhemmalla, perheenjäsenellä tai lapsilla on oltava valtioon, jotta päätös voidaan panna täytäntöön toisessa valtiossa. Esimerkiksi yhteys päätöksen tehneeseen valtioon voi perustua siihen, että osapuolet tai lapset asuvat kyseisessä valtiossa taikka että vastaaja on osallistunut päätökseen johtaneisiin menettelyihin tai ollut niissä läsnä.[211]

431. Vastaaja voi riitauttaa päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen tai rekisteröimisen taikka hakea siihen muutosta, jos mitään tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteista ei voida soveltaa. Tämä ei välttämättä tarkoita, että päätöstä ei ole annettu oikein siinä valtiossa, jossa se on tehty, vaan ainoastaan sitä, että pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio ei voi yleissopimuksen mukaan tunnustaa ja panna sitä täytäntöön.

432. Yleissopimuksen 22 artiklan nojalla vastaaja voi vastustaa päätöksen tunnustamista sillä perusteella, että sen tunnustaminen ja täytäntöönpano on selvästi vastoin valtion oikeusjärjestyksen perusteita tai että päätös on saatu menettelyllä, jossa on ollut puutteita. Puute voi olla esimerkiksi se, että elatusapumenettelyistä tai -päätöksestä ei ole ilmoitettu vastaajalle, tai petollisten keinojen käyttäminen. Perusteeksi käy myös se, että asiassa on annettu myöhemmin uusi päätös, joka on ristiriidassa sen päätöksen kanssa, jonka tunnustamista pyydetään.

433. Useimmiten riitauttaja tai muutoksenhakija on vastaaja. On myös mahdollista, joskin harvinaista, että hakija riitauttaa viranomaisen päätöksen kieltäytyä päätöksen rekisteröimisestä tai sen julistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi taikka hakee siihen muutosta.

b) Riitauttamista tai muutoksenhakua koskevat määräajat

434. Jos osapuoli, joka on oikeutettu riitauttamaan päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen tai rekisteröimisen taikka hakemaan siihen muutosta, asuu valtiossa, jossa päätös on rekisteröity tai julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi, asia on riitautettava tai siihen on haettava muutosta ***30 päivän*** kuluessa päivästä, jolloin täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista tai rekisteröintiä koskeva päätös annettiin hänelle tiedoksi. Jos asian riitauttava tai siihen muutosta hakeva osapuoli asuu muussa valtiossa, hänen on riitautettava asia tai haettava siihen muutosta ***60 päivän*** kuluessa tiedoksiannosta (23 artiklan 6 kohta).[212]

435. Useimmiten vastaaja asuu pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, joten hänellä on vain 30 päivää aikaa riitauttaa täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista tai rekisteröintiä koskeva päätös tai hakea siihen muutosta. Jos päätös on lähetetty pyynnön vastaanottaneeseen valtioon tunnustettavaksi sen takia, että kyseisessä valtiossa on vastaajan omaisuutta, vastaaja voi itse asua muualla. Tällöin hänellä on 60 päivää aikaa riitauttaa päätös tai hakea siihen muutosta. Vastaavasti velallinen voi pyytää kotivaltiossaan toisessa valtiossa tehdyn, täytäntöönpanoa rajoittavan päätöksen tunnustamista. Tällöin valtion ulkopuolella asuva velkoja on oikeutettu tilanteen mukaan riitauttamaan päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen tai rekisteröinnin taikka hakemaan siihen muutosta. Yleissopimuksen mukaan tämä on tehtävä 60 päivän kuluessa.

c) Riitauttamisen tai muutoksenhaun perusteet

436. Yleissopimuksen mukaan elatusapupäätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen tai rekisteröinnin voi riitauttaa tai siihen voi hakea muutosta vain rajallisin

---

[211] Yleissopimuksen 20 artikla sisältää niin sanotut välilliset toimivaltasäännöt. Artiklassa ei määritellä sääntöjä siitä, milloin valtion viranomainen voi tehdä päätöksen (ns. suorat toimivaltasäännöt). Sen sijaan artiklassa määritellään, millä perusteella päätös on täytynyt tehdä, jotta se voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön toisessa valtiossa. Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 443 kohta, jossa käsitellään asiaa, sekä käsikirjan luku 4.
[212] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 503 kohta.

perustein. Kuten edellä todettiin, vastaaja voi riitauttaa päätöksen tai hakea siihen muutosta seuraavien seikkojen perusteella:

- Tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle ei ole 20 artiklan mukaista perustetta.
- Tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kieltäytymiselle on 22 artiklan mukainen peruste.
- Hakemuksen mukana toimitettujen asiakirjojen aitoutta tai eheyttä on syytä epäillä.
- Kaikki täytäntöönpanon kohteena olevat elatusapurästit on maksettu.

d) Riitauttamisen tai muutoksenhaun käsittely (23 artiklan 5 kohta)

437. Tarkastelu tai käsittely on mahdollista vain yleissopimuksessa mainittujen perusteiden tai syiden perusteella, ja päätöksen asiaratkaisua ei saa tutkia uudelleen (28 artikla).[213] Muutoksenhaun tai riitauttamisen käsittelytapa määräytyy kansallisen lainsäädännön mukaan.[214]

438. Jos riitauttaminen tai muutoksenhaku perustuu asiakirjojen aitouteen tai eheyteen eikä hakemukseen ole pyydetty tai sisällytetty oikeaksi todistettuja jäljennöksiä asiakirjoista, [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen välityksellä voidaan pyytää pyynnön esittäneen valtion keskusviranomaista toimittamaan oikeaksi todistetut jäljennökset tai muut asiaa koskevat asiakirjat.

439. Jos riitauttaminen tai muutoksenhaku koskee pelkkää elatusapurästien laskemista eikä vastaaja väitä, että elatusapurästit on maksettu kokonaan, asia on useimmiten parempi käsitellä täytäntöönpanon yhteydessä. Vastaaja voi tuolloin ottaa asiat esiin ja toimittaa lisätietoja täytäntöönpanosta vastaavalle toimivaltaiselle [oikeusviranomaiselle] [hallintoviranomaiselle].[215] Kannattaa tutustua myös jäljempänä oleviin huomioihin päätöksen osittaisesta tunnustamisesta, jonka avulla voidaan mahdollistaa maksettavien elatusapumaksujen maksaminen sillä aikaa, kun elatusapurästeistä kiistellään.

e) Riitauttamisen ja muutoksenhaun mukainen päätös ja muutoksenhaku ylimpään oikeusasteeseen (23 artiklan 10 kohta)

440. Kun päätöksen rekisteröintiä tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva riitauttaminen ja muutoksenhaku on saatu käsiteltyä, päätös on viipymättä annettava tiedoksi molemmille osapuolille. Tiedoksiannossa noudatetaan kansallisen lainsäädännön vaatimuksia.[216] Pyynnön vastaanottaneen valtion menettelyistä riippuen asia voidaan antaa hakijalle tiedoksi suoraan tai pyynnön esittäneen valtion keskusviranomaisen välityksellä.[217]

441. Muutosta voidaan hakea ylimpään oikeusasteeseen vain, jos se on pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaan mahdollista.[218]

442. Vaikka muutosta haettaisiin ylimpään oikeusasteeseen, päätös voidaan panna täytäntöön heti, kun se on rekisteröity tai julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi. Muutoksenhaku ei keskeytä päätöksen täytäntöönpanoa, paitsi jos kyseessä ovat poikkeukselliset olosuhteet (23 artiklan 10 kohta).

---

[213] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 504 ja 505 kohta.
[214] Ks. edellä oleva alaviite 191.
[215] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[216] Jos kumpikin valtio on asiakirjojen tiedoksiannosta vuonna 1965 tehdyn yleissopimuksen osapuoli, ks. edellä oleva luvun 3 osan II jakso IX B.
[217] Ks. edellä olevat alaviitteet 208 ja 209.
[218] Ks. edellä oleva alaviite 193.

C. Tunnustaminen ja täytäntöönpano – hakemuksia koskevat ratkaisut

1. Tunnustaminen ja täytäntöönpano

443. Useimmiten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus johtaa siihen, että päätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön samalla tavalla kuin pyynnön vastaanottaneessa valtiossa tehdyt päätökset. Velkojan ei tarvitse anoa täytäntöönpanoa erikseen. Käytettävistä täytäntöönpanomenettelyistä kerrotaan luvussa 12.

2. Muut ratkaisut

444. Yleissopimuksessa määrätään myös muista ratkaisumahdollisuuksista, jos päätöstä ei voida tunnustaa ja panna täytäntöön kokonaisuudessaan.

a) Osittainen tunnustaminen

445. Yleissopimuksen 21 artiklan mukaan toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] voi tunnustaa ja panna täytäntöön vain osan päätöksestä, jos koko päätöstä ei voida tunnustaa tai tunnustaa ja panna täytäntöön. Tähän ratkaisuun voidaan päätyä esimerkiksi silloin, jos viranomainen ei voi tunnustaa päätöstä puolison tai entisen puolison elatusavun osalta mutta voi tunnustaa ja panna sen täytäntöön lapsen elatusavun osalta. Jos elatusapurästeistä ja siitä, onko ne maksettu kokonaan, vaikuttaa olevan kiistaa, toimivaltainen viranomainen voi tunnustaa päätöksestä elatusavun maksamisen mahdollistavan osan, vaikka elatusapurästien riitauttaminen olisi yhä meneillään.

Hyvä käytäntö: Jos tunnustamista koskevaa hakemusta ei hyväksytä, hakijan ei tarvitse pyytää päätöksen osittaista tunnustamista tai uuden päätöksen saamista. Yleissopimuksen mukaan kyseisiä vaihtoehtoja on harkittava tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevassa menettelyssä mahdollisina ratkaisuina. Pyynnön vastaanottaneen valtion omat menettelyt määräävät, miten "uusi" hakemus etenee, sillä esimerkiksi uuden päätöksen saaminen voi edellyttää täydentäviä tietoja.

b) Tunnustaminen ei mahdollista varauman vuoksi

446. Joissakin tapauksissa elatusapupäätöstä ei voida tunnustaa tai panna täytäntöön valtion yleissopimuksen mukaisesti tekemän varauman vuoksi.[219] Hakemuksen käsittelyn ei kuitenkaan välttämättä tarvitse päättyä siihen.

447. Yleissopimuksen 20 artiklan 4 kohdan mukaan keskusviranomaisen on toteutettava tarvittavat toimenpiteet uuden elatusapupäätöksen tekemiseksi velkojan hyväksi, jos päätöstä ei voida tunnustaa jotakin seuraavista perusteista koskevan varauman vuoksi:

- velkojan asuinpaikan sijaitseminen alkuperävaltiossa
- kirjallinen sopimus (muissa kuin lapsen elatusapua koskevissa tapauksissa)
- henkilöoikeudelliseen asemaan tai vanhempainvastuuseen perustuva toimivalta.[220]

448. Velkojan ei tarvitse tehdä uutta hakemusta, ja annetun päätöksen on katsottava vahvistavan, että lapsella on oikeus[221] panna elatusapumenettely vireille (20 artiklan 5 kohta). Pyynnön vastaanottaneen valtion menettelyistä riippuen hakijalta/velkojalta voidaan vaatia täydentäviä asiakirjoja, jotta uuden päätöksen saamista koskevassa käsittelyssä voidaan edetä. Asiakirjoja voidaan pyytää pyynnön esittäneen valtion keskusviranomaisen välityksellä. Päätöksen saamista koskevia hakemuksia käsitellään luvussa 10.

D. Yhteydenpito pyynnön esittäneen valtion kanssa

449. Toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] on syytä muistaa, että niiden keskusviranomaisen (tässä tapauksessa [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen) on yleissopimuksen mukaan (12 artikla) ilmoitettava tiettyinä ajankohtina hakemusten käsittelyn edistymisestä. Kansallinen keskusviranomainen pyytää siis todennäköisesti toimivaltaisilta viranomaisilta edistymistä koskevia raportteja, joten toimivaltaisten viranomaisten olisi oltava valmiita tekemään tässä suhteessa yhteistyötä keskusviranomaisen kanssa.

---

[219] Euroopan unioni ei tee 20 artiklan 1 kohdan c, e tai f alakohdassa määriteltyjä tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteita koskevia varaumia, jotka ovat mahdollisia yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaan (ks. *neuvoston päätös 2011/432/EU* (edellä oleva alaviite 59)). Sopimusvaltioiden tekemät varaumat voi tarkistaa Haagin konferenssin verkkosivustolta osoitteessa < www.hcch.net >.

[220] Yleissopimuksen 20 artiklan 3 kohdan mukaan varauman tehneen valtion on tunnustettava päätös ja pantava se täytäntöön, jos sen omille viranomaisille olisi vastaavassa tilanteessa myönnetty toimivalta tehdä tällainen päätös.

[221] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 469–471 kohta. Huomaa, että yleissopimuksessa ei tässä yhteydessä määritellä termiä "oikeus", ja siksi pyynnön vastaanottavan valtion kansallinen lainsäädäntö määrää, miten käsitettä tulkitaan ja vaaditaanko elatusapupäätöksen tekemiseen lisätietoja tai -näyttöä.

IV. Muut seikat: tunnustamista ja tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset

A. Velallisen vireille panema tunnustamista koskeva hakemus

1. Yleistä

450. Yleissopimuksen mukaan velallinen voi tehdä päätöksen tunnustamista koskevan hakemuksen, jos tunnustamista tarvitaan aikaisemman päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämiseen tai rajoittamiseen pyynnön vastaanottavassa valtiossa. Velallinen voi tehdä hakemuksen silloin, jos hän haluaa saada täytäntöönpanovaltiossa (eli [valtiossa (valtion nimi)]) tunnustuksen toiselle päätökselle tai jos annettua päätöstä on muutettu toisessa sopimusvaltiossa ja velallinen haluaa, että päätös tunnustetaan [valtiossa (valtion nimi)], koska hänellä on siellä omaisuutta.

451. Päätöksen muuttamista koskevia hakemuksia käsitellään yksityiskohtaisesti luvussa 11.

Päätöksen muuttamisella tarkoitetaan menettelyä, jossa jo tehtyä elatusapupäätöstä muutetaan. Joissakin valtioissa kyseistä hakemusta kutsutaan muutoshakemukseksi tai muuttamista koskevaksi hakemukseksi. Hakemuksella voidaan muuttaa elatusavun määrää, maksujen tiheyttä tai elatusapupäätöksen muita ehtoja.

452. Jos pyynnön vastaanottavassa valtiossa, jossa velallinen asuu tai jossa hänellä on omaisuutta, pannaan jo täytäntöön elatusapupäätöstä, valtion kansallisessa lainsäädännössä useimmiten edellytetään, että muussa valtiossa muutettu päätös on tunnustettava ennen kuin sillä voidaan rajoittaa tai keskeyttää ensimmäisen päätöksen täytäntöönpanoa. Kaikissa valtioissa tätä vaihetta ei kuitenkaan edellytetä esimerkiksi silloin, jos muutoksen on tehnyt ensimmäisen päätöksen antanut viranomainen. Näin ollen se, tarvitseeko päätös tunnustaa, on kussakin tapauksessa selvitettävä kansallisesta lainsäädännöstä.[222]

2. Milloin velallinen voi tehdä hakemuksen?

453. Koska 10 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun tunnustamista koskevan hakemuksen tarkoitus on rajoittaa päätöksen täytäntöönpanoa ja koska täytäntöönpano tapahtuu useimmiten velallisen asuinvaltiossa, päätöksen tunnustamista vaativa velallinen usein asuu valtiossa, jossa päätös on tarpeen tunnustaa, eli [valtiossa (valtion nimi)]. Yleissopimuksessa ei käsitellä erikseen tilannetta, jossa hakijan on osoitettava hakemus oman maansa keskusviranomaiselle. Tällöin tunnustaminen onkin käsiteltävä valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti velallisen asuinvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle osoitettuna pyyntönä.[223] Jos päätöksen tunnustamista pyydetään [valtiossa (valtion nimi)], jossa velallisella on omaisuutta mutta jossa hän ei asu, velallinen voi tehdä 10 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisen hakemuksen.

454. Aina, kun kyseessä on 10 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukainen hakemus, hakijana on velallinen. Tällöin velkoja on vastaaja ja päätöksen rekisteröintiä tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva ilmoitus on annettava velkojalle.

Esimerkki

455. Velallinen asuu maassa A, jossa alkuperäinen elatusapupäätös on tehty. Hänellä on omaisuutta tai tuloja [valtiossa (valtion nimi)]. Velkoja asuu [valtiossa (valtion nimi)]. Alkuperäinen päätös tunnustettiin [valtiossa (valtion nimi)], ja sen täytäntöönpano

---

[222] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

[223] Joissakin valtioissa keskusviranomainen toimii asiassa toimivaltaisena viranomaisena ja avustaa velallista tunnustamismenettelyssä. Päätöksen muuttamista koskevissa hakemuksissa tunnustaminen voidaan katsoa hakemuksen viimeiseksi vaiheeksi (ks. luku 11), eikä sitä varten tarvitse panna vireille uutta hakemusta. Toimintatapa riippuu kunkin valtion sisäisistä menettelyistä. [Valtiossa (valtion nimi)] […].

kohdistuu [valtiossa (valtion nimi)] olevaan velallisen omaisuuteen. Velallinen on sittemmin saanut maassa A muutetun päätöksen. Hän haluaa, että muutettu päätös tunnustetaan [valtiossa (valtion nimi)], jotta ensimmäisen päätöksen täytäntöönpanoa voitaisiin rajoittaa.

Miten asiassa toimitaan yleissopimuksen mukaisesti?

456. Velallinen voi tehdä maan A keskusviranomaiselle yleissopimuksen 10 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisen hakemuksen. Maa A välittää hakemuksen [valtioon (valtion nimi)], jossa muutettu päätös tunnustetaan ja rekisteröidään täytäntöönpanoa varten tai julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi tässä luvussa kuvattujen menettelyjen mukaisesti. Velkojalle ilmoitetaan päätöksen rekisteröinnistä tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta, ja hänelle annetaan mahdollisuus riitauttaa täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tai rekisteröinti taikka hakea siihen muutosta. Kun muutettu päätös on julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröity, sillä voidaan rajoittaa alkuperäisen päätöksen täytäntöönpanoa [valtiossa (valtion nimi)].

3. Menettelyt

457. Tässä luvussa käsiteltyjä tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia menettelyjä voidaan soveltaa myös velallisen tällaisessa tilanteessa tekemään tunnustamishakemukseen. Yleissopimuksen 26 artiklassa määrätään, että V luvun (Tunnustaminen ja täytäntöönpano) määräyksiä sovelletaan päätöksen tunnustamista koskeviin hakemuksiin soveltuvin osin siten, että täytäntöönpanokelpoisuutta koskevan vaatimuksen korvaa vaatimus, jonka mukaan päätöksen on oltava voimassa alkuperävaltiossa. Tämä tarkoittaa, että käytännön syistä tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä sovelletaan myös tunnustamishakemuksiin lukuun ottamatta niitä määräyksiä, joita on muutettava, koska hakemuksessa ei pyydetä päätöksen täytäntöönpanoa.[224]

4. Muutettujen päätösten tunnustamista koskevat rajoitukset

458. On tärkeää huomata, että yleissopimuksessa määrätään yhdestä tärkeästä rajoituksesta, joka rajoittaa velallisen oikeutta saada muutettu päätös tunnustetuksi yleissopimuksen mukaisesti. Velkoja voi vastustaa muutetun päätöksen tunnustamista, jos muutettu päätös on tehty jossakin muussa sopimusvaltiossa kuin siinä, jossa alkuperäinen päätös on tehty (alkuperävaltio), ja velkojan asuinpaikka oli muutetun päätöksen tekohetkellä alkuperävaltiossa (18 artikla ja 22 artiklan f alakohta). Tämä on sallittua muutamissa poikkeustapauksissa, mutta on tärkeää muistaa, että velallisen oikeudelle muutetun päätöksen tunnustamiseen on asetettu tiettyjä rajoituksia. Nämä rajoitukset eivät koske muiden päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

459. Päätöksen muuttamista koskevia hakemuksia käsitellään luvussa 11 (ja 18 artiklaa luvun 4 jaksossa G).

B. Elatusapusopimukset

1. Tärkeimmät erot

460. Yleissopimuksessa erotetaan toisistaan elatusapupäätökset, jotka ovat oikeus- tai hallintoviranomaisten tekemiä, ja **elatusapusopimukset**, jotka ovat osapuolten tekemiä sopimuksia. Vaikka elatusapusopimusten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat menettelyt ovat

Elatusapusopimuksella tarkoitetaan 3 artiklan määritelmän mukaan elatusavun maksamisesta tehtyä kirjallista sopimusta, joka on laadittu virallisesti tai rekisteröity virallisena asiakirjana toimivaltaisen viranomaisen toimesta tai joka on toimivaltaisen viranomaisen vahvistama tai tehty, rekisteröity tai tallennettu toimivaltaisen viranomaisen toimesta ja jota toimivaltainen viranomainen voi tarkastella uudelleen ja muuttaa.

[224] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 546 kohta.

melko samanlaisia kuin elatusapupäätöksiä koskevat menettelyt, valtio voi tehdä varauman, jonka mukaan se ei tunnusta eikä pane täytäntöön elatusapusopimuksia.[225]

2. Menettelyt

461. Elatusapusopimusten tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon sovelletaan kuitenkin samoja yleisiä periaatteita ja menettelyjä kuin elatusapupäätösten tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon.[226] Yleissopimuksen 30 artiklassa määrätään, että elatusapusopimus on voitava tunnustaa ja panna täytäntöön samalla tavoin kuin elatusapupäätös, edellyttäen, että sopimus on alkuperävaltiossa täytäntöönpanokelpoinen samalla tavoin kuin päätös.

462. Elatusapusopimuksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen saamisen jälkeen noudatetaan samaa yleistä menettelyä. Hakemuksen saatuaan toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] tekee alustavan tarkastelun ja arvioi, onko sopimuksen tunnustaminen ja täytäntöönpano selvästi vastoin valtion oikeusjärjestyksen perusteita. Hakemukseen tarvitaan samankaltaiset asiakirjat kuin päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaan hakemukseen. Yksi merkittävä ero on kuitenkin se, että asiakirjaa, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä, ei tarvita. Tämä johtuu siitä, että molemmat osapuolet ovat osallistuneet sopimuksen tekemiseen.

463. Elatusapusopimuksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen yhteydessä tarvitaan [valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan seuraavat asiakirjat: [lisää tähän luettelo valtion edellyttämistä asiakirjoista].

464. Sen jälkeen, kun keskusviranomainen on tarkastanut aineiston ja varmistanut, että hakemus käsittää kaikki tarvittavat asiakirjat, elatusapusopimus lähetetään toimivaltaiselle [oikeusviranomaiselle] [hallintoviranomaiselle]. Tämän jälkeen sopimus rekisteröidään täytäntöönpanoa varten tai julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi ja asiasta ilmoitetaan vastaajalle.

465. Elatusapusopimusten ja elatusapupäätösten välillä on myös joitakin eroja niissä perusteissa, joiden perusteella tunnustamista voidaan vastustaa. Perusteista määrätään 30 artiklan 5 kohdassa.

3. Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan menettelyn päättäminen

466. Elatusapusopimusten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva menettely on yhtä seikkaa lukuun ottamatta samanlainen kuin vastaava elatusapupäätöksiä koskeva menettely. Toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] tekee päätöksen sopimuksen rekisteröinnistä tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta, ja vastaajalle annetaan mahdollisuus riitauttaa päätös tai hakea siihen muutosta. Monissa valtioissa tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva menettely päättyy tähän. Jos vireillä on elatusapusopimuksen tunnustamista koskeva muutoksenhaku, sopimuksen täytäntöönpanoa koskeva menettely kuitenkin keskeytetään (30 artiklan 6 kohta).[227] Tämä täytäntöönpanon keskeyttäminen on merkittävä ero tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa menettelyissä elatusapupäätösten ja -sopimusten välillä.

---

[225] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […]. Ks. *neuvoston päätös 2011/432/EU, annettu 9 päivänä kesäkuuta 2011, lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn Haagin yleissopimuksen hyväksymisestä Euroopan unionin puolesta*.

[226] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 559 kohta.

[227] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 564 kohta. [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön osalta ks. edellä oleva muutoksenhakua käsittelevä alaviite 191.

V. Tunnustaminen ja täytäntöönpano – muut seikat

A. Oikeusapu

467. Pyynnön vastaanottavan valtion on yleensä annettava velkojalle maksutonta oikeusapua kaikkien elatusapupäätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten yhteydessä, jotka koskevat alle 21-vuotiaan lapsen elatusapua, jos apu on tarpeen hakemuksen käsittelemiseksi.[228] On syytä muistaa, että jos valtio antaa hakijoille todellisen mahdollisuuden päästä menettelyjen piiriin yksinkertaistettujen menettelyjen avulla, oikeutta maksuttomaan oikeusapuun ei ole.[229]

468. Luvun 3 osan II jaksossa VII käsitellään tarkemmin vaatimusta, jonka mukaan hakijoille on annettava todellinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin ja tarvittaessa myös maksutonta oikeusapua.

469. Kun tunnustamista koskeva hakemus on velallisen tekemä tai päätös ei koske alle 21-vuotiaan lapsen elatusapua, maksuttoman oikeusavun tarjoamiseen liittyy muutamia poikkeuksia ja rajoitteita, jotka olisi otettava huomioon. Myös näistä kerrotaan luvun 3 osan II jaksossa VII.

B. Täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset

Valuutan muuntaminen

470. Yleissopimuksessa ei käsitellä elatusvelvoitteiden valuuttamuunnoksiin liittyviä kysymyksiä. Toimivaltaisen viranomaisen päätöksen tunnustamiseen käyttämistä menettelyistä riippuen meneillään saattaa olla myös samanaikainen prosessi, jossa päätöksen elatusvelvoitteet muunnetaan täytäntöönpanovaltion valuuttaan. Toimivaltaisen viranomaisen on mahdollisesti hankittava todistus, jossa vahvistetaan maksujen muuntamiseen käytettävä vaihtokurssi. Muunnettua määrää käytetään täytäntöönpanovaltiossa elatusapuvastuun perustana. Muissa tapauksissa pyynnön esittävä valtio on mahdollisesti jo muuntanut päätöksen ja mahdolliset elatusapurästit pyynnön vastaanottavan valtion valuuttaan.[230]

471. Valuutan muuntamiseen liittyviä kysymyksiä tarkastellaan tarkemmin elatusapupäätösten täytäntöönpanoa käsittelevässä luvussa 12.

C. Olennaiset poikkeukset ja varaumat

472. Edellä esitettyä voidaan soveltaa yleisimmissä lasten elatusapua koskevan päätöksen tunnustamiseen liittyvissä tapauksissa. Joissakin tapauksissa valtion tekemät varaumat tai antamat selitykset vaikuttavat kuitenkin tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin menettelyihin. (Lisätietoja yleissopimuksen soveltamisalasta on luvun 3 osan I jaksossa II, jossa on myös tietoja yleissopimusta koskevista mahdollisista selityksistä ja varaumista.)

a) 18–21-vuotiaat lapset

473. Valtio voi tehdä **varauman**, jonka mukaan se rajoittaa yleissopimuksen soveltamisen koskemaan vain alle 18-vuotiaita lapsia. Jos valtio on tehnyt tällaisen varauman, valtio ei hyväksy yleissopimuksen mukaisesti tunnustettavaksi tai tunnustettavaksi ja pantavaksi täytäntöön 18 vuotta täyttäneiden lasten elatusapua

Varauma on virallinen ilmoitus, jonka sopimusvaltio voi yleissopimuksen mukaan antaa tietyissä tilanteissa ja jolla rajoitetaan yleissopimuksen soveltamista kyseisessä valtiossa jollain tapaa.

[228] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön osalta ks. edellä oleva oikeusavun antamista koskevaa menettelyä käsittelevä alaviite 86.
[229] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[230] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

koskevia päätöksiä eikä valtio voi pyytää toista valtiota käsittelemään 18 vuotta täyttäneiden lasten elatusapuun liittyviä asioita.[231]

[231] Euroopan unioni ei tee yleissopimuksen mukaista varaumaa, jonka mukaan yleissopimuksen soveltaminen rajoitettaisiin koskemaan vain alle 18-vuotiaita lapsia, eikä anna selitystä, jonka mukaan yleissopimuksen soveltaminen laajennettaisiin koskemaan 21 vuotta täyttäneitä lapsia (2 artiklan 2 kohta). Näin ollen Euroopan unionin jäsenvaltioissa sovelletaan yleissopimuksen keskeistä soveltamisalaa, joka käsittää alle 21-vuotiaiden lasten elatusavun. (Ks. *neuvoston päätös 2011/432/EU* (edellä oleva alaviite 59)).

b) Tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteet

474. Valtio voi tehdä varauman, jonka mukaan valtio ei tunnusta tai pane täytäntöön elatusapupäätöstä, jos päätöksen perusteena on käytetty jotakin seuraavista:[232]

- velkojan asuinpaikka
- osapuolten tekemä kirjallinen sopimus
- viranomaisen käyttämä toimivalta henkilöoikeudellista asemaa tai vanhempainvastuuta koskevassa asiassa.

c) Elatusapusopimukset

475. Sopimusvaltio voi tehdä varauman, jonka mukaan se ei tunnusta eikä pane täytäntöön elatusapusopimuksia. Toisaalta valtio voi antaa selityksen, jonka mukaan elatusapusopimuksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset on tehtävä keskusviranomaisten välityksellä.[233]

VI. Lisäaineistoa

A. Käytännön neuvoja

- Päätöksen tunnustamisen jälkeen monet valtiot pyrkivät välittömästi ottamaan yhteyttä velalliseen ja saamaan hänet noudattamaan päätöstä vapaaehtoisesti mahdollisimman pian, jotta voidaan varmistaa, että velkoja ja lapset saavat elatusapua mahdollisimman pian.[234]
- Yleissopimuksessa määrätyn tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan menettelyn tarkoituksena on mahdollistaa hakemusten nopea ja tehokas käsittely. Pyynnön vastaanottavan valtion tuomareiden, tuomioistuimen henkilöstön ja muiden menettelyyn osallistuvien viranomaisten on syytä muistaa tämä ja toteuttaa tarvittavat toimet sen varmistamiseksi, että asiat käsitellään mahdollisimman nopeasti mahdollisimman vähäisin viivein.
- Kaikki tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittelyyn liittyvät menettelyt ja vaatimukset eivät sisälly yleissopimukseen. Tuomareiden on noudatettava myös asiaan liittyviä kansallisia säädöksiä ja menettelyjä.

B. Asiaa koskevat lomakkeet

Tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus
Saatelomake
Asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen
Asiakirja, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä
Taloudellista tilannetta koskeva lomake
Vastaanottotodistus

C. Yleissopimuksen artiklat

10 artiklan 1 kohdan a alakohta
10 artiklan 2 kohdan a alakohta
11 artikla
12 artikla
20 artikla

---

[232] Ks. edellä oleva (alaviite 211) 20 artiklan mukaisia tuomioistuimen toimivallan perusteita koskeva tarkastelu. Euroopan unioni ei tee yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan c, e tai f alakohdassa määriteltyjä tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteita koskevia varaumia, jotka ovat mahdollisia yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaan (ks. edellinen alaviite).

[233] Euroopan unioni ei varaa yleissopimuksen mukaisesti oikeutta olla tunnustamatta ja panematta täytäntöön elatusapusopimuksia (30 artiklan 8 kohta). Euroopan unioni ei myöskään anna yleissopimuksen mukaisesti selitystä, jonka mukaan elatusapusopimuksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset olisi tehtävä keskusviranomaisten välityksellä (30 artiklan 7 kohta) (ks. edellinen alaviite).

[234] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

23 artikla
24 artikla
30 artikla
36 artikla
50 artikla

D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut

Ks. luku 12 – Elatusapupäätösten täytäntöönpano vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan
Luku 3 – Yleistä soveltamista koskevia asioita: vuoden 2007 yleissopimus ja vuoden 2009 asetus

VII. Tarkistuslista – Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset

	Menettely	**Käsikirjan kohta**
1	Vastaanota asiakirjat [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselta.	III.A.1
2	Varmista, onko tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus oikea kyseisessä tilanteessa.	III.A.2
3	Täyttääkö hakemus yleissopimuksessa asetetut vähimmäisvaatimukset?	III.A.3
4	Tarkista, että hakemus käsittää kaikki tarvittavat asiakirjat.	III.A.4
5	Selvitä tarvittaessa vastaajan olinpaikka.	III.A.5
6	Pyydä tarvittaessa täydentävät asiakirjat.	III.A.6
7	Toteuta tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet.	III.A.7
8 a	Julista päätös täytäntöönpanokelpoiseksi.	III.B.1
8 b	Ilmoita täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta hakijalle ja vastaajalle.	III.B.4
8 c	Vastaajalla on mahdollisuus riitauttaa täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tai rekisteröinti tai hakea siihen muutosta tietyin perustein.	III.B.5
9	Saata mahdollinen riitautus tai muutoksenhaku päätökseen ja ilmoita hakijalle ja vastaajalle.	III.B.5

VIII. Usein kysyttyä

Velkojalla on maassa A tehty päätös. Hän asuu maassa B. Maa B ei tunnusta päätöstä eikä pane sitä täytäntöön. Velallinen asuu [valtiossa (valtion nimi)]. Kaikki kolme valtiota ovat yleissopimuksen sopimusvaltioita. Voidaanko päätös tunnustaa ja panna täytäntöön [valtiossa (valtion nimi)]?

476. Kyllä. Velkoja voi hakea päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa siinä valtiossa, jossa velallinen asuu tai jossa hänellä on omaisuutta tai tuloja, jos päätös on tehty sopimusvaltiossa. Päätöksen ei tarvitse olla täytäntöönpanokelpoinen, eikä sitä ole tarvinnut tunnustaa pyynnön esittävässä valtiossa, vaan vain alkuperävaltiossa. Tässä tapauksessa alkuperävaltio on maa A. Jos päätöksen tehneestä maasta A on saatu asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on siellä täytäntöönpanokelpoinen, [valtion (valtion nimi)] pitäisi pystyä käsittelemään tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus, jos kaikki muut vaatimukset täyttyvät.

Miksi velkoja hakisi pelkästään päätöksen tunnustamista eikä sekä tunnustamista että täytäntöönpanoa?

477. Voi olla, että velkoja aikoo panna päätöksen täytäntöön yksityisesti tai että hakijan on saatava päätös tunnustetuksi voidakseen hyödyntää pyynnön vastaanottaneessa valtiossa tiettyjä muita oikeussuojakeinoja. Esimerkiksi jos pyynnön vastaanottavassa valtiossa on jäämistö tai muuta omaisuutta, velkojan saattaa täytyä saada päätös tunnustetuksi ennen kuin se voidaan katsoa jäämistöön kohdistuvaksi vaateeksi.

Merkitseekö elatusapupäätöksen tunnustaminen sitä, että koko päätös on kuin mikä tahansa kyseisessä valtiossa alun perin tehty päätös?

478. Ei. Toisessa valtiossa tehdyn elatusapupäätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanon tarkoituksena on vain se, että päätös voidaan panna täytäntöön käyttämällä samoja mekanismeja ja menettelyjä kuin valtion sisäisten elatusapupäätösten yhteydessä. Näin ollen päätökseen ei esimerkiksi sovelleta lapsen huoltoa tai tapaamisoikeuksia koskevaa pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädäntöä. Tunnustettu päätös vastaa sisäisiä päätöksiä vain elatusvelvoitteiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta.

Onko päätös aina tunnustettava, ennen kuin se voidaan panna täytäntöön yleissopimuksen nojalla?

479. On, jollei ole kyse päätöksestä, joka on tehty pyynnön vastaanottavassa valtiossa (eli [valtiossa (valtion nimi)]), jossa päätös on tarkoitus pannaan täytäntöön. Jos päätös on tehty missä tahansa muussa valtiossa, päätös on tunnustettava, jotta voidaan varmistaa, että se noudattaa menettelyä koskevia tai muita perusvaatimuksia, jotka liittyvät elatusvelvoitteiden vahvistamistapaan, esimerkiksi osapuolelle ilmoittamiseen.

Voidaanko vieraalla kielellä tehty päätös panna täytäntöön yleissopimuksen nojalla?

480. Kyllä, mutta päätöksestä tai sen tekstin tiivistelmästä tai otteesta on oltava käännös [valtion kielelle tai kielille] tai jollekin muulle kielelle, jonka pyynnön vastaanottava valtio on ilmoittanut hyväksyvänsä. Luvun 3 osan II jaksossa I käsitellään asiakirjojen ja päätösten käännöksiä koskevia vaatimuksia.

481. Yleissopimuksen mukaan muut keskusviranomaisten väliset viestit voidaan toimittaa englanniksi tai ranskaksi.

Voidaanko [valtiossa (valtion nimi)] tunnustaa yleissopimuksen nojalla sellainen päätös, jonka tyyppisiä päätöksiä [valtiossa (valtion nimi)] ei tehdä?

482. Kyllä, jos päätös kuuluu yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien elatusvelvoitteiden piiriin. Esimerkiksi lapsen elatusapua koskeva päätös voi sisältää tietyntyyppisten kulujen, kuten sairausvakuutusmaksujen, korvaamisen, joita ei tunneta tai joista ei säädetä pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännössä. Päätös voidaan silti tunnustaa pyynnön vastaanottavassa valtiossa.

Miksi yleissopimuksessa ei edellytetä, että hakijan tai keskusviranomaisen edustajan on allekirjoitettava tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus?

483. Yleissopimuksen ilmaisussa ei tarkoituksellisesti oteta kantaa käytettävään välineeseen, jotta voidaan helpottaa tietotekniikan käyttöä ja aineiston tehokasta toimittamista valtioiden välillä. Allekirjoituksen edellyttäminen estäisi asiakirjojen lähettämisen faksilla tai sähköisessä muodossa.

484. Henkilön, jonka nimi on hakemuksessa, vastuulla on varmistaa, että hakemuksessa olevat tiedot ovat yhdenmukaisia hakijan antamien asiakirjojen ja tietojen kanssa ja että hakemus on yleissopimuksen vaatimusten mukainen.

Voidaanko tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus käsitellä ilman oikeaksi todistettuja jäljennöksiä asiakirjoista?

485. Asia riippuu siitä, onko pyynnön vastaanottava valtio antanut yleissopimuksen nojalla selityksen, jonka mukaan valtio edellyttää oikeaksi todistettujen jäljennösten toimittamista (vaatimus käy ilmi valtion maaprofiilista). Lisäksi tuomioistuin tai toimivaltainen viranomainen voi tietyissä tapauksissa pyytää oikeaksi todistettuja jäljennöksiä, todennäköisimmin tilanteissa, joissa epäillään toimitettujen asiakirjojen aitoutta tai eheyttä.

486. Jos tällaista selitystä ei ole annettu, hakemuksen käsittelyssä voidaan edetä pyynnön esittäneen valtion toimittamien jäljennösten perusteella.[235]

[Valtion (valtion nimi)] toimivaltainen viranomainen on rekisteröinyt päätöksen tai julistanut sen täytäntöönpanokelpoiseksi. Mitä seuraavaksi tapahtuu?

487. Kun päätös on rekisteröity täytäntöönpanoa varten tai julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi, se voidaan panna täytäntöön.[236] Yleissopimuksen mukaan hakijan ei tarvitse anoa täytäntöönpanoa erikseen (jos alkuperäinen hakemus on tehty keskusviranomaisen välityksellä). Hakijalle, vastaajalle ja pyynnön esittäneelle valtiolle on ilmoitettava viipymättä, että päätös on tunnustettu ja että sitä pannaan parhaillaan täytäntöön.

Miten toimitaan, jos elatusapupäätöksiä on enemmän kuin yksi? Alkuperäisen elatusapupäätöksen lisäksi on esimerkiksi myöhempi päätös, jolla on muutettu alkuperäistä päätöstä. Kumpi päätös olisi tunnustettava?

488. Yleissopimuksessa ei käsitellä suoraan tätä asiaa. Jos päätös on määrä panna täytäntöön ja aiempaan päätökseen perustuvia elatusapumaksuja on rästissä, pyynnön vastaanottava valtio (eli [valtio (valtion nimi)]) saattaa tarvita kyseisestä päätöksestä jäljennöksen täytäntöönpanoa varten. Tätä voidaan edellyttää täytäntöönpanoa koskevassa kansallisessa lainsäädännössä taikka velallisen riitauttaessa elatusapurästit tai vedotessa toisenlaiseen tulkintaan velvoitteesta.[237] Voi olla myös muita seikkoja (kuten indeksiin sitomista tai muuttamista koskevat ehdot), jotka sisältyvät yhteen päätöksistä mutta eivät toiseen.

489. Päätöksen tunnustamisesta ei kuitenkaan voi kieltäytyä vain sillä perusteella, että asiasta on olemassa aiempia päätöksiä, joita ei ole liitetty hakemukseen. Jos käy ilmi, että hakemukseen olisi pitänyt liittää myös muita asiaa koskevia elatusapupäätöksiä, [valtion (valtion nimi)] toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on otettava yhteyttä [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiseen, jotta pyynnön esittäneeltä valtiolta voidaan pyytää jäljennöksiä myös näistä päätöksistä.

Osa II – Tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat suorat pyynnöt

I. Yleiskatsaus

490. Yleisesti ottaen yleissopimuksen nojalla esitettäviä suoria pyyntöjä (eli hakijoiden suoraan toimivaltaisille viranomaisille osoittamia pyyntöjä, ks. edellä oleva luvun 1 jakso III.C) koskeviin menettelyihin sovelletaan [valtion (valtion nimi)] kansallista lainsäädäntöä. [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan määräytyy se, voidaanko suoraa pyyntöä ylipäätään esittää sekä millaisia lomakkeita tai prosesseja on käytettävä.[238] Suoraan [valtion (valtion nimi)] toimivaltaisille [oikeusviranomaisille] [hallintoviranomaisille] osoitettavia elatusapupäätösten saamista tai muuttamista koskevia pyyntöjä käsitellään lyhyesti luvuissa 10 ja 11. Näihin hakemuksiin sovelletaan lähes pelkästään [valtion (valtion nimi)] kansallista lainsäädäntöä eikä yleissopimusta.

[235] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[236] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[237] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[238] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

491. Jos suora pyyntö koskee jo tehdyn päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa ja päätös kuuluu yleissopimuksen soveltamisalaan, pyyntöön sovelletaan kuitenkin tiettyjä yleissopimuksen määräyksiä. Seuraavassa jaksossa käsitellään menettelyjä, joita käytetään [valtion (valtion nimi)] toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] yleissopimuksen nojalla mahdollisesti vastaanottamien päätösten tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien suorien pyyntöjen käsittelyyn.

Tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin suoriin pyyntöihin liitettävät asiakirjat

492. Yleissopimuksen mukaan tiettyjä määräyksiä, joita sovelletaan keskusviranomaisten välityksellä tehtäviin tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin hakemuksiin, sovelletaan myös tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin pyyntöihin, jotka esitetään suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle (37 artiklan 2 kohta).

493. Kaikkia yleissopimuksen V luvun (Tunnustaminen ja täytäntöönpano) määräyksiä sovelletaan suoriin pyyntöihin. Näin ollen suoran pyynnön liitteenä olisi oltava 25 artiklassa määritellyt asiakirjat. Näitä ovat seuraavat:

- päätöksen koko teksti
- asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen
- asiakirja, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä, jos vastaaja ei ole ollut läsnä eikä edustettuna menettelyissä alkuperävaltiossa tai jos hän ei ole riitauttanut elatusapupäätöstä
- taloudellista tilannetta koskeva lomake
- tarvittaessa laskelma elatusapurästeistä
- tarvittaessa selvitys päätöksen tarkistamisesta tai sitomisesta indeksiin.

494. Suositettua hakemuslomaketta ei voida käyttää suoran pyynnön esittämiseen, paitsi jos pyynnön vastaanottava valtio on päättänyt, että lomaketta voidaan käyttää suoriin pyyntöihin. Joissakin tapauksissa pyynnön vastaanottavalla viranomaisella voi olla omat lomakkeensa. Asian voi tarkistaa maaprofiilista, tai pyynnön vastaanottavaan viranomaiseen voi ottaa suoraan yhteyttä maaprofiilissa ilmoitettuun osoitteeseen lomakkeen saamiseksi.[239]

495. Useimmissa suoria pyyntöjä koskevissa tapauksissa saatetaan tarvita asiakirja, josta käy ilmi, missä määrin hakija on saanut maksutonta oikeusapua alkuperävaltiossa. Tämä johtuu siitä, että kaikkia määräyksiä, jotka koskevat todellista mahdollisuutta päästä menettelyjen piiriin ja maksutonta oikeusapua, ei sovelleta suoriin pyyntöihin. Hakijalla, joka on saanut alkuperävaltiossa maksutonta oikeusapua, on kuitenkin tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskevassa menettelyssä oikeus saada vähintään yhtä laajaa maksutonta oikeusapua kuin pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisesti on mahdollista saada samoin edellytyksin (17 artiklan b alakohta).

496. Seuraavalla sivulla olevassa kaaviossa kuvataan maksuttoman oikeusavun antamista koskevaa vaatimusta suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle osoitettavien tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien pyyntöjen yhteydessä.

[239] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

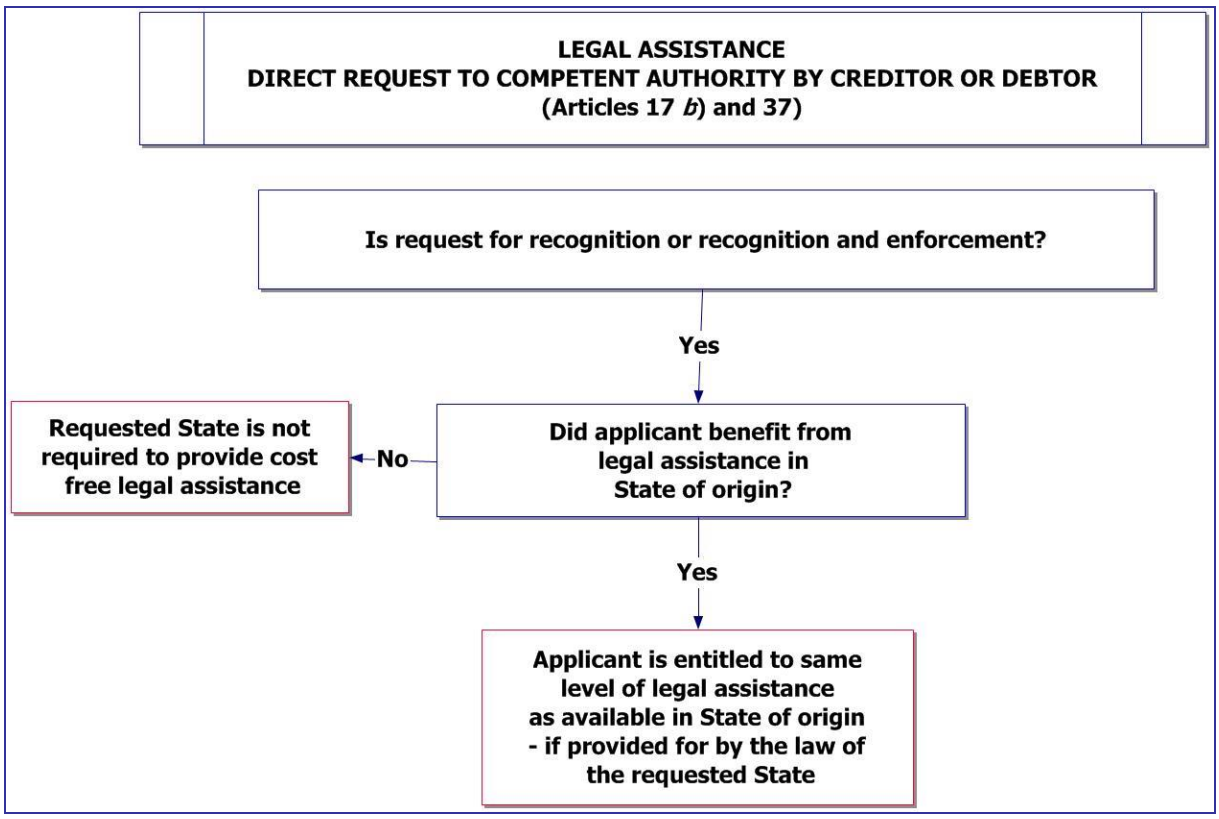

Kaavio 9: Oikeusapu – suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle osoitettavat pyynnöt

497. On syytä huomata, että vaikkei maksutonta oikeusapua olisi saatavilla, pyynnön vastaanottava valtio ei saa vaatia hakijalle menettelyistä aiheutuvien kulujen ja kustannusten maksamisen vakuudeksi vakuutta, takuuta tai talletusta tai muuta senkaltaista suoritusta (37 artiklan 2 kohta ja 14 artiklan 5 kohta).

498. Todettakoon lopuksi, ettei pyynnön vastaanottava valtio (eli [valtio (valtion nimi)]) ole missään tapauksessa velvollinen antamaan minkäänlaista oikeusapua hakijalle, joka päättää esittää pyynnön suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle, vaikka asia voitaisiin panna vireille keskusviranomaisen välityksellä.[240]

A. Erilaiset suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle saapuvat tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat pyynnöt

a) Puolison tai entisen puolison elatusapu

499. Elleivät sekä pyynnön esittävä että pyynnön vastaanottava valtio ole antaneet selitystä, jonka mukaan ne laajentavat yleissopimuksen II ja III luvun soveltamisen koskemaan puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiä elatusvelvoitteita, pelkästään puolison tai entisen puolison elatusapua koskevan päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaa hakemusta ei tehdä keskusviranomaisten välityksellä (ks. tätä asiaa käsittelevä luvun 3 osan I kohta II).[241] Sen sijaan velkoja esittää pyynnön suoraan pyynnön vastaanottavan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle. Asiakirjoja koskevat vaatimukset ja menettelyt ovat kuitenkin samat kuin 25 artiklassa.

[240] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 602 kohta.
[241] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

500. Pyynnön (suositettua hakemuslomaketta ei käytetä suoran pyynnön esittämiseen, jollei pyynnön vastaanottava valtio ole päättänyt, että lomaketta voidaan käyttää suoriin pyyntöihin) lisäksi vaaditaan aina myös seuraavat asiakirjat:

- hakemusta koskevat tiedot (tai suositettu hakemuslomake, jos sitä käytetään)
- päätöksen teksti
- asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen
- asiakirja, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä, jos vastaaja ei ole ollut läsnä eikä edustettuna menettelyissä alkuperävaltiossa tai jos hän ei ole riitauttanut päätöstä
- taloudellista tilannetta koskeva lomake tai muu asiakirja, josta käy ilmi osapuolten taloudellinen tilanne
- selvitys elatusapurästien laskemisesta
- selvitys päätöksen tarkistamisesta tai sitomisesta indeksiin
- selvitys tai tiedot pyynnön esittäjän pyynnön esittävässä valtiossa saamasta oikeusavusta.

501. Täydentäviä asiakirjoja voidaan tarvita pyynnön vastaanottavan valtion sisäisistä menettelyistä riippuen.[242]

502. Kun toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] on vastaanottanut suoran pyynnön, päätöksen tunnustamismenettely on samanlainen kuin tämän luvun osassa I kuvailtu menettely. Päätös julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi [ja rekisteröidään täytäntöönpanoa varten] ja asia annetaan tiedoksi vastaajalle ja pyynnön esittäjälle (23 artiklan 5 kohta).

503. Päätöksen [täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen] [tai] [täytäntöönpanoa varten rekisteröimisen] riitauttamis- tai muutoksenhakuperusteita sovelletaan myös toimivaltaisen viranomaisen välityksellä vireille pantuihin pyyntöihin. Jos hakija kuitenkin tarvitsee oikeusapua vastaajan riitauttaessa asian tai hakiessa muutosta asiaan, keskusviranomainen ei anna maksutonta oikeusapua, vaan hakijan on järjestettävä apua itse.[243] Toimivaltainen viranomainen voi mahdollisesti auttaa hakijaa löytämään muita oikeusavun tai muun avun tarjoajia, jos niitä on saatavilla. Hakijalla on kuitenkin joka tapauksessa oikeus saada vähintään yhtä laajaa oikeusapua kuin hän on saanut pyynnön esittävässä valtiossa, jos [valtiossa (valtion nimi)] on saatavilla yhtä laajaa apua (17 artiklan b alakohta).[244]

504. Todettakoon lopuksi päätöksen täytäntöönpanosta, että koska keskusviranomainen ei ole osallistunut tunnustamismenettelyyn, päätöksen tunnustamista ei tunnustamista koskevan pyynnön yhteydessä seuraa automaattisesti täytäntöönpanoa koskeva hakemus, paitsi jos lainsäädännössä säädetään niin. Jos näin ei ole, pyynnön esittäneen henkilön on esitettävä erikseen täytäntöönpanoa koskeva pyyntö pyynnön vastaanottavan valtion sisäisten menettelyjen mukaisesti.[245]

b) 21 vuotta täyttäneet lapset

505. Koska 21 vuotta täyttäneet lapset eivät lähtökohtaisesti kuulu yleissopimuksen soveltamisalaan, valtion toimivaltaisen viranomaisen ei tarvitse hyväksyä pyyntöä, joka koskee tällaisten lasten elatusapupäätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa, elleivät molemmat sopimusvaltiot (pyynnön esittävä valtio ja pyynnön vastaanottava valtio) ole antaneet yleissopimuksen 2 artiklan 3 kohdan nojalla erityistä selitystä, jonka mukaan ne laajentavat yleissopimuksen soveltamisen koskemaan tällaisia lapsia. Jos tällaista selitystä ei ole annettu, 21 vuotta täyttäneen lapsen elatusapua koskevaa päätöstä ei tarvitse tunnustaa eikä panna täytäntöön (sopimusvaltiot voivat kuitenkin tunnustaa ja

[242] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[243] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[244] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […], ks. edellinen alaviite.
[245] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

panna täytäntöön päätöksiä, jotka ulottuvat pidemmälle kuin päätökset, jotka niiden on ehdottomasti pantava täytäntöön vastavuoroisuuden periaatteen perusteella).[246]

506. On syytä panna merkille, että tämä pätee myös tilanteissa, joissa alkuperävaltion lainsäädännön mukaan on mahdollista maksaa elatusapua 21 vuotta täyttäneille lapsille, koska 32 artiklan 4 kohtaa (jonka mukaan elatusvelvoitteen kestoon on sovellettava päätöksen alkuperävaltion lainsäädäntöä) luettaessa on otettava huomioon 2 artiklassa määritelty soveltamisala.

507. Yleissopimuksen soveltamisalaa käsitellään perusteellisesti luvun 3 osan I jaksossa II.

c) Muiden perheenjäsenten elatusapu

508. Vaikka valtiot voivat yleissopimuksen mukaan laajentaa sen määräysten soveltamisen koskemaan muiden perheenjäsenten elatusapua, myös haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden elatusapua, valtion toimivaltainen viranomainen ei ole velvollinen ottamaan vastaan muiden perheenjäsenten elatusapua koskevan päätöksen tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskevaa pyyntöä, elleivät sekä pyynnön esittävä sopimusvaltio että pyynnön vastaanottava sopimusvaltio ole laajentaneet määräysten soveltamista.[247]

II. Lisäaineistoa

A. Käytännön neuvoja

509. [Valtion (valtion nimi)] maaprofiilista selviää, mitä asiakirjoja suoraa pyyntöä varten tarvitaan. Suorat pyynnöt olisi esitettävä käyttämällä pyynnön vastaanottavan valtion edellyttämää hakemuslomaketta tai muuta asiakirjaa, jolla menettely pannaan vireille. Vaikka tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien suorien pyyntöjen yhteydessä voidaan käyttää samoja asiakirjoja kuin keskusviranomaisten välityksellä tehtävien hakemusten yhteydessä, muuntyyppisten suorien pyyntöjen yhteydessä voidaan käyttää hyvinkin erilaisia asiakirjoja kuin yleissopimuksen mukaisten hakemusten yhteydessä. (Suoraan [valtion (valtion nimi)] toimivaltaisille [oikeusviranomaisille] [hallintoviranomaisille] osoitettavia pyyntöjä, jotka koskevat elatusapupäätösten saamista tai muuttamista, käsitellään jäljempänä luvuissa 10 ja 11.)

510. Toimivaltaiset [oikeusviranomaiset] [hallintoviranomaiset] voivat ottaa yhteyttä [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiseen ja hyödyntää sen tietämystä elatusapuasioiden tehokkaasta käsittelystä suorien pyyntöjen käsittelyyn.

B. Asiaa koskevat lomakkeet

Vain tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan pyynnön yhteydessä:

Asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen
Asiakirja, josta käy ilmi, että vastaajalle on ilmoitettu asianmukaisesti menettelystä
Ilmoitus elatusapurästeistä (tarvittaessa)
Selvitys oikeusavusta (tarvittaessa)
Selvitys elatusavun tarkistamisesta tai sitomisesta indeksiin (tarvittaessa)

C. Asiaa koskevat artiklat

2 artiklan 3 kohta

---

[246] Sellaisen päätöksen tunnustaminen, joka ei kuulu yleissopimuksessa määriteltyjen vastavuoroisten velvollisuuksien soveltamisalaan sen suppeassa merkityksessä, voi olla joissakin tapauksissa tehokas ratkaisu, esimerkiksi silloin, kun tunnustamatta jättäminen merkitsisi sitä, että toisessa valtiossa tehty 21 vuotta täyttänyttä henkilöä koskeva elatusapupäätös olisi saatettava kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi uuden päätöksen saamiseksi. [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[247] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

10 artikla
17 artiklan b alakohta
25 artikla
37 artikla

III. Usein kysyttyä

Mitä eroa on keskusviranomaisen välityksellä tehtävällä hakemuksella ja suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle osoitettavalla pyynnöllä?

511. Keskusviranomaisten välityksellä voidaan tehdä vain 10 artiklassa määrättyjä hakemuksia. Hakemus voidaan tehdä keskusviranomaisen välityksellä vain, jos asia kuuluu yleissopimuksen soveltamisalaan ja asiaan viitataan 10 artiklassa.

512. Toimivaltaiselle viranomaiselle voidaan esittää suoraan pyyntö, joka koskee yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä. Esimerkki suorasta pyynnöstä on puolison tai entisen puolison elatusapua koskevan päätöksen saamista koskeva hakemus.

Voiko hakija halutessaan esittää pyynnön suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle keskusviranomaisen välityksellä tehtävän hakemuksen sijaan?

513. Kyllä, jos pyynnön vastaanottavan toimivaltaisen viranomaisen sisäiset menettelyt sallivat sen (jotkin toimivaltaiset viranomaiset antavat asian keskusviranomaisen käsiteltäväksi).[248] Hakijan on tällöin kuitenkin syytä muistaa, että joissakin valtioissa määräyksiä, jotka koskevat oikeusavun antamista suorien pyyntöjen yhteydessä, ei sovelleta tilanteissa, joissa hakemus olisi voitu tehdä keskusviranomaisen välityksellä.[249] Tämä on todennäköistä, jos pyynnön vastaanottavassa valtiossa on keskusviranomaisen välityksellä tehtäviä hakemuksia varten käytössä tehokkaat menettelyt, joiden avulla hakemus voidaan käsitellä ilman oikeusapua.

Voiko keskusviranomainen lähettää suoran pyynnön toimivaltaiselle viranomaiselle, jos pyynnön vastaanottava valtio ei esimerkiksi ole laajentanut yleissopimuksen II ja III luvun soveltamista koskemaan sentyyppisiä elatusvelvoitteita, joista pyynnössä on kyse?

514. Kyllä, yleissopimuksessa ei edellytetä, että velkojan tai velallisen on itse esitettävä suora pyyntö. Tämä on todennäköisintä tilanteissa, joissa pyynnön esittävä valtio on laajentanut II ja III luvun soveltamisen koskemaan puolisoiden tai entisten puolisoiden keskinäisiä elatusvelvoitteita, mutta pyynnön vastaanottava valtio ei ole.[250] Tällöin pyynnön esittävä keskusviranomainen voi auttaa velkojaa asiakirjojen laatimisessa ja niiden toimittamisessa pyynnön vastaanottavan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Mitä lomakkeita tai asiakirjoja suorien pyyntöjen esittämiseen olisi käytettävä?

515. Jos suora pyyntö koskee tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa, pyyntöön on liitettävä 25 artiklassa määritellyt asiakirjat, koska artiklaa sovelletaan tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeviin suoriin pyyntöihin. Suositettua hakemuslomaketta käyttävät kuitenkin yleensä vain keskusviranomaiset, joten on käytettävä joko [valtion (valtion nimi)] toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] edellyttämää lomaketta[251] tai alkuperävaltiossa käytettävää lomaketta.

[248] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[249] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[250] Ks. edellä oleva alaviite 241.
[251] Ks. edellä oleva alaviite 239, jossa on esimerkki [valtiossa (valtion nimi)] käytettävästä suositetusta lomakkeesta.

Tarvitseeko velkoja tai velallinen asianajajan osoittaakseen pyynnön suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle?

516. Tämä asia riippuu täysin toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] menettelyistä.[252] Jos suora pyyntö koskee tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa, pyynnön vastaanottavan valtion on yleissopimuksen mukaan varmistettava, että hakijalla on oikeus saada vähintään yhtä laajaa oikeusapua kuin hän on saanut pyynnön esittävässä valtiossa, jos yhtä laajaa oikeusapua on saatavilla pyynnön vastaanottavassa valtiossa (17 artiklan b alakohta).

517. Kaikkien muiden suorien pyyntöjen yhteydessä pyynnön esittävä henkilö vastaa mahdollisesti tarvittavasta oikeusavusta aiheutuvista kustannuksista, jollei pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännössä säädetä toisin.[253]

[252] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[253] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

Luku 8 – Vuoden 2009 asetus: Keskusviranomaisten välityksellä tehtyjen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevien hakemusten sekä suorien pyyntöjen käsittely

Luvun käyttö:

Tässä luvussa käsitellään ensisijaisesti hakemuksia, jotka koskevat elatusapupäätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista ja joita oikeusviranomaiset tai muut toimivaltaiset viranomaiset vastaanottavat keskusviranomaiselta.

Jaksossa I esitetään yleiskatsaus menettelystä ja hakemuksesta. Jaksossa kerrotaan, koska hakemusta käytetään ja kenelle se on tarkoitettu, sekä selitetään asiaan liittyvät peruskäsitteet.

Jaksoissa II ja III esitellään hakemusten tai pyyntöjen käsittelyn menettelyt tai vaiheet.

Jaksossa IV käsitellään yleisiin menettelyihin liittyviä poikkeuksia tai muunnelmia, kuten velallisten tekemiä hakemuksia.

Jaksossa V käsitellään muita seikkoja, kuten oikeusapua ja täytäntöönpanoa.

Jakso VI sisältää muuta aineistoa, kuten mainintoja asiaan liittyvistä lomakkeista ja hakemuksia koskevia käytännön vinkkejä.

Jaksossa VII on tarkistuslista, jonka avulla saa yleiskuvan menettelystä.

Jaksossa VIII vastataan tavallisimpiin tällaisia hakemuksia koskeviin kysymyksiin.

Jaksossa IX käsitellään lyhyesti kysymyksiä, jotka koskevat oikeusviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten ilman keskusviranomaisten apua vastaanottamia tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevia suoria pyyntöjä.

Osa I — Tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevat hakemukset

I. Yleiskatsaus ja yleiset periaatteet

A. Yleiset periaatteet

518. Asetuksen mukainen tunnustamismenettely on keskeinen osa valtioiden rajat ylittävää elatusavun perintää. Menettelyllä voidaan varmistaa, että velkojalla on kustannustehokas keino vaatia elatusavun maksamista silloin, kun velallinen asuu toisessa jäsenvaltiossa tai hänellä on siellä omaisuutta tai tuloja.[254]

Keskusviranomainen on jäsenvaltion nimeämä viranomainen, joka vastaa asetuksen mukaisista hallinnolliseen yhteistyöhön ja apuun liittyvistä tehtävistä tai suorittaa ne.

519. Toisessa jäsenvaltiossa tehdyn päätöksen tunnustamisen tai tunnustamisen ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen ansiosta velkojan ei tarvitse hankkia uutta päätöstä valtiossa, jossa velallinen asuu tai jossa hänellä on omaisuutta tai tuloja.

[254] Tunnustaminen ja täytäntöönpano eivät ole sama asia. Päätöksen tunnustaminen toisessa valtiossa tarkoittaa, että kyseinen valtio hyväksyy alkuperävaltion vahvistamat tai päättämät lailliset oikeudet ja velvoitteet. Täytäntöönpano tarkoittaa, että pyynnön vastaanottava valtio hyväksyy, että sen omia menettelyjä voidaan käyttää päätöksen panemiseksi täytäntöön.

520. Päätöksen tunnustamisessa, tunnustamisessa ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisessa sekä täytäntöönpanossa käytettävät menettelyt on suunniteltu niin, että olemassa olevia päätöksiä voidaan tunnustaa mahdollisimman laajasti. Menettelyllä voidaan myös varmistaa, että hakemus voidaan käsitellä mahdollisimman nopeasti. Asetuksen soveltamisala on laajimmillaan tunnustamisen ja täytäntöönpanon suhteen. Valtioiden odotetaan turvaavan hakijoille kattavan ja tosiasiallisen mahdollisuuden saada oikeutta. Asetuksen mukaiset tunnustamis- ja täytäntöönpanomekanismit sekä sellaisten jäsenvaltioiden osalta, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, että sellaisten jäsenvaltioiden osalta, joita pöytäkirja ei sido (ks. luku 5), on suunniteltu niin, että velkoja voi periä saatavansa nopeasti. Vastaaja voi vastustaa päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa vain hyvin rajallisin perustein ja tietyn määräajan puitteissa. Nämä ehdot kuvastavat asetuksen perusperiaatetta, jonka mukaan tunnustamisen ja täytäntöönpanon on oltava yksinkertaista, edullista ja nopeaa.[255]

Toimivaltainen viranomainen on tietyn valtion viranomainen, jonka tehtävänä on tai joka saa kyseisen valtion lainsäädännön mukaan hoitaa tiettyjä asetuksen mukaisia tehtäviä. Toimivaltainen viranomainen voi olla tuomioistuin, hallintoyksikkö, elatusaputoimisto tai muu valtiollinen elin, joka hoitaa joitakin asetukseen liittyviä tehtäviä.

521. Asetuksen soveltamisalaa ja soveltamista tarkastellaan luvun 3 osassa I. Kunkin tapauksen yhteydessä on tärkeää arvioida asetuksen soveltamisalaa ja soveltamista, jotta ymmärtää, mitä asetuksen tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjä kyseiseen tapaukseen voidaan soveltaa.

B. Menettelyn yleiskuvaus

522. Asetuksen IV luvussa on kaksi jaksoa, joissa säädetään asetuksen mukaisista päätösten tunnustamista, täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista ja täytäntöönpanoa koskevista menettelyistä (ks. 16 artikla). Asetuksen IV luvun 1 jaksoa sovelletaan sellaisissa jäsenvaltioissa tehtyihin päätöksiin, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, (eli kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Tanskaa lukuun ottamatta), ja 2 jaksoa sellaisissa jäsenvaltioissa tehtyihin päätöksiin, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido, (eli Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Tanskassa tehtyihin päätöksiin).[256] Asetuksen soveltamisalaan kuuluvien päätösten yhteydessä käytetään useimmiten siis välittömästi jäljempänä kuvailtavia asetuksen IV luvun 1 jakson mukaisia tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjä. Näitä 1 jakson mukaisia menettelyjä ja 2 jakson mukaisia vaihtoehtoisia menettelyjä kuvaillaan tarkemmin jäljempänä tämän luvun jaksossa III.

Pyynnön esittävä valtio tarkoittaa sitä jäsenvaltiota, jossa hakija asuu ja joka esittää päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan pyynnön.

Pyynnön vastaanottava valtio tarkoittaa jäsenvaltiota, joka vastaanottaa hakemuksen ja tunnustaa päätöksen ja panee sen täytäntöön.

523. Sen jälkeen kun pyynnön vastaanottavan valtion keskusviranomainen[257] on vastaanottanut Euroopan unionin toisen jäsenvaltion keskusviranomaisen lähettämän hakemuksen, pyynnön vastaanottavan valtion keskusviranomainen lähettää aineiston toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi. Joissakin jäsenvaltioissa keskusviranomainen on asiassa toimivaltainen viranomainen. Muissa valtioissa toimivaltainen viranomainen voi olla oikeus- tai hallintoviranomainen.[258]

---

[255] Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tekemän päätöksen mukaan kansallisilla viranomaisilla on ehdoton velvollisuus auttaa auliisti ja viipymättä toisessa valtiossa tehdyn elatusapupäätöksen täytäntöönpanossa velkojan eduksi (ks. *Romańczyk vastaan Ranska*, asia 7618/05 (18.11.2010), jossa tuomioistuimen mukaan oli rikottu *ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen* 6 artiklan 1 kohtaa).

[256] On syytä huomata, että 2 jakson mukaisia menettelyjä sovelletaan myös päätöksiin, jotka on tehty jäsenvaltioissa ennen kuin asetusta alettiin soveltaa mutta Bryssel I -asetuksen voimaantulon jälkeen. Asetuksen soveltamisalaa ja soveltamista käsitellään perusteellisesti luvun 3 osan I jaksossa III.C.

[257] [Valtiossa (valtion nimi)] keskusviranomainen on […].

[258] [Valtiossa (valtion nimi)] toimivaltainen viranomainen on […], ja se [on] [ei ole] keskusviranomainen.

524. Asetuksen IV luvun 1 jakson mukaan päätös on tunnustettava toisessa jäsenvaltiossa ”ilman eri menettelyä” ja ”ilman, että tunnustamista voi vastustaa” (17 artiklan 1 kohta). Eksekvatuurimenettely tai vastaava menettely ei ole asetuksen mukaan sallittu päätöksen tunnustamisen yhteydessä, eikä tunnustamista voi vastustaa päätöksen tunnustamishetkellä viran puolesta eikä asianosaisen toimesta.[259] Asetuksessa säädetään myös, että alkuperäjäsenvaltiossa tehty päätös, joka on siellä täytäntöönpanokelpoinen, on katsottava täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa jäsenvaltiossa ilman, että sitä on tarpeen julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi (17 artiklan 2 kohta).[260] Huomattakoon, että asetuksessa täsmennetään, että täytäntöönpanokelpoinen päätös ”oikeuttaa ilman eri toimenpiteitä ryhtymään kaikkiin täytäntöönpanevan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisiin turvaamistoimiin” (18 artikla).

525. Vastaajalla on oikeus pyytää päätöksen uudelleentarkastelua määräajan kuluessa, joka alkaa kulua siitä päivästä, ”jona vastaaja on tosiasiallisesti saanut tiedon päätöksen sisällöstä ja on voinut ryhtyä toimiin, ja viimeistään päivästä, jona on toteutettu ensimmäinen täytäntöönpanotoimi, jolla hänen vallintaoikeuteensa puututaan koko hänen omaisuutensa tai sen osan osalta” (19 artiklan 2 kohta), *alkuperävaltiossa*, jos hän ei tullut saapuville alkuperäjäsenvaltiossa, koska hänelle ei ollut annettu tiedoksi haastehakemusta (tai vastaavaa asiakirjaa) riittävän ajoissa ja sellaisella tavalla, että hän olisi voinut vastata siihen, tai hän ei ole voinut kiistää elatusvaadetta ylivoimaisen esteen (tai ”hänestä riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden”) vuoksi, paitsi jos vastaaja ei ole hakenut päätökseen muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä (19 artiklan 1 kohta). Vastaajan on pyydettävä uudelleentarkastelua 45 päivän kuluessa (19 artiklan 2 kohta). Uudelleentarkastelupyyntö esitetään alkuperäjäsenvaltion toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Jos tuomioistuin hylkää uudelleentarkastelua koskevan pyynnön sillä perusteella, että uudelleentarkastelun (19 artiklan 1 kohdassa) esitetyt edellytykset eivät täyty, päätös pysyy voimassa. Jos tuomioistuin kuitenkin päättää, että uudelleentarkastelu on perusteltua, päätös on ”mitätön”, mutta velkoja ei menetä kuitenkaan vanhentumis- tai määräaikojen keskeytymisestä koituvia etuja eikä oikeutta vaatia elatusapua takautuvasti (19 artiklan 3 kohta).

526. Jos päätös pysyy voimassa ja velallinen ei suostu maksamaan elatusapua vapaaehtoisesti, päätös voidaan panna täytäntöön pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisesti.

527. Asetuksen 21 artiklassa säädetään myös useista päätöksen täytäntöönpanosta kieltäytymisen tai sen keskeyttämisen perusteista, joihin voidaan vedota *täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa* vain velallisen vaatimuksesta. Yleensä täytäntöönpanosta kieltäytymisen tai sen keskeyttämisen perusteet ovat täytäntöönpanevan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisia, mikäli ne eivät ole ristiriidassa asetuksen 21 artiklan 2 ja 3 kohdassa täsmennettyjen perusteiden kanssa.

528. Velallinen voi vaatia päätöksen täytäntöönpanosta kieltäytymistä täysin tai osittain, jos ”oikeus panna päätöksen tehneen tuomioistuimen päätös täytäntöön on vanhentunut” (sillä varauksella, että päätökseen sovelletaan joko alkuperäjäsenvaltion tai täytäntöönpanevan valtion vanhentumisaikaa sen mukaan, kumpi on pidempi) tai jos päätös on ”ristiriidassa täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa tehdyn päätöksen kanssa” tai muussa jäsenvaltiossa tai asianmukaisessa kolmannessa valtiossa tehdyn päätöksen kanssa (21 artiklan 2 kohta).[261]

529. Asetuksen 21 artiklan 3 kohdassa säädetään kolmannesta täytäntöönpanon keskeyttämisen perusteesta, jota sovelletaan, jos alkuperäjäsenvaltion toimivaltainen

---

[259] Eksekvatuurimenettelystä luopumisen ansiosta jäsenvaltiossa, jota pöytäkirja sitoo, tehty päätös on suoraan täytäntöönpanokelpoinen toisessa jäsenvaltiossa asetuksen mukaisesti, kuten 17 artiklassa säädetään. [Valtiossa (valtion nimi)] tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että […].

[260] Huomattakoon, että asetuksen 17 artikla vastaa eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta annetun asetuksen 5 artiklaa. Kyseisen asetuksen 5 artiklaa on jo sovellettu Euroopan unionin jäsenvaltioissa, joissa asetusta sovelletaan riitauttamattomiin elatusapupäätöksiin. Elatusavusta vuonna 2009 annetun asetuksen myötä eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta annetun asetuksen 5 artiklan mukaista menettelyä sovelletaan nyt siis myös riitautettuihin elatusapupäätöksiin.

[261] Asetuksessa selvennetään, että päätöstä, jolla aiempaa päätöstä muutetaan muuttuneiden olosuhteiden perusteella, ei pidetä tässä artiklassa tarkoitettuna ristiriitaisena päätöksenä.

tuomioistuin on saanut käsiteltäväkseen pyynnön tarkastella uudelleen päätöstä asetuksen 19 artiklan mukaisesti tai jos päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus on keskeytetty alkuperäjäsenvaltiossa.

530. Päätöksen täytäntöönpanosta kieltäytymistä tai sen keskeyttämistä koskeviin lisävaatimuksiin tai muutoksenhakuihin sovelletaan asetuksen 21 artiklan 1 kohdan mukaisesti täytäntöönpanevan jäsenvaltion lainsäädäntöä.[262]

C. Milloin hakemusta käytetään?

531. Toinen jäsenvaltio lähettää olemassa olevan elatusapupäätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen pyytääkseen päätöksen täytäntöönpanoa, koska velallinen asuu pyynnön vastaanottavassa valtiossa tai hänellä on siellä omaisuutta tai tuloja.

532. Useimmissa tapauksissa tunnustamista hakee velkoja. Myös velallinen voi kuitenkin pyytää toiselta jäsenvaltiolta elatusapupäätöksen tunnustamista aiemman elatusapupäätöksen täytäntöönpanon keskeyttämiseksi tai rajoittamiseksi (56 artiklan 2 kohdan a alakohta).

533. Vaikka useimmat hakemukset koskevat päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa, joskus hakija voi hakea pelkkää päätöksen tunnustamista eikä sen täytäntöönpanoa.

534. Jos päätös on tehty siinä valtiossa, jota pyydetään panemaan se täytäntöön, päätöstä ei tarvitse tunnustaa. Hakemus voidaan käsitellä pelkästään täytäntöönpanon osalta (ks. luku 12).

Velkoja on luonnollinen henkilö, jolla on tai jolla väitetään olevan oikeus saada elatusapua. Velkoja voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa, lasta, kasvatusvanhempia, sukulaisia tai muita lapsesta huolehtivia henkilöitä. Joissakin valtioissa tätä henkilöä voidaan kutsua elatusavun vastaanottajaksi, huoltajaksi tai holhoojaksi.

Velallinen on luonnollinen henkilö, joka on tai jonka väitetään olevan velvollinen maksamaan elatusapua. Velallinen voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa taikka ketä tahansa muuta henkilöä, joka on päätöksentekopaikan lainsäädännön mukaan velvollinen maksamaan elatusapua.

D. Esimerkkitapaus

535. Velkojalla on maassa A tehty elatusapupäätös, jonka mukaan velallisen on maksettava lapsen elatusapua. Velallinen asuu [valtiossa (valtion nimi)]. Sen sijaan, että velkoja hakisi uutta päätöstä [valtiossa (valtion nimi)], hän haluaa, että olemassa oleva elatusapupäätös pannaan täytäntöön [valtiossa (valtion nimi)]. Sekä maa A että [valtio (valtion nimi)] ovat Euroopan unionin jäsenvaltioita, joissa asetusta sovelletaan, ja molempia sitoo vuoden 2007 Haagin pöytäkirja.

Miten asiassa toimitaan asetuksen mukaisesti?

Velkoja[263] pyytää maan A keskusviranomaista välittämään elatusapupäätöksen tunnustamista (ja täytäntöönpanoa) koskevan hakemuksen (56 artiklan 1 kohdan a alakohta) [valtioon (valtion nimi)] asetuksen IV luvun 1 jakson nojalla käyttäen asetuksen liitteessä olevien mallien mukaisia asianmukaisia lomakkeita, kuten asetuksessa säädetään. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen tarkastaa hakemuksen sen varmistamiseksi, että siinä on kaikki tarvittavat tiedot, ja käsittelee hakemuksen. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltaiset viranomaiset voivat panna päätöksen täytäntöön kuin se olisi alun perin tehty [valtiossa (valtion nimi)]. Velallinen voi pyytää päätöksen uudelleentarkastelua tai vastustaa sen täytäntöönpanoa asetuksen mukaisten rajallisten perusteiden perusteella.

[262] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[263] On syytä huomata, että tietyissä tilanteissa pyynnön esittää velkojan puolesta julkisyhteisö (kuten elatusaputoimisto).

Pyynnön vastaanottavassa valtiossa (eli [valtiossa (valtion nimi)]) tehdyn päätöksen ***täytäntöönpanoa*** koskevia hakemuksia käsitellään luvussa 9. Minkä tahansa elatusapupäätöksen **täytäntöönpanoa** käsitellään luvussa 12.

E. Kuka voi tehdä hakemuksen?

536. Tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen voi tehdä velkoja tai velallinen (kuten jäljempänä todetaan, velallisen hakemus voi koskea ainoastaan tunnustamista, kun taas velkoja voi hakea joko tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista tai täytäntöönpanoa taikka molempia). Hakijan on asuttava siinä valtiossa, joka tekee hakemuksen (55 artikla). Hänen ei tarvitse olla henkilökohtaisesti läsnä eikä hänellä tarvitse olla valtuutettua edustajaa tai postiosoitetta [valtiossa (valtion nimi)], jotta päätös voitaisiin tunnustaa ja panna täytäntöön siellä (41 artiklan 2 kohta). Hakemuksessa velkojana voi olla henkilö, jolla on oikeus saada elatusapua, julkisyhteisö, joka toimii velkojan sijasta, tai julkisyhteisö, joka on maksanut velkojalle etuuksia.

Vinkki: *Jos etsit selkeää luetteloa noudatettavista vaiheista etkä ole kiinnostunut yksityiskohdista, luvun lopussa on menettelyä koskeva* ***tarkistuslista****.*

II. Menettelyt: Asetuksen IV luvun sekä 1 että 2 jakson mukaisten hakemusten yhteiset alustavat kysymykset

537. Ennen kuin toimivaltainen viranomainen arvioi asetuksen mukaisen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen sisältöä, toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on otettava huomioon tiettyjä alustavia kysymyksiä, joita tarkastellaan yksityiskohtaisesti tässä jaksossa, sekä asetuksen IV luvun 1 jakson (sellaisessa jäsenvaltiossa tehdyt päätökset, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo) että 2 jakson (sellaisessa jäsenvaltiossa tehdyt päätökset, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido) mukaisten hakemusten osalta.

A. Saapuvien asiakirjojen alustava tarkastus

538. Ennen kuin [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen lähettää aineiston [valtion (valtion nimi)] toimivaltaiselle [oikeusviranomaiselle] [hallintoviranomaiselle], keskusviranomaisen on tarkastettava hakemus alustavasti ja varmistettava, että hakemus kuuluu tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevien asetuksen säännösten soveltamisalaan ja sisältää kaikki tarvittavat asiakirjat. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on tehtävä samanlainen tarkastus.

1. Asiakirjojen alustava tarkastelu

- Koskeeko hakemus elatusapupäätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista? Hakemuksen on kuuluttava asetuksen soveltamisalaan. Asiaa käsitellään luvun 3 osan I jaksossa III.
- Onko jo varmistettu (keskusviranomaisen toimesta), että vastaaja tai velallinen asuu pyynnön vastaanottaneessa valtiossa tai että hänellä on siellä omaisuutta tai tuloja? Jos ei, pyyntö on lähetettävä sinne, missä vastaaja tai

Suoraa pyyntöä ei esitetä keskusviranomaiselle. Suora pyyntö tarkoittaa toimivaltaisen viranomaisen, kuten tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen, suoraan henkilöltä vastaanottamaa pyyntöä. Sitä ei tehdä 56 artiklan nojalla. Ks. jäljempänä oleva jakso IX.

velallinen asuu tai missä hänellä on omaisuutta, taikka palautettava pyynnön esittäneeseen valtioon.
- Onko hakemus tehty Euroopan unionin jäsenvaltiossa, jossa asetusta sovelletaan? Jos ei, asetusta ei voida soveltaa.

2. Onko tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus oikea kyseisessä tilanteessa?

539. Asiakirjat tarkastetaan sen varmistamiseksi, että tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus on tilanteessa asianmukainen. Asian selvittämisessä on huomioitava seuraavat seikat:

- Jos hakijalla ei ole elatusapupäätöstä, hänen olisi haettava päätöksen saamista eikä sen tunnustamista ja täytäntöönpanoa (ks. luku 10).
- Jos hakijalla on elatusapupäätös mutta se on tehty pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, päätöstä ei tarvitse tunnustaa. Pyynnön vastaanottanut valtio voi yksinkertaisesti käsitellä päätöksen täytäntöönpanoa varten tavanomaisten täytäntöönpanomenettelyjensä mukaisesti (ks. luku 9).

3. Onko ”ilmeistä”, että asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty?

540. Asetuksen mukaan keskusviranomainen voi kieltäytyä hakemuksen käsittelystä ainoastaan, jos keskusviranomainen katsoo, että on ”ilmeistä”, että asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty (ks. 58 artiklan 8 kohta). Näin voidaan katsoa olevan vain melko rajallisessa joukossa tilanteita. Hakemuksen käsittelystä voidaan kieltäytyä kyseisen säännöksen perusteella esimerkiksi silloin, jos asiakirjoista käy selvästi ilmi, ettei päätös liity millään tavalla elatusapuun. Käsittelystä voidaan kieltäytyä myös silloin, jos saman osapuolen täysin samoin perustein tekemä aiempi hakemus on hylätty. Ollakseen ”ilmeinen” kieltäytymisen syyn on käytävä ilmi vastaanotetuista asiakirjoista ensi näkemältä, ilman yksityiskohtaista tarkastelua. Myös toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] varmistaa, ettei ole ilmeistä, että asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty.[264]

4. Asiakirjojen täydellisyyden tarkastaminen

541. Keskusviranomaisten on tarkastettava pyynnön esittävän valtion lähettämä hakemus joutuisasti ja varmistettava, että hakemuksessa on tarvittavat tiedot. Sen jälkeen hakemus on toimitettava viipymättä toimivaltaiselle [oikeusviranomaiselle] [hallintoviranomaiselle] päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista varten. Jos täydentäviä asiakirjoja tarvitaan, keskusviranomaisen olisi ollut pyydettävä niitä viipymättä. Hakemusasiakirjat saatuaan myös toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] olisi tarkastettava hakemus alustavasti ja varmistettava, että se sisältää kaikki tarvittavat tiedot ja asiakirjat. Kansalliselle keskusviranomaiselle on ilmoitettava välittömästi, jos tietoja tai asiakirjoja puuttuu, jotta niitä voidaan pyytää.

5. Vaadittavat ja hakemusta tukevat asiakirjat ja tiedot

i) Vaadittavat ja hakemusta tukevat tiedot, jotka ovat yhteisiä asetuksen IV luvun 1 ja 2 jakson mukaisille menettelyille

[264] Näin on tehtävä erityisesti silloin, kun toimivaltainen viranomainen vastaanottaa pyynnön suoraan hakijalta eikä pyyntöä vastaanoteta keskusviranomaisen välityksellä. Ks. jäljempänä oleva suoria pyyntöjä käsittelevä jakso IX.

a) Liite VI

542. Asetuksen mukaan päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevat hakemukset (eli sekä asetuksen IV luvun 1 että 2 jakson mukaiset hakemukset) on tehtävä käyttäen lomaketta, jonka malli on liitteessä VI. Asetuksen mukaan hakemuksissa on oltava ainakin seuraavat tiedot (57 artiklan 2 kohta):

a) maininta hakemuksen tai hakemusten luonteesta
b) hakijan nimi ja yhteystiedot, mukaan lukien hakijan osoite ja syntymäaika[265]
c) vastaajan nimi ja, jos ne ovat tiedossa, hänen osoitteensa sekä syntymäaikansa
d) niiden henkilöiden nimet ja syntymäajat, joille haetaan elatusapua
e) hakemuksen perustelut
f) velkojan tekemässä hakemuksessa tieto siitä, missä maksut on suoritettava tai minne ne on toimitettava sähköisesti
g) pyynnön esittävän jäsenvaltion keskusviranomaiseen kuuluvan sen henkilön tai yksikön nimi ja yhteystiedot, joka vastaa hakemuksen käsittelystä.

b) Sovintoihin tai virallisiin asiakirjoihin liittyvät asiakirjat (48 artikla)

543. Sovinnon tai virallisen asiakirjan tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista toisessa jäsenvaltiossa koskevien hakemusten yhteydessä (ks. jäljempänä oleva tämän luvun jakso IV) alkuperäjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on toimitettava kenen tahansa asiaan osallisen pyynnöstä ote sovinnosta tai virallisesta asiakirjasta lomakkeella, jonka malli on tapauksesta riippuen joko liitteissä I ja II tai liitteissä III ja IV (48 artiklan 3 kohta).

c) Täydentävät asiakirjat (57 artikla)

544. Hakemukseen on asetuksen 57 artiklan 4 ja 5 kohdan mukaan liitettävä hakemusta tukevat tiedot tai asiakirjat tarvittaessa ja sikäli kuin ne ovat tiedossa. Näitä ovat seuraavat:

- velallisen taloudellinen tilanne, mukaan lukien velallisen työnantajan nimi ja osoite samoin kuin velallisen omaisuuden sijainti ja laatu (57 artiklan 4 kohdan b alakohta)[266]
- mahdolliset muut tiedot, joista voi olla apua vastaajan olinpaikan selvittämisessä (57 artiklan 4 kohdan c alakohta)
- hakemusta tukevat tarpeelliset tiedot tai asiakirjat, tarvittaessa mukaan lukien sellaiset, jotka koskevat hakijan oikeutta saada oikeusapua (57 artiklan 5 kohta).

545. ***Julkisyhteisön todiste etuuksista**:* Hakemuksen voi tehdä hakijan puolesta myös julkisyhteisö, kuten sosiaalitoimisto. Tällöin julkisyhteisön on mahdollisesti toimitettava tietoja, jotka osoittavat, että sillä on oikeus toimia hakijan puolesta tai että se on maksanut hakijalle suorituksia elatusavun sijasta (64 artikla) (esimerkiksi, jos julkisyhteisö haluaa vedota oikeuteensa saada osa elatusapurästeistä).

ii) Asetuksen IV luvun 1 jakson mukaista menettelyä varten vaadittavat asiakirjat

[265] Hakijan henkilökohtainen osoite voidaan perheväkivaltatapauksissa korvata toisella osoitteella, jos pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä ei menettelyn aloittamista varten edellytetä, että hakija toimittaa henkilökohtaisen osoitteensa (57 artiklan 3 kohta). [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

[266] Koska kyse on täytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta, tietoja velkojan taloudellisesta tilanteesta (57 artiklan 4 kohdan a alakohta) ei tavallisesti tarvita.

a) Täytäntöönpanoasiakirjat (20 artikla)[267]

546. Asetuksen 20 artiklassa määritellään asiakirjat, jotka tarvitaan päätöksen panemiseksi täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa ja jotka kantajan on toimitettava toimivaltaisille täytäntöönpanoviranomaisille:

a) päätöksestä sellainen jäljennös, joka täyttää sen aitouden toteamiseksi tarvittavat vaatimukset
b) ote päätöksen tehneen tuomioistuimen päätöksestä lomakkeella, jonka malli on asetuksen liitteessä I (sekä tarvittaessa lomakkeen sisällön translitteraatio tai käännös)[268]
c) tarvittaessa asiakirja, jossa todetaan elatusapurästit ja ilmoitetaan päivä, jona laskelma on tehty.

547. Toimivaltaiset [oikeusviranomaiset] [hallintoviranomaiset] eivät saa vaatia kantajaa toimittamaan päätöksen käännöstä, paitsi jos päätöksen täytäntöönpano on kiistetty (20 artiklan 2 kohta).[269]

iii) Asetuksen IV luvun 2 jakson mukaista menettelyä varten vaadittavat asiakirjat

Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevaan hakemukseen liitettävät asiakirjat (28 ja 29 artikla)

548. Tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan, 2 jakson mukaisen vaihtoehtoisen menettelyn (jäsenvaltiot, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido) yhteydessä hakemukseen on liitettävä seuraavat asiakirjat:

a) päätöksestä sellainen jäljennös, ”joka täyttää sen aitouden toteamiseksi tarvittavat vaatimukset”
b) ote päätöksen tehneen tuomioistuimen päätöksestä lomakkeella, jonka malli on asetuksen liitteessä II.

549. Tarvittaessa hakemukseen on liitettävä lomakkeen sisällön translitteraatio tai käännös asianmukaisten kielivaatimusten mukaisesti (ks. lisätietoja asetuksen mukaisista kielivaatimuksista on luvun 3 osan II jaksossa II). Hakemuksen käsiteltäväkseen saanut toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] ei saa vaatia hakijaa toimittamaan päätöksen käännöstä (käännös voidaan kuitenkin vaatia 32 ja 33 artiklassa tarkoitetun muutoksenhaun yhteydessä).

550. Jollei päätöksestä toimiteta asetuksen liitteen II mallin mukaisella lomakkeella otetta, toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] voi asetuksen 29 artiklan nojalla asettaa otteen toimittamiselle määräajan tai hyväksyä vastaavan muun asiakirjan tai, jos se pitää asiaa riittävästi selvitettynä, vapauttaa hakijan toimittamisvelvollisuudesta.

iv) Tunnustettuun päätökseen vetoamisen yhteydessä tarvittavat asiakirjat (40 artikla)

551. Jos osapuoli haluaa toisessa jäsenvaltiossa vedota päätökseen, joka on tunnustettu asetuksen 1 jakson (erityisesti 17 artiklan 1 kohdan) tai 2 jakson mukaisen menettelyn perusteella, osapuolen on asetuksen 40 artiklan mukaan toimitettava päätöksestä sellainen jäljennös, joka ”täyttää tarvittavat vaatimukset sen aitouden toteamiseksi”.

552. Toimivaltainen viranomainen voi tarvittaessa pyytää osapuolta, joka vetoaa tunnustettuun päätökseen, toimittamaan siitä otteen, jonka päätöksen tehnyt tuomioistuin on antanut käyttäen lomaketta, jonka malli on asetuksen liitteessä I (kun

[267] Huomattakoon, että asetuksen 20 artikla vastaa periaatteessa eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta annetun asetuksen 20 artiklaa.
[268] Lisätietoja asetuksen mukaisista kieli- ja käännösvaatimuksista on käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa II.
[269] Lisätietoja asetuksen mukaisista kieli- ja käännösvaatimuksista on käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa II.

päätökseen *ei* ole sovellettava 1 jakson mukaista tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevaa menettelyä) tai II (kun päätökseen on sovellettava 2 jakson mukaista tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevaa menettelyä). Päätöksen tehneen tuomioistuimen on toimitettava tällainen ote myös muun osapuolen pyynnöstä. Osapuolen, joka vetoaa tunnustettuun päätökseen, on tarvittaessa toimitettava lomakkeen sisällön translitteraatio tai käännös asianmukaisten kielivaatimusten mukaisesti (ks. asetuksen mukaisia kielivaatimuksia käsittelevä luvun 3 osan II kohta II).

6. Täydentävien asiakirjojen pyytäminen

553. Jos hakemus on puutteellinen, koska siihen tarvitaan täydentäviä asiakirjoja, hakemusta ei voida hylätä. Sen sijaan on pyydettävä täydentäviä asiakirjoja [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselta, joka voi ottaa yhteyttä pyynnön esittäneeseen keskusviranomaiseen.

554. Jos [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen pyytää täydentäviä asiakirjoja, pyynnön esittäneen valtion on asetuksen mukaan toimitettava ne ***90 päivän*** kuluessa. Jos pyydettyjä asiakirjoja ei toimiteta määräajan kuluessa, asiasta on oltava uudelleen yhteydessä pyynnön esittäneeseen valtioon. Jos pyydettyjä asiakirjoja ei kuitenkaan saada eikä hakemuksen käsittelyä voida jatkaa, [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen voi (mutta sen ei ole pakko) lopettaa hakemuksen käsittelyn ja ilmoittaa päätöksestä pyynnön esittäneelle valtiolle.

7. Vastaajan olinpaikan selvittäminen

555. Jos hakija ei ole antanut vastaajan voimassa olevaa osoitetta, [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen on saattanut selvittää vastaajan olinpaikan voidakseen varmistaa, että vastaajalle voidaan (tarvittaessa) ilmoittaa tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista tai täytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta. Joissakin valtioissa toimivaltainen viranomainen tekee olinpaikan selvittämistä koskevan pyynnön käsittelyn myöhemmässä vaiheessa. Tämä riippuu sisäisistä menettelyistä.[270] Saadakseen vastaajan olinpaikan selvitettyä keskusviranomaisen odotetaan hyödyntävän kaikkia käytettävissään olevia tietokantoja ja julkisia tietolähteitä ja pyytävän muita julkisyhteisöjä selvittämään asiaa puolestaan. Olinpaikan selvittämisessä on kuitenkin noudatettava henkilötietojen saatavuutta koskevaa kansallista lainsäädäntöä (tietosuojaa ja henkilötietojen käsittelyä koskevia asetuksen säännöksiä käsitellään luvun 3 osan II jaksossa VI). Keskusviranomaisilla voi olla oikeus käyttää myös tietolähteitä, joiden käyttöoikeutta on rajoitettu.

556. Jos vastaajan olinpaikkaa ei saada selville tiedoksiantoa varten, [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen on ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneen valtion keskusviranomaiselle (on kuitenkin hyvä muistaa, että jos päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeva hakemus perustuu siihen, että vastaajalla on omaisuutta tai tuloja pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, vastaajan olinpaikka voi olla muualla kuin kyseisessä valtiossa). Jos saatavilla ei ole mitään lisätietoja, joista voisi olla apua vastaajan olinpaikan selvittämisessä, asian käsittely ei välttämättä voi edetä.

III. Menettelyt: Toimivaltaisen viranomaisen suorittama päätöksen tunnustaminen tai päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen

557. Tässä osassa käsitellään toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] asetuksen IV luvun 1 ja 2 jakson mukaisten elatusapupäätösten

[270] Ks. edellä oleva alaviite 202.

tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevien hakemusten käsittelemisessä käyttämiä menettelyjä.

A. Asetuksen IV luvun sekä 1 että 2 jakson yhteiset säännökset (päätökset, jotka on tehty sekä jäsenvaltioissa, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, että jäsenvaltioissa, joita se ei sido)

1. Väliaikainen täytäntöönpanokelpoisuus (39 artikla)

558. Asetuksessa säädetään, että vaikka kansallinen lainsäädäntö ei edellyttäisikään, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, päätöksen tehnyt tuomioistuin voi julistaa päätöksen väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoiseksi. (Lisätietoja väliaikaisista toimenpiteistä ja turvaamistoimista on käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa VIII.)

2. Tunnustettuun päätökseen vetoaminen (40 artikla)

559. Asetuksen 40 artiklassa asetetaan tunnustettuun päätökseen (joka on jo tunnustettu IV luvun 1 tai 2 jaksossa vahvistetulla menettelyllä) vetoamiseen toisessa jäsenvaltiossa liittyvät asiakirjoja koskevat vaatimukset (asiakirjoja koskevia vaatimuksia käsitellään tarkemmin tämän luvun jaksossa II.A.5 esitetyissä näkökohdissa).

3. Täytäntöönpanomenettely ja täytäntöönpanon edellytykset (41 artikla)

560. Asetuksen 41 artiklassa vahvistetaan asetuksen mukaisten päätösten täytäntöönpanoa koskeva pääsääntö, jonka mukaan täytäntöönpanomenettelyihin sovelletaan täytäntöönpanevan jäsenvaltion lakia ja muissa jäsenvaltioissa tehdyt päätökset on pantava täytäntöön samoin edellytyksin kuin täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa tehty päätös (ks. elatusapupäätösten täytäntöönpanoa koskeva luku 12).

4. Asiaratkaisun uudelleen tutkinnan kielto (42 artikla)

561. Asetuksen mukaan toisessa jäsenvaltiossa tehdyn päätöksen asiaratkaisua ”ei saa missään tapauksessa” tutkia uudelleen jäsenvaltiossa, jossa tunnustamista, täytäntöönpanokelpoisuutta tai täytäntöönpanoa pyydetään.

5. Kulujen korvaamisen toissijaisuus (43 artikla)

562. Asetuksessa edellytetään, että elatussaatavan perimisen on oltava etusijalla asetuksen soveltamisesta aiheutuvien kulujen korvaamiseen nähden.

B. Asetuksen IV luvun 1 jakson mukaiset menettelyt: jäsenvaltiot, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo

1. Päätöksen tunnustaminen

563. Kun toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut täydellisen tunnustamista koskevan hakemuksen, päätös tunnustetaan ”ilman eri menettelyä ja ilman, että tunnustamista voi vastustaa” (17 artiklan 1 kohta).[271]

[271] Ks. edellä oleva alaviite 259.

2. Mahdollisten tarvittavien turvaamistoimien toteuttaminen

564. Jos päätös ja sen täytäntöönpanokelpoisuus on tunnustettu alkuperäjäsenvaltiossa (17 artiklan 2 kohta), toimivaltaisella viranomaisella on tämän perusteella oikeus ryhtyä kaikkiin täytäntöönpanevan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisiin turvaamistoimiin (18 artikla).[272] (Lisätietoja väliaikaisista toimenpiteistä ja turvaamistoimista on käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa VIII.)

3. Päätöksen täytäntöönpano

565. Jos elatusapupäätös on täytäntöönpanokelpoinen alkuperävaltiossa, se voidaan panna täytäntöön suoraan pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännön mukaisesti ilman, että sitä on tarpeen julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi (17 artiklan 2 kohta). Asetuksen 20 artiklassa asetetaan asiakirjoja koskevat vaatimukset 1 jakson mukaisella menettelyllä tapahtuvaa täytäntöönpanoa varten (asiakirjoja koskevia vaatimuksia käsitellään tarkemmin tämän luvun jaksossa II.A.5 esitetyissä näkökohdissa). Jos velallinen ei suostu maksamaan elatusapua vapaaehtoisesti, päätös voidaan panna täytäntöön pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisesti.[273] (Ks. elatusapupäätösten täytäntöönpanoa käsittelevä luku 12.)

4. Tiedoksiantaminen vastaajalle ja hakijalle

566. Tiedoksiantaminen vastaajalle ja hakijalle suoritetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.[274]

5. Vastaajan oikeus pyytää uudelleentarkastelua alkuperäjäsenvaltiossa (19 artikla)[275]

567. Vastaajalla on oikeus pyytää päätöksen uudelleentarkastelua *alkuperäjäsenvaltiossa*, jos hän ei tullut saapuville alkuperäjäsenvaltiossa sen vuoksi, että hänelle ei ollut annettu tiedoksi haastehakemusta (tai vastaavia asiakirjoja) riittävän ajoissa ja sellaisella tavalla, että hän olisi voinut vastata siihen tai että hän ei ole voinut kiistää elatusvaadetta ylivoimaisen esteen (tai ”hänestä riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden”) vuoksi, paitsi jos hän ei ole hakenut päätökseen muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä (19 artikla).

568. Vastaajan on pyydettävä tällaista uudelleentarkastelua 45 päivän kuluessa siitä päivästä, jona hän ”on tosiasiallisesti saanut tiedon päätöksen sisällöstä ja on voinut ryhtyä toimiin”, tai viimeistään siitä päivästä, jona on toteutettu ensimmäinen täytäntöönpanotoimi, ”jolla hänen vallintaoikeuteensa puututaan koko hänen omaisuutensa tai sen osan osalta” (19 artiklan 2 kohta). Tätä määräaikaa ei voida pidentää etäisyyden perusteella.

569. Uudelleentarkastelua koskeva pyyntö esitetään alkuperäjäsenvaltion toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Jos tuomioistuin hylkää uudelleentarkastelua koskevan pyynnön sillä perusteella, että uudelleentarkastelun (19 artiklan 1 kohdassa) määritellyt edellytykset eivät täyty, päätös pysyy voimassa. Jos tuomioistuin kuitenkin päättää, että uudelleentarkastelu on perusteltua, päätös on ”mitätön”, mutta velkoja ei menetä

---

[272] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[273] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[274] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […]. Ks. kuitenkin myös luvun 3 osan II jakso IX, jossa on lisätietoja rajatylittävään tiedoksiantoon liittyvistä asiakirjoista, jos päätös on annettava tiedoksi vastaajalle tai hakijalle ulkomailla.
[275] On syytä huomata, että asetuksen 19 artikla on pääosin samanlainen (vähäisin eroin) eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta annetun asetuksen 19 artiklan, *eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta 12 päivänä joulukuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1896/2006* 20 artiklan ja *eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä 11 päivänä heinäkuuta 2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 861/2007* 9 artiklan kanssa.

kuitenkaan vanhentumis- tai määräaikojen keskeytymisestä koituvia etuja eikä oikeutta vaatia elatusapua takautuvasti (19 artiklan 3 kohta).

6. Täytäntöönpanosta kieltäytymistä tai sen keskeyttämistä koskevat vaatimukset

570. Asetuksen 21 artiklassa säädetään myös useista päätöksen täytäntöönpanosta kieltäytymisen tai sen keskeyttämisen perusteista, joita voidaan käyttää *täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa* vain velallisen/vastaajan vaatimuksesta. Yleisemmin ottaen täytäntöönpanosta kieltäytymisen tai sen keskeyttämisen perusteet ovat täytäntöönpanevan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisia, mikäli ne eivät ole ristiriidassa asetuksen 21 artiklan 2 ja 3 kohdassa täsmennettyjen perusteiden kanssa.

571. Velallinen voi vaatia päätöksen täytäntöönpanosta kieltäytymistä täysin tai osittain, jos ”oikeus panna päätöksen tehneen tuomioistuimen päätös täytäntöön on vanhentunut” (sillä varauksella, että päätökseen sovelletaan joko alkuperäjäsenvaltion tai täytäntöönpanevan valtion vanhentumisaikaa sen mukaan, kumpi on pidempi) tai jos päätös on ”ristiriidassa täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa tehdyn päätöksen kanssa” tai muussa jäsenvaltiossa tai asianmukaisessa kolmannessa valtiossa tehdyn päätöksen kanssa (21 artiklan 2 kohta).[276]

572. Asetuksen 21 artiklan 3 kohdassa säädetään kolmannesta täytäntöönpanon keskeyttämisen perusteesta, jos alkuperäjäsenvaltion toimivaltainen tuomioistuin on saanut käsiteltäväkseen pyynnön tarkastella uudelleen päätöstä asetuksen 19 artiklan mukaisesti tai jos päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus on keskeytetty alkuperäjäsenvaltiossa. On syytä huomauttaa, että toimivaltainen viranomainen *voi*, mutta sen ei ole pakko, keskeyttää päätöksen tai jonkin sen osan täytäntöönpanon 21 artiklan 3 kohdan nojalla.

573. Päätöksen täytäntöönpanosta kieltäytymistä tai sen keskeyttämistä koskeviin lisävaatimuksiin tai muutoksenhakuihin sovelletaan asetuksen 21 artiklan 1 kohdan mukaisesti täytäntöönpanevan jäsenvaltion lainsäädäntöä.[277]

7. Perhesuhteiden olemassaoloon kohdistuvan vaikutuksen puuttuminen

574. Asetuksen 22 artiklassa selvennetään, että asetuksen IV luvun 1 jaksossa esitetty menettely, johon liittyy eksekvatuurimenettelystä luopuminen, ei ”merkitse millään tavalla sen perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteen tunnustamista, johon päätökseen johtanut elatusvelvoite perustuu”.

C. Asetuksen IV luvun 2 jakson mukaiset menettelyt: jäsenvaltiot, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido

1. Yleiskatsaus 2 jakson mukaisista menettelyistä

575. Kun toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] on vastaanottanut täydellisen tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen, päätös tunnustetaan ja julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi asetuksen IV luvun 2 jaksossa vahvistettuja yksinkertaistettuja menettelyjä noudattaen.[278]

576. On syytä huomata, että kuten asetuksen johdanto-osan 26 kappaleessa todetaan, 2 jaksossa esitetty menettely perustuu *tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden*

[276] Asetuksessa selvennetään, että päätöstä, jolla aiempaa päätöstä muutetaan muuttuneiden olosuhteiden perusteella, ei pidetä tässä artiklassa tarkoitettuna ristiriitaisena päätöksenä.
[277] Ks. edellä oleva alaviite 262.
[278] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22 päivänä joulukuuta 2000 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 44/2001 säädettyihin menettelyyn ja tunnustamisesta kieltäytymisen perusteisiin.[279]

577. Asetuksen 2 jaksossa säädettyjä menettelyjä sovelletaan niissä jäsenvaltioissa tehtyihin päätöksiin, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido. Nämä jäsenvaltiot ovat Yhdistynyt kuningaskunta ja Tanska.[280]

578. Asetuksen 68 artiklan 2 kohdan mukaan asetuksella ei korvata *riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta 21 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 805/2004*, jäljempänä 'eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta annettu asetus', sellaisia elatusapupäätöksiä koskevien eurooppalaisten täytäntöönpanoperusteiden osalta, jotka on annettu jäsenvaltiossa, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido. Tästä syystä eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta annettua asetusta voidaan käyttää niissä jäsenvaltioissa tehtyihin päätöksiin, joissa kyseistä asetusta sovelletaan ja joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido (esimerkiksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa tehtyihin päätöksiin). On kuitenkin syytä huomata, että käytettäessä eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta annettua asetusta keskusviranomaiset eivät vuoden 2009 asetuksen mukaan tavallisesti osallistu käsittelyyn. Yhdistyneessä kuningaskunnassa riitautettuihin elatussaataviin sovelletaan yhä vuoden 2009 asetuksen IV luvun 2 jaksossa esitettyä menettelyä.

2. Tunnustaminen (23 artikla)[281]

579. Asetuksen 23 artiklassa säädetään, että muissa jäsenvaltioissa, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido, tehdyt päätökset tunnustetaan toisissa jäsenvaltioissa "ilman eri menettelyä" (23 artiklan 1 kohta), ja että jokainen, jonka etua päätöksen tunnustaminen koskee, voi pyytää asetuksessa tarkoitetussa menettelyssä vahvistettavaksi, että päätös on tunnustettava (23 artiklan 2 kohta).[282] On syytä huomauttaa, että asiaan osallinen voi hakea suoraan täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista (ks. jäljempänä esitetyt 26 artiklaa koskevat näkökohdat) hakematta ensin päätöksen tunnustamista.

3. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen (26–30 artikla)

580. Asetuksen 26 artiklassa[283] säädetään, että päätös, joka on tehty toisessa jäsenvaltiossa, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido, pannaan täytäntöön muussa jäsenvaltiossa *sen jälkeen*, kun päätös asiaan osallisen hakemuksesta on siellä julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi. On syytä huomata, että tämän sellaisessa toisessa jäsenvaltiossa tehdyn päätöksen, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido, on oltava täytäntöönpanokelpoinen kyseisessä muussa jäsenvaltiossa. Päätöksen täytäntöönpanoa koskeva vaatimus kattaa muun muassa väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoiset päätökset, väliaikaistoimenpiteitä koskevat päätökset ja muut kuin lopulliset päätökset, kunhan päätös on täytäntöönpanokelpoinen alkuperävaltiossa.[284]

---

[279] Molemmissa säädöksissä vahvistetut järjestelmät ovat hyvin samanlaiset, mutta niissä on eräitä eroja, kuten se, että vuoden 2009 asetuksessa asetetut määräajat ovat lyhyempiä ja sitovia.

[280] On syytä huomata, että 2 jakson mukaisia menettelyjä sovelletaan myös päätöksiin, jotka on tehty jäsenvaltioissa ennen kuin asetusta alettiin soveltaa mutta Bryssel I -asetuksen voimaantulon jälkeen. Asetuksen soveltamisalaa ja soveltamista käsitellään perusteellisesti luvun 3 osassa I.

[281] Asetuksen 23 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 33 artiklaa.

[282] On huomattava, että 23 artiklan 3 kohdassa säädetään, että jos asian ratkaisu riippuu elatusapupäätöksen tunnustamisesta, on asiaa käsittelevä tuomioistuin toimivaltainen ratkaisemaan tunnustamista koskevan kysymyksen. Jotta 23 artiklan 3 artiklaa voidaan soveltaa, päätöksen tunnustamisen on oltava tarpeen pääasian ratkaisemiseksi, esimerkiksi aviovarallisuuden jakamisen yhteydessä, kun elatusapupäätöstä tarvitaan käytettävissä olevan varallisuuden määrän määrittämiseksi.

[283] Asetuksen 26 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 38 artiklaa ja Brysselin yleissopimuksen 31 artiklaa.

[284] On syytä huomauttaa, että asetuksen 39 artiklan mukaan päätös voidaan julistaa väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoiseksi alkuperävaltiossa, vaikka kansallinen lainsäädäntö ei edellyttäisikään, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

581. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle (71 artiklan mukaisesti) ne täytäntöönpanevan jäsenvaltion tuomioistuimet tai toimivaltaiset viranomaiset, joille täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevia hakemukset jätetään. ”Alueellinen toimivalta” määräytyy sen osapuolen asuinpaikan mukaan, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, tai täytäntöönpanopaikan perusteella (27 artikla).[285] Asetuksen 28 ja 29 artiklassa[286] määritellään täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskeviin hakemuksiin liittyvät asiakirjoja koskevat vaatimukset (ks. edellä olevassa jaksossa II.A.5 esitetyt näkökohdat).

582. Asetuksessa (30 artikla)[287] säädetään, että päätös julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi 24 artiklan mukaista tutkintaa suorittamatta (ks. 24 artiklaa koskeva tarkastelu edellä) ”heti”, kun 28 artiklassa säädetyt muodollisuudet on täytetty ja ”viimeistään” 30 päivän kuluessa näiden muodollisuuksien täyttämisestä, paitsi jos se on poikkeuksellisten olosuhteiden takia mahdotonta.[288] Menettelyn tässä vaiheessa osapuolelle, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, ei ole annettu päätöstä tiedoksi eikä sillä ole oikeutta esittää huomautuksia.

4. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta tehdyn päätöksen tiedoksi antaminen (31 artikla)[289]

583. Asetuksessa edellytetään (31 artikla), että täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta tehty päätös on annettava ”viivytyksettä” hakijalle tiedoksi täytäntöönpanevan jäsenvaltion laissa säädetyn menettelyn mukaisesti.[290] Siinä edellytetään myös, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen yhdessä päätöksen kanssa (jos sitä ei jo ole annettu kyseiselle osapuolelle tiedoksi) on annettava tiedoksi sille osapuolelle, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan ja joka voi sitten hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta tehtyyn päätökseen.

5. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta tehtyä päätöstä koskeva muutoksenhaku (32–34 artikla)[291]

584. Asetuksen 32 artiklan mukaan kumpikin osapuoli voi hakea muutosta päätökseen, joka on tehty täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta. Muutoksenhaku on toimitettava 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta, tai 45 päivän kuluessa, jos sen osapuolen asuinpaikka, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, on muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, missä tuomio on julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi (määräaikaa ei voida pidentää etäisyyden perusteella). Tuomioistuimen, jolta haetaan muutosta 32 artiklan 4 kohdan mukaisesti, on annettava päätöksensä 90 päivän kuluessa siitä, kun asia on tullut siinä vireille, paitsi jos se on poikkeuksellisten olosuhteiden takia mahdotonta (34 artiklan 2 kohta). Ennen kuin muutoksenhakuaika on kulunut umpeen ja muutoksenhaun johdosta on annettu päätös, osapuolen, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, omaisuuteen saa kohdistaa ainoastaan turvaamistoimia (36 artiklan 3 kohta).

585. Muutoksenhaun johdosta tehtyyn päätökseen voidaan hakea muutosta (33 artikla) vain menettelyllä, jonka jäsenvaltio on asetuksen 71 artiklan mukaisesti ilmoittanut

---

[285] Asetuksen 27 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 39 artiklaa.
[286] Asetuksen 28 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 53 artiklaa. Asetuksen 29 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 55 artiklaa ja Brysselin yleissopimuksen 48 artiklaa.
[287] Asetuksen 30 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 41 artiklaa.
[288] Tämä 30 päivän pakollinen aikaraja on uusi sääntö verrattuna Bryssel I -asetuksessa vahvistettuihin entisiin menettelyihin.
[289] Asetuksen 31 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 42 artiklaa ja Brysselin yleissopimuksen 35 artiklaa.
[290] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[291] Asetuksen 32–34 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 43–45 artiklaa.

komissiolle.[292] Tuomioistuimen, jolta on haettu muutosta asetuksen 33 artiklan mukaisesti, on tehtävä päätöksensä ”viipymättä” (34 artiklan 3 kohta).

586. Asetuksen 32 tai 33 artiklan mukaisia muutoksenhakuja käsittelevät tuomioistuimet voivat evätä tai kumota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen ainoastaan jollakin 24 artiklassa säädetyllä perusteella (ks. välittömästi jäljempänä esitetyt näkökohdat).

6. Tunnustamisesta kieltäytymisen perusteet (24 artikla)[293]

587. Asetuksessa säädetään useista perusteista, joiden nojalla päätöksen tunnustamisesta voidaan kieltäytyä (24 artikla):

a) jos tunnustaminen on selkeästi vastoin oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public) (tätä kieltäytymisperustetta ei voida soveltaa asetuksessa säädettyihin toimivallan tutkimista koskeviin sääntöihin)
b) jos päätös koskee poisjäänyttä vastaajaa ja tiedoksiannossa vastaajalle on ollut (tiettyjä) puutteita
c) jos päätös on ristiriidassa sellaisen päätöksen kanssa, joka on tehty samojen osapuolten välillä siinä jäsenvaltiossa, jossa tunnustamista pyydetään[294]
d) jos päätös on ristiriidassa samaa asiaa koskevan ja samojen osapuolten välillä aiemmin toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa tehdyn päätöksen kanssa (ja aiemmin tehty päätös täyttää ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiseksi siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään).[295]

7. Asian käsittelyn lykkääminen (25 artikla)[296]

588. Sen jäsenvaltion toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen], jossa päätöksen tunnustamista pyydetään, on keskeytettävä asian käsittely, jos päätöksen täytäntöönpano alkuperäjäsenvaltiossa on muutoksenhaun vuoksi keskeytetty (25 artikla).[297]

8. Asian käsittelyn keskeyttäminen (35 artikla)[298]

589. Tuomioistuimen, jolta muutosta haetaan asetuksen 32 tai 33 artiklan mukaisesti, on keskeytettävä asian käsittely sen henkilön pyynnöstä, jota vastaan täytäntöönpanoa on haettu, jos päätöksen täytäntöönpano alkuperäjäsenvaltiossa on muutoksenhaun vuoksi keskeytetty.

9. Väliaikaiset toimenpiteet ja turvaamistoimet (36 artikla)[299]

590. Asetuksen 36 artiklan 1 kohdassa selvennetään, että mikään ei estä hakijaa tekemästä pyyntöä täytäntöönpanevan jäsenvaltion lain mukaisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin tai turvaamistoimiin ryhtymisestä, vaikka julistusta päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta ei ole annettu. Asetuksen 36 artiklan 2 kohdassa selvennetään myös, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen oikeuttaa ”ilman eri toimenpiteitä” ryhtymään turvaamistoimiin. Asetuksen 36 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että ennen kuin asetuksen 32 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu muutoksenhakuaika on kulunut umpeen, osapuolen, jota vastaan täytäntöönpanoa

[292] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[293] Asetuksen 24 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 34 artiklaa.
[294] Asetuksessa selvennetään, että päätöstä, jonka seurauksena elatusvelvoitetta koskevaa aiempaa päätöstä muutetaan muuttuneiden olosuhteiden perusteella, ei pidetä ”ristiriitaisena päätöksenä”.
[295] Ks. edellinen alaviite.
[296] Asetuksen 25 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 37 artiklaa ja Brysselin yleissopimuksen 30 artiklaa.
[297] Velvollisuus keskeyttää käsittely tällaisessa tilanteessa on uusi sääntö verrattuna Bryssel I -asetuksessa säädettyihin aikaisempiin menettelyihin, joissa käsittelyn keskeyttäminen ei ollut vastaavassa tilanteessa pakollista.
[298] Asetuksen 35 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 46 artiklaa.
[299] Asetuksen 36 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 47 artiklaa.

haetaan, omaisuuteen saa kohdistaa ainoastaan turvaamistoimia. (Väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia käsitellään tarkemmin luvun 3 osan II jaksossa VIII.)

10. Osittainen täytäntöönpanokelpoisuus (37 artikla)[300]

591. Hakija voi pyytää, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen rajoitetaan päätöksen tiettyihin osiin, ja vastaavasti toimivaltainen viranomainen voi omasta aloitteestaan julistaa tietyt päätöksen osat täytäntöönpanokelpoisiksi, jos sitä ei voida tehdä kaikkien vaatimusten osalta.

11. Maksun tai veron kielto (38 artikla)[301]

592. Asetuksen mukaan täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa ei saa periä mitään ”riidan kohteen arvon mukaan määräytyvää maksua tai veroa”.

12. Täytäntöönpano

593. Kun elatusapupäätös on tunnustettu ja julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi (ja kaikki asiaan kuuluvat muutoksenhakukeinot on käytetty), se voidaan panna täytäntöön pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisesti.[302] Lisätietoa on elatusapupäätösten täytäntöönpanoa käsittelevässä luvussa 12.

D. Yhteydenpito pyynnön esittäneen valtion kanssa

594. Toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] on syytä muistaa, että niiden kansallisen keskusviranomaisen (tässä tapauksessa [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen) on asetuksen mukaan (58 artikla) ilmoitettava säännöllisin väliajoin hakemusten käsittelyn edistymisestä. Kansallinen keskusviranomainen pyytää siis todennäköisesti toimivaltaisilta viranomaisilta edistymistä koskevia raportteja, ja näiden olisi oltava valmiita tekemään tässä suhteessa yhteistyötä keskusviranomaisen kanssa.

IV. Muut seikat: tunnustamista sekä tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevat hakemukset

A. Velallisen vireille panema tunnustamista koskeva hakemus

1. Yleistä

595. Asetuksen mukaan velallinen voi tehdä päätöksen tunnustamista koskevan hakemuksen, jos tunnustamista tarvitaan aikaisemman päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämiseen tai rajoittamiseen pyynnön vastaanottavassa valtiossa (56 artiklan 2 kohdan a alakohta). Velallinen voi tehdä hakemuksen silloin, jos hän haluaa saada täytäntöönpanovaltiossa (eli [valtiossa (valtion nimi)]) tunnustuksen toiselle päätökselle tai jos annettua päätöstä on muutettu toisessa sopimusvaltiossa ja velallinen haluaa, että päätös tunnustetaan [valtiossa (valtion nimi)], koska hänellä on siellä omaisuutta.

596. Päätöksen muuttamista koskevia hakemuksia käsitellään yksityiskohtaisesti luvussa 11. Jos [valtiossa (valtion nimi)] pannaan jo täytäntöön elatusapupäätöstä, asetuksessa edellytetään, että muutettu päätös on tunnustettava, ennen kuin sillä voidaan rajoittaa tai keskeyttää ensimmäisen päätöksen täytäntöönpanoa. Joissakin valtioissa tätä

[300] Asetuksen 37 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 48 artiklaa.
[301] Asetuksen 38 artikla vastaa Bryssel I -asetuksen 52 artiklaa.
[302] Ks. edellä oleva alaviite 262.

vaihetta ei kuitenkaan edellytetä esimerkiksi silloin, jos muutoksen on tehnyt ensimmäisen päätöksen antanut viranomainen.[303]

597. On myös syytä huomata, että asetuksen 40 artiklassa säädetään menettelystä, jossa mikä tahansa osapuoli, myös velallinen, voi vedota päätökseen, joka on jo tunnustettu asetuksen IV luvun 1 ja 2 jaksossa säädetyillä menettelyillä (ks. edellä oleva tämän luvun jakso II.A.5, jossa käsitellään 40 artiklaan liittyviä asiakirjoja koskevia vaatimuksia).

2. Milloin velallinen voi tehdä hakemuksen?

Päätöksen muuttamisella tarkoitetaan menettelyä, jossa jo tehtyä elatusapupäätöstä muutetaan. Joissakin valtioissa kyseistä hakemusta kutsutaan muutoshakemukseksi tai muuttamista koskevaksi hakemukseksi. Hakemuksella voidaan muuttaa elatusavun määrää, maksujen tiheyttä tai elatusapupäätöksen muita ehtoja.

598. Koska 56 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun tunnustamista koskevan hakemuksen tarkoitus on rajoittaa päätöksen täytäntöönpanoa, päätöksen tunnustamista vaativa velallinen usein asuu valtiossa, jossa päätös on tarpeen tunnustaa, eli [valtiossa (valtion nimi)]. Asetuksessa ei nimenomaisesti säännellä tällaista tilannetta, ja tästä syystä tunnustaminen on käsiteltävä valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti velallisen asuinvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle osoitettuna pyyntönä.[304] Jos päätöksen tunnustamista pyydetään [valtiossa (valtion nimi)], jossa velallisella on omaisuutta mutta jossa hän ei asu, velallinen voi tehdä 56 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisen hakemuksen.

599. Aina, kun kyseessä on 56 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukainen hakemus, hakijana on velallinen. Tällöin velkoja on vastaaja ja ilmoitus päätöksen rekisteröinnistä täytäntöönpanoa varten tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta on annettava velkojalle.

Esimerkki

600. Velallinen asuu maassa A, jossa alkuperäinen elatusapupäätös on tehty. Hänellä on omaisuutta tai tuloja [valtiossa (valtion nimi)]. Velkoja asuu [valtiossa (valtion nimi)]. Alkuperäinen päätös tunnustettiin [valtiossa (valtion nimi)], ja sen täytäntöönpano kohdistuu [valtiossa (valtion nimi)] olevaan velallisen omaisuuteen. Velallinen on sittemmin saanut maassa A muutetun päätöksen. Hän haluaa, että muutettu päätös tunnustetaan [valtiossa (valtion nimi)], jotta ensimmäisen päätöksen täytäntöönpanoa voitaisiin rajoittaa.

Miten asiassa toimitaan asetuksen mukaisesti?

601. Velallinen voi tehdä maan A keskusviranomaiselle asetuksen 56 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisen hakemuksen. Maa A välittää hakemuksen [valtioon (valtion nimi)], jossa muutettu päätös tunnustetaan tai tunnustetaan ja julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi tässä luvussa kuvattujen menettelyjen mukaisesti. Päätös annetaan osapuolille tiedoksi, ja osapuolilla on mahdollisuus riitauttaa tunnustaminen, täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tai täytäntöönpano tai hakea tarvittaessa niihin muutosta edellä kuvattujen, asetuksen IV luvun 1 ja 2 jaksossa säädettyjen menettelyjen mukaisesti. Kun muutettu päätös on julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi ja kaikki asianomaiset muutoksenhakukeinot on käytetty, sillä voidaan rajoittaa alkuperäisen päätöksen täytäntöönpanoa [valtiossa (valtion nimi)].

---

[303] Ks. edellinen alaviite.

[304] Joissakin valtioissa keskusviranomainen toimii asiassa toimivaltaisena viranomaisena ja avustaa velallista tunnustamismenettelyssä. Päätöksen muuttamista koskevissa hakemuksissa tunnustaminen voidaan katsoa hakemuksen viimeiseksi vaiheeksi (ks. luku 11), eikä sitä varten tarvitse panna vireille uutta hakemusta. Toimintatapa riippuu kunkin valtion sisäisistä menettelyistä. [Valtiossa (valtion nimi)] […].

3. Menettelyt

602. Tässä luvussa käsiteltyjä tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevia menettelyjä voidaan soveltaa myös velallisen tällaisessa tilanteessa tekemään tunnustamishakemukseen.

4. Muutettujen päätösten tunnustamista koskevat rajoitukset

603. On tärkeää huomata, että asetuksessa säädetään yhdestä tärkeästä rajoituksesta, joka rajoittaa velallisen oikeutta saada muutettu päätös tunnustetuksi asetuksen mukaisesti. Velkoja voi vastustaa muutetun päätöksen tunnustamista, jos muutettu päätös on tehty jossakin muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa alkuperäinen päätös on tehty (alkuperävaltio), ja velkojan asuinpaikka oli muutetun päätöksen tekohetkellä alkuperävaltiossa (8 artikla). Tämä on sallittua muutamissa poikkeustapauksissa, mutta on tärkeää muistaa, että velallisen oikeudelle muutetun päätöksen tunnustamiseen on asetettu tiettyjä rajoituksia. Nämä rajoitukset eivät koske muiden päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

604. Päätöksen muuttamista koskevia hakemuksia käsitellään luvussa 11.

B. Sovinnot ja viralliset asiakirjat

605. Asetuksen VI luvussa säädetään, että ”sovinnot ja viralliset asiakirjat”, jotka ovat täytäntöönpanokelpoisia alkuperäjäsenvaltiossa, tunnustetaan toisessa jäsenvaltiossa ja ne ovat samalla tavoin täytäntöönpanokelpoisia kuin elatusapupäätökset (48 artiklan 1 kohta). Asetuksen 48 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että asetuksen säännöksiä sovelletaan ”tarvittaessa” sovintoihin ja virallisiin asiakirjoihin. Sovintoihin ja virallisiin asiakirjoihin liittyvistä asiakirjoja koskevista vaatimuksista säädetään asetuksen 48 artiklan 3 kohdassa (ks. myös edellä oleva jakso II.A.5).

606. Asetuksen 2 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaan sovinnolla tarkoitetaan ”tuomioistuimen hyväksymää tai menettelyn kuluessa tuomioistuimessa tehtyä sovintoa elatusvelvoitetta koskevassa asiassa”.

607. Asetuksen 2 artiklan 1 kohdan 3 alakohdan mukaan ”virallisella asiakirjalla” tarkoitetaan seuraavaa:

a) elatusvelvoitetta koskevaa asiakirjaa, joka on laadittu virallisesti tai rekisteröity virallisena asiakirjana alkuperäjäsenvaltiossa ja jonka

   i) virallisuus liittyy asiakirjan allekirjoitukseen ja sisältöön, ja
   ii) virallisuuden on vahvistanut viranomainen tai muu tähän tarkoitukseen valtuutettu virallinen taho; tai

b) alkuperäjäsenvaltion hallintoviranomaisten kanssa tehtyä tai näiden oikeaksi todistamaa, elatusvelvoitetta koskevaa sopimusta.

V. Tunnustaminen sekä tunnustaminen ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen – muita seikkoja

A. Oikeusapu

608. Asetuksen mukaan pyynnön vastaanottavan valtion on annettava velkojalle maksutonta oikeusapua kaikkien sellaisten keskusviranomaisen välityksellä tehtyjen elatusapupäätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten osalta,

jotka koskevat alle 21-vuotiaan lapsen elatusapua.[305] On syytä muistaa, että jos valtio antaa hakijoille todellisen mahdollisuuden päästä menettelyjen piiriin yksinkertaistettujen menettelyjen avulla, oikeutta maksuttomaan oikeusapuun ei ole.[306]

609. Tämän käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa VII käsitellään tarkemmin vaatimusta, jonka mukaan hakijoille on annettava tosiasiallinen mahdollisuus päästä menettelyjen piiriin ja tarvittaessa myös saada maksutonta oikeusapua.

B. Täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset

Valuutan muuntaminen

610. Asetuksessa ei käsitellä elatusvelvoitteiden valuuttamuunnoksiin liittyviä kysymyksiä. Toimivaltaisen viranomaisen päätöksen tunnustamiseen käyttämistä menettelyistä riippuen meneillään saattaa olla myös samanaikainen prosessi, jossa päätöksen elatusvelvoitteet muunnetaan täytäntöönpanovaltion valuuttaan. Toimivaltaisen viranomaisen on mahdollisesti hankittava todistus, jossa vahvistetaan maksujen muuntamiseen käytettävä vaihtokurssi. Muunnettua määrää käytetään täytäntöönpanovaltiossa elatusapuvastuun perustana. Muissa tapauksissa pyynnön esittävä valtio on mahdollisesti jo muuntanut päätöksen ja mahdolliset elatusapurästit täytäntöönpanovaltion valuuttaan.[307]

611. Valuutan muuntamiseen liittyviä kysymyksiä tarkastellaan tarkemmin elatusapupäätösten täytäntöönpanoa käsittelevässä luvussa 12.

VI. Lisäaineistoa

A. Käytännön neuvoja

- Päätöksen tunnustamisen jälkeen monet valtiot pyrkivät ottamaan välittömästi yhteyttä velalliseen ja saamaan hänet noudattamaan päätöstä vapaaehtoisesti mahdollisimman pian, jotta voidaan varmistaa, että velkoja ja lapset saavat elatusapua mahdollisimman pian.[308]
- Asetuksessa säädetyn tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan menettelyn tarkoituksena on mahdollistaa hakemusten nopea ja tehokas käsittely. Pyynnön vastaanottavan valtion tuomareiden, tuomioistuimen henkilöstön ja muiden menettelyyn osallistuvien viranomaisten on syytä muistaa tämä ja toteuttaa tarvittavat toimet sen varmistamiseksi, että asiat käsitellään mahdollisimman nopeasti mahdollisimman vähäisin viivein.
- Kaikki tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittelyyn liittyvät menettelyt ja vaatimukset eivät sisälly asetukseen. Tuomareiden on noudatettava myös asiaan liittyviä kansallisia säädöksiä ja menettelyjä. Toimivaltaisten viranomaisten on esimerkiksi otettava huomioon mahdolliset kansalliset vaatimukset siitä, miten päätös on annettava tiedoksi vastaajalle tai miten päätökset on annettava tiedoksi pyynnön vastaanottaneen valtion ulkopuolella asuvalle hakijalle.

B. Asiaa koskevat lomakkeet

Liite I
Liite II
Liite III
Liite IV
Liite VI

---

[305] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön osalta ks. edellä oleva oikeusavun antamista koskevaa menettelyä käsittelevä alaviite 86.
[306] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[307] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[308] Riita-asioiden sovitteluratkaisua [valtiossa (valtion nimi)] käsitellään edellä olevassa alaviitteessä 234.

C. Asetuksen artiklat

IV luku, 16–43 artikla
56 artiklan 2 kohdan a alakohta
57 artikla
58 artikla
48 artikla
64 artikla

D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut

Luku 12 – Elatusapupäätösten täytäntöönpano vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan
Luku 3 – Yleistä soveltamista koskevia asioita: vuoden 2007 yleissopimus ja vuoden 2009 asetus

VII. Tarkistuslista – Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat hakemukset

	Menettely	**Käsikirjan kohta**
1	Vastaanota asiakirjat [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselta.	II.A.1
2	Täyttääkö hakemus asetuksessa asetetut vähimmäisvaatimukset?	II.A.3
3	Tarkista, että hakemus käsittää kaikki tarvittavat asiakirjat.	II.A.4 ja II.A.5
4	Selvitä tarvittaessa vastaajan tai varallisuuden olinpaikka tai tarkista, onko keskusviranomainen tehnyt tämän.	II.A.7
5	Pyydä tarvittaessa täydentäviä asiakirjoja [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselta.	II.A.6
6 a	Tunnusta päätös tai tunnusta ja/tai julista se täytäntöönpanokelpoiseksi 1 jakson tai 2 jakson mukaisilla menettelyillä (pane päätös tarvittaessa täytäntöön 1 jakson tai 2 jakson mukaisilla menettelyillä).	III
6 b	Ilmoita hakijalle ja vastaajalle tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista ja/tai täytäntöönpanoa koskevasta päätöksestä.	III
6 c	Vastaajalla on mahdollisuus riitauttaa tunnustaminen, täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tai täytäntöönpano tai hakea siihen muutosta tietyin perustein 1 tai 2 jakson mukaisilla menettelyillä.	III
7	Saata mahdollinen riitautus tai muutoksenhaku päätökseen ja ilmoita hakijalle ja vastaajalle.	III

VIII. Usein kysyttyä

Velkojalla on maassa A tehty päätös. Hän asuu maassa B. Maa B ei tunnusta päätöstä eikä pane sitä täytäntöön. Velallinen asuu [valtiossa (valtion nimi)], joka on EU:n ulkopuolinen valtio. Maa A ja [valtio (valtion nimi)] ovat jäsenvaltioita, joissa asetusta sovelletaan. Voidaanko päätös tunnustaa ja panna täytäntöön [valtiossa (valtion nimi)]?

612. Kyllä. Velkoja voi hakea päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa siinä valtiossa, jossa velallinen asuu tai jossa hänellä on omaisuutta tai tuloja, jos päätös on tehty jäsenvaltiossa. Päätöksen ei tarvitse olla täytäntöönpanokelpoinen, eikä sitä ole

tarvinnut tunnustaa pyynnön esittävässä valtiossa, vaan vain alkuperävaltiossa. Tässä tapauksessa alkuperävaltio on maa A. Jos päätöksen tehneestä maasta A on saatu asiakirja, josta käy ilmi, että päätös on siellä täytäntöönpanokelpoinen, [valtion (valtion nimi)] pitäisi pystyä käsittelemään tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus, jos kaikki muut vaatimukset täyttyvät.

Miksi velkoja hakisi pelkästään päätöksen tunnustamista eikä sekä tunnustamista että täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista / täytäntöönpanoa?

613. Voi olla, että velkoja aikoo panna päätöksen täytäntöön yksityisesti tai että hakijan on saatava päätös tunnustetuksi voidakseen hyödyntää pyynnön vastaanottaneessa valtiossa tiettyjä muita oikeussuojakeinoja. Esimerkiksi jos pyynnön vastaanottavassa valtiossa on jäämistö tai muuta omaisuutta, velkojan saattaa täytyä saada päätös tunnustetuksi ennen kuin se voidaan katsoa jäämistöön kohdistuvaksi vaateeksi.

Merkitseekö elatusapupäätöksen tunnustaminen sitä, että päätös on kuin mikä tahansa kyseisessä jäsenvaltiossa alun perin tehty elatusapupäätös?

614. Ei. Toisessa valtiossa tehdyn elatusapupäätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanon tarkoituksena on vain se, että päätös voidaan panna täytäntöön käyttämällä samoja mekanismeja ja menettelyjä kuin valtion sisäisten elatusapupäätösten yhteydessä. Näin ollen päätökseen ei esimerkiksi sovelleta lapsen huoltoa tai tapaamisoikeuksia koskevaa pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädäntöä. Tunnustettu päätös vastaa sisäisiä päätöksiä vain elatusvelvoitteiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta.

Voidaanko [valtiossa (valtion nimi)] tunnustaa asetuksen nojalla sellainen päätös, jonka tyyppisiä päätöksiä [valtiossa (valtion nimi)] ei tehdä?

615. Kyllä, jos päätös kuuluu asetuksen soveltamisalaan kuuluvien elatusvelvoitteiden piiriin. Esimerkiksi lapsen elatusapua koskeva päätös voi sisältää tietyntyyppisten kulujen, kuten sairausvakuutusmaksujen, korvaamisen, joita ei tunneta tai joista ei säädetä pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännössä. Päätös voidaan silti tunnustaa pyynnön vastaanottavassa valtiossa.

IX. Suorat pyynnöt: yleiskatsaus

616. Asetuksen säännöksiä sovelletaan suoriin pyyntöihin (eli hakijoiden suoraan toimivaltaisille viranomaisille osoittamiin pyyntöihin), jos suorat pyynnöt kuuluvat asetuksen soveltamisalaan, lukuun ottamatta V luvun (Oikeuden saatavuus)[309] laajinta mahdollista oikeusapua koskevia säännöksiä ja useita VII luvun (Keskusviranomaisten välinen yhteistyö) säännöksiä. Suoraan [valtion (valtion nimi)] toimivaltaisille [oikeusviranomaisille] [hallintoviranomaisille] osoitettavia elatusapupäätösten saamista tai muuttamista koskevia pyyntöjä käsitellään lyhyesti luvuissa 10 ja 11. Näihin hakemuksiin sovelletaan lähes pelkästään [valtion (valtion nimi)] kansallista lainsäädäntöä eikä asetusta (niihin sovelletaan kuitenkin yhä asetuksen säännöksiä tuomioistuimen toimivallasta ja sovellettavasta laista; luvuissa 4 ja 5 käsitellään tarkemmin tuomioistuimen toimivaltaa ja sovellettavaa lakia koskevia asetuksen säännöksiä).

[309] Se, ettei asetuksen V luvun 46 artiklaan sisältyviä laajinta mahdollista oikeusapua koskevia säännöksiä sovelleta asetuksen mukaisiin suoriin pyyntöihin (vaan vain keskusviranomaisten välityksellä tehtäviin hakemuksiin), voidaan päätellä asetuksen 46 artiklan 1 kohdan, 55 artiklan ja 56 artiklan 1 kohdan sekä asetuksen johdanto-osan 36 kappaleen perusteella. Lisätietoja asetuksen oikeussuojakeinojen käyttömahdollisuutta ja oikeusavun saamista koskevista säännöksistä on luvun 3 osan II jaksossa VII.

Luku 9 – Pyynnön vastaanottavassa valtiossa vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen mukaisesti tehtyjen tai tunnustettujen päätösten täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittely

Luvun käyttö:

Tässä luvussa käsitellään lähinnä oikeus- tai muiden toimivaltaisten viranomaisten keskusviranomaiselta saamia elatusapupäätöksen täytäntöönpanoa koskevia hakemuksia (ks. myös edellä oleva toimivaltaisille viranomaisille esitettäviä suoria pyyntöjä koskeva jakso VI).

Jaksossa I esitetään yleiskatsaus hakemuksesta. Jaksossa kerrotaan, koska hakemusta käytetään ja kenelle se on tarkoitettu, sekä selitetään asiaan liittyvät peruskäsitteet.

Jaksossa II esitellään saapuvan hakemuksen tarkastamisessa ja käsittelyssä noudatettavat menettelyt tai vaiheet.

Jaksossa IV on hakemukseen liittyviä lähteitä ja lisätietoja.

Jaksossa VII on tarkistuslista, jonka avulla saa yleiskuvan menettelystä.

Jaksossa V vastataan tavallisimpiin tällaisia hakemuksia koskeviin kysymyksiin.

Jaksossa VI esitetään yleiskatsaus toimivaltaisille viranomaisille osoitettaviin, [valtiossa (valtion nimi)] *tehtyjen tai tunnustettujen päätösten täytäntöönpanoa koskeviin suoriin pyyntöihin sovellettavista menettelyistä.*

I. Yleiskatsaus – [Valtiossa (valtion nimi)] vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen mukaisesti tehtyjen tai tunnustettujen päätösten täytäntöönpanoa koskevat hakemukset

A. Milloin hakemusta käytetään?

617. Tämä hakemus on yksinkertaisin kaikista yleissopimuksen tai asetuksen nojalla tehtävistä hakemuksista. Hakemuksessa pyydetään, että yleissopimuksen sopimusvaltion tai asetusta soveltavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen panisi täytäntöön oman päätöksensä tai toisessa valtiossa tehdyn päätöksen, jonka se on jo tunnustanut,[310] ja avustaisi maksujen toimittamisessa edelleen toisessa valtiossa asuvalle velkojalle. Velkoja pyytää päätöksen täytäntöönpanoa siksi, että velallinen asuu pyynnön vastaanottavassa valtiossa tai hänellä on siellä omaisuutta tai tuloja. Tässä tapauksessa [valtio (valtion nimi)] on pyynnön vastaanottava valtio.

618. Menettely on hyvin yksinkertainen, koska päätöstä ei tarvitse tunnustaa ennen sen täytäntöönpanoa [valtiossa (valtion nimi)], joka on pyynnön vastaanottava valtio. Tunnustamista ei tarvita, koska päätös on tehty [valtiossa (valtion nimi)], joka on täytäntöönpaneva valtio, tai [valtio (valtion nimi)] on jo tunnustanut päätöksen, jos se on tehty toisessa valtiossa.

Pyynnön esittävä valtio on yleissopimuksen sopimusvaltio tai asetusta soveltava jäsenvaltio, joka tekee hakemuksen ja esittää pyynnön kyseisessä valtiossa asuvan hakijan puolesta. ***Pyynnön vastaanottava valtio*** on yleissopimuksen sopimusvaltio tai asetusta soveltava jäsenvaltio, jota pyydetään käsittelemään hakemus.

[310] Päätös on voitu tunnustaa joko yleissopimuksen tai asetuksen nojalla tai valtion lainsäädännön nojalla ”ilman eri toimenpidettä”, jos tiettyjen toisessa valtiossa tehtyjen päätösten tunnustaminen tapahtuu automaattisesti. Tietoja yleissopimuksen ja asetuksen mukaisista tunnustamismenettelyistä on luvuissa 7 ja 8.

619. Tämä hakemus tehdään yleissopimuksen 10 artiklan 1 kohdan b alakohdan tai asetuksen 56 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla. (Sekä yleissopimuksen että asetuksen soveltamisalaa ja soveltamista käsitellään luvun 3 osassa I.)

B. Esimerkkitapaus

620. M:llä on [valtiossa (valtion nimi)] tehty elatusapupäätös. M asuu nyt maassa B. Velallinen asuu edelleen [valtiossa (valtion nimi)]. M haluaisi, että [valtion (valtion nimi)] viranomaiset aloittavat elatusapupäätöksen täytäntöönpanon ja lähettävät elatusmaksut hänelle. [Valtio (valtion nimi)] ja maa B ovat yleissopimuksen sopimusvaltioita tai asetusta soveltavia Euroopan unionin jäsenvaltioita.

621. M pyytää yleissopimuksen tai asetuksen nojalla maan B keskusviranomaista välittämään ***päätöksen täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen*** [valtiolle (valtion nimi)]. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen vastaanottaa hakemuksen, varmistaa, että siinä on vaaditut tiedot, välittää hakemuksen toimivaltaiselle viranomaiselle täytäntöönpanoa varten ja avustaa tarvittaessa maksujen välittämisessä M:lle.

C. Valtion oman päätöksen täytäntöönpanoon liittyvä merkittävä ero

622. Pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus on yksinkertaisempi kuin muualla tehdyn päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus. Kuten edellä luvussa 7 todetaan, päätöksen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa hakemusmenettelyissä vastaajalla on vuoden 2007 yleissopimuksen mukaan oikeus vastustaa tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa sillä perusteella, että 20 artiklassa tarkoitetut tunnustamisen tai tunnustamisen ja täytäntöönpanon perusteet eivät toteudu tai 22 artiklassa tarkoitetut päätöksen tunnustamiseen tai tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvät menettelyvaatimukset ja muut vaatimukset eivät täyty. Vuoden 2009 asetuksen mukaan vastaajalla on sellaisissa jäsenvaltioissa tehtyjen päätösten osalta, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, vähemmän perusteita hakea muutosta päätökseen alkuperävaltiossa tai päätöksen täytäntöönpanosta kieltäytymistä tai täytäntöönpanon keskeyttämistä täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa[311] (ks. luku 8).

Keskusviranomainen on viranomainen, jonka sopimusvaltio tai jäsenvaltio on nimennyt hoitamaan yleissopimuksessa tai asetuksessa määriteltyjä hallinnolliseen yhteistyöhön ja avun antamiseen liittyviä tehtäviä.

623. Vastaajalla ei ole vastaavaa oikeutta silloin, kun päätös on tehty tai tunnustettu pyynnön vastaanottavassa valtiossa eli [valtiossa (valtion nimi)]. Tämä johtuu siitä, että [valtiota (valtion nimi)] pyydetään panemaan täytäntöön sen itse tekemä päätös eikä toisessa valtiossa tehtyä päätöstä tai päätös, joka on jo aiemmin todettu tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevassa menettelyssä. Näin ollen pyynnön vastaanottavan valtion toimivaltaisen viranomaisen ei tarvitse arvioida, olisiko päätös tunnustettava tai tunnustettava ja pantava täytäntöön.

Toimivaltainen viranomainen on tietyn valtion viranomainen, jonka tehtävänä on tai joka saa hoitaa kyseisen valtion lainsäädännön mukaan tiettyjä yleissopimuksen tai asetuksen mukaisia tehtäviä. Toimivaltainen viranomainen voi olla tuomioistuin, hallintoyksikkö, elatusaputoimisto tai muu valtiollinen elin, joka hoitaa joitakin yleissopimukseen tai asetukseen liittyviä tehtäviä.

[311] Sellaisissa jäsenvaltioissa tehtyjen päätösten osalta, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido, vastaajalla on asetuksen nojalla laajemmat perusteet riitauttaa päätöksen tunnustaminen tai täytäntöönpano kuin sellaisissa jäsenvaltioissa tehtyjen päätösten osalta, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo (ks. luku 8).

624. Jos vastaaja vastustaa päätöksen täytäntöönpanoa, hän voi vastustaa sitä vasta sen jälkeen, kun toimivaltainen viranomainen on aloittanut päätöksen täytäntöönpanon, jos täytäntöönpanosta vastaavan valtion eli [valtion (valtion nimi)] lainsäädäntö sen sallii.[312] Se, että täytäntöönpanoa koskeva hakemus tehdään yleissopimuksen nojalla, ei anna vastaajalle/velalliselle lisäperusteita riitauttaa päätöksen täytäntöönpano.

625. Saapuvien täytäntöönpanohakemusten käsittely on näin ollen pyynnön vastaanottavalle keskusviranomaiselle hyvin yksinkertaista [valtiossa (valtion nimi)].[313] Asiakirjat tarkastetaan sen varmistamiseksi, että hakemuksessa on tarvittavat tiedot, ja hakemus toimitetaan [valtion (valtion nimi)] toimivaltaiselle viranomaiselle täytäntöönpanoa varten.[314] Toimivaltainen viranomainen toteuttaa kaikki kansallisen lainsäädännön mukaiset toimenpiteet pannakseen päätöksen täytäntöön. Näitä menettelyjä käsitellään tarkemmin seuraavassa jaksossa.

Haluatko lyhyen yhteenvedon tässä luvussa käsitellyistä menettelyistä? Siirry luvun lopussa olevaan **tarkistuslistaan**.

II. Täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen käsittely

1. Varmista, että hakemus sisältää tarvittavat asiakirjat

626. Kun [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen saa toisen valtion keskusviranomaiselta päätöksen täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen, on ensin tarkastettava, sisältääkö se tarvittavat tiedot, ja arvioitava alustavasti, voidaanko hakemus käsitellä. Tämän jälkeen annetaan ilmoitus hakemuksen vastaanottamisesta ja pyydetään mahdollisesti tarvittavia täydentäviä asiakirjoja. Sitten hakemus voidaan lähettää [valtion (valtion nimi)] toimivaltaiselle viranomaiselle täytäntöönpanoa varten.[315] [Valtion (valtion nimi)] toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä samanlainen tarkastus kuin keskusviranomaisen varmistaakseen, että hakemus sisältää tarvittavat tiedot.

[312] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […]. Ks. kuitenkin myös luku 8, jossa kuvataan erilaisia syitä kieltäytyä täytäntöönpanosta tai keskeyttää se asetuksen päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien erityissäännösten nojalla.
[313] [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen on […].
[314] [Valtion (valtion nimi)] toimivaltaiset viranomaiset ovat […].
[315] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

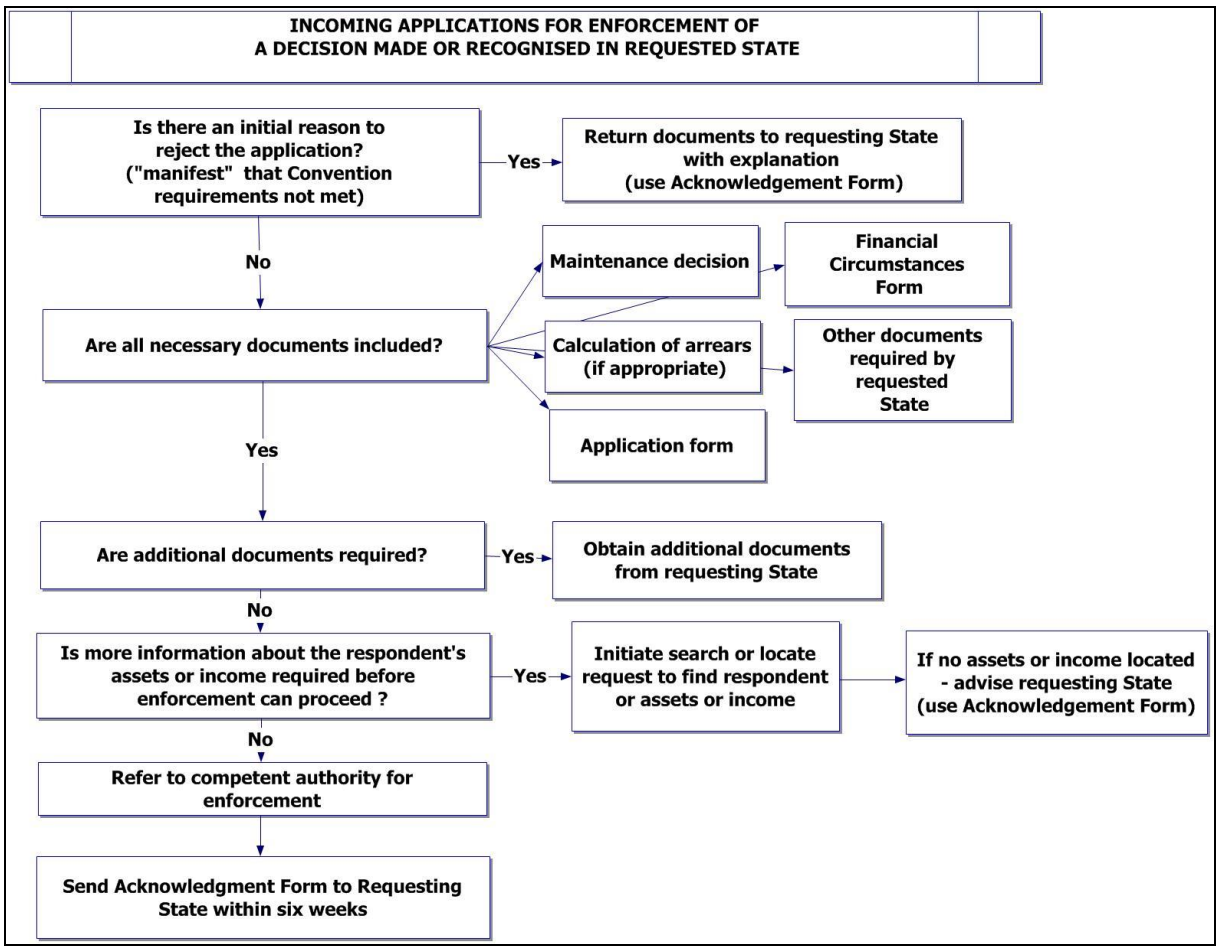

Kaavio 10: Vuokaavio (vain yleissopimus) – täytäntöönpanohakemuksen tarkastusta koskeva yleiskatsaus

627. Kun [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen saa asiakirjat, sen on tarkastettava ne ripeästi, jotta täydentäviä asiakirjoja voidaan tarvittaessa pyytää viipymättä pyynnön esittävän valtion keskusviranomaiselta.

628. Saapuvaan hakemukseen olisi sisällyttävä:

a) Vuoden 2007 yleissopimuksen mukaan

√	Saatelomake
√	Hakemuslomake
Tarvittaessa	Päätöksen teksti
√	Taloudellista tilannetta koskeva lomake
Tarvittaessa	Laskelma elatusapurästeistä
Tarvittaessa	Julkisen sektorin elimen todiste etuuksista
Tarvittaessa	Asiakirjojen käännetyt jäljennökset

Kaavio 11: Luettelo lomakkeista ja asiakirjoista

Saatelomake

Kaikkiin yleissopimuksen mukaisiin hakemuksiin on liitettävä saatelomake. Lomake on pakollinen. Saatelomakkeessa nimetään osapuolet ja hakemustyyppi. Siinä luetellaan myös hakemuksen liitteinä olevat asiakirjat.

Hakemuslomake

Useimmiten käytetään suositettua hakemuslomaketta.

Päätöksen teksti

Useimmiten hakija liittää hakemukseen tavanomaisen jäljennöksen päätöksestä. Se auttaa täytäntöönpanosta vastaavaa toimivaltaista viranomaista löytämään päätöksen ja hankkimaan siitä lisäjäljennöksiä tai oikeaksi todistettuja jäljennöksiä, jos täytäntöönpano sitä edellyttää.

Taloudellista tilannetta koskeva lomake

Koska hakemus koskee täytäntöönpanoa, siihen liitetään taloudellista tilannetta koskeva lomake. Lomakkeessa kerrotaan vastaajan olinpaikasta ja taloudellisesta tilanteesta siltä osin kuin seikat ovat hakijan tiedossa. Lomakkeen tiedot ovat tärkeitä päätöksen täytäntöönpanon kannalta.

Jos hakija on käyttänyt tarkoitukseen suositettua lomaketta, velkojaa koskevat lomakkeen kohdat on jätetty tyhjiksi, sillä kyseisiä tietoja ei tarvita täytäntöönpanoa koskevissa hakemuksissa.

Laskelma elatusapurästeistä

Jos elatusapupäätöksen mukaisia maksuja on jäänyt maksamatta (rästissä) ja hakija haluaa, että ne pannaan täytäntöön, hakemuksessa on oltava asiakirja, josta käy ilmi, miten elatusapurästit on laskettu.

b) Vuoden 2009 asetuksen mukaan

(i) Liite VI

Asetuksessa edellytetään, että asetuksen liitettä VI käytetään pyynnön vastaanottavassa jäsenvaltiossa tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskeviin hakemuksiin. Asetuksen mukaan hakemuksissa on oltava ainakin seuraavat tiedot (57 artiklan 2 kohta):

a) maininta hakemuksen tai hakemusten luonteesta
b) hakijan nimi ja yhteystiedot, mukaan lukien hakijan osoite ja syntymäaika[316]
c) vastaajan nimi ja, jos ne ovat tiedossa, hänen osoitteensa sekä syntymäaikansa
d) niiden henkilöiden nimet ja syntymäajat, joille haetaan elatusapua
e) hakemuksen perustelut
f) velkojan tekemässä hakemuksessa tieto siitä, missä maksut on suoritettava tai minne ne on toimitettava sähköisesti
g) pyynnön esittävän jäsenvaltion keskusviranomaiseen kuuluvan sen henkilön tai yksikön nimi ja yhteystiedot, joka vastaa hakemuksen käsittelystä.

(ii) Asetuksen IV luvun 1 jakson mukaisesti tunnustetut päätökset (sellaisessa jäsenvaltiossa tehdyt päätökset, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo)

Asetuksen 20 artiklassa määritellään asiakirjat, jotka tarvitaan päätöksen panemiseksi täytäntöön (asetuksen IV luvun 1 jakson mukaisesti, kun päätös on tehty sellaisessa jäsenvaltiossa, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo) ja jotka kantajan on toimitettava toimivaltaisille täytäntöönpanoviranomaisille:

a) päätöksestä sellainen jäljennös, joka täyttää sen aitouden toteamiseksi tarvittavat vaatimukset
b) ote päätöksen tehneen tuomioistuimen päätöksestä lomakkeella, jonka malli on asetuksen liitteessä I (sekä tarvittaessa lomakkeen sisällön translitteraatio tai käännös)[317]

[316] Hakijan henkilökohtainen osoite voidaan perheväkivaltatapauksissa korvata toisella osoitteella, jos pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä ei menettelyn aloittamista varten edellytetä, että hakija toimittaa henkilökohtaisen osoitteensa (57 artiklan 3 kohta). [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

c) tarvittaessa asiakirja, jossa todetaan elatusapurästit ja ilmoitetaan päivä, jona laskelma on tehty.

Toimivaltaiset viranomaiset eivät saa vaatia kantajaa toimittamaan päätöksen käännöstä, paitsi jos päätöksen täytäntöönpano on kiistetty (20 artiklan 2 kohta).[318]

(iii) Asetuksen IV luvun 2 jakson mukaisesti tunnustetut päätökset (sellaisessa jäsenvaltiossa tehdyt päätökset, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido)

Asetuksen 28 artiklan mukaan hakemuksiin on (2 jakson mukaisen vaihtoehtoisen tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn nojalla, kun päätös on tehty jäsenvaltiossa, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido) liitettävä a) päätöksestä sellainen jäljennös, joka ”täyttää sen aitouden toteamiseksi tarvittavat vaatimukset”, ja b) ote päätöksen tehneen tuomioistuimen päätöksestä lomakkeella, jonka malli on liitteessä II. Tarvittaessa hakemukseen on liitettävä lomakkeen sisällön translitteraatio tai käännös asianmukaisten kielivaatimusten mukaisesti (lisätietoja asetuksen mukaisista kielivaatimuksista on luvun 3 osan II jaksossa II). Hakemuksen käsiteltäväkseen saanut toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] ei saa vaatia hakijaa toimittamaan päätöksen käännöstä (käännös voidaan kuitenkin vaatia 32 ja 33 artiklassa tarkoitetun muutoksenhaun yhteydessä).

Jollei päätöksestä toimiteta asetuksen liitteen II mallin mukaisella lomakkeella otetta, toimivaltainen viranomainen voi asetuksen 29 artiklan nojalla asettaa sen toimittamiselle määräajan tai hyväksyä vastaavan muun asiakirjan tai, jos se pitää asiaa riittävästi selvitettynä, vapauttaa hakijan toimittamisvelvollisuudesta.

(iv) Sovintoihin tai virallisiin asiakirjoihin liittyvät asiakirjat (48 artikla)

Asetuksen 48 artiklassa määritellään sovinnon tai virallisen asiakirjan tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista toisessa jäsenvaltiossa koskevien hakemusten yhteydessä vaadittavat asiakirjat. Alkuperäjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on toimitettava kenen tahansa asiaan osallisen pyynnöstä ote sovinnosta tai virallisesta asiakirjasta lomakkeella, jonka malli on tapauksesta riippuen joko liitteessä I, II, III tai IV.

(v) Täydentävät asiakirjat

Hakemukseen on asetuksen 57 artiklan 4 ja 5 kohdan mukaan liitettävä tarvittaessa täydentäviä tietoja, sikäli kuin ne ovat tiedossa. Näitä ovat seuraavat:

- velallisen taloudellinen tilanne, mukaan lukien velallisen työnantajan nimi ja osoite samoin kuin velallisen omaisuuden sijainti ja laatu (57 artiklan 4 kohdan b alakohta)[319]
- mahdolliset muut tiedot, joista voi olla apua vastaajan olinpaikan selvittämisessä (57 artiklan 4 kohdan c alakohta)
- hakemusta tukevat tarpeelliset tiedot tai asiakirjat, tarvittaessa mukaan lukien sellaiset, jotka koskevat hakijan oikeutta saada oikeusapua (57 artiklan 5 kohta).

Julkisen sektorin elimen todiste etuuksista

Jos hakija on julkisen sektorin elin, se on saattanut maksaa etuuksia elatusavun sijasta. Joissakin tapauksissa voi olla tarpeen toimittaa asiakirja, joka osoittaa etuuksien maksamisen. Näin on esimerkiksi silloin, jos julkisen sektorin elin haluaa vedota oikeuteensa saada osa elatusapurästeistä.

---

[317] Lisätietoja asetuksen mukaisista kieli- ja käännösvaatimuksista on käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa II.
[318] Ks. edellinen alaviite.
[319] Koska kyse on täytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta, tietoja velkojan taloudellisesta tilanteesta (57 artiklan 4 kohdan a alakohta) ei tavallisesti tarvita.

c) Täydentävien asiakirjojen pyytäminen

629. Jos hakemus on puutteellinen, koska siihen tarvitaan täydentäviä asiakirjoja, hakemusta ei voida hylätä. Sen sijaan on pyydettävä täydentäviä asiakirjoja [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselta, joka voi ottaa yhteyttä pyynnön esittäneeseen keskusviranomaiseen.

630. Jos [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen pyytää täydentäviä asiakirjoja, pyynnön esittäneen valtion on toimitettava ne yleissopimuksen mukaan ***kolmen kuukauden*** ja asetuksen mukaan ***90 päivän*** kuluessa. Jos pyydettyjä asiakirjoja ei toimiteta määräajan kuluessa, asiasta on oltava uudelleen yhteydessä pyynnön esittäneeseen valtioon. Jos pyydettyjä asiakirjoja ei kuitenkaan saada eikä hakemuksen käsittelyä voida jatkaa, [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen voi (mutta sen ei ole pakko) lopettaa hakemuksen käsittelyn ja ilmoittaa päätöksestä pyynnön esittäneelle valtiolle.

2. Onko ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt tai asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty?

631. Sekä yleissopimuksen että asetuksen mukaan keskusviranomainen voi kieltäytyä hakemuksen käsittelystä, jos on ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt tai asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty (ks. yleissopimuksen 12 artiklan 8 kohta ja asetuksen 58 artiklan 8 kohta). Mahdollisuudet tähän ovat melko rajalliset[320], ja keskusviranomainen voi itse päättää, ottaako se vaatimuksen huomioon.

632. Keskusviranomainen on esimerkiksi voinut jo aiemmin hylätä samojen osapuolten välisen hakemuksen. Jos hakemuksen tukena ei ole uutta näyttöä, keskusviranomainen voi hylätä hakemuksen uudelleen. Hakemuksen käsittelystä voidaan kieltäytyä myös silloin, jos asiakirjoista käy selvästi ilmi, ettei pyyntö liity millään tavalla elatusapuun.

633. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltainen viranomainen voi hakemuksen saatuaan tehdä samanlaisen tarkastuksen varmistaakseen, ettei ole ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt edellytykset eivät täyty, ja ilmoittaa tarvittaessa [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselle päätöksestään.

3. Vastaajan olinpaikan selvittäminen

634. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen saattaa joissakin tapauksissa haluta selvittää vastaajan olinpaikan ennen täytäntöönpanon aloittamista. Näin on etenkin silloin, jos täytäntöönpanosta vastaavan valtion lainsäädäntö edellyttää, että asia annetaan tiedoksi ennen täytäntöönpanoa[321], tai jos hakija ei ole varma, asuuko velallinen pyynnön vastaanottaneessa valtiossa tai onko hänellä siellä omaisuutta tai tuloja.

635. Olinpaikkaa selvittäessään [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen tai sen puolesta toimivan toimivaltaisen viranomaisen odotetaan hyödyntävän kaikkia käytettävissään olevia tietokantoja ja julkisia tietolähteitä henkilötietojen saatavuutta koskevan kansallisen lainsäädännön asettamissa rajoissa (tietosuojaa ja henkilötietojen käsittelyä koskevia asetuksen säännöksiä käsitellään luvun 3 osan II jaksossa VI).[322]

636. Jos vastaajan olinpaikkaa tai vastaajan omaisuuden tai tulojen sijaintipaikkaa ei saada [valtiossa (valtion nimi)] selville, [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen on ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle keskusviranomaiselle. Jos pyynnön esittänyt valtio ei voi toimittaa vastaajan olinpaikan selvittämistä helpottavia lisätietoja, päätöstä ei voida panna täytäntöön.

---

[320] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 344 kohta.
[321] Ks. edellä oleva alaviite 202.
[322] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

4. Tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet

637. Voi olla tarpeen, että toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia hakemuksen ollessa vireillä. Tällaisia toimia voidaan toteuttaa hakemuksen käsittelyn eri vaiheissa tai jo ennen sitä. Väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia käsitellään käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa VIII.

5. Aloita täytäntöönpano

638. [Valtion (valtion nimi)] elatusapupäätösten täytäntöönpanosta vastaava toimivaltainen viranomainen voi nyt panna päätöksen täytäntöön. Lisätietoja elatusapupäätösten täytäntöönpanosta on luvussa 12.

III. Lisäaineistoa

A. Käytännön neuvoja

- Joissakin valtioissa pyritään ennen täytäntöönpanoa tai sen aikana saamaan osapuolet noudattamaan sopimusta vapaaehtoisesti.[323] Kaikkien elatusapua koskevien hakemusten tavoitteena on vakiinnuttaa maksujen maksaminen velkojalle pitkällä aikavälillä.
- On tärkeää pitää mielessä, että kaikki hakemukset on käsiteltävä nopeasti ja tehokkaasti tarpeettomia viiveitä välttäen.
- Toimivaltaisten viranomaisten on pidettävä [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen ajan tasalla täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen käsittelyn etenemisestä. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisella on velvollisuus raportoida pyynnön esittäneen valtion keskusviranomaiselle hakemuksen käsittelyvaiheesta ja käsittelyn etenemisestä.

B. Asiaa koskevat lomakkeet

Vuoden 2007 yleissopimus:

Pyynnön vastaanottavassa valtiossa tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus

Vuoden 2009 asetus:

Liite I
Liite II
Liite III
Liite IV
Liite VI

C. Asiaa koskevat artiklat

Vuoden 2007 yleissopimus:

10 artiklan 1 kohdan b alakohta
12 artikla
32 artikla
34 artikla

Vuoden 2009 asetus:

16–43 artikla (IV luku)
56 artiklan 1 kohdan b alakohta

[323] [Valtiossa (valtion nimi)] […] voi käynnistää pyrkimykset saada osapuolet noudattamaan sopimusta vapaaehtoisesti.

58 artikla
41 artikla
20 artikla

D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut

Luku 12 – Elatusapupäätösten täytäntöönpano vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan

IV. Tarkistuslista – saapuvat täytäntöönpanoa koskevat pyynnöt

	Menettely	**Käsikirjan kohta**
1	Vastaanota asiakirjat [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselta.	II.1
2	Varmista, että hakemus sisältää tarvittavat asiakirjat.	II.1
3	Onko ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt tai asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty?	II.2
4	Toteuta tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet.	II.4
5	Pane päätös täytäntöön.	II.5

V. Usein kysyttyä

Miksei pyynnön vastaanottavan valtion tekemää päätöstä tarvitse tunnustaa?

639. Päätöstä ei tarvitse tunnustaa, koska [valtiota (valtion nimi)] pyydetään tunnustamaan oma päätöksensä eikä toisen valtion päätöstä tai päätös, joka on jo tunnustettu.

Miksi yleissopimusta tai asetusta on sovellettava, jos pyyntö koskee valtion oman päätöksen täytäntöönpanoa?

640. Joissakin valtiossa toimivaltaisen viranomaisen (esim. elatusaputoimiston) palvelujen saaminen on rajoitettu koskemaan vain kyseisen valtion asukkaita. Pyynnön vastaanottavan ja pyynnön esittävän valtion keskusviranomaiset voivat avustaa myös maksujen välittämisessä, jos se on tarpeen ja ne voivat niin tehdä. Jos hakija tarvitsee oikeusapua täytäntöönpanomenettelyn vireille panemisessa pyynnön vastaanottaneessa valtiossa, hän saa oikeusapua maksutta, jos hakemus kuuluu sopimusvaltioiden tai jäsenvaltioiden soveltamien yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan.[324]

VI. [Valtiossa (valtion nimi)] tehdyn tai tunnustetun päätöksen täytäntöönpanoa koskevat suorat pyynnöt

641. Toimivaltaiset viranomaiset voivat saada hakijoilta suoria pyyntöjä, joita ei esitetä keskusviranomaisen välityksellä toimitettavan hakemuksen avulla. Näissä tapauksissa toimivaltaisten viranomaisten on oltava tietoisia mahdollisista yleissopimukseen tai asetukseen perustuvista asiakirjoja koskevista vaatimuksista tai suosituksista (ks. edellä oleva jakso II.1) ja etenkin asetuksen 20 artiklassa säädetyistä asiakirjoja koskevista vaatimuksista IV luvun 1 jakson mukaisella menettelyllä tapahtuvaa täytäntöönpanoa varten (ks. myös elatusapupäätöksen täytäntöönpanoa koskeva käsikirjan luku 12). [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

[324] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön osalta ks. edellä oleva oikeusavun antamista koskevaa menettelyä käsittelevä alaviite 86.

Luku 10 – Elatusapupäätöksen saamista koskevien vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen soveltamisalaan kuuluvien saapuvien hakemusten käsittely

I. Yleiskatsaus

A. Milloin hakemusta käytetään?

642. Hakemus, joka koskee elatusapupäätöksen **saamista** [valtiosta (valtion nimi)], joka on yleissopimuksen sopimusvaltio tai asetusta soveltava jäsenvaltio, otetaan vastaan seuraavissa tilanteissa:

- Aiempaa elatusapupäätöstä ei ole ja velkoja pyytää päätöstä.
- Päätöstä ei voida tunnustaa eikä panna täytäntöön [valtiossa (valtion nimi)] (tai, jos käsittely perustuu yleissopimukseen, siitä kieltäydytään, koska tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle ei ole yleissopimuksen 20 artiklan tai 22 artiklan b tai e alakohdan mukaisia perusteita).

Saaminen tarkoittaa tässä elatusapupäätöksen saamisprosessia, kun elatusapupäätöstä ei ole tai kun olemassa olevaa elatusapupäätöstä ei voida jostakin syystä tunnustaa tai panna täytäntöön. Päätöksen saaminen voi käsittää myös vanhemmuuden vahvistamisen, jos elatusapupäätöksen tekeminen sitä edellyttää.

643. Elatusapupäätöksen saamista koskeva hakemus voi sisältää pyynnön vanhemmuuden vahvistamisesta.

644. Elatusapupäätöksen saamista koskeviin hakemuksiin sovelletaan yleissopimuksen 10 artiklan 1 kohdan c ja d alakohtaa ja asetuksen 56 artiklan 1 kohdan c ja d alakohtaa. (Sekä yleissopimuksen että asetuksen soveltamisalaa ja soveltamista käsitellään luvun 3 osassa I.)

B. Esimerkkitapaus

645. **Velkoja** astuu maassa A. Hänellä on kaksi lasta. Lasten isä on muuttanut [valtioon (valtion nimi)]. Velkoja haluaisi saada lasten isältä elatusapua. Sekä maa A että [valtio (valtion nimi)] ovat yleissopimuksen sopimusvaltioita tai sellaisia Euroopan unionin jäsenvaltioita, joissa asetusta sovelletaan.

Velkoja on luonnollinen henkilö, jolla on tai jolla väitetään olevan oikeus saada elatusapua. Velkoja voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa, lasta, kasvatusvanhempia, sukulaisia tai muita lapsesta huolehtivia henkilöitä. Joissakin valtioissa tätä henkilöä voidaan kutsua elatusavun vastaanottajaksi, huoltajaksi tai holhoojaksi.

Miten asiassa toimitaan yleissopimuksen tai asetuksen mukaisesti?

646. Velkoja tekee hakemuksen elatusapupäätöksen saamiseksi. Maan A keskusviranomainen toimittaa hakemuksen edelleen [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselle. Asiasta ilmoitetaan velalliselle, ja elatusapupäätös tehdään pyynnön vastaanottavan valtion [valtio (valtion nimi)] lainsäädännön mukaisesti (kansainvälistä yksityisoikeutta koskevat säännöt mukaan luettuna)[325]. Vanhemmuus vahvistetaan myös tarvittaessa.

[325] Jos pyynnön esittänyt valtio on Euroopan unionin jäsenvaltio, jossa sovelletaan vuoden 2009 asetusta, sovelletaan asetuksen suoria toimivaltasääntöjä. Lisätietoja asetuksen mukaisista suorista toimivaltasäännöistä on luvussa 4. Jos vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo pyynnön vastaanottanutta valtiota, sovelletaan pöytäkirjan lainvalintasääntöjä. Lisätietoja vuoden 2007 Haagin pöytäkirjasta on luvussa 5.

C. Kuka voi hakea elatusapupäätöstä?

647. Jos elatusapupäätöstä ei ole, vain velkoja voi hakea sitä. Jos päätös on olemassa mutta sitä ei voida tunnustaa tai panna täytäntöön yleissopimuksen mukaisen varauman vuoksi[326], myös velkojan sijasta toimiva tai elatusavun sijasta etuuksia maksanut julkisen sektorin elin voi vain yleissopimusta sovellettaessa tehdä hakemuksen elatusapupäätöksen saamisesta. Velkojan on asuttava yleissopimuksen sopimusvaltiossa tai jäsenvaltiossa, jossa sovelletaan asetusta.

Haluatko lyhyen yhteenvedon tähän hakemukseen liittyvistä menettelyistä? Siirry luvun lopussa olevaan **tarkistuslistaan**.

D. Elatusapupäätöksen saaminen, jos olemassa olevaa päätöstä ei voida tunnustaa

1. Yleissopimuksen mukaan

648. Kuten tämän käsikirjan luvussa 7 todetaan, joissakin tilanteissa pyynnön vastaanottava valtio on kieltäytynyt olemassa olevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta, koska päätöksen tunnustamisen ja täytäntöönpanon erityisistä perusteista on tehty 20 artiklan 2 kohdan mukainen varauma. Jos päätös on esimerkiksi tehty sillä perusteella, että velkojalla on asuinpaikka alkuperävaltiossa eikä muuta 20 artiklan mukaista päätöksen tunnustamisen tai täytäntöönpanon perustetta ole, pyynnön vastaanottanut valtio voi kieltäytyä tunnustamasta päätöstä. Tällaisessa tapauksessa on mahdollisesti tehtävä uusi päätös.

649. Huomaa, että Euroopan unioni *ei* vuoden 2007 yleissopimuksen sopimuspuolena tee tällaista yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaista varaumaa eivätkä Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset siten joudu tällaiseen tilanteeseen käsitellessään yleissopimukseen perustuvia tapauksia.[327]

650. Tällaisen varauman tehneiden yleissopimuksen sopimusvaltioiden ei tarvitse tässä tilanteessa tehdä uutta hakemusta – hakemusta päätöksen saamiseksi – koska pyynnön vastaanottavan valtion on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet uuden päätöksen tekemiseksi (20 artiklan 4 kohta), jos vastaajalla on ”asuinpaikka” pyynnön vastaanottavassa valtiossa. Tässä luvussa esitetyt menettelyt koskevat silloin päätöksen saamista.

651. Se voi tarkoittaa sitä, että velkojalta pyydetään lisätietoja ja -asiakirjoja esimerkiksi, jos lapsen elättämiseen liittyvät kulut ovat elatusavun määrän määrittämisen kannalta oleellisia. Tämä pyyntö on esitettävä pyynnön esittävän valtion keskusviranomaiselle.

652. Tässä tilanteessa on kuitenkin tärkeää, että kysymystä lapsen tai lasten oikeudesta hakea elatusapua ei tarvitse ratkaista uutta päätöstä haettaessa (20 artiklan 5 kohta).[328] Lapset ovat olemassa olevan päätöksen perusteella oikeutettuja hakemaan elatusapua.

653. Joissakin tilanteissa hakija on voinut saada elatusapupäätöksen, mutta hän tietää, että pyynnön vastaanottavassa valtiossa [valtio (valtion nimi)] asuva vastaaja pystyy torjumaan tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen. Se voi yleissopimuksen mukaan johtua siitä, että päätöksen tunnustamiselle tai

---

[326] Huomaa, että Euroopan unioni ei vuoden 2007 yleissopimuksen sopimuspuolena tee tällaista yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaista varaumaa. *Neuvoston päätös N:o 2011/432/EU* (ks. edellä oleva alaviite 59).

[327] Ks. edellinen alaviite.

[328] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 469–471 kohta. Huomaa, että yleissopimuksessa ei määritellä termiä ”oikeus” tässä yhteydessä, ja siksi pyynnön vastaanottavan valtion kansallinen lainsäädäntö määrää, mitä termi tarkoittaa ja vaaditaanko elatusapupäätöksen tekemiseen lisätietoja tai -näyttöä.

täytäntöönpanolle ei ole mitään perusteita tai että päätös on sen tyyppinen, että pyynnön vastaanottava valtio ei voi panna sitä täytäntöön.[329] Silloin velkojan on pantava vireille hakemus uuden päätöksen saamiseksi tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen sijasta.[330]

654. Nämä hakemukset käsitellään samalla tavalla kuin muutkin tämän luvun mukaiset hakemukset. Koska uutta päätöstä ei tehdä siksi, että olemassa olevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta on kieltäydytty varauman vuoksi (20 artiklan 4 kohta), edellä käsiteltyä yleissopimuksen 20 kohdan 5 kohdan oikeutta koskevaa olettamaa ei yleissopimuksen mukaan sovelleta. Kysymys lasten oikeudesta elatusapuun on ratkaistava osana uutta päätöstä koskevaa hakemusta.

2. Asetuksen mukaan

655. Asetuksen mukaan seikkoja, joiden perusteella toisessa jäsenvaltiossa annettua päätöstä ei voida tunnustaa tai tunnustaa ja julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi, on paljon vähemmän kuin yleissopimuksen mukaan (ks. tämän käsikirjan luku 8, jossa kuvataan asetuksen mukaisten päätösten tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjä). Jos kuitenkin on olosuhteita, joissa jäsenvaltiossa tehtyä päätöstä ei voida tunnustaa ja/tai panna täytäntöön asetuksen nojalla, hakija voi käyttää asetuksen mukaista päätöksen saamista koskevaa hakemusta uuden päätöksen saamiseksi pyynnön vastaanottaneessa valtiossa.

II. Elatusapupäätöksen saamista koskevien vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen soveltamisalaan kuuluvien saapuvien hakemusten käsittely

A. Yleistä

656. Tässä jaksossa käsitellään elatusapupäätöksen saamista koskevan saapuvan hakemuksen käsittelyn yleisiä vaatimuksia. Konkreettisissa menettelyissä noudatetaan [valtion (valtion nimi)] sisäistä lainsäädäntöä ja menettelyjä. Joissakin valtioissa päätös tehdään tuomioistuimessa tai oikeudenkäyntimenettelyjen mukaan, kun taas toisissa hakemus annetaan hallintoviranomaisen päätettäväksi.[331]

657. On tärkeää huomata, että asetusta soveltavissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa toimivaltaiset viranomaiset soveltavat asetuksessa säädettyjä tuomioistuinten toimivaltasääntöjä *kaikkiin* joko yleissopimuksen tai asetuksen mukaisiin päätöksen saamista koskeviin hakemuksiin tai suoriin pyyntöihin, mikäli ne kuuluvat asetuksen aineelliseen ja ajalliseen soveltamisalaan (lisätietoja asetuksen soveltamisalasta on luvun 3 osan I jaksossa III ja asetuksen tuomioistuinten toimivaltasäännöistä luvussa 4). Myös asetusta soveltavissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, toimivaltaiset viranomaiset soveltavat pöytäkirjaa *kaikkiin* päätöksen saamista koskeviin hakemuksiin tai suoriin pyyntöihin, mikäli ne kuuluvat pöytäkirjan aineelliseen ja ajalliseen soveltamisalaan (lisätietoja vuoden 2007 Haagin pöytäkirjasta on luvussa 5). Asetuksen toimivaltaa koskevia sääntöjä ja pöytäkirjan lainvalintasääntöjä sovelletaan maantieteellisen soveltamisalan osalta yleisesti.

658. Sitä vastoin Euroopan unionin ulkopuolisissa yleissopimuksen sopimusvaltioissa päätöksen saamista koskeviin hakemuksiin sovelletaan ensisijaisesti kansallista

---

[329] Voi esimerkiksi olla niin, että elatusapu on määritelty päätöksessä prosenttiosuutena palkasta, ja pyynnön vastaanottava valtio voi pitää sitä liian epämääräisenä täytäntöönpantavaksi. Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 255 kohta. [Valtiossa (valtion nimi)] […].

[330] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 255 kohta.

[331] [Valtio (valtion nimi)] käyttää [tuomioistuinpohjaisia menettelyjä / oikeudenkäyntimenettelyjä] [hallintomenettelyjä] päätöksen tekemiseen ja/tai elatusapusumman määrittämiseen. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltaiset [oikeusviranomaiset] [hallintoviranomaiset] ovat […].

lainsäädäntöä toimivalta- ja lainvalintakysymysten osalta (paitsi jos sopimusvaltio on vuoden 2007 Haagin pöytäkirjan osapuoli).

659. Yleissopimuksessa ja asetuksessa vahvistetaan tiettyjä kaikkia hakemuksia koskevia yleisiä toimia. Kun hakemus vastaanotetaan, [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen tekee alustavan arvioinnin ja pyytää tarvittaessa lisäasiakirjoja. Sen jälkeen hakemus lähetetään pyynnön vastaanottavan valtion, tässä tapauksessa [valtion (valtion nimi)], toimivaltaisille [oikeusviranomaisille] [hallintoviranomaisille] päätöksen tekemistä varten.

660. Kun päätös on tehty, pyynnön vastaanottavan valtion toimivaltainen viranomainen panee sen täytäntöön, jos hakija on pyytänyt täytäntöönpanoa.

B. Vuokaavio

661. Seuraavassa vuokaaviossa on yleiskuva päätöksen tekemistä koskevasta prosessista.

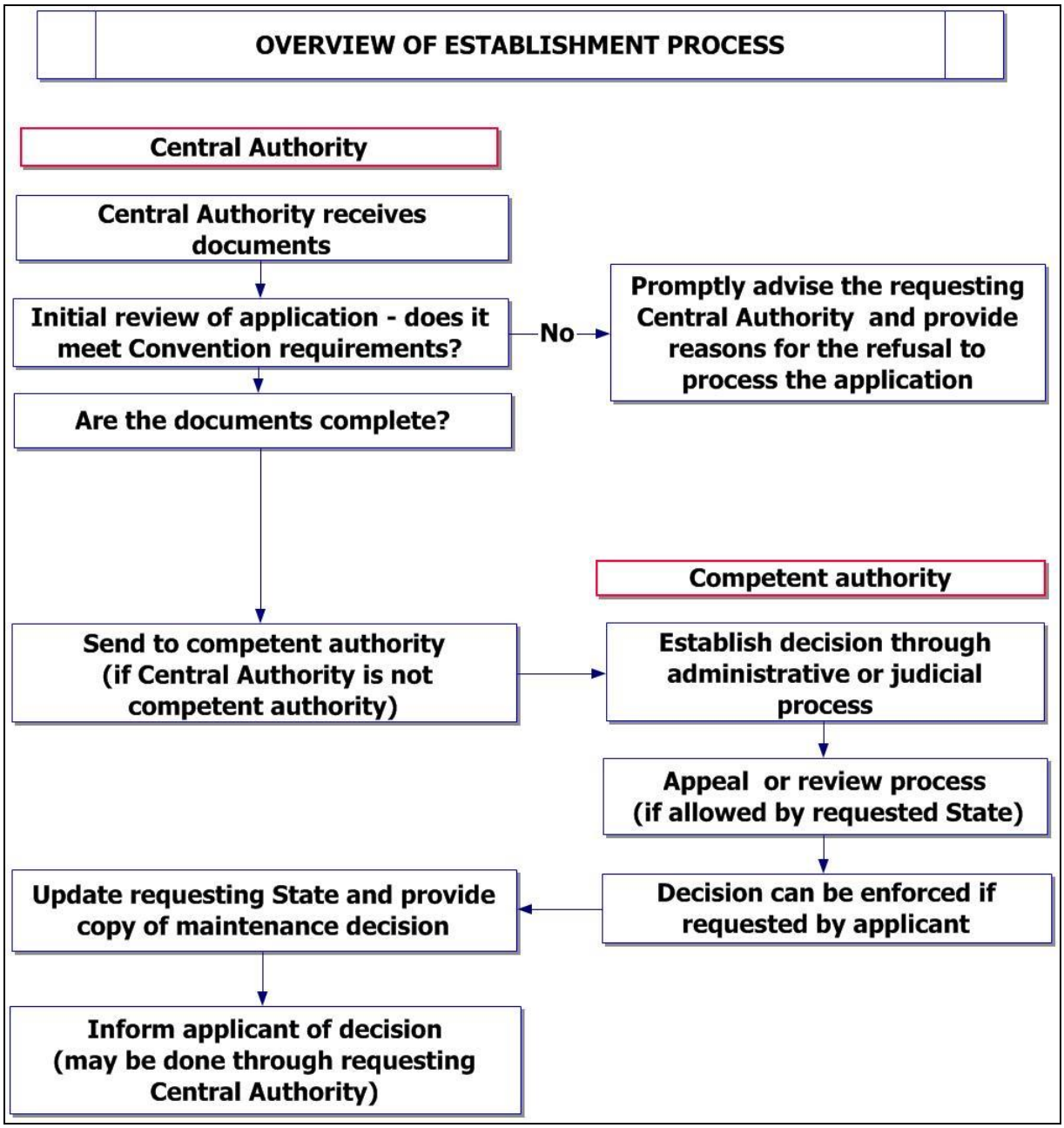

Kaavio 12: Yleiskuva päätöksen saamista koskevasta prosessista

C. Päätöksen saamista koskevan prosessin vaiheet

1. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen suorittama alustava käsittely

662. Alustavan käsittelyn tarkoituksena on, että **pyynnön vastaanottavan valtion** keskusviranomainen varmistaa, että hakemus on hyvin perusteltu, siihen on liitetty kaikki tarvittavat asiakirjat ja se voidaan käsitellä. Tarvittaessa on tehtävä haku velallisen/vastaajan olinpaikan selvittämiseksi varsinkin, jos on epävarmaa, asuuko hän [valtiossa (valtion nimi)] tai onko hänellä siellä omaisuutta tai tuloja. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on tehtävä samanlainen tarkastus.

Pyynnön esittävä valtio on yleissopimuksen sopimusvaltio tai asetusta soveltava jäsenvaltio, joka tekee hakemuksen ja esittää pyynnön kyseisessä valtiossa asuvan hakijan puolesta. ***Pyynnön vastaanottava valtio*** on yleissopimuksen sopimusvaltio tai asetusta soveltava jäsenvaltio, jota pyydetään käsittelemään hakemus.

a) Yleissopimuksessa määrätyt tai asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty

663. Yleissopimuksen 12 artiklan 8 kohdan ja asetuksen 58 artiklan 8 kohdan mukaan pyynnön vastaanottava keskusviranomainen voi kieltäytyä käsittelemästä hakemusta, jos on ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt edellytykset eivät täyty. Se ei tarkoita, että pyynnön vastaanottava keskusviranomainen päättäisi, onko hakemus sisältönsä puolesta perusteltu. Sen sijaan pyynnön vastaanottavalta keskusviranomaiselta eli tässä tapauksessa [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselta odotetaan, että se tarkistaa hakemuksen, jotta varmistetaan, että sen tarkoituksena ei ole käyttää prosessia väärin tai pyytää jotain, mikä on kokonaan yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalan ulkopuolella. Sellainen olisi esimerkiksi pelkästään lasten huoltajuutta koskeva hakemus.

664. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] voi tehdä samanlaisen alustavan tarkastuksen ja ilmoittaa viipymättä [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselle, jos hakemuksesta puuttuu asiakirjoja.

b) Puutteelliset asiakirjat

665. Saapuva hakemuspaketti olisi tarkistettava sen varmistamiseksi, että siinä on mukana kaikki tarvittavat asiakirjat. Yleissopimuksen mukaan kaikissa päätöksen antamista koskevissa hakemuksissa on oltava vaadittava saatelomake ja suositetut elatuspäätöksen saamista koskeva hakemuslomake sekä taloudellista tilannetta koskeva lomake samoin kuin muut tarvittavat lomakkeet. Asetuksen mukaan kaikissa päätöksen antamista koskevissa hakemuksissa on käytettävä lomaketta, jonka malli on asetuksen liitteessä VII (asetuksen 57 artiklassa säädettyjen hakemuksen sisältöä koskevien vaatimusten mukaisesti). Muita asiakirjoja voidaan vaatia kunkin tapauksen yksilöllisten tosiseikkojen mukaan (esimerkiksi silloin, kun lapsi on täysi-ikäinen tai lähes täysi-ikäinen).

Keskusviranomainen on viranomainen, jonka yleissopimuksen sopimusvaltio tai asetusta soveltava jäsenvaltio on nimennyt hoitamaan yleissopimuksessa tai asetuksessa määriteltyjä hallinnolliseen yhteistyöhön ja avun antamiseen liittyviä tehtäviä.

c) Vastaajan/velallisen olinpaikan määrittäminen

666. Joissakin tapauksissa hakija ei tiedä vastaajan/velallisen tarkkaa tai nykyistä olinpaikkaa. Siksi pyynnön vastaanottavan valtion eli tässä tapauksessa [valtion (valtion nimi)] on selvitettävä käytettävissä olevien lähteiden avulla velallisen olinpaikka, jotta hakemuksen käsittelyä voidaan jatkaa. Joka tapauksessa velalliselle on jossain vaiheessa ilmoitettava elatusavun hakemisesta, ja jos haetaan päätöksen täytäntöönpanoa, tieto velallisen olinpaikasta tarvitaan myös sitä tarkoitusta varten.

667. Joissakin tapauksissa saatetaan epäillä, asuuko velallinen ylipäätään [valtiossa (valtion nimi)], ja silloin saattaa olla järkevää selvittää velallisen olinpaikka mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Jos on vahvistettu, että velallinen ei asu [valtiossa (valtion nimi)], siitä voidaan ilmoittaa pyynnön esittävälle valtiolle ja hakemus voidaan lähettää toiseen sopimusvaltioon tai jäsenvaltioon. Muissa tapauksissa **toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen]** tekee tarvittavat olinpaikan selvitykset osana varsinaista elatusavun saamista koskevaa menettelyä eikä alustavana toimenpiteenä.[332]

Toimivaltainen viranomainen on tietyn valtion viranomainen, jonka tehtävänä on tai joka saa hoitaa kyseisen valtion lainsäädännön mukaan tiettyjä yleissopimuksen tai asetuksen mukaisia tehtäviä. Toimivaltainen viranomainen voi olla tuomioistuin, hallintoyksikkö, elatusaputoimisto tai muu valtiollinen elin, joka hoitaa joitakin yleissopimukseen tai asetukseen liittyviä tehtäviä.

668. Joka tapauksessa on tärkeää muistaa, että pyynnön esittävälle valtiolle ei ole pakko antaa vastaajan osoitetta tai yhteystietoja. Jos tiedot jaetaan, se on tehtävä yleissopimuksen tai asetuksen sekä henkilötietojen suojaa koskevan voimassa olevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti (lisätietoja yksityisyydensuojaa ja tietosuojaa koskevista kysymyksistä on luvun 3 osan II jaksossa VI).

d) Päätöksen saamista koskevan prosessin aloittaminen

669. Kun nämä alustavat toimet on suoritettu, hakemus on valmis [valtion (valtion nimi)] toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] käsiteltäväksi.[333] Seuraavassa jaksossa kuvataan päätöksen tekemistä koskevat menettelyt.

2. Elatusapua koskevan päätöksen tekeminen – toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen]

670. Koska yksittäiset valtiot käsittelevät elatusapupäätöksen saamista koskevia hakemuksia monilla eri tavoilla, tässä jaksossa esitetään yleisiä periaatteita. Se sisältää myös [valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön nojalla tehtäviä päätöksiä varten tarvittavia tarkempia tietoja. Tarkoituksena on antaa yleiskuva kaikkia hakemuksia koskevista toimista.

671. [Valtion (valtion nimi)] sisäisten menettelyjen mukaisesti seuraavat toimet toteutetaan osana elatusavun saamista koskevan hakemuksen vireillepanoa.

(1) Tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet

672. Voi olla tarpeen, että toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia hakemuksen ollessa vireillä. Tällaisia toimia voidaan toteuttaa hakemuksen käsittelyn eri vaiheissa tai jo ennen sitä. Väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia käsitellään käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa VIII.

(2) Toimivalta

673. Jos pyynnön esittänyt valtio on Euroopan unionin jäsenvaltio, jossa sovelletaan asetusta, sovelletaan asetuksen suoria toimivaltasääntöjä. Asetusta [sovelletaan] [valtiossa (valtion nimi)]. Lisätietoja asetuksen mukaisista suorista toimivaltasäännöistä on luvussa 4. Jos pyynnön vastaanottanut valtio ei ole Euroopan unionin jäsenvaltio, toimivaltaisen viranomaisen toimivalta kyseisessä asiassa määräytyy valtion kansallisen lainsäädännön mukaan, sen kansainvälistä yksityisoikeutta koskevat säännöt mukaan luettuna.[334]

---

[332] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[333] [Valtion (valtion nimi)] toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] on […].
[334] Jos tehtävä päätös on tarkoitus tunnustaa ja/tai panna täytäntöön jollain toisella lainkäyttöalueella, toimivaltaisten viranomaisten on hyvä pitää mielessä elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa

(3) Asiakirjojen tarkistus

674. Asiakirjojen tarkistuksen tarkoituksena on varmistaa, että kaikki tarvittavat asiakirjat ovat mukana ja että ne täyttävät kaikki erityiset ehdot – kuten sen, että asiakirjojen jäljennökset ovat oikeaksi todistettuja.[335] Yleissopimuksessa tai asetuksessa ei vaadita, että asiakirjojen jäljennösten on aina oltava oikeaksi todistettuja (ks. kuitenkin asetuksessa säädetyistä eräitä asiakirjoja koskevista virallisuus-/todistusvaatimuksista luvun 3 osa II). Jos asiakirjoja vaaditaan [valtion (valtion nimi)] lainsäädännön nojalla eikä niitä ole toimitettu, niitä on pyydettävä pyynnön esittäneeltä valtiolta [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen välityksellä.

(4) Ilmoitus velalliselle

675. Kaikissa elatusapupäätöksen saamista koskevissa hakemuksissa **velalliselle** ilmoitetaan elatusapua koskevasta hakemuksesta tai arvioinnista. Joissakin valtioissa se tehdään prosessin varhaisessa vaiheessa ja velalliselle ilmoitetaan, että elatusapua on haettu, ja häntä pyydetään antamaan taloudellisesta tilanteestaan tietoja toimivaltaiselle viranomaiselle, joka vastaa elatusapupäätöksen tekemisestä.[336] Toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] määrää sitten elatusavun määrän.

Velallinen on luonnollinen henkilö, joka on tai jonka väitetään olevan velvollinen maksamaan elatusapua. Velallinen voi tarkoittaa vanhempaa, puolisoa tai entistä puolisoa taikka ketä tahansa muuta henkilöä, joka on päätöksentekopaikan lainsäädännön mukaan velvollinen maksamaan elatusapua.

676. Lisäksi velalliselta saatetaan pyytää hänen talouttaan koskevia ja muita tietoja, joita tarvitaan hänen tulojensa ja elatusmaksujen maksukykynsä määrittämiseen.

(5) Hakemuksen käsittely riidanratkaisu- tai vastaavalla menettelyllä

677. Joissakin valtioissa voi olla käytettävissä palveluja, kuten vaihtoehtoinen riidanratkaisumenettely, sovintomenettely tai avustaminen asiakirjojen laatimisessa, joilla varmistetaan, että hakemuksen käsittely etenee nopeasti. Nämä palvelut ovat tarvittaessa sekä hakijan että vastaajan käytettävissä. Joissakin valtioissa päätös pyritään saamaan aikaan keskinäisellä suostumuksella tai sopimuksella.[337]

(6) Vanhemmuuden vahvistaminen

678. Joissakin hakemuksissa velkoja on saattanut pyytää vanhemmuuden vahvistamista tai velallinen/vastaaja voi epäillä, onko hän lapsen tai lasten vanhempi, ja pyytää geenitestiä. Pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädäntö määrää, voiko velallinen kiistää vanhemmuuden. Joissakin valtioissa esimerkiksi vanhemmuuden vahvistamiseen tarvittavaa testiä ei määrätä eikä hakemusta sallita, jos lapsi on syntynyt vanhempien avioliiton aikana.[338]

679. Jos vanhemmuuden vahvistamiseen tarvittava testi on tarpeen, yleissopimuksessa ja asetuksessa vaaditaan keskusviranomaista ”avustamaan” vanhemmuuden vahvistamisessa (yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan h alakohta ja asetuksen 51 artiklan 2 kohdan h alakohta). Tämä ei tarkoita, että pyynnön vastaanottavan valtion (eli [valtion (valtion nimi)]) keskusviranomaisen olisi pakko teettää geenitesti velallisen

---

ulkomaisella lainkäyttöalueella varten hyväksytyt toimivaltaperusteet ja erityisesti yleissopimuksen 20 artiklassa esitetyt perusteet. Esimerkiksi Amerikan yhdysvaltojen tuomioistuimet eivät useimmiten tunnusta ja pane täytäntöön ulkomaisia lasten elatusapua koskevia päätöksiä, jotka on tehty velkojan asuinpaikan toimivaltasääntöjen perusteella (yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaan sopimusvaltio voi tehdä tätä ja useita muita toimivaltaperusteita koskevan varauksen ulkomaisten päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa varten). Tässä tilanteessa sopimusvaltion on kuitenkin, jos velallinen asuu kyseisessä valtiossa, toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet päätöksen tekemiseksi velkojan hyväksi (ks. 20 artiklan 4 kohta).

[335] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

[336] Ks. edellä oleva alaviite 290.

[337] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

[338] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

sitä vaatiessa, mutta sen on kuitenkin kerrottava vastaajalle/velalliselle testausmahdollisuuksista tai tahoista, jotka voivat tehdä testin.[339]

680. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että pyynnön vastaanottavan valtion täytyisi maksaa velallisen vaatima vanhemmuuden vahvistamiseksi tarvittava testi. Pyynnön vastaanottava valtio voi pyynnön ehtona vaatia velallista/vastaajaa maksamaan testin.[340]

681. Toimivaltaiset [oikeusviranomaiset] [hallintoviranomaiset] voivat tarkistaa, onko keskusviranomainen yrittänyt saada oletetun isän tunnustamaan vanhemmuuden vapaaehtoisesti. Tarvittaessa keskusviranomaisen on myös varmistettava vanhemmuuden vahvistamiseen sovellettava lainsäädäntö (lisätietoja vanhemmuuskysymyksistä on luvun 3 osan I jaksossa I.A).

(7) Oikeusapu ja vanhemmuuden vahvistamiseksi tarvittavan testin kulut

682. Vanhemmuuden vahvistamiseen tarvittavan geenitestin kulut vaihtelevat eri valtioissa huomattavasti. Yksi yleissopimuksen ja asetuksen perusperiaatteista on, että palveluja, myös oikeusapua, on tarjottava maksutta velkojalle alle 21-vuotiaan lapsen elatusvelvoitteita koskevien hakemusten yhteydessä. Tähän sisältyvät elatusapupäätöksen saamista koskevat hakemukset (ks. yleissopimuksen 15 artiklan 1 kohta ja asetuksen 46 artiklan 1 kohta). Käytännössä tämä tarkoittaa, että velkojan ei pitäisi joutua maksamaan vanhemmuuden vahvistamiseksi tarvittavan testin kuluja.[341]

683. Lisätietoja oikeusavun antamisesta on luvun 3 osan II jaksossa VII.

(8) Sovellettavan lain määrittäminen

684. Ennen elatusapusumman eli riita-asian sisällön määrittämistä toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on määritettävä, sovelletaanko kansallista vai toisen valtion lainsäädäntöä. Lisätietoja yleissopimuksen ja asetuksen mukaista lainvalintaa koskevista kysymyksistä on luvussa 5.

685. Jos tullaan siihen tulokseen, että riita-asiaan sovelletaan ulkomaista lainsäädäntöä, toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on selvitettävä ja varmistettava sovellettavan ulkomaisen lainsäädännön sisältö. Lisätietoja ulkomaisen lainsäädännön etsimisestä ja varmistamisesta on luvussa 6.

(9) Elatusavun määrän määrittäminen

686. Kun vanhemmuuskysymykset on ratkaistu ja muut alustavat toimenpiteet suoritettu [valtiossa (valtion nimi)] sovellettavien sisäisten menettelyjen mukaisesti, tehdään elatusapupäätös. On syytä huomata, että määritettäessä myönnettävän elatusavun määrää jotkin valtiot käyttävät lasten elatusapua koskevia ohjeita, jotka perustuvat velallisen tuloihin tai velallisen ja velkojan tulojen yhteissummaan; toisissa valtioissa taas elatusapu määräytyy pelkästään lapsen elättämiseen liittyvien kulujen mukaan.[342]

(10) Muutoksenhaku- ja uudelleentarkastelumenettelyt

687. Heti kun elatusapupäätös on tehty, toimivaltaisen viranomaisen tai keskusviranomaisen on ilmoitettava siitä kaikille osapuolille, myös hakijalle. Pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännössä saatetaan sallia päätöstä koskeva muutoksenhaku tai päätöksen uudelleentarkastelu.[343] Tämä oikeuskeino on myös hakijan käytettävissä, jos esimerkiksi elatusapu on evätty tai hakija riitauttaa myönnetyn elatusavun määrän. On hyvän käytännön mukaista ilmoittaa keskusviranomaisen

---

[339] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[340] Ks. edellinen alaviite 96.
[341] Poikkeuksena on tilanne, jossa pyynnön vastaanottava valtio katsoo, että vaatimus on selvästi perusteeton (yleissopimuksen 15 artiklan 2 kohta ja asetuksen 46 artiklan 2 kohta). Sovellettaessa vain yleissopimusta valtio voi myös antaa selityksen, jonka perusteella sallitaan lapsen varallisuuden selvittäminen, jotta voidaan määrittää oikeus maksuttomiin palveluihin. Euroopan unioni ei anna tällaista selitystä, joten Euroopan unionin jäsenvaltioissa ei sovelleta yleissopimuksen nojalla lapsen varallisuuden arviointia tässä yhteydessä (ks. *neuvoston päätös N:o 2011/432/EU,* edellä oleva alaviite 59).
[342] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[343] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

avustuksella hakijalle käytettävissä olevista muutoksenhaku- tai uudelleentarkastelukeinoista ja näiden oikeuksien käyttämisen määräajoista.[344]

688. Jos muutoksenhakua varten tarvitaan oikeusapua, edellä sanottu koskee myös vaatimusta siitä, että pyynnön vastaanottavan valtion [valtio (valtion nimi)] on annettava velkojalle/hakijalle oikeusapua maksutta. On kuitenkin huomattava, että hakijan oikeus maksuttomaan oikeusapuun saatetaan arvioida uudelleen muutoksenhaun yhteydessä, koska pyynnön vastaanottava valtio voi harkita, onko muutoksenhaku selvästi perusteeton, ennen kuin antaa maksutonta oikeusapua.[345]

(11) Elatusapupäätöksen täytäntöönpano

689. Kun päätös on tehty, toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on pantava se täytäntöön, jos hakija on pyytänyt päätöksen täytäntöönpanoa (tämä ilmaistaan vastaavassa hakemuslomakkeessa) (elatusapupäätösten täytäntöönpanoa käsitellään luvussa 12).

(12) Edistymistä koskevat ilmoitukset

690. On tärkeää, että pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle tiedotetaan päätöstä koskevan hakemuksen käsittelyn edistymisestä. Toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on pidettävä [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen ajan tasalla täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen käsittelyn etenemisestä. Keskusviranomaisella on velvollisuus raportoida pyynnön esittäneen valtion keskusviranomaiselle hakemuksen käsittelyvaiheesta ja käsittelyn etenemisestä.

III. Lisäaineistoa

A. Käytännön neuvoja

- Jos hakija ja vastaaja pääsevät sopimukseen elatusapupäätöksestä, siitä on ilmoitettava heti [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselle, jotta se voi ilmoittaa asiasta pyynnön esittäneen valtion keskusviranomaiselle ja tämä voi lopettaa asian käsittelyn.
- Yleissopimuksen mukaan kaikki sopimusvaltiot ovat velvollisia käsittelemään hakemukset mahdollisimman nopeasti. Se on erityisen tärkeää, kun on kyse elatusavun saamista koskevista hakemuksista, koska ennen päätöksen tekemistä hakijalla ja lapsilla ei ole oikeutta elatusapuun. Tarpeettomat viivästykset elatusapupäätöksen tekemisessä voivat usein aiheuttaa huomattavia vaikeuksia perheille.

B. Asiaa koskevat lomakkeet

Vuoden 2007 yleissopimus:

Päätöksen saamista koskeva hakemus (Application for Establishment of a Decision)
Saatelomake (Transmittal Form)
Taloudellista tilannetta koskeva lomake (Financial Circumstances Form)

Vuoden 2009 asetus:

Liite VII

C. Asiaa koskevat artiklat

Vuoden 2007 yleissopimus:

10 artikla
11 artikla

[344] Ks. edellinen alaviite.
[345] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 386 kohta.

12 artikla
14 artikla
15 artikla
20 artikla
22 artikla

Vuoden 2009 asetus:

56 artikla
57 artikla
58 artikla
44 artikla
46 artikla

D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut

Luku 3 – Yleistä soveltamista koskevia asioita: vuoden 2007 yleissopimus ja vuoden 2009 asetus
Luku 4 – Vuoden 2009 asetus: Suorat toimivaltasäännöt
Luku 5 – Sovellettava laki vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan
Luku 6 – Ulkomaista lainsäädäntöä koskevien tietojen etsiminen ja varmistaminen
Luku 12 – Elatusapupäätösten täytäntöönpano vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan

IV. Tarkistuslista – päätöksen saamista koskevat saapuvat hakemukset

	Menettely	**Käsikirjan kohta**
1	Vastaanota asiakirjat [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselta.	II.C.1
2	Varmista, että kaikki asiakirjat ovat mukana ja hakemus kuuluu yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan.	II.C.1
3	Toteuta tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet.	II.C.2.1
4	Tee elatusapupäätös.	II.C.2
i)	Tarkista asiakirjat ja ilmoita velalliselle.	II.C.2.4
ii)	Vahvista vanhemmuus tarvittaessa.	II.C.2.6
iii)	Määritä elatusapusumma.	II.C.2.9
5	Ilmoita velalliselle ja velkojalle sekä pyynnön esittävälle keskusviranomaiselle.	II.C.2.10
6	Muutoksenhaku- tai uudelleentarkastelumenettely, jos se on sallittua.	II.C.2.10
7	Ohjaa päätös täytäntöönpantavaksi, jos hakija on sitä pyytänyt.	II.C.2.11

V. Usein kysyttyä

Miten hakija voi selvittää, mikä hakemuksen tilanne on?

691. Jos hakijalla on kysyttävää, hän voi ottaa yhteyttä pyynnön esittävän valtion keskusviranomaiseen ja kysyä hakemuksen käsittelyn tilannetta. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen ei ole suorassa yhteydessä hakijaan, ellei se ole suostunut ottamaan vastaan kyselyjä suoraan. Yleissopimuksen mukaan [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen on ilmoitettava hakemuksen vastaanottamisesta kuuden viikon kuluessa ja hakemuksen käsittelyvaiheesta kolmen kuukauden kuluessa

vastaanottoilmoituksesta. Asetuksen mukaan [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen on ilmoitettava hakemuksen vastaanottamisesta 30 päivän kuluessa ja hakemuksen käsittelyvaiheesta 60 päivän kuluessa vastaanottoilmoituksesta.

Voiko velallinen/vastaaja kiistää vanhemmuuden?

692. Se riippuu pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännöstä. Joissakin valtioissa pyyntö vanhemmuuden vahvistamiseen tarvittavasta testistä evätään esimerkiksi silloin, kun osapuolet ovat olleet naimisissa.[346]

Mikä on keskusviranomaisen tehtävä, jos vanhemmuuden vahvistamiseen tarvittavaa testiä vaaditaan?

693. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen pitäisi auttaa prosessissa, jos hakija vaatii testiä. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen on otettava yhteyttä pyynnön esittävään keskusviranomaiseen ja autettava hakijaa testausprosessiin osallistumisessa.

694. Jos velallisella on oikeus vaatia testiä, pyynnön vastaanottavalla valtiolla eli [valtiolla (valtion nimi)] ei ole velvollisuutta tarjota testiä. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltainen viranomainen voi kuitenkin antaa velalliselle tietoja siitä, miten vanhemmuuden vahvistamiseen tarvittava testi voidaan tehdä.[347]

Onko hakijan saavuttava tuomioistuimeen?

695. Se riippuu siitä, vaatiiko pyynnön vastaanottava valtio (jossa elatusavun saamista koskevaa hakemusta käsitellään) hakijan läsnäoloa.[348] [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen voi auttaa osallistumisessa käsittelyyn järjestämällä puhelin- tai videokokouksen, jos sellainen mahdollisuus on käytettävissä.

Kuka maksaa alle 21-vuotiaan lapsen elatusapua koskevaan hakemukseen liittyvän geenitestin kustannukset?

696. Vanhemmuuden vahvistamiseen tarvittava testi kuuluu maksuttomiin palveluihin, joita hakijalle on tarjottava lapsen elatusapua koskevassa asiassa. Siksi hakijaa ei yleissopimuksen 15 artiklan 2 kohdan ja asetuksen 46 artiklan 2 kohdan mukaan voida vaatia maksamaan vanhemmuuden vahvistamiseen tarvittavasta testistä, ellei hakemus ole selvästi perusteeton.[349] Se ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, että [valtion (valtion nimi)] keskusviranomainen olisi vastuussa kuluista, koska pyynnön vastaanottava valtio voi asettaa testauksen ehdoksi, että velallinen maksaa testauskulut.[350]

Kuinka paljon elatusapua myönnetään?

697. Maksettavan elatusavun määrän laskentamenetelmä vaihtelee eri valtioissa sovellettavan lainsäädännön mukaan (ks. luku 5).[351]

Mitä tapahtuu, jos vastaajalle ilmoitetaan päätöksestä mutta hän ei vastaa tai riitauta päätöstä?

698. Se riippuu kyseisen valtion asiaa koskevista säännöistä. Asia voidaan käsitellä ja päätös tehdä velallisen poissa ollessa, jos valtion lainsäädäntö sallii sen. Hallintojärjestelmässä elatusapupäätöksen voidaan myös katsoa olevan voimassa, kun

---

[346] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

[347] Lisätietoja[valtion (valtion nimi)] lainsäädännön mukaisista vanhemmuuden vahvistamismenettelyistä on edellä olevassa alaviitteessä 338 ja vanhemmuustestistä ja näyttökysymyksistä edellä olevassa alaviitteessä 96.

[348] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

[349] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 393 kohta. Vain yleissopimusta sovellettaessa valtio voi antaa selityksen, jonka perusteella sallitaan lapsen varallisuuden selvittäminen. Jos lapsi ei siinä tapauksessa täytä varallisuuden arviointitestin kriteerejä, hakijaa voidaan vaatia maksamaan kulut. Euroopan unioni ei anna tällaista selitystä, joten Euroopan unionin jäsenvaltioissa ei sovelleta yleissopimuksen nojalla lapsen varallisuuden arviointia tässä yhteydessä (ks. *neuvoston päätös N:o 2011/432/EU,* edellä oleva alaviite 59).

[350] Ks. edellä oleva alaviite 96.

[351] Ks. edellä oleva alaviite 342.

sen kiistämisen tai riitauttamiseen määräaika on kulunut, ja päätös voidaan silloin panna täytäntöön.[352]

Mitä tapahtuu päätöksen tekemisen jälkeen?

699. Jos hakija haluaa, että päätös pannaan täytäntöön, hän merkitsee tämän hakemuslomakkeeseen. Jos hän tekee niin, päätös lähetetään [valtion (valtion nimi)] toimivaltaiselle viranomaiselle täytäntöönpantavaksi ja perityt maksut siirretään edelleen elatusavun velkojalle.[353]

Voiko hakija hakea muutosta myönnetyn elatusavun määrään?

700. Vain, jos muutoksenhaku- tai uudelleentarkasteluprosessi on sallittu valtiossa, jossa päätös on tehty. Pyynnön vastaanottavan valtion keskusviranomainen ilmoittaa velkojalle päätöksen tekemisestä ja siitä, voiko määrään hakea muutosta. Hakija voi hakea muutosta myös elatusavun epäävään päätökseen, ja pyynnön vastaanottavan valtion keskusviranomainen voi auttaa siinäkin prosessissa.[354]

VI. Päätöksen saamista koskevat suorat pyynnöt

701. Suoraan [valtion (valtion nimi)] toimivaltaisille [oikeusviranomaisille] [hallintoviranomaisille] osoitettaviin yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan kuuluvan elatusapupäätöksen saamista koskeviin pyyntöihin sovelletaan kyseisessä valtiossa voimassa olevaa lainsäädäntöä eli tavallisesti kansallista lainsäädäntöä (kansainvälistä yksityisoikeutta koskevat säännöt mukaan luettuna). Asetuksen mukaan siinä säädettyjä toimivaltasääntöjä sovelletaan päätösten saamista tai muuttamista koskeviin suoriin pyyntöihin (ks. luku 4) ja pöytäkirjassa asetettuja lainvalintasääntöjä (ks. luku 5) sovelletaan niissä valtioissa, joissa pöytäkirjaa sovelletaan. Edellä luvussa 7 käsiteltyjä yleissopimuksen määräyksiä yleissopimuksen mukaista tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien suorien pyyntöjen kunnioittamisesta ei sovelleta päätöksen saamista tai muuttamista koskeviin suoriin pyyntöihin. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että tällaisia pyyntöjä esittävien velkojien tai velallisten käytettävissä olevat menettelyt, lomakkeet ja oikeusapukeinot ovat ne, joista säädetään [valtiossa (valtion nimi)] voimassa olevassa lainsäädännössä tai joita käytetään siellä noudatettavissa menettelyissä.

702. On tärkeää huomata, että vaikka elatusapupäätös saattaa kuulua yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan (esimerkiksi jos se koskee puolison tai entisen puolison elatusapua), näihin pyyntöihin ei sovelleta laajimman mahdollisen oikeusavun mahdollistavia säännöksiä. Joissain tapauksissa velkojan tai velallisen saattaa täytyä palkata omalla kustannuksellaan asianajaja pyynnön vastaanottavassa valtiossa eli [valtiossa (valtion nimi)] pyynnön esittämiseksi. (Lisätietoja mahdollisuudesta päästä menettelyjen ja oikeusavun piiriin molempien säädösten nojalla on luvun 2 osan II jaksossa VII). [Valtiossa (valtion nimi)] […].

[352] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[353] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[354] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 390 kohta. Jos katsotaan, että muutoksenhakupyyntö on selvästi perusteeton, maksutonta oikeusapua ei välttämättä anneta. [Valtion (valtion nimi)] kansallista lainsäädäntöä käsitellään edellä olevassa alaviitteessä 343.

Luku 11 – Päätöksen muuttamista koskevat hakemukset: *Vuoden 2007 yleissopimuksen 10 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta ja 10 artiklan 2 kohdan b ja c alakohta sekä vuoden 2009 asetuksen 56 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta ja 56 artiklan 2 kohdan b ja c alakohta*

Osa I – Johdanto

703. Tässä luvussa annetaan ensin yleiskuva siitä, miten yleissopimusta tai asetusta sovelletaan velallisten tai velkojien hakemuksiin olemassa olevien elatusapupäätösten muuttamiseksi (osa I). Luvun seuraavissa jaksoissa (osa II) esitetään saapuviin muuttamista koskeviin hakemuksiin sovellettavat menettelyt.

704. On tärkeää huomata, että asetusta soveltavissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa toimivaltaiset viranomaiset soveltavat asetuksessa säädettyjä toimivaltasääntöjä *kaikkiin* joko yleissopimuksen tai asetuksen mukaisiin päätöksen muuttamista koskeviin hakemuksiin tai suoriin pyyntöihin, mikäli ne kuuluvat asetuksen aineelliseen ja ajalliseen soveltamisalaan (lisätietoja asetuksen soveltamisalasta on luvun 3 osan I jaksossa III ja asetuksen tuomioistuinten toimivaltasäännöistä luvussa 4). Myös asetusta soveltavissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, toimivaltaiset viranomaiset soveltavat pöytäkirjaa *kaikkiin* päätöksen muuttamista koskeviin hakemuksiin tai suoriin pyyntöihin, mikäli ne kuuluvat pöytäkirjan aineelliseen ja ajalliseen soveltamisalaan (lisätietoja vuoden 2007 Haagin pöytäkirjasta on luvussa 5). Asetuksen toimivaltaa koskevia sääntöjä ja pöytäkirjan lainvalintasääntöjä sovelletaan maantieteellisen soveltamisalan osalta yleisesti.[355]

705. Sitä vastoin Euroopan unionin ulkopuolisissa yleissopimuksen sopimusvaltioissa päätöksen muuttamista koskeviin hakemuksiin sovelletaan ensisijaisesti kansallista lainsäädäntöä toimivalta- ja lainvalintakysymysten osalta (paitsi jos sopimusvaltio on vuoden 2007 Haagin pöytäkirjan osapuoli). Se, onko muuttaminen hyväksyttävää yleissopimuksen 18 artiklan mukaisten rajoitusten puitteissa, tarkistetaan toimivallasta päätettäessä ja tunnustettaessa päätös ja pantaessa se täytäntöön toisessa sopimusvaltiossa.

706. Yleissopimuksen määräysten ja asetuksen säännösten väliset suhteet, osapuolten tilanne (missä he asuvat, missä päätös on tehty) ja se, onko hakemuksen tehnyt velkoja vai velallinen, vaikuttavat kaikki siihen, missä ja miten hakija panee vireille **muuttamista** koskevan hakemuksen. Toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] olisi oltava tietoisia eräistä näiden kahden säädöksen nojalla tehtävää päätösten muuttamista koskevista taustaseikoista, jotta niillä olisi tarvittavat perustiedot päätösten muuttamista koskevien hakemusten ja pyyntöjen käsittelemiseksi.

Päätöksen ***muuttamisella*** tarkoitetaan prosessia, jossa elatusapupäätöstä muutetaan sen antamisen jälkeen. Päätöksen muuttamista koskevasta hakemuksesta voidaan käyttää eri valtioissa englanniksi eri nimityksiä, kuten ”application for modification”, ”variation application” tai ”application to change”. Hakemuksella voidaan muuttaa elatusavun määrää, maksujen tiheyttä tai elatusapupäätöksen muita ehtoja.

[355] [Valtio (valtion nimi)] [on] [ei ole] [valtio] [Euroopan unionin jäsenvaltio], jossa sovelletaan asetusta ja vuoden 2007 Haagin pöytäkirjaa.

I. Yleiskatsaus – Elatusapupäätösten muuttaminen vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen mukaan

A. Yleistä

707. Koska elatusapua ja erityisesti lapsen elatusapua voi joutua maksamaan monta vuotta ja lasten tarpeet ja vanhempien varallisuus muuttuvat ajan mittaan, on tärkeää pystyä muuttamaan elatusapupäätöstä sen varmistamiseksi, että lapset ja perheet saavat tarvitsemansa tuen. Siksi yleissopimuksessa ja asetuksessa on määräyksiä ja säännöksiä siitä, että keskusviranomaisten on autettava päätösten muuttamista koskevien hakemusten välittämisessä ja käsittelyssä. Niissä on myös sääntöjä näiden muutettujen päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tarvittaessa.[356]

708. Yleissopimuksen 10 artiklan ja asetuksen 56 artiklan mukaan hakemus olemassa olevan päätöksen muuttamiseksi voidaan panna vireille, jos jompikumpi osapuoli, velkoja tai velallinen, haluaa muuttaa päätöstä.[357] Velkoja voi pyytää lisäämään elatusapua, päättämään yhden tai useamman lapsen elatusavun tai muuttamaan sen ehtoja, kuten maksutiheyttä. Vastaavasti velallinen voi myös hakea muutosta – usein maksettavan summan alentamista, yhden tai useamman lapsen elatusavun lopettamista tai maksuehtojen muuttamista. Muutos voidaan myös tehdä yksinkertaisesti sen varmistamiseksi, että elatusapumaksu vastaa velallisen senhetkistä tulotasoa. Sen pyynnön esittävän valtion keskusviranomainen, jossa hakija asuu, välittää muutospyynnön toiseen sopimusvaltioon tai jäsenvaltioon.

709. Kaikilla sopimusvaltioilla tai jäsenvaltioilla on menettelyjä, joiden avulla on mahdollista käsitellä yleissopimuksen tai asetuksen mukaisia hakemuksia elatusvelvoitteiden muuttamiseksi joko muuttamalla olemassa olevaa päätöstä tai tekemällä uusi elatusapupäätös.[358] On kuitenkin tärkeä muistaa, että useissa tapauksissa muutoshakemuksen sisällön määrää pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädäntö tai siellä sovellettava lainsäädäntö.[359] Sopimusvaltioilla ja jäsenvaltioilla voi olla hyvin erilaisia säädöksiä perusteista, joiden on täytyttävä, ennen kuin päätöksen muuttaminen sallitaan.[360]

710. On tärkeää huomata, että elatusapurästien pienentämistä tai kumoamista koskevia muutoshakemuksia voidaan käsitellä eri valtioissa hyvin eri tavoin. Joissakin valtioissa ei sallita elatusapurästien muuttamista, ja vaikka olisi tehty päätös elatusapurästien muuttamisesta, muutosta ei välttämättä tunnusteta toisessa jäsenvaltiossa.[361]

711. Oikeusavun saatavuus muutoshakemusten yhteydessä on myös tärkeä seikka, kun velallinen panee vireille muutoshakemuksen. Velallisella ei ole automaattisesti oikeutta maksuttomaan oikeusapuun muutoksen hakemisessa (ks. yleissopimuksen 17 artikla ja asetuksen 47 artikla). Kun muutoshakemuksen tekee velkoja ja se koskee yleissopimuksen mukaista lapsen elatusapua, velkojalla on kuitenkin oikeus maksuttomaan oikeusapuun.

---

[356] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 258 kohta.
[357] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[358] Vaikka tässä luvussa käsitellään tilannetta, jossa valtiota pyydetään muuttamaan aiempaa päätöstä, sama koskee myös tilanteita, joissa kansallinen lainsäädäntö ei salli päätöksen muuttamista vaan edellyttää uuden päätöksen tekemistä. Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 264 kohta. [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[359] Joissakin valtioissa näiden hakemusten yhteydessä sovelletaan toisen valtion lainsäädäntöä kansallisen lainsäädännön sijaan. Jos valtio on vuoden 2007 Haagin pöytäkirjan osapuoli tai pöytäkirja sitoo sitä, pöytäkirjaa sovelletaan päätösten muuttamiseen. [Valtiossa (valtion nimi)] […]. Ks. myös sovellettavaa lakia koskeva luku 5.
[360] Joissakin valtioissa toisen valtion tekemän päätöksen muuttamista ei tunnusteta, jos lapsi tai toinen osapuoli asuu edelleen alkuperävaltiossa. Se voi vaikuttaa siihen, kannattaako muutosta hakea muusta kuin alkuperävaltiosta.
[361] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

712. Yhtä tärkeää on, että yleissopimuksessa ja asetuksessa annetaan vain perusneuvontaa siitä, minkä tyyppisiä muutoshakemuksia voidaan tehdä keskusviranomaisten välityksellä, ja vain hyvin rajalliset säännöt siitä, miten sopimusvaltioiden tai jäsenvaltioiden olisi käsiteltävä muiden valtioiden tekemiä muutospäätöksiä.

Alkuperävaltio on valtio, jossa elatusapupäätös on tehty.

713. Siksi kansainvälisten tapausten käsittelyssä voi syntyä tilanteita, joista yleissopimuksessa tai asetuksessa ei anneta mitään erityisiä ohjeita. Näissä tapauksissa yksittäisten valtioiden, tässä tapauksessa [valtion (valtion nimi)], on ratkaistava kaikki kysymykset noudattaen kansallista lainsäädäntöään ja yleissopimuksen tai asetuksen yleisperiaatteita, jotka edellyttävät valtioiden tekevän keskenään yhteistyötä tehokkaiden, kustannustehokkaiden ja oikeudenmukaisten ratkaisujen löytämiseksi, ja edistettävä lapsen elatusavun ja perheen elatusavun perimisen tavoitetta.

B. Minne suoran pyynnön tai hakemuksen päätöksen muuttamisesta voi esittää ja onko hakemus yleissopimuksen tai asetuksen mukaan mahdollinen?

714. Kuten edellä mainittiin, asetuksessa säädetään suorista toimivaltasäännöistä (ks. luku 4), joissa määritellään, milloin asetusta soveltava jäsenvaltio voi olla toimivaltainen elatusapuasiassa.

715. Yleissopimuksessa ei ole ”suoria sääntöjä” siitä, onko sopimusvaltiolla toimivaltuudet muuttaa toisessa sopimusvaltiossa tehtyä elatusapupäätöstä. Tämä ratkaistaan aina kansallisen lainsäädännön perusteella Euroopan ulkopuolisissa yleissopimuksen sopimusvaltioissa. Ainoa tilanne, jossa yleissopimuksessa nimenomaisesti käsitellään mahdollisuutta muuttaa päätöstä – ja tämä mahdollisuus tarkistetaan silloin, kun päätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön toisessa sopimusvaltiossa – liittyy velallisen muussa kuin alkuperävaltiossa tekemiin muutoshakemuksiin, jos velkoja asuu alkuperävaltiossa (yleissopimuksen 18 artikla).[362]

Vinkki: Käsikirjassa erotetaan toisistaan suorat **pyynnöt** ja **hakemukset**. Hakemus on yleissopimuksen tai asetuksen mukainen toimi, joka tehdään keskusviranomaisen välityksellä, kuten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva hakemus. Suora pyyntö on toimi, joka osoitetaan suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle, kuten yleissopimuksen mukainen puolison tai entisen puolisen elatusapua koskevan päätöksen saamista koskeva pyyntö, kun kumpikaan sopimusvaltio ei ole laajentanut yleissopimuksen soveltamisalaa kattamaan tällaisia pyyntöjä. Lisätietoa suorista pyynnöistä on edellä olevassa jaksossa VI.

716. Asetuksessa myös käsitellään nimenomaisesti päätöksen muuttamismahdollisuutta, joka liittyy velallisen muussa kuin alkuperävaltiossa tekemiin muutoshakemuksiin, jos velkoja asuu alkuperävaltiossa (asetuksen 8 artikla). Lisätietoa asetuksen 8 artiklasta ja sen suhteista asetuksen muihin toimivaltasääntöihin on jäljempänä (osa II ”Toimivalta”).

717. Yleissopimuksessa ja asetuksessa vahvistetaan, miten **muutoksia koskevat hakemukset** tehdään, sekä säännöt sille, milloin päätökset (myös muutetut päätökset) voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön. Yleissopimus ja asetus muodostavat näin ollen kehyksen, jonka mukaan osapuolet voivat toimia tilanteissa, joissa alkuperäistä päätöstä on muutettava. Yleissopimuksen ja asetuksen mukaan velkojat ja velalliset voivat käyttää kustannustehokasta ja yksinkertaistettua prosessia muutosta koskevan hakemuksen tekemiseen, jos toinen osapuoli asuu eri sopimusvaltiossa tai jäsenvaltiossa.

[362] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 415 kohta.

Näin toisen osapuolen, joka haluaa muutosta, ei useimmissa tapauksissa tarvitse matkustaa toiseen valtioon tekemään hakemusta.[363]

718. Useimmissa tapauksissa hakijalla – velkojalla tai velallisella – voi olla useita vaihtoehtoja sille, missä muutoksen voi panna vireille ja onko hakemuksen tekemiseen sovellettava yleissopimusta tai asetusta. Hakija voi

- tehdä hakemuksen yleissopimuksen 10 artiklan tai asetuksen 56 artiklan mukaisesti ja toimittaa sen käsiteltäväksi siihen valtioon, jossa toinen osapuoli asuu
- matkustaa valtioon, jossa päätös on tehty tai jossa toinen osapuoli asuu, ja esittää suoran pyynnön tämän toisen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle
- esittää suoran pyynnön oman valtionsa toimivaltaiselle viranomaiselle etenkin silloin, kun hän asuu yhä valtiossa, jossa päätös on tehty.

719. Näiden vaihtoehtojen valintaan kussakin tapauksessa vaikuttavat seuraavat seikat:

- missä valtiossa hakijan asuinpaikka on ja onko se alkuperävaltio (valtio, jossa päätös on tehty)
- missä velallinen asuu
- voiko siinä valtiossa, jossa hakemus tehdään tai suora pyyntö esitetään, sovellettavan lainsäädännön mukaan hakea kyseisen tyyppistä muutosta (ks. edellä olevat elatusapurästien muuttamista koskevat huomautukset)
- onko muutetun päätöksen tunnustamisessa ongelmia valtiossa, jossa se on tarkoitus panna täytäntöön
- hakemuksen laatimiseen kuluva aika, joka voi olla erityisen tärkeä, jos velkoja vaatii elatusavun korottamista niin, että se kattaa lapsen elättämisen kasvaneet kustannukset
- tarjoaako valtio nopeutetun muutosprosessin – esimerkiksi Australiassa käytettävissä olevat uudelleenarviointiprosessit – mikä voisi mahdollistaa useiden muutosten tekemisen, jos osapuolet sitä vaativat.

720. On muistettava, että yleissopimuksen 18 artiklan ja asetuksen 8 artiklan nojalla velallisen päätöksen muuttamista koskevat vaihtoehdot ovat rajallisemmat kuin velkojan.

721. Lopuksi on vielä todettava, että koska yleissopimusta voidaan soveltaa vain tietyissä olosuhteissa, on mahdollista, että muutokset tai uuden hakemuksen tekeminen voi johtaa siihen, että samaa perhettä tai hakijaa ja vastaajaa koskevia päätöksiä on useita. Mahdollisuuksien mukaan olisi vältettävä toimia, jotka johtava useisiin päätöksiin, koska päätösten aiheuttama epävarmuus ja ongelmien ratkaisemiseen tarvittavat resurssit haittaavat niiden tehokasta täytäntöönpanoa.

Osa II – Saapuvia muutoshakemuksia koskevat menettelyt

722. Tässä jaksossa käsitellään menettelyjä, joita käytetään pyynnön vastaanottavassa valtiossa eli [valtiossa (valtion nimi)]silloin, kun muutosta koskeva hakemus otetaan vastaan.

723. Toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten], joille muutoshakemukset eivät ole yleisesti ottaen tuttuja, kannattaa lukea tämän luvun osa I muutoshakemusten perusteiden ja tärkeimpien niihin liittyvien seikkojen ymmärtämiseksi.

[363] Joissakin tapauksissa matkustamista kuitenkin vaaditaan, jos asiaa ei voida viedä eteenpäin keskusviranomaisen välityksellä. Matkustamisen välttämiseksi joissain valtioissa saattaa kuitenkin olla käytettävissä videoneuvottelulaitteita, ja toimivaltaiset viranomaiset voivat tarvittaessa tutkia tätä vaihtoehtoa.

I. Menettelyt — toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen]

1. Onko ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt tai asetuksessa säädetyt edellytykset eivät täyty?

724. Yleissopimuksen ja asetuksen mukaan keskusviranomainen voi kieltäytyä hakemuksen käsittelystä vain, jos on ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa (12 artiklan 8 kohta) tai asetuksessa (58 artiklan 8 kohta) määrätyt edellytykset eivät täyty. Tämän poikkeuksen soveltamisala on hyvin rajallinen, ja sitä voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun hakemus ei koske elatusapua.[364]

725. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] voi tehdä samanlaisen alustavan tarkastuksen ja ilmoittaa tarvittaessa [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselle mahdollisesta siihen perustuvasta päätöksestä.

2. Käsittääkö hakemus kaikki vaaditut asiakirjat ja tiedot?

Vuoden 2007 yleissopimus

726. Yleissopimuksen mukaan pakollisia ovat vain saatelomake ja hakemus (suositettua päätöksen muuttamista koskevaa hakemusta voidaan käyttää), mutta useimmissa tapauksissa tarvitaan muita asiakirjoja muutoksen perustelemiseksi. Useimmissa tapauksissa hakemuspaketti sisältää seuraavat asiakirjat:

- suositettu päätöksen muuttamista koskeva hakemuslomake
- elatusapupäätöksen jäljennös – oikeaksi todistettuna vain, jos pyynnön vastaanottava valtio vaatii sitä (ks. maaprofiili)[365]
- velallisen taloudellista tilannetta koskeva lomake
- tarvittavat tiedot vastapuolen olinpaikan selvittämiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa
- velkojan taloudellista tilannetta koskeva lomake
- muutoshakemuksen tueksi tarvittavat täydentävät asiakirjat
- pyynnön vastaanottavan valtion vaatimat täydentävät asiakirjat (ks. maaprofiili).[366]

Vuoden 2009 asetus:

a) Liite VII

727. Asetuksessa edellytetään, että asetuksen liitettä VII käytetään päätöksen muuttamista koskeviin hakemuksiin. Asetuksen mukaan hakemuksissa on oltava ainakin seuraavat tiedot (57 artiklan 2 kohta):

a) maininta hakemuksen tai hakemusten luonteesta
b) hakijan nimi ja yhteystiedot, mukaan lukien hakijan osoite ja syntymäaika[367]
c) vastaajan nimi ja, jos ne ovat tiedossa, hänen osoitteensa sekä syntymäaikansa
d) niiden henkilöiden nimet ja syntymäajat, joille haetaan elatusapua
e) hakemuksen perustelut
f) velkojan tekemässä hakemuksessa tieto siitä, missä maksut on suoritettava tai minne ne on toimitettava sähköisesti
g) pyynnön esittävän jäsenvaltion keskusviranomaiseen kuuluvan sen henkilön tai yksikön nimi ja yhteystiedot, joka vastaa hakemuksen käsittelystä.

---

[364] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 344 kohta.
[365] [Valtio (valtion nimi)] edellyttää, että […].
[366] Ks. edellinen alaviite.
[367] Hakijan henkilökohtainen osoite voidaan perheväkivaltatapauksissa korvata toisella osoitteella, jos pyynnön vastaanottavan jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä ei menettelyn aloittamista varten edellytetä, että hakija toimittaa henkilökohtaisen osoitteensa (57 artiklan 3 kohta). [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

b) Täydentävät asiakirjat (57 artikla)

728. Hakemukseen on asetuksen 57 artiklan 4 ja 5 kohdan mukaan liitettävä hakemusta tukevat tiedot tai asiakirjat tarvittaessa ja sikäli kuin ne ovat tiedossa. Näitä ovat seuraavat:

- velkojan taloudellinen tilanne (57 artiklan 4 kohdan a alakohta)
- velallisen taloudellinen tilanne, mukaan lukien velallisen työnantajan nimi ja osoite samoin kuin velallisen omaisuuden sijainti ja laatu (57 artiklan 4 kohdan b alakohta)
- mahdolliset muut tiedot, joista voi olla apua vastaajan olinpaikan selvittämisessä (57 artiklan 4 kohdan c alakohta)
- hakemusta tukevat tarpeelliset tiedot tai asiakirjat, tarvittaessa mukaan lukien sellaiset, jotka koskevat hakijan oikeutta saada oikeusapua (57 artiklan 5 kohta).

3. Ovatko asiakirjat puutteelliset?

729. Jos jotakin edellä olevista asiakirjoista vaaditaan yleissopimuksen tai asetuksen nojalla, mutta sitä ei ole mukana hakemuspaketissa, hakemusta ei pidä hylätä. Sen sijaan tarvittavat asiakirjat on pyydettävä [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen välityksellä pyynnön esittäneeltä valtiolta. Jos toimivaltaiset [oikeusviranomaiset] [hallintoviranomaiset] havaitsevat, että jokin vaadituista asiakirjoista puuttuu, sen on ilmoitettava asiasta [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselle mahdollisimman pian, jotta tämä voi pyytää puuttuvat asiakirjat pyynnön esittäneeltä valtiolta.

4. Onko jotakin huomioon otettavia seikkoja?

730. [Valtion (valtion nimi)] keskusviranomaisen on tarkistettava vastaan otetut asiakirjat alustavasti ja selvitettävä, onko asian käsittelylle pyynnön vastaanottavassa valtiossa esteitä ja onko mahdollista, että jokin seikka estää muutetun päätöksen tunnustamisen tai täytäntöönpanon. [Valtion (valtion nimi)] toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on tehtävä samanlainen tarkastus. Tämä arviointi on erityisen tärkeä, kun on kyse velallisen hakemuksesta. Kuten tämän luvun osassa I (jakso I.B) todetaan, joissakin tapauksissa rajoitetaan sitä, missä tilanteissa velallinen voi yleissopimuksen tai asetuksen mukaan panna päätöksen muuttamista koskevan hakemuksen vireille toisessa valtiossa.

731. Joissakin valtioissa kansallinen lainsäädäntö ei salli lapsen elatusavun rästien pienentämistä tai kumoamista. Jos hakemuksessa pyydetään vain lapsen elatusavun rästien peruuttamista eikä kotimainen lainsäädäntö[368] salli rästien kumoamista, siitä ilmoitetaan [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselle, joka puolestaan ilmoittaa asiasta pyynnön esittäneelle valtiolle.[369]

5. Tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet

732. Voi olla tarpeen, että toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia hakemuksen ollessa vireillä. Tällaisia toimia voidaan toteuttaa hakemuksen käsittelyn eri vaiheissa tai jo ennen sitä. Väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia käsitellään käsikirjan luvun 3 osan II jaksossa VIII.

6. Muutoshakemuksen käsittely

733. Kun alustava arviointi on tehty ja hakemus voidaan sen perusteella käsitellä yleissopimuksen tai asetuksen mukaisesti, toimivaltainen [oikeusviranomainen] [hallintoviranomainen] voi tehdä asiassa päätöksen tosiseikkojen perusteella. [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

---

[368] Joissain valtioissa tähän sisältyy vuoden 2007 Haagin pöytäkirja (lisätietoja vuoden 2007 Haagin pöytäkirjasta on luvussa 5).
[369] Ks. edellä oleva alaviite 361.

a) Toimivalta

i) Toimivalta Euroopan unionin ulkopuolisissa vuoden 2007 yleissopimuksen sopimusvaltioissa

734. Euroopan unionin ulkopuolisten yleissopimuksen sopimusvaltioiden (eli valtioiden, joissa asetusta ei sovelleta) toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] on ratkaistava, onko niillä asiassa toimivaltaa kansallisen lainsäädännön mukaan.[370]

735. On kuitenkin syytä huomata, että yleissopimus sisältää erityisen ”negatiivista tuomiovaltaa” koskevan säännöksen eli 18 artiklan ”Menettelyn rajat”, jossa käsitellään sitä, voiko velkoja muuttaa olemassa olevaa päätöstä. Mikäli velkojan asuinpaikka on edelleen yleissopimuksen sopimusvaltiossa, jossa päätös on tehty, velallinen ei voi muussa sopimusvaltiossa panna vireille menettelyä päätöksen muuttamiseksi tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta (lisätietoja yleissopimuksen 18 artiklasta, joka vastaa pääosin asetuksen 8 artiklaa, on asetuksen toimivaltasääntöjä käsittelevän luvun 4 jaksossa G).[371]

ii) Toimivalta vuoden 2009 asetuksen mukaan

736. Asetusta soveltavien Euroopan unionin jäsenvaltioiden [oikeusviranomaiset] [hallintoviranomaiset] soveltavat asetuksen toimivaltasääntöjä saapuviin päätöksen muuttamista koskeviin hakemuksiin ja suoriin pyyntöihin katsomatta siihen, onko hakemus tai pyyntö tehty yleissopimuksen vai asetuksen nojalla. Näin on siksi, että asetuksen toimivaltasäännöt ovat yleisiä ja niillä on kaikkiin kohdistuva vaikutus (luvussa 4 käsitellään asetuksen suoria toimivaltasääntöjä).

737. Yleissopimuksen tavoin asetus sisältää erityisen ”negatiivista tuomiovaltaa” koskevan säännöksen, jossa käsitellään sitä, voiko velkoja panna vireille menettelyjä olemassa olevan päätöksen muuttamiseksi (asetuksen 8 artikla ”Menettelyn rajat”). Mikäli velkojan asuinpaikka on edelleen yleissopimuksen sopimusvaltiossa tai Euroopan unionin jäsenvaltiossa, jossa päätös on tehty, velallinen ei asetuksen mukaan voi panna muussa jäsenvaltiossa vireille menettelyä päätöksen muuttamiseksi tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta (tiivistelmä 8 artiklasta on asetuksen toimivaltasääntöjä käsittelevän luvun 4 jaksossa G).

738. Asetuksen 8 artiklalla on erityinen suhde muihin toimivaltaa koskeviin säännöksiin. Asetusta soveltavien toimivaltaisten viranomaisten olisi ensin tutkittava, voivatko ne käyttää toimivaltaa asetuksen 4 artiklan nojalla, jossa esitetään asetuksen mukaisten pätevien oikeuspaikan valintaa koskevien sopimusten perusteet. Asetuksen 4 artiklan vaatimukset täyttävä oikeuspaikan valintaa koskeva sopimus on yksi velallisen vireille panemien menettelyjen rajoja koskevista poikkeuksista (8 artiklan 2 kohdan a alakohta).

739. Jos toimivaltaiset viranomaiset eivät voi käyttää toimivaltaa pätevän oikeuspaikan valintaa koskevan sopimuksen perusteella, niiden on tutkittava, voivatko ne käyttää toimivaltaa jollain muulla perusteella, kuten ensisijaisesti asetuksen 3 artiklan (Yleiset säännökset) ja toissijaisesti 5 artiklan (Vastaajan saapuville tuloon perustuva toimivalta) nojalla.

740. Kun toimivaltaiset viranomaiset ovat todenneet, että ne voivat käyttää toimivaltaa päätöksen muuttamista koskevassa tapauksessa asetuksen tärkeimpien ”positiivisten” toimivaltasääntöjen nojalla, niiden on arvioitava, onko olemassa 8 artiklan mukaisia

---

[370] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

[371] Jos muutettava päätös on tarkoitus tunnustaa ja/tai panna täytäntöön jollain toisella lainkäyttöalueella, toimivaltaisten viranomaisten on hyvä pitää mielessä elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa ulkomaisella lainkäyttöalueella varten hyväksytyt toimivaltaperusteet ja erityisesti yleissopimuksen 20 artiklassa esitetyt perusteet. Esimerkiksi Amerikan yhdysvaltojen tuomioistuimet eivät useimmiten tunnusta ja pane täytäntöön ulkomaisia lasten elatusapua koskevia päätöksiä, jotka on tehty velkojan asuinpaikan toimivaltasääntöjen perusteella (yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaan sopimusvaltio voi tehdä tätä ja useita muita toimivaltaperusteita koskevan varauman ulkomaisten päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa varten). Tässä tilanteessa sopimusvaltion on kuitenkin, jos velallinen asuu kyseisessä valtiossa, toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet päätöksen tekemiseksi velkojan hyväksi (ks. 20 artiklan 4 kohta).

menettelyn rajoja. On syytä huomata, että tällainen menettelyn raja on merkityksellinen vain, jos muuttamista koskevan hakemuksen tai pyynnön on tehnyt velallinen ja velkoja asuu alkuperäisen päätöksen tehneessä Haagin yleissopimuksen sopimusvaltiossa tai jäsenvaltiossa, ja siihen sovelletaan 8 artiklan 2 kohdan a–d alakohdassa säädettyjä neljää poikkeusta.

741. Tarkempia tietoja asetuksen kaikista toimivaltaa koskevista säännöksistä on tämän käsikirjan luvussa 4 (lisätietoja 8 artiklasta ks. luvun 4 jakso G).[372]

b) Sovellettava laki

i) Sovellettava laki valtioissa, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido

742. Sellaisten yleissopimuksen sopimusvaltioiden, jotka eivät ole vuoden 2007 Haagin pöytäkirjan osapuolia, sekä sellaisten Euroopan unionin jäsenvaltioiden, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja ei sido (Yhdistynyt kuningaskunta ja Tanska), toimivaltaiset [oikeusviranomaiset] [hallintoviranomaiset] määrittävät kansallisten sääntöjensä perusteella, mitä lakia päätöksen muuttamista koskevaan hakemukseen tai pyyntöön sovelletaan.

ii) Sovellettava laki valtioissa, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo

743. Pöytäkirja sitoo kaikkia Euroopan unionin jäsenvaltioita Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Tanskaa lukuun ottamatta. Euroopan ulkopuoliset yleissopimuksen sopimusvaltiot voivat olla myös vuoden 2007 Haagin pöytäkirjan sopimusvaltioita. Tästä syystä pöytäkirjan sitomien valtioiden toimivaltaiset [oikeusviranomaiset] [hallintoviranomaiset] soveltavat pöytäkirjassa asetettuja lainvalintasääntöjä päätöksen muuttamista koskeviin hakemuksiin ja pyyntöihin.[373] (Lisätietoja vuoden 2007 Haagin pöytäkirjasta on luvussa 5.)

7. Päätöksen tekemisen jälkeen

744. Jos päätöstä muutetaan, toimivaltaisen [oikeusviranomaisen] [hallintoviranomaisen] on toimitettava päätös [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselle, joka lähettää jäljennöksen muutetusta päätöksestä pyynnön esittäneen valtion keskusviranomaiselle.

745. Joissakin tapauksissa muutettu päätös on tunnustettava pyynnön esittäneessä valtiossa, ennen kuin se voidaan julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi tai panna täytäntöön kyseisessä valtiossa. Näissä tapauksissa voi olla, että pyynnön vastaanottaneen valtion on muutetun päätöksen alkuperävaltiona autettava hankkimaan tarvittavat asiakirjat tunnustamisprosessin tukemiseksi (lisätietoa tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista / täytäntöönpanoa koskeviin menettelyihin liittyvistä asiakirjoja koskevista vaatimuksista yleissopimuksen ja asetuksen mukaan on luvuissa 7 ja 8).

II. Tarkistuslista – Muutosta koskevat saapuvat hakemukset

	Menettely	Käsikirjan kohta
1	Vastaanota asiakirjat [valtion (valtion nimi)]	

[372] Ks. edellinen alaviite.

[373] On kuitenkin huomattava, että vuoden 2007 Haagin pöytäkirjan sääntöjen soveltamisesta saattaa olla jonkin verran mielipide-eroja sen suhteen, katsotaanko muutoshakemuksen kansallisen lainsäädännön nojalla koskevan uutta päätöstä vai olemassa olevan päätöksen mukauttamista. Jos muuttaminen katsotaan kansallisen lainsäädännön nojalla uudeksi päätökseksi, näyttäisi selvältä, että siihen sovelletaan pöytäkirjan lainvalintasääntöjä. Jos muuttamista kuitenkin pidetään vain aiemman päätöksen mukauttamisena, jotkut saattavat katsoa, että siihen sovelletaan edelleen alkuperäiseen päätökseen sovellettua lainsäädäntöä.

	keskusviranomaiselta.	
2	Onko ”ilmeistä”, että yleissopimuksessa määrätyt edellytykset eivät täyty?	II.I.1
3	Käsittääkö hakemus kaikki vaaditut asiakirjat?	II.I.2
4	Selvitä, onko olemassa muutoshakemusta koskevia rajoja (erityisesti velallisen tekemien hakemusten suhteen).	II.I.4
5	Toteuta tarvittavat väliaikaiset toimenpiteet tai turvaamistoimet.	II.I.5
6	Käsittele hakemus.	II.I.6
7	Ilmoita käsittelyn tulos [valtion (valtion nimi)] keskusviranomaiselle.	II.I.7

III. Lisäaineistoa

A. Kaikkia muutoshakemuksia tai -pyyntöjä koskevia käytännön neuvoja

- Hakemukseen liitettävien asiakirjojen ei tarvitse olla alkuperäiskappaleita.
- Koska jotkin muutokset pannaan vireille esittämällä suora pyyntö toimivaltaiselle [oikeusviranomaiselle] [hallintoviranomaiselle], on tärkeää varmistaa, että toimivaltaisen viranomaisen tekemästä muutoksesta ilmoitetaan keskusviranomaiselle, jolla asia on avoinna. Näin varmistetaan, että kummankin sopimusvaltion tiedot ovat ajan tasalla.
- Joidenkin valtioiden kansallisessa lainsäädännössä on eräitä tärkeitä rajoituksia elatusapurästien kumoamiselle.[374]
- Muutosta ei aina tarvita, jos elatusapupäätöksen täytäntöönpano on kesken tai osapuolten olosuhteet ovat muuttuneet. Kansallisessa lainsäädännössä saattaa olla täytäntöönpanon tilapäisen lykkäämisen kaltaisia oikeuskeinoja tai vaihtoehtoja muutokselle, kuten hallinnollinen uudelleenlaskeminen tai päätöksen uudelleenarvioiminen.[375]

B. Asiaa koskevat lomakkeet

Vuoden 2007 yleissopimus:

Saatelomake
Päätöksen muuttamista koskeva hakemus
Salassa pidettäviä tietoja koskeva lomake
Taloudellista tilannetta koskeva lomake
Päätöksen tiivistelmä

Vuoden 2009 asetus:

Liite VII

C. Asiaa koskevat artiklat

Vuoden 2007 yleissopimus

10 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta ja 2 kohdan b ja c alakohta
11 artikla
12 artikla
15 artikla

[374] Ks. edellä oleva alaviite 361.
[375] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].

17 artikla
18 artikla
20 artikla
22 artikla

Vuoden 2009 asetus:

56 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta ja 2 kohdan b ja c alakohta
57 artikla
58 artikla
46 artikla
47 artikla
3–7 artikla (Toimivalta)
8 artikla
15 artikla (Sovellettava laki)

D. Asiaa koskevat käsikirjan luvut

Luku 3 – Yleistä soveltamista koskevia asioita: vuoden 2007 yleissopimus ja vuoden 2009 asetus
Luku 4 – Vuoden 2009 asetus: Suorat toimivaltasäännöt
Luku 5 – Sovellettava laki vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan
Luku 6 – Ulkomaista lainsäädäntöä koskevien tietojen etsiminen ja varmistaminen
Luku 12 – Elatusapupäätösten täytäntöönpano vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan

IV. Usein kysyttyä

Velallista vaaditaan maksamaan elatusapua toisessa valtiossa tehdyn päätöksen mukaan. Yksi lapsista asuu nyt velallisen kanssa. Voiko velallinen hakea päätökseen muutosta?

746. Useimmissa tapauksissa voi. Velallisen on tehtävä yleissopimuksen 10 artiklan 2 kohdan b tai c alakohdan tai asetuksen 56 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan mukainen hakemus (sen mukaan, kumpaa säädöstä sovelletaan) ja toimitettava se keskusviranomaiselle. Velallisen asuinvaltion keskusviranomainen lähettää sen päätöksen tehneeseen valtioon, jos velkojalla on siellä edelleen asuinpaikka, tai valtioon, jossa velkoja asuu nyt. Joissakin tilanteissa velallinen voi esittää suoran pyynnön asuinvaltionsa toimivaltaiselle viranomaiselle. Pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädäntö määrää, voiko päätöstä muuttaa.[376]

Mitä velkojan tai velallisen on tehtävä elatusapupäätöksen muuttamisen jälkeen, jotta muutettu päätös pantaisiin täytäntöön?

747. Seuraaviin vaiheisiin sovelletaan ensisijaisesti kansallista lainsäädäntöä sen mukaan, missä osapuolet asuvat ja onko muutetun päätöksen tehnyt valtio, jossa se on tarkoitus panna täytäntöön. Jos on, ei tarvitse tehdä mitään, koska valtio panee oman päätöksensä täytäntöön.

748. Jos muutettu päätös on tehty eri yleissopimuksen sopimusvaltiossa tai asetusta soveltavassa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa se on tarkoitus panna täytäntöön, se on ennen täytäntöönpanoa mahdollisesti ensin tunnustettava tai julistettava täytäntöönpanokelpoiseksi. Tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista voidaan vaatia joko valtiossa, jossa velallinen asuu, tai valtiossa, jossa hänellä on omaisuutta.

749. Joissakin valtiossa ei vaadita muutetun päätöksen tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista, koska muutetun päätöksen katsotaan olevan jatkoa alkuperäiselle päätökselle. Silloin edellytetään, että alkuperäinen päätös on

[376] Ks. edellä oleva alaviite 358.

tunnustettu kyseisessä valtiossa. Muissa valtioissa on tehtävä hakemus muutetun päätöksen tunnustamiseksi yleissopimuksen tai asetuksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien säännösten mukaisesti.

Milloin elatusapupäätöstä voidaan muuttaa? Mitä näyttöä hakijan on annettava?

750. Hakemuksen käsittelypaikan (pyynnön vastaanottavan valtion) lainsäädäntö määrää, voiko päätöstä muuttaa. Useimmissa valtioissa hakijan on osoitettava, että velkojan, velallisen tai lasten tilanne on muuttunut päätöksen tekemisen jälkeen.[377]

Voiko maksamattomia elatusapurästejä alentaa tai peruuttaa yleissopimuksen tai asetuksen mukaisella hakemuksella?

751. Tämä ratkaistaan sovellettavaa lakia koskevien sääntöjen mukaan määritettävän kansallisesti sovellettavan aineellisen lain perusteella. Toimivaltaiset viranomaiset voivat tutkia pyynnön vastaanottavan valtion yleissopimuksen mukaista maaprofiilia selvittääkseen, salliiko kyseinen valtio elatusapurästien peruuttamisen tai alentamisen. Hakemuksen hyväksymiseen vaikuttaa se, salliiko pyynnön vastaanottavassa valtiossa sovellettava lainsäädäntö elatusapurästien peruuttamisen tai alentamisen. Joidenkin valtioiden lainsäädännön mukaan lapsen elatusapua koskevia rästejä ei voi peruuttaa.[378]

Velkojan elatusapupäätöksessä määrätty elatusavun määrä ei enää riitä lasten tarpeiden täyttämiseen. Velallinen asuu nyt toisessa maassa. Miten velkoja voisi saada elatusavun korotettua?

752. Jos velkoja asuu edelleen päätöksen tehneessä valtiossa, voi olla mahdollista yksinkertaisesti pyytää alkuperäisen päätöksen tehnyttä toimivaltaista viranomaista muuttamaan päätöstä elatusavun korottamiseksi. Jos viranomainen ei jostain syystä voi tehdä muutettua päätöstä, velkojan on pantava vireille yleissopimuksen tai asetuksen mukainen muutoshakemus ja toimitettava se valtioon, jossa velallinen asuu nyt.

753. Jos velkoja ei asu valtiossa, jossa päätös on tehty, kyseisen valtion oikeus- tai hallintoviranomainen ei välttämättä voi muuttaa päätöstä.[379] Silloin velkojan on tehtävä yleissopimuksen tai asetuksen mukainen muutoshakemus ja lähetettävä se valtioon, jossa velallinen asuu.

Millä perusteella päätöstä voidaan muuttaa? Voidaanko elatusapua muuttaa tai elatusapurästit peruuttaa ilman velkojan suostumusta?

754. Muutoksen salliminen riippuu hakemuksen käsittelevässä valtiossa sovellettavasta lainsäädännöstä. Useimmissa valtioissa lapsen elatusapua koskevaa päätöstä voi muuttaa vain, jos velallisen, velkojan tai lapsen tilanne on muuttunut.[380] Lapsen elatusapua koskevien rästien peruuttaminen voi olla sallittua pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännössä, mutta näin ei välttämättä ole. Monet valtiot sallivat lapsen elatusapua koskevien rästien peruuttamisen ainoastaan poikkeustilanteissa, eivätkä ne tunnusta tai pane täytäntöön päätöstä, jolla rästejä muutetaan.[381]

Voidaanko hakijaa vaatia osallistumaan muutoshakemuksen käsittelyyn henkilökohtaisesti pyynnön vastaanottavassa valtiossa?

755. Sen paremmin yleissopimuksen 29 artiklassa kuin asetuksen 41 artiklassakaan ei mainita, voidaanko hakijan henkilökohtaista läsnäoloa vaatia muutoshakemuksen käsittelyn yhteydessä. Sekä pyynnön vastaanottavan että sen esittävän valtion keskusviranomaisten on tehtävä yhteistyötä sen varmistamiseksi, että hakijan esittämät todisteet ovat mukana hakemuksessa, ja autettava järjestämään hakijalle mahdollisuus

[377] Ks. edellä oleva kohta 733.
[378] Ks. edellä oleva alaviite 361.
[379] Ks. edellä oleva alaviite 358.
[380] Ks. edellä oleva kohta 733.
[381] Ks. edellä oleva alaviite 361.

esittää huomautuksia tai todisteita vaihtoehtoisilla tavoilla, kuten puhelin- tai videoneuvotteluilla, jos nämä mahdollisuudet ovat käytettävissä.

V. Päätöksen muuttamista koskevat suorat pyynnöt

756. [Valtion (valtion nimi)], [joka on Euroopan unionin jäsenvaltio, jota vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo / ei sido], toimivaltaiselle viranomaiselle osoitettuihin suoriin pyyntöihin, jotka koskevat yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan kuuluvan päätöksen muuttamista, sovelletaan [edellä käsiteltyjä asetuksen toimivaltaa (ks. tämän käsikirjan luku 4) ja sovellettavaa lakia (ks. tämän käsikirjan luku 5) koskevia säännöksiä] ja kansallista lainsäädäntöä.

757. On huomattava, että edellä luvussa 7 käsiteltyjä yleissopimuksen määräyksiä tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien suorien pyyntöjen kunnioittamisesta ei sovelleta päätöksen saamista tai muuttamista koskeviin suoriin pyyntöihin. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että tällaisia yleissopimuksen mukaisia pyyntöjä esittävien velkojien tai velallisten käytettävissä olevat menettelyt, lomakkeet ja oikeusapukeinot ovat ne, joista säädetään [valtion (valtion nimi)] lainsäädännössä tai joita käytetään kyseisessä valtiossa noudatettavissa menettelyissä. On tärkeää huomata, että vaikka elatusapupäätös saattaa kuulua yleissopimuksen tai asetuksen soveltamisalaan (esimerkiksi jos se koskee puolison tai entisen puolison elatusapua), näihin pyyntöihin ei sovelleta laajimman mahdollisen oikeusavun mahdollistavia säännöksiä. Joissain tapauksissa velkojan tai velallisen saattaa täytyä palkata omalla kustannuksellaan asianajaja pyynnön vastaanottavassa valtiossa eli [valtiossa (valtion nimi)] suoran pyynnön esittämiseksi. (Lisätietoja mahdollisuudesta päästä menettelyjen ja oikeusavun piiriin yleissopimuksen tai asetuksen nojalla on luvun 2 osan II jaksossa VII). [Valtiossa (valtion nimi)] […].

Luku 12 – Elatusapupäätösten täytäntöönpano vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan

I. Yleiskatsaus

758. Tämä luku eroaa käsikirjan muista luvuista, koska siinä ei käsitellä yleissopimuksen tai asetuksen mukaisia toimivaltaisten [oikeusviranomaisten] [hallintoviranomaisten] kansallisen keskusviranomaisen välityksellä saamia suoria pyyntöjä tai saapuvia hakemuksia. Sen sijaan tämä luku kattaa toimet, jotka toteutetaan pyynnön vastaanottavan valtion (tässä tapauksessa [valtion (valtion nimi)]) kansallisen lainsäädännön mukaisesti sen jälkeen, kun toisen valtion pyyntö olemassa olevan päätöksen tunnustamisesta, päätöksen muuttamisesta tai uuden päätöksen tekemisestä on otettu vastaan ja käsitelty ja hakija pyytää päätöksen täytäntöönpanoa.

759. [Valtion (valtion nimi)]) yleissopimuksen ja asetuksen mukaisista täytäntöönpanoasioista vastaavat viranomaiset ovat […].

A. Johdanto päätöksen täytäntöönpanoon yleissopimuksen tai asetuksen mukaisesti

760. Elatusapupäätös pannaan täytäntöön sen jälkeen, kun on saatu laillinen ja täytäntöönpanokelpoinen päätös. Päätöksen on oltava pyynnön vastaanottavan valtion tekemä, tunnustama tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistama. Täytäntöönpano tapahtuu yleensä velallisen asuinvaltiossa tai valtiossa, jossa hänellä on omaisuutta tai tuloja. Täytäntöönpano voidaan joissakin tapauksissa aloittaa useassa valtiossa sen mukaan, mikä on velallisen omaisuuden, tulojen ja asunnon sijaintipaikka.

> **Elatusapupäätöksessä** määritellään velallisen velvoite maksaa elatusapua. Päätös voi myös sisältää elatusavun automaattisen tarkistamisen indeksin perusteella ja vaatimuksen elatusrästien, takautuvan elatusavun tai korkojen maksamisesta sekä vahvistuksen oikeudenkäyntikuluista.

761. Kaikki valtiot eivät käytä **elatusapupäätöksen** täytäntöönpanoon samoja toimenpiteitä. Kussakin tapauksessa tarvittavat toimet vaihtelevat sen mukaan, miten halukas ja kykenevä velallinen on maksamaan elatusapua. Joissakin valtioissa pyritään aina ensin siihen, että elatusapu maksetaan vapaaehtoisesti päätöksen mukaisesti joko ennen täytäntöönpanon aloittamista tai käynnissä olevan täytäntöönpanoprosessin osana.[382] Kaikkien pyynnön vastaanottavan valtion toimenpiteiden tavoitteena pitäisi olla nopea ja tehokas täytäntöönpano niin, että elatusapumaksut maksetaan säännöllisesti ja päätöksen mukaisesti.

762. Koska joissakin tapauksissa elatusapu voi jäädä useaksi vuodeksi täytäntöönpanoviraston perittäväksi, niissä toteutetaan ajan mittaan erilaisia täytäntöönpanokeinoja ja täytäntöönpanon aikana herää erilaisia kysymyksiä.

763. Sekä yleissopimuksen että asetuksen mukaan elatusapupäätösten täytäntöönpano on lähes kokonaan kysymys, johon sovelletaan sen valtion lainsäädäntöä, jossa täytäntöönpano tapahtuu, lukuun ottamatta tiettyjä yleisiä täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä, joita on molemmissa säädöksissä (ks. kuitenkin myös tämän käsikirjan luku 8, jossa on tietoa asetuksessa säädettyjen menettelyjen mukaisesti tapahtuvaa päätösten täytäntöönpanoa koskevista tarkemmista säännöksistä).

764. Yleissopimuksen tai asetuksen mukaisten päätösten täytäntöönpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten on ensin tarkistettava, kumman säädöksen soveltamisalaan päätös kuuluu, voidakseen panna sen asianmukaisesti täytäntöön jommankumman säädöksen mukaisesti (ks. luvun 3 osa I, jossa käsitellään sekä yleissopimuksen että asetuksen soveltamisalaan ja soveltamiseen liittyviä kysymyksiä).

---

[382] [Valtiossa (valtion nimi)] […].

765. Yleissopimus sisältää tiettyjä keskeisiä täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä. Täytäntöönpanon on tapahduttava ”viivytyksettä” (32 artiklan 2 kohta) ja ilman muuta pyyntöä hakijalta (32 artiklan 3 kohta). Yleissopimuksessa vaaditaan myös, että sopimusvaltiolla on oltava käytettävissään ”tehokkaita toimenpiteitä” päätösten täytäntöönpanoa varten. Yleissopimuksen 34 artiklassa on luettelo täytäntöönpanotoimenpide-ehdotuksista, mutta kukin täytäntöönpanosta vastaava valtio voi itse päättää, soveltaako se kansallista lainsäädäntöään ja käyttääkö se mitään vai kaikkia luettelon täytäntöönpanomekanismeja.[383] Kaikki luettelon täytäntöönpanotoimenpiteet eivät välttämättä ole sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisia.[384]

766. Asetuksessa ei ole edellisessä kohdassa kuvattujen yleissopimuksen määräysten kaltaisia täytäntöönpanoa koskevia yleisiä säännöksiä, vaan siinä täsmennetään ainoastaan, että täytäntöönpanoon sovelletaan täytäntöönpanevan jäsenvaltion lakia ja asetuksen mukaiset päätökset pannaan täytäntöön samoin edellytyksin kuin täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa tehdyt päätökset (41 artiklan 1 kohta). Asetuksen IV luku sisältää tiettyjä menettelyjä, määräaikoja ja asiakirjoja koskevia vaatimuksia, jotka ovat tarpeen asetuksen mukaisten päätösten täytäntöön panemiseksi (ne on kuvattu edellä luvussa 8). Etenkin asetuksen 1 jaksossa olevassa 20 artiklassa ja 2 jaksossa olevassa 28 artiklassa säädetään asetuksen IV luvun mukaisen täytäntöönpanon edellyttämistä asiakirjavaatimuksista. On syytä huomata, että asetuksen IV luvun 1 jakson mukaan täytäntöönpanomenettelyä ei tarvita ja kantajan tarvitsee vain toimittaa 20 artiklassa mainitut asiakirjat pyynnön vastaanottavan valtion toimivaltaiselle täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle pannakseen päätöksen suoraan täytäntöön.

767. Yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan f alakohdassa ja asetuksen 51 artiklan 2 kohdan f alakohdassa edellytetään myös, että valtiot helpottavat elatusmaksujen nopeaa eteenpäin toimittamista velkojille. Yleissopimuksen 35 artiklan mukaan sopimusvaltioiden on edistettävä kustannustehokkaiden ja vaikuttavien keinojen käyttöä varojen siirtämisessä ja poistettava esteitä elatusapuvarojen rajat ylittäviltä siirroilta.[385]

II. Täytäntöönpano vuoden 2007 yleissopimuksen mukaan

A. Yleiset täytäntöönpanoprosessit

768. Yleissopimuksessa on vain yleisiä määräyksiä päätösten täytäntöönpanosta. Se johtuu siitä, että varsinaisista täytäntöönpanoprosesseista ja -keinoista säädetään täytäntöönpanosta vastaavan valtion kansallisella lainsäädännöllä. Keskusviranomaisen välityksellä saatujen hakemusten täytäntöönpanoa ja toimivaltaiselle viranomaiselle esitettyjä suoria pyyntöjä koskevat yleissopimuksen määräykset ovat olennaisilta osiltaan samat.

[383] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 582 kohta.
[384] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[385] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 585 kohta.

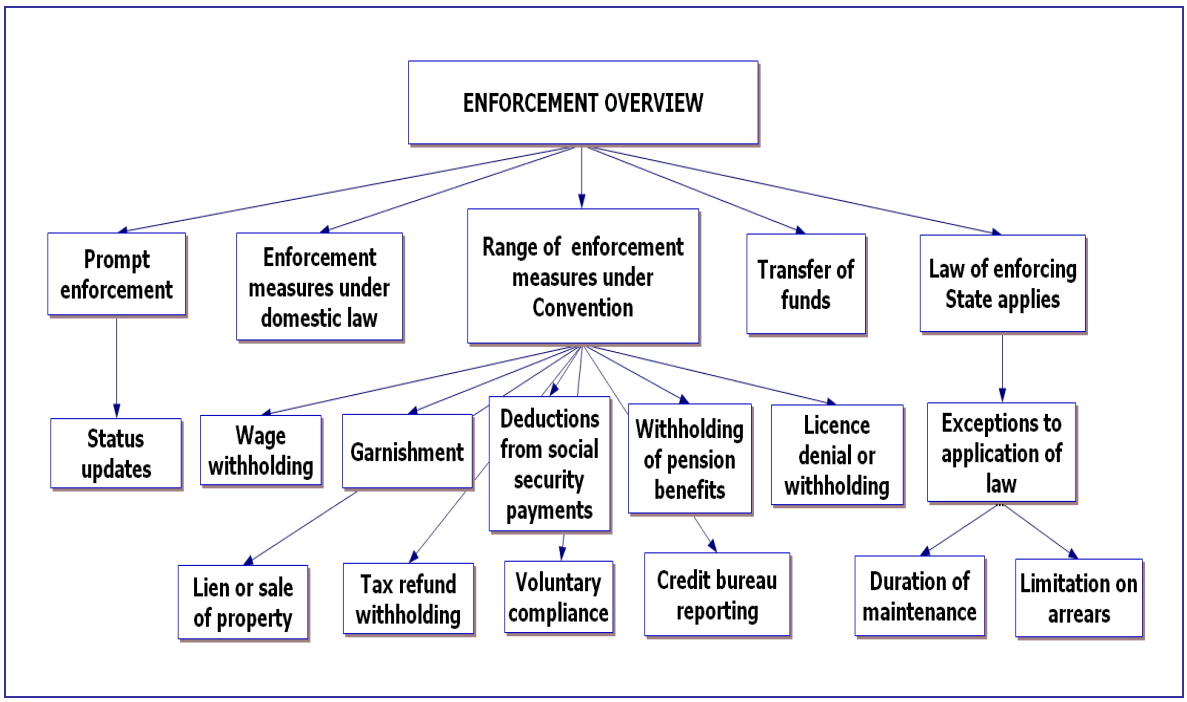

Kaavio 13: Yleiskuva täytäntöönpanoa koskevista yleissopimuksen määräyksistä

B. Nopea täytäntöönpano

769. Koska elatusapupäätöksen onnistunut täytäntöönpano on monien yleissopimuksen mukaisten hakemusten tavoite, 32 artiklan 2 kohdassa vaaditaan, että täytäntöönpanon on tapahduttava ”viivytyksettä”. Ilmauksen merkitystä tietyssä tilanteessa ei määritellä, mutta määräyksessä edellytetään selvästi, että täytäntöönpano toteutetaan niin nopeasti kuin täytäntöönpanovaltion lainsäädäntö ja säännöt sallivat.[386]

770. Viivytyksettömän täytäntöönpanon vaatimuksen yhteydessä on otettava huomioon myös 12 artiklan mukaiset keskusviranomaisen tehtävät, kuten se, että ilmoitetaan tapauksesta vastaavalle henkilölle/henkilöille tai yksikölle/yksiköille tapauksen käsittelyn edistymisestä ja että vastataan kyselyihin. Toimivaltaisten täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten on todennäköisesti tehtävä yhteistyötä kansallisen keskusviranomaisensa kanssa, jotta se voi täyttää yleissopimuksen mukaiset velvollisuutensa raportoida kunkin tapauksen edistymisestä.

C. Täytäntöönpanotoimenpiteet

771. Kaikilla sopimusvaltioilla on oltava käytössä tehokkaat toimenpiteet[387] yleissopimuksen mukaisten elatusapupäätösten täytäntöönpanemiseksi, ja niiden on tarjottava vähintään samat täytäntöönpanotoimenpiteet kuin valtion sisäisissä tapauksissa. Käytettävissä olevat toimenpiteet vaihtelevat kuitenkin eri valtioissa, koska täytäntöönpanoa säännellään täytäntöönpanon toteuttavan valtion lainsäädännöllä.[388]

772. Tässä jaksossa käsitellään yksityiskohtaisesti yleissopimuksessa kuvattuja mahdollisia täytäntöönpanotoimenpiteitä ja ilmoitetaan, ovatko ne mahdollisesti käytettävissä [valtiossa (valtion nimi)]. Lisätietoja täytäntöönpanosta [valtiossa (valtion nimi)] on edellä olevassa jaksossa IV.

773. Joissakin valtioissa täytäntöönpanoviranomainen yrittää ensin saada velallisen noudattamaan päätöstä vapaaehtoisesti joko maksamalla elatusapua säännöllisesti tai

[386] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 572 kohta.
[387] Ks. yleissopimuksen selitysmuistio, 582 kohta, jossa tätä termiä käsitellään.
[388] Kunkin sopimusvaltion maaprofiilissa on tieto siitä, mitä täytäntöönpanotoimenpiteitä kyseisessä valtiossa on käytettävissä.

sallimalla sen automaattisen vähentämisen palkastaan.[389] Tämä tehdään ennen täytäntöönpanotoimien aloittamista. Joissakin valtioissa velallisella voi myös olla oikeus saada ilmoitus täytäntöönpanosta sekä oikeus maksaa elatusapua vapaaehtoisesti, ennen kuin täytäntöönpanotoimet toteutetaan.[390]

774. Jos maksuja ei suoriteta, täytäntöönpanokeino valitaan sen mukaan, mikä on täytäntöönpanoviranomaisen käytäntö ja mitä valtuuksia sillä on. Joissakin valtioissa täytäntöönpano on lähes yksinomaan hallinnollista ja asioita käsitellään oikeudessa vain harvinaisissa tapauksissa, joissa päätöksen noudattamatta jättäminen on tahallista. Joissakin valtioissa taas lähes kaikista täytäntöönpanotoimista, myös ulosmittauksista, päättää tuomioistuin.[391]

775. Yleissopimuksessa on luettelo ehdotetuista toimenpiteistä. Joillakin mailla on käytettävissä muitakin keinoja. Näitä täytäntöönpanomekanismeja ovat muun muassa seuraavat:

a) Palkanpidätys

776. Tämä täytäntöönpanotoimenpide edellyttää, että velallisen työnantaja pidättää osan velallisen palkasta ja toimittaa nämä varat täytäntöönpanoviranomaiselle. Toimenpiteestä saatetaan käyttää myös nimitystä palkan ulosmittaus. Palkanpidätys voi olla velallisen vapaaehtoisesti ehdottamaa tai täytäntöönpanoviranomaisen toiminnan tulosta.[392]

> ***Ulosmittaus ja pidätys*** ovat yleissopimuksessa käytettäviä termejä, joilla kuvataan prosessia, jossa velalliselle muutoin maksettavaksi tarkoitetut varat pidätetään ennen niiden maksamista ja vaaditaan siirrettäväksi toimivaltaiselle viranomaiselle tai tuomioistuimelle tai hallintoviranomaiselle. Varoista voidaan sen jälkeen maksaa erääntyneitä elatusapumaksuja.

b) Ulosmittaus

777. **Ulosmittauksella** tarkoitetaan sitä, että täytäntöönpanoviranomainen pidättää osan varoista, jotka maksettaisiin muutoin velalliselle. Ulosmittausilmoituksen tai -määräyksen mukaan henkilön tai organisaation, joka olisi muutoin maksanut varat velalliselle, on maksettava ne täytäntöönpanoviranomaiselle elatusapuvelkojan hyväksi. Täytäntöönpanosta vastaavan valtion täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä riippuen voidaan ulosmitata seuraavia varoja:

- veronpalautukset
- kertakorvaukset
- vuokramaksut tai maksut palveluista
- pankkitilit
- palkkiot.[393]

c) Pidätys sosiaalietuuksista

778. Joissakin valtioissa toimivaltainen viranomainen voi panna elatusapupäätöksen täytäntöön vähentämällä elatusavun velalliselle maksettavista sosiaalietuuksista tai tukimaksuista.[394]

d) Omaisuuden panttaus tai pakkomyynti

779. Panttaaminen tarkoittaa velallisen omaisuuden omistusoikeuden tai sen panttioikeuden luovuttamista saamisen vakuudeksi. Jos pantattu omaisuus myydään, elatusrästit maksetaan myynnin tuotosta. Panttauksella voidaan myös antaa

---

[389] Ks. edellä oleva alaviite 382.
[390] Ks. edellinen alaviite.
[391] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[392] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[393] Ks. edellinen alaviite.
[394] Ks. edellinen alaviite.

täytäntöönpanoviranomaiselle oikeus myydä omaisuus ja maksaa elatusapua myynnin tuotoista.

780. Panttauksen kohteena voi olla kiinteä omaisuus (esimerkiksi maaomaisuus, talo tai muu rakennus) tai henkilökohtainen omaisuus (autot, veneet, asuntovaunut tai vastaavat).[395]

e) Veronpalautusten pidättäminen

781. Joissakin valtioissa valtionhallinto palauttaa veronmaksajille liikaa maksetut ja pidätetyt verot. Palautuksen perusteet vaihtelevat eri valtioissa. Monissa valtioissa elatusavun täytäntöönpanoviranomaiset saavat pidättää velalliselle näin maksettavia palautuksia.[396]

f) Eläke-etuuksien pidätys tai ulosmittaus

782. Joissakin valtioissa eläke-etuudet tai -maksut, joihin velallinen on oikeutettu, voidaan ulosmitata ja käyttää elatusapurästien maksamiseen.[397]

g) Ilmoittaminen luottolaitoksille

783. Erääntyneistä elatusvelvoitteista ilmoittaminen luottolaitoksille on mekanismi, jota joidenkin valtioiden täytäntöönpanoviranomaiset käyttävät sen varmistamiseksi, että luotonantaja, kuten rahoituslaitos, on tietoinen velallisen elatusvelvoitteesta ja mahdollisista elatusapurästeistä. Se voi vaikuttaa velallisen mahdollisuuteen saada jatkossa luottoa tai rahoitusta.[398]

h) Lupien epääminen, keskeyttäminen tai kumoaminen

784. Joissakin valtioissa täytäntöönpanoviranomainen voi pyytää rajoittamaan tai epäämään velallisen lupia, jos velallisella on elatusapurästejä. Kyse voi olla ajoluvasta tai muusta erityisluvasta, kuten tietyn ammatin harjoittamista koskevasta luvasta, joka on määritelty kansallisessa lainsäädännössä. Joissakin valtioissa tästä käytetään myös nimitystä luvan pidättäminen.[399]

i) Välitys, sovittelu tai muut menettelyt vapaaehtoisen täytäntöönpanon edistämiseksi

785. Monissa elatusavun edistämisohjelmissa on havaittu, että jos velallinen saadaan noudattamaan sopimusta vapaaehtoisesti, se edistää erittäin tehokkaasti elatusapurästien maksamista ja vähentää tulevien laiminlyöntien todennäköisyyttä. Näiden valtioiden virkailijat laativat yhdessä velallisen kanssa maksusuunnitelman, jolla varmistetaan, että tämä maksaa jatkuvien elatusapumaksujen lisäksi elatusapurästit.[400]

j) Muut kansallisen lainsäädännön mukaiset toimenpiteet

786. Muita toimenpiteitä, joita valtiossa voi olla käytettävissä kansallisen lainsäädännön mukaisesti päätöksen täytäntöönpanon edistämiseksi:

- Evätään tai keskeytetään passioikeuksien myöntäminen tai rajoitetaan velallisen maastapoistumisoikeutta.
- Ilmoitetaan elatusapumaksuja maksamatta jättäneistä velallisista ammatin harjoittamista valvovalle virastolle, kuten terveysalan valvontavirastolle tai asianajajaliitolle.
- Tuomitaan vankeusrangaistukseen velalliset, joiden on todettu olevan maksukykyisiä mutta jotka ovat tahallisesti laiminlyöneet maksut tai kieltäytyvät noudattamasta tuomioistuimen maksamista koskevaa määräystä.

---

[395] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[396] Ks. edellä oleva alaviite 392.
[397] Ks. edellinen alaviite.
[398] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[399] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[400] Ks. edellä oleva alaviite 382.

- Pidätetään arpajaisvoittona, vakuutuskorvauksena tai oikeudenkäynnin tuloksena saadut varat.
- Vaaditaan velallista hakemaan työpaikkaa ohjatun työnhaun avulla.[401]

III. Täytäntöönpano vuoden 2009 asetuksen mukaan (41 artikla)

787. Kuten edellä huomautettiin, asetus sisältää vain yhden täytäntöönpanoa koskevan yleisen säännöksen, eli 41 artiklan. Asetuksen 41 artiklan 1 kohdan mukaan toisessa jäsenvaltiossa tehtyjen päätösten täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan täytäntöönpanevan jäsenvaltion lakia.[402] Lisäksi siinä säädetään, että tällainen päätös on pantava täytäntöön syrjimättä, sillä täytäntöönpanokelpoinen toisessa valtiossa tehty päätös ”pannaan […] täytäntöön samoin edellytyksin kuin täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa tehty päätös.”

788. Asetuksen 41 artiklan 2 kohdassa säädetään, että toisessa jäsenvaltiossa tehdyn päätöksen täytäntöönpanoa hakevalta osapuolelta ei saa edellyttää, että hänellä on täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa postiosoite tai valtuutettu edustaja.

789. Koska täytäntöönpano on asetuksen mukaan suoritettava täytäntöönpanevan jäsenvaltion lain mukaisesti, mikä tahansa edellä olevassa jaksossa II.C yleissopimuksen yhteydessä mainituista täytäntöönpanotavoista – tai ne kaikki – saattaa olla asetuksen mukaan asianmukainen, jos se on kansallisen lain perusteella käytettävissä. Euroopan unionin jäsenvaltioissa saattaa myös olla useita unionin välineitä, jotka ehkä ovat merkityksellisiä elatusapupäätösten täytäntöönpanon kannalta.[403]

790. Tämän käsikirjan luvussa 8 on tietoa asetuksen IV luvun säännöksistä, jotka koskevat asetuksessa säädetyillä menettelyillä tunnustettavien ja täytäntöön pantavien toisessa valtiossa tehtyjen päätösten täytäntöönpanoa.

IV. Lisätietoa [valtion (valtion nimi)] täytäntöönpanomenettelyistä

[…]

V. Maksut vuoden 2007 yleissopimuksen ja vuoden 2009 asetuksen mukaan

791. Kun pyynnön vastaanottavan valtion täytäntöönpanoviranomainen saa elatusapumaksut, ne siirretään pyynnön vastaanottavaan valtioon velkojalle. Useimmissa tapauksissa maksut siirtyvät ensin velalliselta tämän asuinvaltion täytäntöönpanoviranomaiselle ja sitten pyynnön esittäneelle keskusviranomaiselle tai velkojalle. Joissakin

Keskusviranomainen on viranomainen, jonka sopimusvaltio tai jäsenvaltio on nimennyt hoitamaan yleissopimuksessa tai asetuksessa määriteltyjä hallinnolliseen yhteistyöhön ja avun antamiseen liittyviä tehtäviä.

[401] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[402] Ks. edellä oleva alaviite 262.
[403] Esimerkiksi edellä olevassa luvussa 8 mainittu *eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta 12. joulukuuta 2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1896/2006* saattaa olla merkityksellinen eurooppalaisissa elatusaputapauksissa. Lisäksi tätä käsikirjaa laadittaessa oli tehty ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräysmenettelyn käyttöön ottamisesta rajat ylittävää velkojen perintää varten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa (ehdotuksen tarkoituksena on, että velkojat voivat saada tilivarojen turvaamismääräyksiä samoin edellytyksin riippumatta siitä, missä valtiossa toimivaltainen tuomioistuin sijaitsee, sekä tietoa velallisensa pankkitilin sijainnasta).

valtioissa maksut lähetetään kuitenkin suoraan velkojalle pyynnön esittäneeseen valtioon.[404]

792. Velallisen suorittamat maksut kulkevat yleensä täytäntöönpanoviranomaisen kautta, jotta viranomainen voi pitää tarkkaa kirjaa maksetuista summista ja määritellä oikean elatusapurästisumman. Se on erityisen tärkeää silloin, kun valtion täytäntöönpanolainsäädännössä määritellään elatusapurästien minimiraja tietyn täytäntöönpanokeinon hyödyntämiselle tai kun täytäntöönpanovaltio maksaa velkojalle elatusavusta ennakkoa.[405]

Toimivaltainen viranomainen on tietyn valtion viranomainen, jonka tehtävänä on tai joka saa kyseisen valtion lainsäädännön mukaan hoitaa tiettyjä yleissopimuksen tai asetuksen mukaisia tehtäviä. Toimivaltainen viranomainen voi olla tuomioistuin, hallintoyksikkö, elatusaputoimisto tai muu valtiollinen elin, joka hoitaa joitakin yleissopimukseen tai asetukseen liittyviä tehtäviä.

793. Varojen siirtomekanismit vaihtelevat huomattavasti. Jotkin valtiot siirtävät varat sähköisesti, kun taas toiset käyttävät varojen lähettämiseen sekkejä tai muita maksuvälineitä. Jotkin valtiot lähettävät varoja vain kerran kuukaudessa yhdistäen kaikki lähtevät maksut yhdeksi siirroksi. Joissakin valtioissa taas kukin yksittäinen maksu siirretään eteenpäin heti, kun se saadaan velalliselta. Valtioiden välillä on myös eroja siinä, siirretäänkö maksut lähettävän valtion valuutassa vai muunnetaanko ne velkojan valtion valuutaksi ennen siirtoa.[406]

794. Maaprofiilissa ilmoitetaan, mitä prosesseja täytäntöönpanosta vastaava valtio käyttää maksujen siirtämiseen velkojalle ja missä valuutassa maksu siirretään.

VI. Muut täytäntöönpanoon liittyvät seikat

1. Täytäntöönpanon haasteita

795. Koska täytäntöönpano on lähes pelkästään paikallinen asia, siihen liittyvät ongelmat ratkaistaan yleensä täytäntöönpanopaikan kansallisen lainsäädännön ja kyseisessä täytäntöönpanosta vastaavassa valtiossa sovellettavien menettelyjen mukaisesti.

796. Tätä tukee yleissopimuksen määräys (32 artikla) siitä, että täytäntöönpanossa sovelletaan ”pyynnön vastaanottaneen” valtion lainsäädäntöä[407], ja asetuksen säännös (41 artiklan 1 kohta), jonka mukaan täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan täytäntöönpanevan jäsenvaltion lakia.[408]

797. Siitä periaatteesta, että sovelletaan täytäntöönpanosta vastaavan valtion lainsäädäntöä, voidaan yleissopimuksen mukaan poiketa tietyissä erityistapauksissa. Niitä käsitellään seuraavassa.

2. Yleissopimus (ja asetus): elatusapurästien perimisen rajoitukset

798. Joidenkin valtioiden lainsäädännössä on rajoituksia, joilla estetään elatusapurästien periminen ajalta, joka ylittää tietyn vuosirajan (estetään esimerkiksi perimästä yli 10 vuotta vanhoja elatusapurästejä). Ristiriitoja voi syntyä, jos täytäntöönpanon

[404] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[405] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[406] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[407] Ks. yleissopimuksen selitysmuistion 571 kohta.
[408] Nämä säännökset ja viittaus kansalliseen lainsäädäntöön eivät luonnollisesti kuitenkaan rajoita yleissopimuksessa tai asetuksessa annettuja yleissääntöjä kummankaan säädöksen mukaisen päätöksen täytäntöönpanon uudelleentarkastelusta, keskeyttämisestä, siitä kieltäytymisestä jne. Näitä sääntöjä käsitellään tarkemmin luvuissa 7 ja 8.

vanhentumisaika on jossakin valtiossa eri pituinen kuin toisessa valtiossa (tai sitä ei ole lainkaan).[409]

799. Yleissopimuksen 32 artiklan 5 kohdassa on tätä tilannetta koskevia ohjeita. Siinä todetaan, että elatusmaksurästien täytäntöönpanon vanhentumisaika määräytyy joko päätöksen alkuperävaltion (päätöksen tehneen valtion) tai päätöksen täytäntöönpanevan valtion lainsäädännön mukaisesti sen mukaan, kumman lainsäädännön mukainen vanhentumisaika on pidempi.

800. Käytännön näkökulmasta tämä edellyttää sitä, että alkuperävaltio antaa jonkinlaisen vahvistuksen kyseisessä valtiossa päätöksiin sovellettavasta vanhentumisajasta. Usein alkuperävaltio on myös pyynnön esittävä valtio, joten nämä tiedot saa helposti. Alkuperävaltion maaprofiilissa on myös tieto kyseisen valtion elatusapurästien perimisen vanhentumisajasta.

801. On tärkeää muistaa, että elatusmaksurästien perimisen vanhentumisaika koskee vain päätöksen mukaista elatusapua koskevien rästien perimistä. Velvollisuus jatkaa elatusavun maksamista säilyy elatusapurästien perimistä koskevasta rajoituksesta huolimatta.

802. Koska asetuksessa ei viitata mihinkään erityiseen elatusmaksurästien täytäntöönpanoon sovellettavaa lakia koskevaan sääntöön, sen mukaan tällaisiin asioihin sovelletaan täytäntöönpanevan jäsenvaltioin lakia.[410] Myöskään vuoden 2007 Haagin pöytäkirjassa ei säännellä elatusmaksurästien täytäntöönpanoa (lisätietoa pöytäkirjasta on luvussa 5).[411]

3. Vuoden 2007 yleissopimus: elatusvelvoitteen kesto

803. Toinen erityinen täytäntöönpanoon sovellettava yleissopimuksen sääntö (asetuksessa ei tällaista sääntöä ole[412]) koskee elatusvelvoitteen kestoa. Yleissopimuksen 32 artiklan 4 kohdan mukaan alkuperävaltion lainsäädäntö määrää päätöksen keston eli sen, miten pitkään elatusapua on maksettava.

804. Kesto voi määräytyä lapsen iän mukaan, tai siihen voivat vaikuttaa muut olosuhteet, joiden vuoksi elatusavun maksaminen lapselle loppuu (esimerkiksi lapsen päättäessä koulunkäynnin). Joissakin valtioissa ikä, jolloin elatusavun maksaminen loppuu, on sama kuin täysivaltaiseksi julistamisen ikä. Joissakin valtioissa taas lapsen ikä on vain yksi tekijä määriteltäessä elatusvelvoitteen kestoa.

Varauma on virallinen ilmoitus, jonka sopimusvaltio voi yleissopimuksen mukaan antaa tietyissä tilanteissa ja jolla rajoitetaan yleissopimuksen soveltamista kyseisessä valtiossa jollain tapaa.

805. Elatusvelvoitteen kesto ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin oikeus elatusapuun. Oikeus elatusapuun tarkoittaa sitä, että lapsi tai aikuinen on oikeutettu saamaan elatusapua tiettyjen oikeudellisten perusteiden, kuten aikuisen ja lapsen välisen suhteen, mukaan. Kun henkilöllä on oikeus elatusapuun, sen kesto määritellään päätöksessä tai keston määrää päätöksentekopaikassa sovellettava lainsäädäntö.

806. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jos täytäntöön pantava päätös on tehty toisessa valtiossa eikä päätöksessä ole määrätty elatusavun päättymispäivää, täytäntöönpanosta vastaavan toimivaltaisen viranomaisen on selvitettävä toisen valtion (alkuperävaltion) lainsäädännön perusteella, milloin elatusavun maksaminen lapselle

Selitys on sopimusvaltion antama virallinen ilmoitus, joka koskee yleissopimuksen tiettyjä artikloja tai vaatimuksia.

[409] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[410] Ks. edellinen alaviite.
[411] Ks. yleissopimuksen selitysmuistion 172 kohta.
[412] Niissä valtioissa, joita vuoden 2007 Haagin pöytäkirja sitoo, elatusvelvoitteen kestoa koskeviin kysymyksiin sovellettava laki määräytyy pöytäkirjan sovellettavaa lakia koskevien sääntöjen mukaan (pöytäkirjaa käsitellään luvussa 5).

päättyy. Nämä kestoa koskevat säännöt ovat voimassa, vaikka kesto voisi lapsen tai velkojan asuinpaikan lainsäädännön perusteella olla pidempi tai lyhyempi. Tämä tarkoittaa myös sitä, että joissakin tilanteissa elatusvelvoitteen (ja siten päätöksen täytäntöönpanon) kesto voi olla pidempi tai lyhyempi päätöksissä, jotka on tehty toimeenpanevan valtion ulkopuolella, verrattuna päätöksiin, jotka on tehty kyseisessä valtiossa. Yleissopimuksen sopimusvaltioiden osalta alkuperävaltion maaprofiilissa on tiedot kyseisessä valtiossa tehtyjen päätösten mukaisen elatusavun kestosta.

807. On tärkeää muistaa, että lapsen elatusavun päättyminen elatusvelvoitteen keston perusteella ei estä perimästä lapselle mahdollisesti kertyneitä elatusapurästejä. Elatusapurästit voidaan edelleen periä, vaikka elatusavun maksaminen olisi päättynyt.

808. Sopimusvaltio voi antaa yleissopimuksen mukaisen selityksen siitä, että se haluaa laajentaa yleissopimuksen soveltamista koskemaan 21-vuotiaita tai sitä vanhempia lapsia, tai tehdä varauksen yleissopimuksen soveltamisen rajoittamisesta koskemaan alle 18-vuotiaita lapsia.

Esimerkki:
Päätös tehdään maassa A, jossa lapsen elatusapua maksetaan vain lapsen 20. syntymäpäivään asti. Päätös lähetetään maahan B yleissopimuksen mukaista tunnustamista ja täytäntöönpanoa varten. Maa B panee lapsen elatusapupäätöksen täytäntöön kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti vain, jos hän on alle 19-vuotias. Yleissopimuksen 32 artiklan 4 kohdan mukaan maan B on pantava lapsen elatusapupäätös täytäntöön siihen asti, kunnes hän täyttää 20 vuotta, koska elatusavun keston määrää maan A lainsäädäntö.

a) Poikkeus: 21 vuotta täyttäneet lapset

809. Viittaus alkuperävaltion lainsäädäntöön elatusvelvoitteen kestoa koskevissa kysymyksissä ei kuitenkaan edellytä, että valtio panisi täytäntöön 21 vuotta täyttäneen lapsen elatusapupäätöksen, ellei kyseinen valtio ole nimenomaisesti laajentanut yleissopimuksen soveltamisen koskemaan näitä tapauksia (ks. luvun 3 osan I jakso II). Päätöksen ehdot tai alkuperävaltion lainsäädäntö eivät vaikuta yleissopimuksen soveltamisalaan. Yleissopimuksen mukaan elatusapupäätöksen soveltaminen lakkaa, kun lapsi täyttää 21 vuotta, ja näin ollen yleissopimus ei velvoita jatkamaan lapsen elatusapupäätöksen täytäntöönpanoa.

810. Tällaisessa tapauksessa hakijan on esitettävä päätöksen täytäntöönpanon jatkamista koskeva pyyntö suoraan toimivaltaiselle täytäntöönpanoviranomaiselle. Hakemuksen hyväksyminen riippuu täytäntöönpanoviranomaisen toimintaperiaatteista ja täytäntöönpanovaltion lainsäädännöstä.

4. Elatusapurästejä koskevat riita-asiat yleissopimuksen ja asetuksen mukaan

811. Elatusapurästejä koskevia riitoja syntyy, kun velallinen väittää, että elatusapurästit eivät ole oikeutettuja, koska hän on suorittanut maksuja, joita täytäntöönpanovirasto ei ole ottanut huomioon elatusapurästien laskemisessa. Riita-asia voi koskea myös päätöksen tulkintaa (esimerkiksi päätöksen mukaisten maksujen alkamis- tai päättymispäivää), tai velallinen voi väittää, että hän on oikeutettu elatusavun pienentämiseen esimerkiksi siksi, että elatusvelvoite ei koske enää yhtä lapsista.

812. Kun velallinen riitauttaa sellaisen elatusavun rästit, jotka olivat osa alkuperäistä tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevaa hakemusta, täytäntöönpanoviranomaisen on tarkistettava, onko velallinen tuonut saman asian esiin aiemmin. Yleissopimuksen 23 artiklan 8 kohdan mukaan vastaaja voi riitauttaa tunnustamisen tai tunnustamisen ja täytäntöönpanon tai hakea siihen muutosta, jos velka on hänen käsityksensä mukaan suoritettu tai maksettu. Jos elatusapurästit on aiemmin riitautettu ja todettu oikeiksi, velallinen ei voi muuten kuin poikkeuksellisissa olosuhteissa riitauttaa näihin

elatusapurästeihin täytäntöönpanomenettelyissä liittyvän saman asian uudelleen. Velallinen voi kuitenkin riitauttaa muiden elatusapurästien laskelmat.

813. Joissakin elatusapurästiasioissa tarvitaan tietoja pyynnön esittäneeltä keskusviranomaiselta tai velkojalta. Jos on hankittava tietoja, keskusviranomainen tai täytäntöönpanosta vastaava toimivaltainen viranomainen ottaa yhteyttä toisen valtion keskusviranomaiseen tai toimivaltaiseen viranomaiseen ja pyytää tarvittavat tiedot tai asiakirjat.[413]

814. Jos tietoja ei saada eikä täytäntöönpanoa voida siksi jatkaa, pyyntö on esitettävä uudelleen. Vaikka pyynnön esittäneellä keskusviranomaisella on yleissopimuksen mukaan ***kolme kuukautta*** ja asetuksen mukaan ***90 päivää*** aikaa vastata ja antaa tarvittavat tiedot ja täytäntöönpano voitaisiin keskeyttää, jos aineistoa ei saada, niin pitäisi tehdä vain, jos täytäntöönpanon jatkaminen on mahdotonta tai epäkäytännöllistä. Monissa tapauksissa on edelleen mahdollista jatkaa päätöksen mukaisen muun elatusavun täytäntöönpanoa sillä aikaa, kun elatusapurästejä selvitetään.

Hyvä käytäntö: Jos jokin osa elatusapurästeistä on kiistanalainen, muut elatusapurästit (ei kiistetyt) ja elatusapumaksut on silti maksettava siihen asti, kunnes riita on ratkaistu.

5. Tilien täsmäytys yleissopimuksen ja asetuksen mukaan – valuuttamuunnoskysymykset

815. Yksi hankalimmista näkökohdista elatusvelvoitteiden kansainvälisessä täytäntöönpanossa on pyynnön esittäneen valtion maksutietojen täsmäyttäminen täytäntöönpanosta vastaavan valtion maksutietojen kanssa, jotta elatusapurästit voidaan määritellä tarkasti. Tämä voi olla merkittävä kysymys, jos täytäntöön pantava päätös on tehty toisessa valtiossa ja päätöksen elatusapusummat on ilmoitettu eri valuutassa kuin täytäntöönpanosta vastaavassa valtiossa käytetty valuutta. Monissa valtioissa elatusapusummat on päätöksen täytäntöönpanoa varten muunnettava päätöksessä käytetystä valuutasta vastaavaksi summaksi täytäntöönpanovaltion valuutassa. Velallista kehotetaan sitten maksamaan summa, joka on muunnettu paikalliseksi valuutaksi.

816. Muunnoksiin sovelletaan täytäntöönpanosta vastaavan valtion sääntöjä (esimerkiksi muuntopäivä, käytetty valuuttakurssi ja valuuttakurssin päivitysmahdollisuus). Monissa valtioissa tämän valuuttamuunnoksen muuttamiseksi ei ole mekanismia (lainsäädännössä tai käytännössä) sen jälkeen, kun muunnos on tehty, joten pyynnön vastaanottaneen (täytäntöönpanosta vastaavan) valtion ja pyynnön esittäneen valtion tiedot poikkeavat toisistaan, koska valuuttakurssi vaihtelee ajan mittaan.[414]

817. Sen lisäksi, että maksettava elatusapusumma muunnetaan päätöksen valuutasta velallisen valuutaksi, velallisen maksamat summat on myös muunnettava velkojan valuutaksi. Jos valuuttakurssi vaihtelee, se voi johtaa eroihin valtioiden kirjanpidossa olevissa summissa.

[413] [Valtion (valtion nimi)] kansallisen lainsäädännön mukaan […].
[414] Ks. edellä oleva alaviite 406 ja edellinen alaviite.

Tilien täsmäytys: Esimerkki
Australiassa tehtiin joulukuussa 2010 elatusapupäätös, jossa määritettiin lapsen elatusavuksi 400 Australian dollaria kuukaudessa. Päätös lähetettiin Alankomaihin täytäntöönpantavaksi. Summa muunnettiin tuolloin 237,65 euroksi, ja velallista kehotettiin maksamaan tämä summa kuukausittain.

Joulukuussa 2012 tuo 400 Australian dollarin summa oli kuitenkin euroiksi muunnettuna vain 202,56 euroa. Australian maksutiedoissa summa oli edelleen 400 Australian dollaria kuukaudessa, kun taas Alankomaiden tiedoissa se olisi 237,65 euroa kuukaudessa, jos valuuttakurssia ei päivitettäisi. Tämä voisi aiheuttaa sen, että jos velallinen maksaisi alkuperäisen summan, hän maksaisi 35 euroa kuukaudessa liikaa.

818. Tähän ongelmaan ei ole olemassa yksinkertaista ratkaisua. Sen paremmin yleissopimuksessa kuin asetuksessakaan ei käsitellä tätä asiaa. Täytäntöönpanosta vastaavan valtion lainsäädäntö ja käytäntö määräävät, voiko täytäntöönpanosta vastaava valtio päivittää tietojaan määräajoin vastaamaan pyynnön esittäneen valtion tietoja. Jotkin valtiot pystyvät muuttamaan tietojaan hallinnollisesti, kun taas joissakin maissa se ei ole sallittua eikä tarkoituksenmukaista.

819. On kuitenkin tärkeä muistaa, että elatusapusumman muuntaminen eri valuutaksi ei muuta perustana olevaa päätöstä. Velallisen vastuulla on edelleen maksaa alkuperäisessä elatusapupäätöksessä oleva summa. Elatusapuvelka on maksettu kokonaan vasta sitten, kun on maksettu koko summa elatusapupäätöksessä määrätyssä valuutassa. Jos velallinen palaisi valtioon, jossa päätös on tehty, summa laskettaisiin käyttäen sen valtion valuuttaa, jossa päätös on tehty. Valuuttamuunnos voi kuitenkin rajoittaa päätöksen täytäntöönpanoa eri valtioissa.

820. Valuuttakurssien vaihteluiden aiheuttamat hankaluudet korostavat pyynnön esittävän ja vastaanottavan valtion välisen jatkuvan viestinnän tarvetta. On ratkaisevan tärkeää, että valtiot ilmoittavat toisilleen, miten elatusapurästit on laskettu ja mitkä kansalliset säännöt koskevat tätä laskentaa. Pyynnön esittävän valtion on myös ehkä autettava hakijaa hankkimaan täydentäviä asiakirjoja tai päätöksiä, jotka vahvistavat elatusapurästit, jos täytäntöönpanosta vastaava valtio tarvitsee niitä perusteluiksi valuuttakurssivaihteluiden vuoksi kertyneiden elatusapurästien perimiselle.

821. Lisätietoja elatusapumäärien rajat ylittävästä tarkistamisesta ostovoimapariteetin perusteella on luvun 3 osan II jaksossa X.

VII. Lisäaineistoa

A. Käytännön neuvoja

- Joissakin tapauksissa yhteydenotto velalliseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa maksujen saamiseksi vapaaehtoisesti on tehokkain tapa varmistaa, että velkoja ja lapset saavat maksut mahdollisimman nopeasti. On kuitenkin tärkeä muistaa, että olisi viipymättä toteutettava kaikki toimet päätöksen panemiseksi täytäntöön joko niin, että sopimusta noudatetaan vapaaehtoisesti, tai niin, että toteutetaan tietyt täytäntöönpanotoimenpiteet. Tavoitteena pitäisi olla se, että varmistetaan maksujen suorittaminen ajallaan ja päätöksen mukaisesti.
- On tärkeää, että kaikki velkojalla olevat uudet tiedot velallisen omaisuudesta tai tuloista ilmoitetaan ajoissa asianomaisten valtioiden keskusviranomaisten kautta täytäntöönpanosta vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle. Se auttaa viranomaista päätöksen täytäntöönpanossa.
- Yleissopimuksen mukainen käsittelyn edistymistä koskeva ilmoitus on päätöksen täytäntöönpanevan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle helppo tapa pitää pyynnön esittänyt valtio ajan tasalla käsittelyn edistymisestä. Sen lisäksi, että ilmoituksessa annetaan tietoja uusista toimenpiteistä, siihen voidaan liittää tieto tai luettelo täytäntöönpanoviranomaisen vastaanottamista maksuista. Se auttaa pyynnön esittänyttä valtiota täsmäyttämään tietonsa ja päivittämään mahdollinen elatusapurästitaseensa.

- Kun sekä pyynnön vastaanottavan että esittävän valtion täytäntöönpanoviranomaiset ovat yhteydessä toisiinsa, näiden viranomaisten tiivis keskinäinen yhteydenpito lisää sen todennäköisyyttä, että päätöksen täytäntöönpano onnistuu. Joissakin tapauksissa voi olla järkevää aloittaa täytäntöönpano kummassakin valtiossa sen varmistamiseksi, että kaikki tulot ja omaisuuserät on otettu asianmukaisesti huomioon.[415]

B. Asiaa koskevat artiklat

Vuoden 2007 yleissopimus:

6 artiklan 2 kohdan e ja f alakohta
12 artiklan 9 kohta
32 artikla
33 artikla
34 artikla
35 artikla

Vuoden 2009 asetus:

16–43 artikla
51 artiklan 2 kohdan e ja f alakohta
58 artiklan 9 kohta

C. Asiaa koskevat käsikirjan luvut

Luku 3 – Yleistä soveltamista koskevia asioita: vuoden 2007 yleissopimus ja vuoden 2009 asetus
Luku 7 – Vuoden 2007 yleissopimus: Keskusviranomaisten välityksellä tehtyjen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien hakemusten ja suorien pyyntöjen käsittely
Luku 8 – Vuoden 2009 asetus: Keskusviranomaisten välityksellä tehtyjen tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevien hakemusten sekä suorien pyyntöjen käsittely
Luku 9 – Pyynnön vastaanottavassa valtiossa vuoden 2007 yleissopimuksen tai vuoden 2009 asetuksen mukaisesti tehtyjen tai tunnustettujen päätösten täytäntöönpanoa koskevien hakemusten käsittely

VIII. Usein kysyttyä

Mitä toimia valtion on tai olisi yleissopimuksen tai asetuksen mukaan toteutettava päätöksen täytäntöön panemiseksi?

822. Se riippuu siitä, missä valtiossa päätös pannaan täytäntöön. Yleissopimuksessa luetellaan suositettuja toimenpiteitä, mutta kaikki niistä eivät ole käytettävissä kaikissa sopimusvaltioissa ja jotkin valtiot saattavat käyttää muita toimenpiteitä. Asetuksessa tämä kysymys jätetään täysin kansallisen lainsäädännön ratkaistavaksi. Täytäntöönpanosta vastaavan valtion on käytettävä toisen valtion päätöksen täytäntöönpanoon vähintään samoja täytäntöönpanotoimenpiteitä kuin omien päätöstensä. Toteutettaviin toimiin vaikuttaa myös se, suostuuko velallinen noudattamaan päätöstä vapaaehtoisesti.

Miten maksut lähetetään hakijalle?

823. Useimmissa tapauksissa velallisen suorittamat maksut lähetetään täytäntöönpanosta vastaavan valtion täytäntöönpanoviranomaiselle.[416] Tämä viranomainen toimittaa ne suoraan velkojalle tai velkojan asuinvaltion keskusviranomaiselle tai täytäntöönpanoviranomaiselle. Kannehakemuslomakkeessa

[415] [Valtiossa (valtion nimi)] […].
[416] Ks. edellä oleva alaviite 404.

(esimerkiksi tunnustamista tai tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevassa hakemuksessa) todetaan, että velkojan on ilmoitettava, mihin maksut lähetetään.

Kuinka kauan kestää, ennen kuin velkoja alkaa saada maksuja?

824. Siihen vaikuttavat monet tekijät. Yksi on se, maksaako velallinen elatusapua vapaaehtoisesti vai onko pantava vireille täytäntöönpanotoimia. Se kestää myös kauemmin, jos on ensin selvitettävä velallisen olinpaikka, tulot tai omaisuus.